

T.C
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SANAT TARİHİ ANA BİLİM DALI
SANAT TARİHİ BİLİM DALI

KASTAMONU İLİ DEVREKÂNİ İLÇESİNDE YER
ALAN TÜRK DEVRİ MİMARİ YAPILARI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Belgüzar Karakuzu
18811801011

Danışman
Dr.Öğr.Üyesi Erkan AYGÖR

KONYA - 2021

	T.C. NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü	
---	--	---

Bilimsel Etik Sayfası

Öğrencinin	Adı Soyadı	Belgüzar KARAKUZU		
	Numarası	18811801011		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Sanat Tarihi/Sanat Tarihi		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans	X	
		Doktora		
	Tezin Adı	Kastamonu İli Devrekâni İlçesinde Yer Alan Türk Devri Mimari Yapıları		

Bu tezin hazırlanmasında bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Öğrencinin Adı Soyadı

İmzası

	T.C. NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü	
---	---	---

ÖZET

Öğrencinin	Adı Soyadı	Belgüzar KARAKUZU		
	Numarası	18811801011		
		Sanat Tarihi/Sanat Tarihi		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans	X	
		Doktora		
	Tez Danışmanı	Dr.Öğr.Üyesi Erkan AYGÖR		
Tezin Adı	Kastamonu İli Devrekâni İlçesinde Yer Alan Türk Devri Mimari Yapıları			

ÖZET

Bu çalışmada Devrekâni ilçesinde mevcut olan Türk devrinde inşa edilmiş, Devrekâni İlçe sınırlarında yer alan cami, hamam, türbe, çeşme ve köprü yapıları incelenmiştir. Çalışma kapsamında Candaroğulları Beyliği, Osmanlı Devleti ve Cumhuriyet döneminde yürütülen imar faaliyetleri konu edinilmiştir.

Araştırmanın ilk aşamasında, arşiv ve literatür taraması yapılmıştır. Arşiv ve literatür taramasının ardından Devrekâni merkez, köy ve mahallelerinde saha çalışması gerçekleştirilmiştir. Merkez köy ve mahallelerinde yer alan toplam 28 yapı, türlerine göre gruplandırılarak ayrı başlıklar altında incelenmiştir. İncelenen yapılar arasında 18 cami, 2 hamam, 2 türbe, 5 çeşme ve 1 köprü bulunmaktadır. Yapılar hakkında bulgular elde edildikten sonra plan özellikleri ve mekân anlayışı, malzeme ve teknik, yapısal elemanlar, mimari öğeler, süsleme ve kitabeler başlıkları altında değerlendirme yapılmıştır.

İncelenen yapıların aynı bölgede yer alan yapılar ile benzerlik gösterdiği tespit edilmiştir. Camilerin iç mekânlarında ahşap malzemenin hem yapı hem de süsleme elemanı olarak

kullanıldığı görülmüştür. Bu bakımdan kısmen de olsa Anadolu'daki benzer örneklerden ayrılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kastamonu, Devrekâni, Cami, Hamam

	T.C. NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü	
---	---	---

ABSTRACT

Author's	Name and Surname	Belgüzar KARAKUZU		
	Student Number	18811801011		
		Sanat Tarihi/Sanat Tarihi		
	Study Programme	Master's Degree (M.A.)	X	
		Doctoral Degree		
	Supervisor	Dr.Öğr.Üyesi ErkanAYGÖR		
Title of the Thesis/Dissertation	Architectural Monuments of Turkhis Period in Devrekâni-Kastamonu			

ABSTRACT

This study was built in the Turkish period in the town of Devrekâni, Mosques, baths, tombs, fountains and bridge structures located within the borders of Devrekâni District were examined. Within the scope of the study, the zoning activities carried out in the Candaroğulları Principality, the Ottoman State and the Republic period were discussed.

In the first phase of the study, archive and literature search was made. After the phase of literatür research, field work was carried out in the center, villages and neighborhoods of Devrekâni. A total of 28 historical buildings in the central village and neighborhood are grouped according to their types and examined under separate headings. Within these historical buildings there are eighteen mosque, two hammams, two tombs, five fountains, one bridge. After determining the architectural features of the historical buildings, plan layouts, material properties and techniques, structural and architectural elements, ornamentation and inscription panels of the buildings were handled for each type of the structure in the evaluation phase.

It has been determined that the examined structures have similarities with the structures located in the same area. It has been observed that wooden material is used both as a building and as an ornamental element in the interiors of mosques. In this respect, it differs partially from similar examples in Anatolia.

Keywords: Kastamonu, Devrekâni, Mosque, Hammam

İÇİNDEKİLER

ÖZET	ii
ABSTRACT.....	iv
ÇİZİM LİSTESİ	x
RESİM LİSTESİ.....	xi
KISALTMALAR	xviii
ÖNSÖZ	xix
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Konunun Tanımı Amacı Önemi Ve Sınırları	1
1.2. Konuyla İlgili Kaynaklar.....	2
1.3. Yöntem.....	3
2. DEVREKÂNİ İLÇESİNİN TARİHÇESİ.....	5
3. KATALOG	11
3.1. Camiler.....	11
3.1.1. Akmescid (Devire Sultan) Cami:	11
3.1.2. İnceğiz Köyü (Halil Bey) Cami:.....	19
3.1.3. Çayırıcık Mahallesi İsmail Bey Cami:	30
3.1.4. İsmail Bey Cami:	44
3.1.5. Kurt Köyü Çirişoğlu Mahallesi Cami:	54
3.1.6. Bozkocatepe Köyü (Kadı Çelebi) Cami:	72
3.1.7. Yazıbelen Köyü Cami (Kırvaç camii):	79
3.1.8. Lâçin Köyü Cami:	88
3.1.9. Akdoğan Köyü Cami:.....	98
3.1.10. Kadioğlu Köyü Cami:.....	107
3.1.11. Mütevelli Mahallesi Cami:	121
3.1.13. Çontay Köyü Cami:	130
3.1.13. Şenlik Köyü Cami:	141
3.1.14 Mütevelli Mahallesi Geceni Çavuş Cami:.....	159
3.1.15. Çarşı (Hacı Muhittin) Cami:.....	169
3.1.16. Çörekçi Köyü Elmalı Cami:	193
3.1.17. Kanlıabat Köyü Cami:	204
3.1.18. Hacı Osman Cami:	211

3.2. Hamamlar	227
3.2.1. Çayırıcık Gelin Hamamı:.....	227
3.2.2. İsmail Bey Hamamı:.....	241
3.3. Türbeler	251
3.3.1. Kurt Şeyh Mezarlığı Dikdörtgen Planlı Türbe:	251
3.3.2. Kurt Şeyh Mezarlığı Altıgen Planlı Türbe:	256
3.4. Çeşmeler	260
3.4.1. Çayırıcık Mahallesi Kurtuluş Sokak Çeşmesi:	261
3.4.2. Çayırıcık Cami Çeşmesi:	265
3.3.3. Çamlıca Çiftliği Çeşmesi:.....	270
3.3.4. Kadirbey Mahalle Çeşmesi:	274
3.3.5 Çayırıcık Mahallesi Emre Sokak Çeşmesi:	279
3.5. Köprüler:	282
3.5.1. Karaçam Köyü Karaven Mahallesi Köprüsü:.....	282
3.6.Günümüze Ulaşamayan Yapılar:	285
3.6.1. Camiler:.....	285
3.6.2. Hamamlar:.....	285
3.6.2.1. Şişmanoğlu Hamamı:	285
3.6.3. Çeşmeler:.....	285
3.6.3.1. Haydar Çeşmesi:.....	285
3.6.3.2. Hacı Sofu Çeşmesi:	285
3.6.3.3. Şehzade Sultan Mahmud Çeşmesi:	285
3.6.4. Medreseler:.....	286
3.6.4.1. İsmail Bey Medresesi:	286
3.6.4.2. Tevfikiye Medresesi:	286
3.6.5. Zaviyeler:	286
3.6.5.1. Hamza Bey Zaviyesi:	286
3.6.5.2. Ahi Çelebi Zaviyesi:.....	286
3.6.5.3. Kurt Şeyh Zaviyesi:	286
3.6.5.4. Şeyh Ahmed Dede Zaviyesi:	286
3.6.5.5. Bostandede Zaviyesi:.....	286

3.6.5.6. Murat Paşa Zaviyesi:	287
3.6.6. Saraylar:	287
3.6.3. Candaroğulları Beyliği Yazlık Saray:	287
4. DEĞERLENDİRME	288
4.1. Camiler	288
4.1.1. Plan Özellikleri ve Mekân Anlayışı	289
4.1.1.1 Derinlemesine Dikdörtgen Planlı Tek Mekânlı Ahşap Tavanlı Camiler	290
4.1.1.2. Kare Planlı Tek Mekânlı Ahşap Tavanlı Camiler	291
4.1.1.4. Derinlemesine Dikdörtgen Planlı Mihraba Dik Üç Sahınlı Camiler..	292
4.1.1.5. Derinlemesine Dikdörtgen Planlı Tek Kubbeli Camiler	292
4.1.2. Malzeme ve Teknik.....	293
4.1.3. Yapı Elemanları	294
4.1.3.1. Örtü Elemanları	294
4.1.3.2.Taşıyıcılar	295
4.1.4. Mimari Öğeler.....	297
4.1.4.1. Mihraplar	297
4.1.4.2. Minberler	299
4.1.4.3. Mahfiller	300
4.1.4.4. Pencereleler	301
4.1.4.5. Kapılar	302
4.1.4.6. Vaaz Kürsüleri.....	303
4.1.4.7. Minareler	304
4.1.5. Süsleme	304
4.1.5.1. Geometrik Süsleme	305
4.1.5.2. Bitkisel ve Nesnel Süsleme	305
4.1.6. Kitabeler.....	306
4.2. Hamamlar	306
4.2.1. Plan Özellikleri ve Mekân Anlayışı	306
4.2.1.1. Ortası Kubbeli, Enine Sıcaklıklı Çift Halvetili Ve Çifte Halvetli Plan Tipi	307
4.2.1.2. Soğukluk Sıcaklık Ve Halvet Eş Odalar Halinde Olan Plan Tipi	307

4.2.2. Malzeme ve Teknik.....	308
4.2.3. Yapısal Elemanlar	309
4.2.3.1. Örtü Elemanları	309
4.2.3.2. Taşıyıcı ve Destekleyiciler	309
4.2.3.3. Geçiş Elemanları	309
4.2.4. Mimari Ögeler.....	309
4.2.5. Süslemeler.....	310
4.2.6. Kitabeler.....	310
4.3. Türbeler.....	310
4.3.1. Plan Özellikleri ve Mekân Anlayışı	310
4.3.2. Malzeme ve Teknik	311
4.3.3. Yapısal Elemanlar	311
4.3.4. Mimari Ögeler	311
4.3.5. Süsleme.....	312
4.3.6. Kitabeler	312
4.4. Çeşmeler	312
4.4.1. Plan Özellikleri Ve Mekân Anlayışı	313
4.4.2. Malzeme ve Teknik.....	313
4.4.3. Yapısal Elemanlar	313
4.4.4. Süsleme	314
4.4.5. Kitabeler.....	315
4.5. Köprüler.....	315
4.5.1. Plan Özellikleri Ve Mekân Anlayışı	316
4.5.2. Malzeme ve Teknik.....	316
4.5.3. Yapısal Elemanlar	316
4.5.4. Süsleme	316
4.5.6. Kitabeler.....	316
5. SONUÇ	317
KAYNAKÇA.....	321

ÇİZİM LİSTESİ

ÇİZİM 1: AKMESİD (DEVİRE SULTAN) CAMİ PLANI (VGM Arşivi)	11
ÇİZİM 2: İNCEĞİZ KÖYÜ CAMİ PLANI	19
ÇİZİM 3: ÇAYIRCIK MAHALLESİ İSMAİL BEY CAMİ PLANI	30
ÇİZİM 4: İSMAİL BEY CAMİ PLANI (VGM Arşivi)	44
ÇİZİM 5: KURT KÖYÜ ÇİRİŞOĞLU MAHALLESİ CAMİ PLANI (VGM Arşivi)	54
ÇİZİM 6: KURT KÖYÜ ÇİRİŞOĞLU MAHALLESİ CAMİ DOĞU CEPHE ÇİZİMİ (VGM Arşivi)	55
ÇİZİM 7: KURT KÖYÜ ÇİRİŞOĞLU MAHALLESİ CAMİ GÜNEY CEPHE ÇİZİMİ (VGM Arşivi)	56
ÇİZİM 8: KURT KÖYÜ ÇİRİŞOĞLU MAHALLESİ CAMİ BATI CEPHE ÇİZİMİ (VGM Arşivi)	58
ÇİZİM 9: KURT KÖYÜ ÇİRİŞOĞLU MAHALLESİ CAMİ MİNBER ÇİZİMİ (VGM Arşivi)	69
ÇİZİM: 10 BOZKOCATEPE KÖYÜ (KADI ÇELEBİ) CAMİ PLANI	72
ÇİZİM 11: YAZİBELEN KÖYÜ CAMİ (KIRVAÇ CAMİ) PLANI	79
ÇİZİM 12: LÂÇİN KÖYÜ CAMİ PLANI	88
ÇİZİM 13: AKDOĞAN KÖYÜ CAMİ PLANI	98
ÇİZİM 14: KADIOĞLU KÖYÜ CAMİ PLANI	107
ÇİZİM 15: MÜTEVELLİ MAHALLESİ CAMİ PLANI	121
ÇİZİM 16: ÇONTAY KÖYÜ CAMİ PLANI	130
ÇİZİM 17: ŞENLİK KÖYÜ CAMİ PLANI	141
ÇİZİM 18: MÜTEVELLİ MAHALLESİ GECENİ ÇAVUŞ CAMİ PLANI	159
ÇİZİM 19: ÇARŞI (HACI MUHİTTİN) CAMİ PLANI	169
ÇİZİM 20: ÇARŞI (HACI MUHİTTİN) CAMİ GÜNEY CEPHE ÇİZİMİ (VGM Arşivi)	171
ÇİZİM 21: ÇARŞI (HACI MUHİTTİN) CAMİ BATI CEPHESİ (VGM Arşivi)	173
ÇİZİM 22: ÇARŞI (HACI MUHİTTİN) CAMİ TAVAN DÜZENLEMESİ (VGM) Arşivi	181
ÇİZİM 23: ÇARŞI (HACI MUHİTTİN) CAMİ ORTA SIRANIN DOĞU VE BATISINDA YER ALAN TAVAN DÜZENLEMESİ (VGM Arşivi)	183
ÇİZİM 24: ÇARŞI (HACI MUHİTTİN) CAMİ ORTA SIRANIN GÜNEY VE KUZEYİNDE YER ALAN SÜSLEMELER (VGM Arşivi)	185
ÇİZİM 25: ÇARŞI (HACI MUHİTTİN) CAMİ MERKEZDE YER ALAN TAVAN GÖBEĞİ (VGM Arşivi)	186
ÇİZİM 26: ÇÖREKÇİ KÖYÜ ELMALI CAMİ PLANI	193
ÇİZİM 27: KANLIABAT KÖYÜ CAMİ PLANI	204
ÇİZİM 28: HACI OSMAN CAMİ PLANI	211
ÇİZİM 29: ÇAYIRCIK GELİN HAMAMI PLANI (VGM Arşivi)	227
ÇİZİM 30: İSMAİL BEY HAMAMI PLANI (VGM Arşivi)	241
ÇİZİM 31: İSMAİL BEY HAMAMI SOYUNMALIK, SOĞUKLUK, SICAKLIK VE SU DEPOSU	247
ÇİZİM 32: İSMAİL BEY HAMAMI SICAKLIK VE HALVET HÜCRESİ	247
ÇİZİM 33: KURT ŞEYH MEZARLIĞI DİKDÖRTGEN PLANLI TÜRBE PLANI	251
ÇİZİM 34: KURT ŞEYH MEZARLIĞI ALTİGEN TÜRBE PLANI	256
ÇİZİM 35: ÇAYIRCIK MAHALLESİ KURTULUŞ SOKAK ÇEŞMESİ CEPHE VE BORDÜRÜ	261
ÇİZİM 36: ÇAYIRCIK CAMİ ÇEŞMESİ PLAN VE GÖRÜNÜŞ ÇİZİMİ	265
ÇİZİM 37: ÇAMLICA ÇİFTLİĞİ ÇEŞMESİ PLANI	270
ÇİZİM 38: ÇAMLICA ÇİFTLİĞİ ÇEŞMESİ GÜLBEZEK ÇİZİMİ	272
ÇİZİM 39: KADIRBEY MAHALLE ÇEŞMESİ PLAN VE CEPHE ÇİZİMİ	274
ÇİZİM 40: ÇAYIRCIK MAHALLESİ EMRE SOKAK ÇEŞMESİ	279

RESİM LİSTESİ

RESİM 1: AKMESCİD (DEVİRE SULTAN) CAMİ DOĞU CEPHESİ	12
RESİM 2: AKMESCİD (DEVİRE SULTAN) CAMİ GÜNEY CEPHESİ	13
RESİM 3: AKMESCİD (DEVİRE SULTAN) CAMİ BATI CEPHESİ	13
RESİM 4: AKMESCİD (DEVİRE SULTAN) CAMİ KUZEY CEPHESİ	14
RESİM 5: AKMESCİD (DEVİRE SULTAN) CAMİ HARİM GENEL GÖRÜNÜŞÜ.....	15
RESİM 6 AKMESCİD (DEVİRE SULTAN) CAMİ MAHFİL KATI GENEL GÖRÜNÜŞÜ	16
RESİM 7: AKMESCİD (DEVİRE SULTAN) CAMİ GENEL GÖRÜNÜŞÜ (VGM ARŞİVİ 1989)	17
RESİM 8: AKMESCİD (DEVİRE SULTAN) CAMİ MAHFİL KATI (VGM ARŞİVİ 1989).....	18
RESİM 9: AKMESCİD (DEVİRE SULTAN) CAMİ HARİM GÖRÜNÜŞÜ (VGM ARŞİVİ 1989).....	18
RESİM 10: İNCEĞİZ KÖYÜ CAMİ BATI CEPHESİ.....	20
RESİM 11: İNCEĞİZ KÖYÜ CAMİ GÜNEY CEPHESİ.....	21
RESİM 12: İNCEĞİZ KÖYÜ CAMİ DOĞU CEPHESİ.....	21
RESİM 13: İNCEĞİZ KÖYÜ CAMİ KUZEY CEPHESİ.....	22
RESİM 15: İNCEĞİZ KÖYÜ CAMİ MAHFİL KATINDAN GÖRÜNÜŞ.....	23
RESİM 14: İNCEĞİZ KÖYÜ CAMİ HARİME GİRİŞ KAPISI.....	23
RESİM 16: İNCEĞİZ KÖYÜ CAMİ TAVAN DÜZENLEMESİ	24
RESİM 17: İNCEĞİZ KÖYÜ CAMİ HARİM GENEL GÖRÜNÜŞÜ	25
RESİM 18: İNCEĞİZ KÖYÜ CAMİ MAHFİL KATI GENEL GÖRÜNÜŞÜ	26
RESİM 19: İNCEĞİZ KÖYÜ CAMİ MAHFİL KATI İÇTEN GÖRÜNÜŞ	26
RESİM 20: İNCEĞİZ KÖYÜ CAMİ TAVAN GÖBEĞİ	27
RESİM 21 İNCEĞİZ KÖYÜ CAMİ KİTABESİ	28
RESİM 22: ÇAYIRCIK MAHALLESİ İSMAİL BEY CAMİ DOĞU CEPHESİ	31
RESİM 23: ÇAYIRCIK MAHALLESİ İSMAİL BEY CAMİ GÜNEY CEPHESİ	32
RESİM 24: ÇAYIRCIK MAHALLESİ İSMAİL BEY CAMİ BATI CEPHESİ.....	33
RESİM 25: ÇAYIRCIK MAHALLESİ İSMAİL BEY CAMİ GÜNEYBATIDAN GÖRÜNÜŞ.....	33
RESİM 26: ÇAYIRCIK MAHALLESİ İSMAİL BEY CAMİ KUZEY CEPHESİ	34
RESİM 27: ÇAYIRCIK MAHALLESİ İSMAİL BEY CAMİ HARİME GİRİŞ KAPISI	35
RESİM 28: ÇAYIRCIK MAHALLESİ İSMAİL BEY CAMİ TAVAN DÖŞEMESİ.....	36
RESİM 29: ÇAYIRCIK MAHALLESİ İSMAİL BEY CAMİ TAVAN GÖBEĞİ.....	36
RESİM 30: ÇAYIRCIK MAHALLESİ İSMAİL BEY CAMİ HARİMDEN GENEL GÖRÜNÜŞ	37
RESİM 31: ÇAYIRCIK MAHALLESİ İSMAİL BEY CAMİ MAHFİL KATI GENEL GÖRÜNÜŞÜ.....	38
RESİM 32: ÇAYIRCIK MAHALLESİ İSMAİL BEY CAMİ SONRADAN EKLENMİŞ MAHFİL KATI.....	39
RESİM 33: ÇAYIRCIK MAHALLESİ İSMAİL BEY CAMİ DUVARDA YER ALAN MÜHÜR	39
RESİM 34: ÇAYIRCIK MAHALLESİ İSMAİL BEY CAMİ ASIL MAHFİL VE MİNARE	40
RESİM 35: ÇAYIRCIK MAHALLESİ İSMAİL BEY CAMİ GÜNEY DUVARINDA YER ALAN KİTABE.....	41
RESİM 36: ÇAYIRCIK MAHALLESİ İSMAİL BEY CAMİ GÜNEY CEPHE GÖRÜNÜŞÜ (VGM ARŞİVİ 1990)	42
RESİM 37: ÇAYIRCIK MAHALLESİ İSMAİL BEY CAMİ HARİMİ (MEHMET ÖZKARCI)	43
RESİM 38: ÇAYIRCIK MAHALLESİ İSMAİL BEY CAMİ HARİM GENEL GÖRÜNTÜSÜ (VGM ARŞİVİ 1990).....	43
RESİM 39: İSMAİL BEY CAMİ GENEL GÖRÜNÜŞÜ	45
RESİM 40: İSMAİL BEY CAMİ DOĞU CEPHESİ.....	46
RESİM 41: İSMAİL BEY CAMİ GÜNEY CEPHESİ	47
RESİM 42: İSMAİL BEY CAMİ BATI CEPHESİ.....	48
RESİM 43: İSMAİL BEY CAMİ KUZEY CEPHESİ	49
RESİM 44: İSMAİL BEY CAMİ HARİM GENEL GÖRÜNÜŞÜ	50
RESİM 45: İSMAİL BEY CAMİ VAAZ KÜRSÜSÜ	51

RESİM 46: İSMAİL BEY CAMİ MİNBERİ	51
RESİM 47: İSMAİL BEY CAMİ MAHFİL KATI GENEL GÖRÜNÜŞ	52
RESİM 48: İSMAİL BEY CAMİ MAHFİL KATI İÇTE GÖRÜNÜŞÜ	52
RESİM 49: İSMAİL BEY CAMİ KUZEYDEN GÖRÜNÜŞ (VGM Arşivi 1989)	53
RESİM 50: KURT KÖYÜ ÇİRİŞOĞLU MAHALLESİ CAMİ DOĞU CEPHESİ	55
RESİM 51: KURT KÖYÜ ÇİRİŞOĞLU MAHALLESİ CAMİ GÜNEY CEPHESİ	56
RESİM 52: KURT KÖYÜ ÇİRİŞOĞLU MAHALLESİ CAMİ BATI CEPHESİ	57
RESİM 53: KURT KÖYÜ ÇİRİŞOĞLU MAHALLESİ CAMİ KUZEY CEPHESİ	59
RESİM 54: KURT KÖYÜ ÇİRİŞOĞLU MAHALLESİ CAMİ MİNARE KAİDESİ	60
RESİM 55: KURT KÖYÜ ÇİRİŞOĞLU MAHALLESİ CAMİ HARİME GİRİŞ KAPISI	61
RESİM 56: KURT KÖYÜ ÇİRİŞOĞLU MAHALLESİ CAMİ TAVAN DÖŞEMESİ	62
RESİM 57: KURT KÖYÜ ÇİRİŞOĞLU MAHALLESİ CAMİ MİHRAP, MİNBER VE VAAZ KÜRSÜSÜ	62
RESİM 58: KURT KÖYÜ ÇİRİŞOĞLU MAHALLESİ CAMİ MAHFİL KATI	63
RESİM 59: KURT KÖYÜ ÇİRİŞOĞLU MAHALLESİ CAMİ MAHFİL KATI İÇERİDEN GÖRÜNÜŞÜ	63
RESİM 60: KURT KÖYÜ ÇİRİŞOĞLU MAHALLESİ CAMİ HARİM KAPISI ÜZERİNDE YER ALAN SÜSLEME KOMPOZİSYONLARI	64
RESİM 61: KURT KÖYÜ ÇİRİŞOĞLU MAHALLESİ CAMİ TAVAN GÖBEĞİ VE TAVAN KÖŞELERİNDE YER ALAN ÜÇGEN PANO	65
RESİM 62: KURT KÖYÜ ÇİRİŞOĞLU MAHALLESİ CAMİ MİHRABI	66
RESİM 63: KURT KÖYÜ ÇİRİŞOĞLU MAHALLESİ CAMİ MİHRAP DETAYI	67
RESİM 64: KURT KÖYÜ ÇİRİŞOĞLU MAHALLESİ CAMİ DOĞU DUVARINDA YER ALAN KALEM İŞİ SÜSLEMELER	68
RESİM 65: KURT KÖYÜ ÇİRİŞOĞLU MAHALLESİ CAMİ BATI DUVARINDA YER ALAN KALEM İŞİ SÜSLEMELER	68
RESİM 66: KURT KÖYÜ ÇİRİŞOĞLU MAHALLESİ CAMİ MİNBERİ	69
RESİM 67: KURT KÖYÜ ÇİRİŞOĞLU MAHALLESİ CAMİ MİNBERİNDE YER ALAN BİTKİSEL SÜSLEMELER	70
RESİM 68: BOZKOCATEPE KÖYÜ (KADI ÇELEBİ) CAMİ DOĞU CEPHESİ	73
RESİM 69: BOZKOCATEPE KÖYÜ (KADI ÇELEBİ) CAMİ GÜNEY CEPHESİ	74
RESİM 70: BOZKOCATEPE KÖYÜ (KADI ÇELEBİ) CAMİ GÜNEY CEPHE ORTASINDA YER ALAN YAZI VE ÇİÇEK DETAYI	74
RESİM 71: BOZKOCATEPE KÖYÜ (KADI ÇELEBİ) CAMİ BATI CEPHESİ	75
RESİM 72: BOZKOCATEPE KÖYÜ (KADI ÇELEBİ) CAMİ SON CEMAAT BÖLÜMÜ GİRİŞ KAPISI	76
RESİM 73: BOZKOCATEPE KÖYÜ (KADI ÇELEBİ) CAMİ HARİM GENEL GÖRÜNÜŞÜ	76
RESİM 74: BOZKOCATEPE KÖYÜ (KADI ÇELEBİ) CAMİ MAHFİL KATI GENEL GÖRÜNÜŞÜ	77
RESİM 75: BOZKOCATEPE KÖYÜ (KADI ÇELEBİ) CAMİ KİTABESİ	78
RESİM 76: YAZİBELEN KÖYÜ CAMİ (KIRVAÇ CAMİ) DOĞU CEPHESİ	80
RESİM 77: YAZİBELEN KÖYÜ CAMİ (KIRVAÇ CAMİ) GÜNEY CEPHESİ	80
RESİM 78: YAZİBELEN KÖYÜ CAMİ (KIRVAÇ CAMİ) BATI CEPHESİ	81
RESİM 79: YAZİBELEN KÖYÜ CAMİ (KIRVAÇ CAMİ) SON CEMAAT MAHALİ	82
RESİM 80: YAZİBELEN KÖYÜ CAMİ (KIRVAÇ CAMİ) HARİM BÖLÜMÜNDE YER ALAN ODALAR	82
RESİM 81: YAZİBELEN KÖYÜ CAMİ (KIRVAÇ CAMİ) HARİM GENEL GÖRÜNÜŞÜ	83
RESİM 82: YAZİBELEN KÖYÜ CAMİ (KIRVAÇ CAMİ) MAHFİL KATI GENEL GÖRÜNÜŞÜ	84
RESİM 83: YAZİBELEN KÖYÜ CAMİ (KIRVAÇ CAMİ) MAHFİL KATI İÇTEN GÖRÜNÜŞÜ	84
RESİM 84: YAZİBELEN KÖYÜ CAMİ (KIRVAÇ CAMİ) TAVAN SÜSLEMESİ	85
RESİM 85: YAZİBELEN KÖYÜ CAMİ (KIRVAÇ CAMİ) TAVAN SÜSLEMESİ	85
RESİM 86: YAZİBELEN KÖYÜ CAMİ (KIRVAÇ CAMİ) KİTABESİ	86
RESİM 87: LÂÇİN KÖYÜ CAMİ GÜNEY CEPHESİ	89
RESİM 89: LÂÇİN KÖYÜ CAMİ MİNARESİ	90
RESİM 88: LÂÇİN KÖYÜ CAMİ BATI CEPHESİ	90
RESİM 90: LÂÇİN KÖYÜ CAMİ KUZEY CEPHESİ	91
RESİM 91: LÂÇİN KÖYÜ CAMİ DOĞU CEPHESİ	92

RESİM 92: LÂÇİN KÖYÜ CAMİ SON CEMAAT BÖLÜMÜ	92
RESİM 93: LÂÇİN KÖYÜ CAMİ HARİM GENEL GÖRÜNÜŞÜ.....	93
RESİM 94: LÂÇİN KÖYÜ CAMİ VAAZ KÜRSÜSÜ.....	94
RESİM 95: LÂÇİN KÖYÜ CAMİ MİNBERİ	94
RESİM 96: LÂÇİN KÖYÜ CAMİ MAHFİL KATI.....	95
RESİM 97: LÂÇİN KÖYÜ CAMİ MAHFİL KATI İÇTEN GÖRÜNÜŞÜ.....	95
RESİM 98: LÂÇİN KÖYÜ CAMİ MİNBER SÜSLEME DETAYI.....	96
RESİM 99 LÂÇİN KÖYÜ CAMİ KİTABESİ.....	97
RESİM 100: AKDOĞAN KÖYÜ CAMİ KUZAY CEPHE	99
RESİM 101: AKDOĞAN KÖYÜ CAMİ DOĞU CEPHE.....	100
RESİM 102: AKDOĞAN KÖYÜ CAMİ GÜNEY CEPHE	100
RESİM 103: AKDOĞAN KÖYÜ CAMİ BATI CEPHE.....	101
RESİM 104: AKDOĞAN KÖYÜ CAMİ TAVAN DÜZENLEMESİ.....	102
RESİM 105: AKDOĞAN KÖYÜ CAMİ HARİM GENEL GÖRÜNÜŞÜ.....	102
RESİM 106: AKDOĞAN KÖYÜ CAMİ MİNBERİ.....	103
RESİM 107: AKDOĞAN KÖYÜ CAMİ MAHFİLDEN GÖRÜNÜŞ.....	104
RESİM 108: AKDOĞAN KÖYÜ CAMİ MAHFİLDE YER ALAN KAPI	104
RESİM 109: AKDOĞAN KÖYÜ CAMİ MİNARE KAİDESİ	105
RESİM 110: AKDOĞAN KÖYÜ CAMİ TAVAN DÖŞEMESİ	106
RESİM 111: KADIOĞLU KÖYÜ CAMİ GÜNEYDOĞU CEPHE GÖRÜNÜŞÜ	108
RESİM 112: KADIOĞLU KÖYÜ CAMİ GÜNEY CEPHE	108
RESİM 113: KADIOĞLU KÖYÜ CAMİ BATI CEPHE.....	109
RESİM 114: KADIOĞLU KÖYÜ CAMİ KUZAY CEPHE	110
RESİM 115: KADIOĞLU KÖYÜ CAMİ BATI CEPHE.....	110
RESİM 116: KADIOĞLU KÖYÜ CAMİ SON CEMAAT BÖLÜMÜ	111
RESİM 117: KADIOĞLU KÖYÜ CAMİ HARİM GİRİŞ KAPISI.....	111
RESİM 118: KADIOĞLU KÖYÜ CAMİ HARİM BATI DUVARİ	112
RESİM 119: KADIOĞLU KÖYÜ CAMİ HARİM DOĞU DUVARİ	113
RESİM 120: KADIOĞLU KÖYÜ CAMİ HARİM GENEL GÖRÜNÜŞÜ.....	114
RESİM 121: KADIOĞLU KÖYÜ CAMİ MAHFİL KATI.....	115
RESİM 122: KADIOĞLU KÖYÜ CAMİ MAHFİL KATI İÇTEN GÖRÜNÜŞ	115
RESİM 123: KADIOĞLU KÖYÜ CAMİ KAPI ÜZERİNDE YER ALAN SÜSLEMELER.....	116
RESİM 124: KADIOĞLU KÖYÜ CAMİ TAVAN GÖBEĞİ.....	117
RESİM 125: KADIOĞLU KÖYÜ CAMİ MİNBER SÜSLEMESİ.....	118
RESİM 126: KADIOĞLU KÖYÜ CAMİ KİTABE	119
RESİM 127 MÜTEVELLİ MAHALLESİ CAMİ DOĞU CEPHESİ	122
RESİM 128 MÜTEVELLİ MAHALLESİ CAMİ GÜNEY CEPHESİ	123
RESİM 129: MÜTEVELLİ MAHALLESİ CAMİ BATI CEPHESİ	124
RESİM 130: MÜTEVELLİ MAHALLESİ CAMİ HARİME GİRİŞ KAPISI	125
RESİM 131: MÜTEVELLİ MAHALLESİ CAMİ MAHFİL KATINA ÇIKIŞIN SAĞLANDIĞI MERDİVEN	125
RESİM 132: MÜTEVELLİ MAHALLESİ CAMİ HARİM GENEL GÖRÜNÜŞÜ.....	126
RESİM 133 MÜTEVELLİ MAHALLESİ CAMİ MİHRAP, MİNBER VE VAAZ KÜRSÜSÜ	127
RESİM 134: MÜTEVELLİ MAHALLESİ CAMİ MAHFİL KATI GENEL GÖRÜNÜŞÜ	127
RESİM 135: MÜTEVELLİ MAHALLESİ CAMİ KİTABESİ.....	128
RESİM 136: ÇONTAY KÖYÜ CAMİ DOĞU CEPHESİ	131
RESİM 137: ÇONTAY KÖYÜ CAMİ GÜNEY CEPHESİ	132

RESİM 138: ÇONTAY KÖYÜ CAMİ BATI CEPHESİ VE MİNARESİ.....	132
RESİM 139: ÇONTAY KÖYÜ CAMİ MİNARE DETAYI.....	133
RESİM 140: ÇONTAY KÖYÜ CAMİ KUZAY CEPHESİ.....	134
RESİM 141: ÇONTAY KÖYÜ CAMİ SON CEMAAT MAHALİ	134
RESİM 142: ÇONTAY KÖYÜ CAMİ TAVAN DÜZENLEMESİ	135
RESİM 143: ÇONTAY KÖYÜ CAMİ HARİM GENEL GÖRÜNÜŞÜ	136
RESİM 144: ÇONTAY KÖYÜ CAMİ MİHRAP DETAYI.....	136
RESİM 145: ÇONTAY KÖYÜ CAMİ MAHFİL KATI.....	137
RESİM 146: ÇONTAY KÖYÜ CAMİ TAVAN SÜSLEMESİ	138
RESİM 147: ÇONTAY KÖYÜ CAMİ TAVAN GÖBEĞİ.....	138
RESİM 148: ÇONTAY KÖYÜ CAMİ KİTABESİ.....	139
RESİM 149: ŞENLİK KÖYÜ CAMİ GÜNEY CEPHESİ.....	142
RESİM 150: ŞENLİK KÖYÜ CAMİ BATI CEPHESİ	143
RESİM 151: ŞENLİK KÖYÜ CAMİ KUZAY CEPHESİ	144
RESİM 152: ŞENLİK KÖYÜ CAMİ MİNARESİ.....	145
RESİM 153: ŞENLİK KÖYÜ CAMİ DOĞU CEPHESİ	146
RESİM 154: ŞENLİK KÖYÜ CAMİ SON CEMAAT BÖLÜMÜ	146
RESİM 155: ŞENLİK KÖYÜ CAMİ HARİME GİRİŞ KAPISI	147
RESİM 156: ŞENLİK KÖYÜ CAMİ HARİM GENEL GÖRÜNÜŞÜ	148
RESİM 157: ŞENLİK KÖYÜ CAMİ MAHFİL KATINDAN HARİM GENEL GÖRÜNÜŞÜ	148
RESİM 158: ŞENLİK KÖYÜ CAMİ MİHRAP MİNBER VE VAAZ KÜRSÜSÜ	149
RESİM 159: ŞENLİK KÖYÜ CAMİ MAHFİL KATI	150
RESİM 160: ŞENLİK KÖYÜ CAMİ MAHFİL KATI İÇTEN GÖRÜNÜŞÜ	150
RESİM 161: ŞENLİK KÖYÜ CAMİ TAVANI GÜNEYİNDE YER ALAN PANO	151
RESİM 162: ŞENLİK KÖYÜ CAMİ HARİM TAVAN DÜZENLEMESİNDE SÜSLEME DETAYI.....	151
RESİM 163: ŞENLİK KÖYÜ CAMİ TAVAN MERKEZİNDE YER ALAN SEKİZGEN PANO	152
RESİM 164: ŞENLİK KÖYÜ CAMİ TAVAN KÖŞELERİNDE YER ALAN ÜÇGEN PANOLAR.....	152
RESİM 165: ŞENLİK KÖYÜ CAMİ TAVAN MERKEZİNDE YER ALAN GÖBEK	153
RESİM 166: ŞENLİK KÖYÜ CAMİ MAHFİL KATI GÜNEY YÜZÜNDE YER ALAN SÜSLEMELER	153
RESİM 167: ŞENLİK KÖYÜ CAMİ MAHFİLDE YER ALAN SÜSLEMELER	154
RESİM 168: ŞENLİK KÖYÜ CAMİ MAHFİL BALKONU ALTINDA YER ALAN YARIM GÖBEK	154
RESİM 169: ŞENLİK KÖYÜ CAMİ MİNBERİ	155
RESİM 170: ŞENLİK KÖYÜ CAMİ MİNBER DETAYI.....	156
RESİM 171: ŞENLİK KÖYÜ CAMİ MİNBER KAPISI.....	157
RESİM 172: ŞENLİK KÖYÜ CAMİ MİNBER KAPISI ALINLIĞI.....	157
RESİM 173: ŞENLİK KÖYÜ CAMİ MİNBERİ ÜZERİNDE YAZAN TARİH	158
RESİM 174: MÜTEVELLİ MAHALLESİ GECENİ ÇAVUŞ CAMİ DOĞU CEPHESİ	160
RESİM 175: MÜTEVELLİ MAHALLESİ GECENİ ÇAVUŞ CAMİ GÜNEY CEPHESİ	161
RESİM 176: MÜTEVELLİ MAHALLESİ GECENİ ÇAVUŞ CAMİ BATI CEPHESİ	162
RESİM 177: MÜTEVELLİ MAHALLESİ GECENİ ÇAVUŞ CAMİ KUZAY CEPHESİ.....	163
RESİM 178: MÜTEVELLİ MAHALLESİ GECENİ ÇAVUŞ CAMİ MAHFİL KATI MERDİVENLERİ	163
RESİM 179: MÜTEVELLİ MAHALLESİ GECENİ ÇAVUŞ CAMİ HARİME GİRİŞ AÇIKLIĞI	164
RESİM 180: MÜTEVELLİ MAHALLESİ GECENİ ÇAVUŞ CAMİ HARİM GENEL GÖRÜNÜŞÜ	165
RESİM 181: MÜTEVELLİ MAHALLESİ GECENİ ÇAVUŞ CAMİ VAAZ KÜRSÜSÜ.....	165
RESİM 182: MÜTEVELLİ MAHALLESİ GECENİ ÇAVUŞ CAMİ KADINLAR MAHFİL KATI	166
RESİM 183: MÜTEVELLİ MAHALLESİ GECENİ ÇAVUŞ CAMİ MAHFİLİ İÇERİDEN GÖRÜNÜŞÜ	166

RESİM 184: MÜTEVELLİ MAHALLESİ GECENİ ÇAVUŞ CAMİ MİNBER SÜSLEMELERİ.....	167
RESİM 185 ÇARŞI (HACI MUHİTTİN) CAMİ DOĞU CEPHESİ.....	170
RESİM 186: ÇARŞI (HACI MUHİTTİN) CAMİ GÜNEY CEPHESİ.....	171
RESİM 187: ÇARŞI (HACI MUHİTTİN) CAMİ BATI CEPHESİ.....	172
RESİM 188: ÇARŞI (HACI MUHİTTİN) CAMİ KUZAY CEPHESİ.....	174
RESİM 189: ÇARŞI (HACI MUHİTTİN) CAMİ SON CEMAAT MAHALİ.....	175
RESİM 190: ÇARŞI (HACI MUHİTTİN) CAMİ BODRUM KATI.....	176
RESİM 191: ÇARŞI (HACI MUHİTTİN) CAMİ HARİM GENEL GÖRÜNÜŞÜ.....	177
RESİM 192: ÇARŞI (HACI MUHİTTİN) CAMİ MİHRABI.....	178
RESİM 193: ÇARŞI (HACI MUHİTTİN) CAMİ MİHRAP KİTABESİ.....	178
RESİM 194: ÇARŞI (HACI MUHİTTİN) CAMİ MAHFİL KATI.....	179
RESİM 195: ÇARŞI (HACI MUHİTTİN) CAMİ HARİME GİRİŞ KAPISI.....	180
RESİM 196: ÇARŞI (HACI MUHİTTİN) CAMİ DÖRT YÖNDE YER ALAN TAVAN DÜZENLEMESİ.....	182
RESİM 197: CAMİ ORTA SİRANIN DOĞU VE BATISINDA YER ALAN TAVAN DÜZENLEMESİ.....	183
RESİM 198: ÇARŞI (HACI MUHİTTİN) CAMİ ORTA SİRANIN GÜNEY VE KUZAYİNDE YER ALAN SÜSLEMELER.....	184
RESİM 199: ÇARŞI (HACI MUHİTTİN) CAMİ ORTA SİRANIN GÜNEY VE KUZAYİNDE YER ALAN SÜSLEME DETAYLARI.....	185
RESİM 200: ÇARŞI (HACI MUHİTTİN) CAMİ MERKEZ TAVAN GÖBEĞİ.....	187
RESİM 201: ÇARŞI (HACI MUHİTTİN) CAMİ TAVAN GÖBEĞİ DETAYI.....	187
RESİM 202 ÇARŞI (HACI MUHİTTİN) CAMİ TAVAN GÖBEĞİ MAHFİLDEN GÖRÜNÜŞ.....	188
RESİM 203: ÇARŞI (HACI MUHİTTİN) CAMİ MAHFİL KATI SÜSLEMESİ.....	188
RESİM 204: ÇARŞI (HACI MUHİTTİN) CAMİ MAHFİL ALTINDA YER ALAN ÇOK KOLLU YILDIZ.....	189
RESİM 205: ÇARŞI (HACI MUHİTTİN) CAMİ MAHFİL ALTINDA YER ALAN ÇOK KOLLU YILDIZ DETAYI.....	189
RESİM 206: ÇARŞI (HACI MUHİTTİN) CAMİ VAAZ KÜRSÜSÜ.....	190
RESİM 207: ÇARŞI (HACI MUHİTTİN) CAMİ MİNBER SÜSLEMESİ.....	190
RESİM 208: ÇARŞI (HACI MUHİTTİN) CAMİ MİNARESİ ÜZERİNDE YER ALAN KİTABA.....	191
RESİM 209: ÇÖREKÇİ KÖYÜ ELMALI CAMİ KUZAY CEPHE.....	194
RESİM 210: ÇÖREKÇİ KÖYÜ ELMALI CAMİ DOĞU CEPHESİ.....	195
RESİM 211: ÇÖREKÇİ KÖYÜ ELMALI CAMİ GÜNEY CEPHESİ.....	195
RESİM 212: ÇÖREKÇİ KÖYÜ ELMALI CAMİ SON CEMAAT BÖLÜMÜ.....	196
RESİM 213: ÇÖREKÇİ KÖYÜ ELMALI CAMİ HARİM GİRİŞ KAPISI.....	196
RESİM 214: ÇÖREKÇİ KÖYÜ ELMALI CAMİ MAHFİL KATINDAN HARİM GÖRÜNÜŞÜ.....	197
RESİM 215: ÇÖREKÇİ KÖYÜ ELMALI CAMİ HARİM GENEL GÖRÜNÜŞÜ.....	198
RESİM 216: ÇÖREKÇİ KÖYÜ ELMALI CAMİ MİHRABI.....	198
RESİM 217: ÇÖREKÇİ KÖYÜ ELMALI CAMİ MİNBERİ.....	199
RESİM 218: ÇÖREKÇİ KÖYÜ ELMALI CAMİ MİNARE KAİDESİ.....	199
RESİM 219: ÇÖREKÇİ KÖYÜ ELMALI CAMİ MAHFİL KATI İÇTEN GÖRÜNÜŞ.....	200
RESİM 220: ÇÖREKÇİ KÖYÜ ELMALI CAMİ TAVAN GÖBEĞİ.....	201
RESİM 221: ÇÖREKÇİ KÖYÜ ELMALI CAMİ KUZAY CEPHE (VGM Arşivi 1985).....	202
RESİM 222: ÇÖREKÇİ KÖYÜ ELMALI CAMİ HARİM(VGM Arşivi 1985).....	202
RESİM 223: ÇÖREKÇİ KÖYÜ ELMALI CAMİ MİHRABI(VGM Arşivi 1985).....	203
RESİM 224: KANLIABAT KÖYÜ CAMİ DOĞU CEPHESİ.....	205
RESİM 225: KANLIABAT KÖYÜ CAMİ GÜNEY CEPHE.....	206
RESİM 226: KANLIABAT KÖYÜ CAMİ BATI CEPHESİ.....	206
RESİM 227: KANLIABAT KÖYÜ CAMİ KUZAY CEPHESİ.....	207
RESİM 228: KANLIABAT KÖYÜ CAMİ MAHFİL KATINDAN HARİM GÖRÜNÜŞÜ.....	208
RESİM 229: KANLIABAT KÖYÜ CAMİ MAHFİL KATI GENEL GÖRÜNÜŞÜ.....	209

RESİM 230: KANLIABAT KÖYÜ CAMİ MAHFİL KATINDAN MİNARE KAİDESİ GÖRÜNÜŞÜ	209
RESİM 231: HACI OSMAN CAMİ DOĞU CEPHESİ	212
RESİM 232: HACI OSMAN CAMİ GÜNEY CEPHESİ	213
RESİM 233: HACI OSMAN CAMİ BATI CEPHESİ.....	214
RESİM 234: HACI OSMAN CAMİ MİNARESİ	215
RESİM 235: HACI OSMAN CAMİ KUZEY CEPHESİ	216
RESİM 236: HACI OSMAN CAMİ SON CEMAAT MAHALİ.....	217
RESİM 237: HACI OSMAN CAMİ MAHFİL KATI MERDİVENİ.....	217
RESİM 238: HACI OSMAN CAMİ KUBBESİ	218
RESİM 239: HACI OSMAN CAMİ HARİM GENEL GÖRÜNÜŞÜ	218
RESİM 240: HACI OSMAN CAMİ MAHFİL KATI GENEL GÖRÜNÜŞÜ.....	219
RESİM 241: HACI OSMAN CAMİ MAHFİL KATI İÇTEN GÖRÜNÜŞ	220
RESİM 242: HACI OSMAN CAMİ KUBBE MERKEZİNDE YER ALAN SÜSLEME	221
RESİM 243: HACI OSMAN CAMİ HARİMİN GÜNEY CEPHE ÜST KISMINDA YER ALAN REVZENLER.....	221
RESİM 244: HACI OSMAN CAMİ MİHRABI.....	222
RESİM 245: HACI OSMAN CAMİ MİNBERİ.....	223
RESİM 246: HACI OSMAN CAMİ MİNBER AYNALIĞINDA YAZAN SURE.....	224
RESİM 247: HACI OSMAN CAMİ VAAZ KÜRSÜSÜ	225
RESİM 248: HACI OSMAN CAMİ KİTABESİ	225
RESİM 249: ÇAYIRCIK GELİN HAMAMI DOĞU CEPHESİ.....	228
RESİM 250: ÇAYIRCIK GELİN HAMAMI GÜNEY CEPHESİ.....	229
RESİM 251: ÇAYIRCIK GELİN HAMAMI BATI CEPHESİ.....	229
RESİM 252: ÇAYIRCIK GELİN HAMAMI KUZEY CEPHESİ.....	230
RESİM 253: ÇAYIRCIK GELİN HAMAMI KÜLHAN AVLUSU	231
RESİM 254: ÇAYIRCIK GELİN HAMAMI SOYUNMALIK BÖLÜMÜ	232
RESİM 255: ÇAYIRCIK GELİN HAMAMI SOĞUKLUK GEÇİŞ KAPISI.....	232
RESİM 256: ÇAYIRCIK GELİN HAMAMI SOĞUKLUK BÖLÜMÜ.....	233
RESİM 257: ÇAYIRCIK GELİN HAMAMI İLİKLİK KUBBESİ	234
RESİM 258: ÇAYIRCIK GELİN HAMAMI İLİKLİK KUBBEYE GEÇİŞ ELEMANI.....	234
RESİM 259: ÇAYIRCIK GELİN HAMAMI SU DEPOSUNA AÇILAN PENCERE.....	235
RESİM 260: İLİKLİK BÖLÜMÜNDEN HALVET HÜCRESİNE BAKIŞ.....	236
RESİM 261: ÇAYIRCIK GELİN HAMAMI HALVET HÜCRESİ KUBBEYE GEÇİŞ ELEMANLARI.....	236
RESİM 262: ÇAYIRCIK GELİN HAMAMI İLİKLİK SEKİ VE KURNALARI.....	237
RESİM 263: ÇAYIRCIK GELİN HAMAMI İLİKLİK KUBBESİNDE YER ALAN IŞIK GÖZLERİ.....	237
RESİM 264: ÇAYIRCIK GELİN GÜNEYDEN GÖRÜNÜŞ (VGM ARŞİVİ 1990).....	239
RESİM 265: ÇAYIRCIK GELİN HAMAMI HAMAMI İLİKLİK KAPISI (VGM ARŞİVİ 1990)	239
RESİM 266: ÇAYIRCIK GELİN HAMAMI KUZEYDEN GÖRÜNÜŞ (VGM ARŞİVİ 1990).....	240
RESİM 267: İSMAİL BEY HAMAMI KUZEY CEPHE.....	242
RESİM 268: İSMAİL BEY HAMAMI DOĞU CEPHESİ.....	242
RESİM 269: İSMAİL BEY HAMAMI BATI CEPHESİ	243
RESİM 270: İSMAİL BEY HAMAMI GÜNEY CEPHESİ.....	243
RESİM 271 İSMAİL BEY HAMAMI KUBBELERİ.....	245
RESİM 272 İSMAİL BEY HAMAMI SOĞUKLUK BÖLÜMÜ	245
RESİM 273 İSMAİL BEY HAMAMI SICAKLIK BÖLÜMÜ	246
RESİM 274 İSMAİL BEY HAMAMI SU DEPOSU	246
RESİM 275: İSMAİL BEY HAMAMI GÜNEYDEN GÖRÜNÜŞ (VGM ARŞİVİ 1989).....	248

RESİM 276: İSMAİL BEY HAMAMI KUZEYDEN GÖRÜNÜŞ (VGM Arşivi 1989).....	249
RESİM 277: İSMAİL BEY HAMAMI SOYUNMALIK KISMI(Y. YÜCEL'DEN)	249
RESİM 278: İSMAİL BEY HAMAMI YIKILAN SOYUNMALIK KISMI (VGM Arşivi).....	250
RESİM 279: KURT ŞEYH MEZARLIĞI DİKDÖRTGEN PLANLI TÜRBE GENEL GÖRÜNÜŞÜ.....	252
RESİM 280: KURT ŞEYH MEZARLIĞI DİKDÖRTGEN PLANLI TÜRBE İÇERİSİNDE YER ALAN SANDUKA.....	253
RESİM 281: KURT ŞEYH MEZARLIĞI DİKDÖRTGEN PLANLI TÜRBE BATI DUVARINDA YER ALAN PANO.....	254
RESİM 282 KURT ŞEYH MEZARLIĞI DİKDÖRTGEN PLANLI TÜRBE İÇERİSİNDE YER ALAN MEZAR TAŞI	255
RESİM 283: KURT ŞEYH MEZARLIĞI ALTİGEN PLANLI TÜRBE KUZEYDOĞU CEPHESİ.....	257
RESİM 284: KURT ŞEYH MEZARLIĞI ALTİGEN PLANLI TÜRBE İÇERİSİNDE YER ALAN SANDUKALAR	258
RESİM 285: KURT ŞEYH MEZARLIĞI ALTİGEN PLANLI TÜRBE KUZEY CEPHE	258
RESİM 286: KURT ŞEYH MEZARLIĞI ALTİGEN PLANLI TÜRBE GENEL GÖRÜNÜŞÜ (VGM Arşivi 1995)	259
RESİM 287: KURT ŞEYH MEZARLIĞI ALTİGEN PLANLI TÜRBE KUBBESİ (VGM Arşivi 1995)	260
RESİM 288: ÇAYIRCIK MAHALLESİ KURTULUŞ SOKAK ÇEŞMESİ GENEL GÖRÜNÜŞÜ	262
RESİM 289: ÇAYIRCIK MAHALLESİ KURTULUŞ SOKAK ÇEŞMESİ ALINLIĞI	263
RESİM 290: ÇAYIRCIK MAHALLESİ KURTULUŞ SOKAK ÇEŞMESİ YAN BORDÜRÜ	263
RESİM 291 ÇAYIRCIK MAHALLESİ KURTULUŞ SOKAK ÇEŞMESİ KİTABESİ	264
RESİM 293: ÇAYIRCIK CAMİ ÇEŞMESİ CEPHE GÖRÜNÜŞÜ	266
RESİM 294: ÇAYIRCIK CAMİ ÇEŞME KİTABESİ	267
RESİM 296: ÇAYIRCIK CAMİ ÇEŞMESİ (VGM Arşivi1990)	269
RESİM 295: ÇAYIRCIK CAMİ ÇEŞMESİ (VGM Arşivi)	269
RESİM 297: ÇAMLICA ÇİFTLİĞİ ÇEŞMESİ GENEL GÖRÜNÜŞÜ	271
RESİM 298 ÇAMLICA ÇİFTLİĞİ ÇEŞMESİ GÜLBEZEK MOTİFİ	272
RESİM 299: ÇAMLICA ÇİFTLİĞİ ÇEŞME KİTABESİ	272
RESİM 300: KADİRBAY MAHALLE ÇEŞMESİ GENEL GÖRÜNÜŞÜ	275
RESİM 301: KADİRBAY MAHALLE ÇEŞMESİ AYNALIK KISMI.....	276
RESİM 302: KADİRBAY MAHALLE ÇEŞMESİ KİTAP YANINDA YER ALAN SÜSLEMELER	276
RESİM 303: KADİRBAY MAHALLE ÇEŞMESİ SAÇAK ALTINDA YER ALAN YAZI VE TARİH	277
RESİM 304: KADİRBAY MAHALLE ÇEŞMESİ KİTABESİ.....	277
RESİM 305: ÇAYIRCIK MAHALLESİ EMRE SOKAK ÇEŞMESİ GENEL GÖRÜNÜŞÜ	280
RESİM 306 ÇAYIRCIK MAHALLESİ EMRE SOKAK ÇEŞME KİTABESİ.....	281
RESİM 307: KARAÇAM KÖYÜ KARAVEN MAHALLESİ KÖPRÜSÜ	282
RESİM 308: KARAÇAM KÖYÜ KARAVEN MAHALLESİ YUVARLAK KEMERLİ KÖPRÜ GÖZLERİ	283
RESİM 309: KARAÇAM KÖYÜ KARAVEN MAHALLESİ KÖPRÜSÜ KÖPRÜ GÖZÜ	283

KISALTMALAR

a.g.e	: Adı Geçen Eser
a.g.t	: Adı Geçen Tez
a.g.m	: Adı Geçen Makale
bkz	: Bakınız
BOA	: Başbakanlık Osmanlı Arşivleri
cm	: santimetre
DTCFD	: Dil Tarih Coğrafya Dergisi
H.	: Hicri
M.	: Miladi
C.	: Cilt
s.	: sayfa
S.	: Sayı
S.K.D.A	: Sosyal Ve Kültürel Araştırmalar Dergisi
T.D.V	: Türkiye Diyanet Vakfı
VGM	: Vakıflar Genel Müdürlüğü
yy.	: Yüzyıl
ZKÜ	: Zonguldak Karaelmas Üniversitesi

ÖNSÖZ

Tarihöncesi çağlardan günümüze kadar birçok farklı kültüre ev sahipliği yapmış olan Devrekâni’de Türk iskânı 14. yüzyıldan itibaren başlamıştır. Çobanoğulları beyliği dönemine ait bir yapının bulunmadığı ilçede Candaroğulları ile başlayan iskân faaliyetleri Osmanlı döneminde de devam ettirilmiştir. Bugüne kadar bölgede yer alan Türk İslam dönemi yapılarının çok az bir kısmı detaylı bir şekilde ele alınmış bazılarına ise hiç değinilmemiştir. Türk İslam dönemi mimari yapılarının toplu bir şekilde ele alınmış olduğu bu çalışma bir boşluğu doldurup, eksiklerine rağmen bölgenin yöresel mimari eğilimlerinin tanımlanmasına katkıda bulunabilmesini umuyorum.

Konu seçiminde ve tez yazım süresinde bana yardımcı olan değerli danışman hocam Dr.Öğr.Üyesi Erkan Aygör’e teşekkürü borç bilirim. Saha çalışmamda emeğini esirgemeyen ilgi ve yardımlarından dolayı değerli arkadaşım Dilara Takı’ya şükranlarımı sunuyorum. Devrekâni’de arazi çalışmam sırasında gösterdikleri ilgiden dolayı Devrekâni Kaymakamı Yücel Erdem, Tosya Kültür Merkezi Müdürü İbrahim Tabakoğlu, Özkan Cabbar, Gökhan Karabakal ve Yusuf Kadiroğlu’na minnettarım. Ulaşamadığım bazı kaynaklara ulaşmam konusunda yardımcı olan meslektaşım Özgür Yeni’ye, Devrekâni camilerindeki din görevlileri ve güleryüzlerini eksik etmeyen misafirperver Devrekânililere teşekkürlerimi ve şükranlarımı sunarım.

Belgüzar KARAKUZU

Konya Temmuz 2021

1. GİRİŞ

1.1. Konunun Tanımı Amacı Önemi Ve Sınırları

“Kastamonu ili Devrekâni ilçesinde Yer Alan Türk Devri Mimari Yapıları” adlı bu çalışma ilçe merkez, mahalle ve köylerinde yer alan Türk-İslam Devrinde inşa edilmiş tarihi yapıları konu edinmektedir. Çalışma kapsamında on sekiz cami, iki hamam, iki türbe, beş çeşme ve bir köprü yapısı ele alınmıştır. Beylikler devri, Osmanlı ve Cumhuriyet dönemlerinde inşa edilmiş olunan yapıların plan özellikleri, mimarisi, malzeme kullanımı ve süsleme özellikleri açısından gelişimleri, yapıların kendi dönemleri içerisindeki yeri ve Türk İslam mimarisi içerisindeki yeri ve önemi tezin konularını oluşturmaktadır. Yapıların birçoğu çeşitli dönemlerde onarımlar geçirmiş olduğundan dolayı onarımlarda tez konusunda ele alınmıştır.

Devrekâni ilçesinde Türk iskânın ne şekilde geliştiği ve zaman içerisinde nasıl bir şekil almış olduğu sorularını aydınlatabilmek için çalışma kronolojik sıralamaya göre düzenlenmiştir. Konu hakkında yapılan çalışmada Türkçe ve yabancı kaynak sayısının sınırlılığından bahsedilmiş, bölgenin ve çalışılan yapıların ilk halleri ile ilgili yeterli bilgiye ulaşılamamıştır.

Konunun önemi; Tezin konusu olan Devrekâni ilçesinde merkez, köy ve mahallelerde yer alan yapıların bugüne kadar bir bütünlük içerisinde incelenmemiş olunması bu çalışmanın yapılmasının ana sebebidir. Yapılan saha çalışmasında tescili bulunmayan ve daha öne hiçbir kaynakta adı geçmeyen yapıların plan ve fotoğraf açısından belgelenmiş olunması yapılan bu çalışmayı önemli kılmaktadır.

Çalışmada sadece ilçe sınırları içerisinde yer alan cami, hamam, türbe, çeşme ve köprü yapıların ele alınmış, sivil mimari, kamu yapıları ve mezar taşları konuları ele alınmamıştır.

1.2. Konuyla İlgili Kaynaklar

Devrekâni bölgesi ve yapıları ile ilgili geniş kapsamlı bilimsel bir çalışma bulunmamaktadır.

1. GÖKOĞLU, Ahmet *Paphlagonia Gayri Menkul Eski Eserleri ve Arkeolojisi*” Kastamonu, 1952.

Batı Karadeniz Bölgesi sınırları dâhilindeki yerleşimler üzerine yazmış olduğu eser çalışmanın ilk başvuru kaynaklarından biridir. İki bölümden oluşan çalışmanın ikinci bölümünde bölgede yer alan Türk-İslam Dönemi eserlerini kısaca tanıtmakta, bazı yapıların kitabelerinin okunuşları ve Türkçe anlamlarını vermekte, yapıların plan ve fotoğraflarına yer vermemektedir. Arazi çalışması öncesinde yararlanılan kitap yapıların önceki ve sonraki hallerinin değerlendirilmesi ve geçirdiği değişikliklerin tespiti konusunda önemli katkı sağlamıştır. Eserde İsmail Bey Cami, Çayırık İsmail Bey Cami, İnceğiz Cami, Bozkocatepe Cami ve Yazıbelen Cami, İsmail Bey ve Çayırık Gelin Hamamı’ndan kısaca bahsedilmektedir.

2. ÇİFTÇİ, Fazıl, *Kastamonu Camileri-Türbeleri ve Diğer Tarihi Eserler*, Kastamonu, 2000.

Kastamonu İlinde yer alan Türk- İslam Dönemi eserleri incelenmiştir. Eserde incelenilen camilerin plan ve detaylı fotoğraflarına yer verilmemiş, yapılar sadece tanıtılmıştır. Eserde incelenen yapıların kitabe tercümeleri, tapu kayıtları ve bazı yapıların şerhiye sicillerine yer verilmiştir.

3. ÖZKARCI, Mehmet, *Candaroğulları Beyliği Mimari Eserleri*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Basılmamış Doktora Tezi) Erzurum, 1992.

Bu çalışmada Candaroğulları Beyliği döneminde inşa edilmiş olunan yapılar detaylı bir şekilde incelenmiştir. Çalışmada tezimizde konusu

kapsamında olan merkez İsmail Bey Cami ve hamamı, Çayırcık mahallesi Cami ve hamamıda yer almaktadır

4. BEHÇET, Mehmet, Kastamonu Asar-ı Kadimesi, Kastamonu,1988.

Eserde Kastamonu ilinde yer alan eserler tanıtılmış çalışmamız ile ilgili birkaç eserden kısaca bahsedilmiştir.

1.3. Yöntem

Çalışma konusu ile ilgili saha çalışması yapılmadan önce Devrekâni ilçesinde yer alan yapılar ile ilgili bu güne kadar yapılan yayınlara ulaşmaya çalışılmıştır. Bu amaç ile öncelikle ulaşılan yayınlarda yapıların sayısı belirlenmeye çalışılmış daha sonra Kastamonu Vakıflar Bölge Müdürlüğü'nden konu ile ilgili yazılı, görsel ve dijital belgeler temin edilmiştir. Yayınların temininden sonra ikinci aşama olarak daha önce araştırması yapılmış salnameler, vakfiyeler, şer'iyye sicillerinden yola çıkılarak yapı sayısı belirlenerek kronolojik olarak listelenmiştir. Daha sonra listelenen yapıların günümüzdeki durumunu belirleyebilmek için Devrekâni ilçe merkezi, mahalle ve köylerinde arazi çalışması gerçekleştirilmiştir. Mevcut olan yapıların ölçüleri alınarak planları çizilmiş ve fotoğrafları çekilmiştir. Tez kapsamında İlçe merkezi, mahalle ve köylerinde toplam yirmi sekiz yapı incelenmiştir. Çalışma sırasında ulaşılabilen kaynaklarda yapıların plan, mimari ve süsleme açısından incelenmediği görülmüştür. Yapıların rölevaleri saha çalışması sonrasında tarafımda bilgisayar ortamında çizilmiştir. Vakıflar Genel Müdürlüğünden alınan çizimlerde rakamlar ve kılavuz çizgilerinin tamamı kaldırılmamış, bir kısmında plan veya süslemelerin daha net olarak görülebilmesi için kaldırılmış, kullanılan çizimler parantez içerisinde çizimin altında belirtilmiştir. Araştırma kapsamında yer alan yirmi sekiz yapı katalog bölümünde; her bir yapı türü kendi içinde kronolojik sıralamaya göre tanıtılmış, günümüze ulaşamayan yapılar kısmında ise bilgilerine ulaşılabilen yapılar ile ilgili kısa bilgiler verilmiştir. Değerlendirme bölümünde katalogda yer alan yapılar elde edilen veriler doğrultusunda bölge ve Anadolu'da yer alan benzer örnekler ile karşılaştırılarak, plan

zellikleri ve mekân anlayışı, malzeme ve teknik, yapısal elemanlar, mimari ögeler, süsleme ve kitabe başlıkları adı altında değerlendirilmiştir.

Sonuç bölümünde ise yapıların Türk mimarisindeki yeri ve önemi değerlendirilerek incelenen eserler ile ilgili elde edilen bilgi ve bulgulardan kısa bir sonuç çıkarılmıştır.

Çalışmanın son bölümünde ise kaynakçaya yer verilmiştir.

2. DEVREKÂNİ İLÇESİNİN TARİHÇESİ

Batı Karadeniz Bölgesi'nde yer alan Kastamonu'nun bir ilçesi olan Devrekâni; doğuda Taşköprü, batıda Seydiler ve Küre, kuzeyde İnebolu, Bozkurt ve Çatalzeytin, güneyde Kastamonu merkez ilçe ile komşudur.

Devrekâni isminin nereden geldiği kesin olarak bilinmemektedir. Bölge İsfendiyar Bey zamanında (1385-1440) geçici konaklama merkezi olarak kullanılmış, bu sebepten bölge ilk olarak Devlet Hanı daha sonraki dönemlerde ise Devrekâni olarak adlandırılmıştır¹. Devrekâni ismine ilk olarak 1487 tarihli belgelerde rastlanılmaktadır². Arşiv kayıtlarından elde edilen bilgilere göre ise Devrekâni Çayırıcık mahallesinde Candaroğulları Beyliğine ait bir yazlık saray bulunmaktadır. Bu bulgular Devlet Hanı ismini destekler niteliktedir.

Devrekâni ilçesi kuzeyinde yer alan beyler barajı, üst savak bölgesinde Mosasaur Grubuna (Mosasaurus Hoffmanni Mantell) ait olan fosil 1999 yılında bulunmuştur. Bu bulgu Türkiye Geç Kretase dönemine ait ilk deniz sürüngenini keşfidir³.

Devrekâni'de baraj inşası sırasında, Delibeyoğlu Sırtı Ören yeri olarak adlandırılan Kınık, Kastamonu ilinin Devrekâni ilçesi, Kınık mahallesi yakınlarında yer alır. Hitit metal kapların çıkış yeri olarak gösterilen Delibeyoğlu Sırtı Ören yeri'nde 1994 yılında, kurtarma kazısı başlatılmış, Hitit metal kaplarının buluntu yeri kesinleşmiş, MÖ. IV bin sonlarında, MÖ. I. Binin ilk yarısına kadar süren üç tabakalı düz iskân yeri tespit edilmiştir. (Erken tuç devri)⁴.

Yine Devrekâni ilçesi Kulaksızlar barajı alanında yer alan arkeolojik kazı 1994 yılında başlamış olup III. Yapı katı M.Ö. I. binin ilk yarısından sonraya

¹ <https://www.devrekani.bel.tr/tarihce> (2020)

² Bknz: Nazım Kurucan, **XVI. Yüzyılda Kastamonu sancağı vakıf tahrir defteri**, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Fakültesi Türk İktisat Tarihi Anabilim Dalı, (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 1995.

³ Bkz. Cemal Tunaoğlu, 'Nathalie Bardet, Mosasaurus hoffmanni Mantell, 1829: Türkiye'de, Geç Kretase Dönemine Ait İlk Deniz Sürüngeninin Keşfi', **Türkiye Jeoloji Bülteni**, Cilt 49, Sayı 1, Nisan 2006.

⁴ Aykut Çınaroğlu, Duygu Çelik, '2004 Yılı Kastamonu Kınık Kazısı', **27. Kazı Sonuçları Toplantısı**, Antalya, 2005, s.7-18.

tarihlenmiştir. II. Yapı katının M.Ö. I. Binde yoğun olarak kullanıldığı, I. Yapı katının ise Eski tunç çağı sonuna tarihlenebilecek ve M.Ö. III. Binin sonundan itibaren M.Ö. III binde kullanılmış olduğu anlaşılmaktadır.⁵

Devrekâni'nin de içinde olduğu bölgeye MÖ I. Bin başlarında Thrak kökenli kavimler gelerek bölgenin yerel halkları ile birleşmişlerdir. Bu gelişmeler karşısında bölge halkı ilk olarak Homeros'un İlyada adlı eserinde Paphlagonlar olarak geçerken bölge bundan sonraki dönemlerde Paphlagonia olarak adlandırılmıştır. İlçe sınırlarında bu döneme ilişkin henüz bir yerleşim ya da sit alanı bilinmese de zaman içerisinde bölgeden ele geçen tekil eserlere bakıldığında aslında bu dönemde de canlı bir yaşamın varlığını beklemek yersiz olmaz. Ayrıca ilçe merkezinin kuzeyinde yer alan İncegiz Köyünde yer alan ancak günümüzde oldukça deformasyona uğramış kaya mezarları da bu dönemin kalıntılarındandır. İlçe bölge tarihi içerisinde MÖ 6. Yüzyılda Pers, MÖ 4. Yüzyılda Hellenistik Krallıkların ve MÖ 3. Yüzyıl başında da Pontus Krallığı'nın hâkimiyeti altında kalmıştır. İlçe MÖ 64 yılında bölge ile birlikte Roma İmparatorluğuna geçmiş ve Bithynia-Pontus eyaletinin bir parçası olmuştur. ⁶

Ahmet Gökoğlu Paphlagonia adlı eserinde bölgede yer alan Roma ve Bizans varlığını Devrekâni'de keşfettiği, Tümülüs, mezar, heykel ve stel gibi arkeolojik eserlere dayanarak açıklamıştır.⁷

Kastamonu yöresini Türker'in hangi tarihte fethettiği belli değildir. Ancak 1071 Malazgirt Savaşından sonra Selçuklularının yanında Türk boyları kısa sürede Anadolu'nun batı uç bölgelerine yerleştiği ve Anadolu Selçuklu Devletine bağlı beylerden Emir Karategin'in 1084 yılından sonra kısa bir süre Kastamonu'da hüküm sürdüğü bilinmektedir.⁸

I. Haçlı seferi sonrasında Bizans Devleti bölgenin bir kısmında hâkimiyeti yeniden sağlamış, bölgede uzun süren Türk-Bizans mücadelelerine sebep olmuştur.

⁵ Nejat Bilgen, 'Kastamonu Kınık Kazısı, 1994-95, Metlürjik Buluntuları', **Anadolu Araştırmaları**, s. 269-293.

⁶ <https://www.devrekani.bel.tr/tarihce> (2020)

⁷ Ahmet Gökoğlu, **Paphlagonia, Gayrimenkul Eski Eserleri ve Arkeolojisi**, Kastamonu, 1952, s.26.

⁸ İlhan Şahin, 'Kastamonu', **TDV İslam Ansiklopedisi**, C.24, İstanbul, 2001, s. 585.

Bölgede Türk hâkimiyetinin kesin olarak görülmesi bir asırdan fazla bir zamanda mümkün olabilmıştır.⁹

Daha sonra Melikgazi Kastamonu'yu alarak sınırları Karadeniz kıyılarına kadar uzatmıştır. Kastamonu ve yöresi, XII. yy sonlarında Anadolu Selçuklu Devletinin uç beyi olan Emir Hüsameddin Çoban'ın kurduğu Çobanoğulları Beyliğinin idaresi altına girmiştir.¹⁰ Anadolu Selçuklularının uç Beyi olan Emir Hüsameddin Çoban I.Alâeddin Keykubad'ın tahta çıkışında Konya'ya giderek ona bağlılığını arz etmiş ve Kastamonu Beyliği menşurunu yeniletmıştır. Emir çobanın ölümü üzerine yerine oğlu Alp Yürek geçmiş, Anadolu'nun Moğol hâkimiyetine girmesiyle bağımsızlıklarını kaybeden Çobanoğulları'nın başına 1280 civarında Alp Yürek'in oğlu Muzaferüddin Yavlak Arslan geçmiştir. Bir asır kadar Kastamonu ve dolaylarını elinde tutan Çobanoğulları Beyliği zamanında inşa edilen en önemli yapı, Taşköprü'deki Muzafereddün Yavlak Arslan Medresesidir.¹¹

Rukneddin Keyumers, Kastamonuya gelince oranın valisi Muzaferüddin Yavlak Arslan tarafından alıkonulmuştur. Fakat bir müddet sonra tekrar faaliyete geçen Rukneddin, Yavlak Arslanı öldürüp (1292) o tarafları idaresi altına alması üzerine Sultan Mesud Moğolların yardımıyla biraderi üzerine gitmiş ve onunla yaptığı muharebede esir düşmüştür. Şemseddin Yaman Candar kumandasındaki Selçuklu ordusu Sultan Mesud'u kurtarmış, bu hizmetine mükâfat olarak Muzaferüddin Yavlakın Beyliğinin Batı tarafları (Eflani mıntıkası) Şemseddin Yaman Candar'a ve Yavlak Arslanın oğlu Mahmud Bey'e vermiştir. Şemseddin Candar on dördüncü asır başlarında vefat etmiştir.¹² Muzaferüddin Yavlak Arslanın ölümünden sonra yerine oğlu ve hanedanın son emiri olan Mahmud Bey geçmiştir.¹³ Babasının yerine Eflani Bey'i olan Süleyman paşa Kastamonu'nun zaptı için fırsat kollayarak 1308 senesinde Kastamonu'yu basarak Mahmud Beyi sarayında öldürerek Kastamonu'ya sahip olmuştur.¹⁴

⁹ Yaşar Yücel, 'Çobanoğulları Beyliği', **DTCFD**, C.XXIII, Ankara, 1966, s.61.

¹⁰ İlâh Şahin, **a.g.m.**, 2001, s.585.

¹¹ Yaşar Yücel, 'Çobanoğulları', **TDV, İslam Ansiklopedisi**, C.8, İstanbul, 1993, s. 354-355.

¹² İsmail Hakkı Uzunçarşılı, **Osmanlı Tarihi**, Ankara, 1988, C.1, s.85

¹³ Yaşar Yücel, **a.g.m.**, 1993, s.71.

¹⁴ İbrahim Hakkı Uzunçarşılı, **a.g.e.**, 1988, s.85.

Süleyman Paşa 1341 Yılında vefat etmiş olmalıdır. I. İbrahim Bey Babası Süleyman paşanın sağlığında Sinop emiridir. İbrahim Beyin ölüm tarihi bilinmemekle birlikte yerine muhtemelen amcası Yakup Bey geçmişse de hakkında pek fazla bilgi bulunmamaktadır.¹⁵ Yakup Beyden sonra Beyliğin başına oğlu Adil Beyin geçtiği düşünülmektedir. Adil Beyi müteakip beyliğin başına oğlu Bayezid geçmiştir.¹⁶ Bu dönemde Osmanlılar ile Candaroğulları arasında evlilik münasebetleri görülür. Bu iki hanedan arasındaki evliliklerin ilki Orhan Gazi'nin oğlu Rumeli Fatih Gazi Süleyman Paşa'nın kızı Efendez Hatun ile muhtemelen 1360'lı yılların başında Candaroğulları Beyliği'nin başına geçen Adil Bey'in oğlu Bayezid'in evliliğidir. I.Murad'ın Sultan olduğu yıllarda gerçekleşen evlilikten, Candaroğullarının en önemli beyi olarak kabul edilen İsfendiyar Bey dünyaya gelmiştir.¹⁷ Bu devir Osmanlı ile dostluk ilişkilerinin geliştirilmeye çalışıldığı ve Kötürüm Bayezid'in oğulları arasında taht kavgalarına sahne olarak beyliğin ikiye bölündüğü devirdir.¹⁸ Babasının tahtı küçük oğlu İskender'e bırakma niyetini anlayan büyük oğul Süleyman kardeşini öldürmüş, bunun üzerine Bayezid, Süleyman'ın çocuklarını ve bu işte rolü olduğu anlaşılan kendi kızını öldürtmüştür. Süleyman Osmanlı padişahına sığınmış ve bu iki devlet arasındaki barış devrinin sona ermesine sebep olmuştur.¹⁹

Bayezid'in 1385'te ölümü üzerine beyliğin Sinop kolunun başına İsfendiyar Bey geçmiştir.²⁰ Candaroğlu Beyliğinin Sinop şubesi başında Bulunan İsfendiyar Bey, Aydın, Menteşe ve Saruhan Beylerini Sinop'ta himaye ederken, bir yandan da Eflak Beyi Mircea'yı Osmanlı topraklarına saldırmaya teşvik etmiştir. 1392'de Yıldırım ile Kadı Burhaneddin kuvvetleri arasında yapılan savaşın Sivas hükümdarı lehine sonuçlanması, İsfendiyar Bey'in de ona meyletmesi üzerine Candaroğlunu cezalandırmaya karar veren Osmanlı padişahı Sinop'u kuşattıysa da teslim almadır. Timur'un Anadolu'da görülmesinden sonra onun etrafında toplanan

¹⁵ Yaşar Yücel, **a.g.m**, 1993, s.147.

¹⁶ Meltem Albayrak, 'Candaroğlu Beyliğinin Kuruluşu ve Osmanlı Beyliği ile Münasebetlerine Dair Bir Değerlendirme', **S.K.D.A**, C.4, S.7, 2018, s.82.

¹⁷ Hüseyin Çınar, 'Osmanlı ve Candaroğulları Hanedanları Arasında Evlilik ilişkileri', **Kuzey Anadolu'da Beylikler Dönemi Sempozyum Bildirileri**, Çankırı, 2012, s.18.

¹⁸ Meltem Albayrak, **a.g.m**, 2018, s.82.

¹⁹ Yaşar Yücel, **a.g.m**, 1993, s.147.

²⁰ Meltem Albayrak, **a.g.m**, 2018, s.83

beyler arasında İsfendiyar Bey de vardır, Ankara savaşında(1402) Yıldırım Bayezid'in yenilmesi üzerine Kastamonu dâhil beyliğin eski topraklarına sahip olan İsfendiyar Bey'e kendisiyle birlikte Anadolu seferine katılmasından dolayı Timur Çankırı ve Kalecik'i de vermiştir.²¹ İsfendiyar Beyin 1439 da ölümünden sonra yerine İsmail Bey geçmiştir. Nihayet İstanbul'un fethinin ardından Anadolu'nun birliği siyasetini ön plana çıkaran Fatih Sultan Mehmed, Candaroğulları Beyliği'ne son vererek (865/1461) Kastamonu ve yöresini kesin biçimde Osmanlı topraklarına katmıştır.²²

Bu dönemde kayıtlarda Devrekâni adına rastlanmazken, Candaroğlu beyliği yapıları görülmektedir. İlçe merkezinde yer alan İsmail Bey Cami ve hamamı, Çayırıcık köyünde yer alan İsmail Bey Cami ve hamam, Kurt köyünde yer alan cami ile Candaroğlu Beyliği döneminde Devrekâni önem kazanmıştır. Vakıf kayıtlarında geçen ancak yeri bilinmeyen Candaroğlu Beyliği sarayı yine Devrekâni'de bulunmaktadır.

1460 yılından sonra Kastamonu topraklar Osmanlının bir parçası haline gelmiştir. Devrekâni'nin Candaroğulları Beyliği ile başlayan bu önemi Osmanlı Döneminde de görülebilmektedir. II. Beyazıd Hanın oğlu Şehzade Mahmud 1484 yılından 1504 yılına kadar 20 yıl kadar Kastamonu Sancak Beyi olarak görev yaptığı sırada ilçeye bazı yapılar yaptırdığı bilinmektedir. İlçe bir merkez olarak bu dönemde çok geniş idari sınırlara sahiptir. Neredeyse 19. Yüzyılın ortalarına kadar bu konumunu koruyan Devrekâni'ye Kastamonu sahili ve Küre Dağları üzerindeki birçok yerleşim bağlıdır.²³

1871 tarihli Kastamonu Vilayet Salnamesine göre Devrekâni, Kastamonu sancağına bağlı bir nahiyedir.²⁴ Milli Mücadele Döneminde İstiklal Yolu üzerinde bulunan Devrekâni Mücadeleye destek vermiştir.²⁵

²¹ Taşar Yücel, **a.g.m**, 1993, s.148.

²² İlhan Şahin, **a.g.m**, 2001, s.586.

²³ <https://www.devrekani.bel.tr/tarihce> (2020)

²⁴ Tunay Karakök, 'H.1288 (M.1871) Tarihli Kastamonu Vilayet Salnamesine Göre Kastamonu Vilayeti', **ZKÜ Sosyal bilimler Dergisi**, C.6, S.11, s.271.

²⁵ Hacer Koç, 'İstiklal Yolu Bibliyografyası', **Milli Mücadelede Cephe Gerisi ve İstiklal Yolu Gençlik Sempozyumu**, Çankırı, 2020, s. 670.

Cumhuriyetin ilanından sonra 1925 yılında Mustafa Kemal Atatürk'ün Kastamonu ziyaretleri sırasında 28 Ağustos Cuma günü İnebolu ziyaretleri dönüşünde kendisi de Devrekânili olan Kastamonu Milletvekili Mehmet Fuat Bey'in çiftliğine yemek yemiş akşam saatlerinde de Kastamonu'ya varmıştır.²⁶

Devrekâni 1944 yılında kabul edilen yasa ile ilçe olmuştur.

²⁶ <https://www.devrekani.bel.tr/tarihce> (2020)

3. KATALOG

3.1. Camiler

3.1.1. Akmesjid (Devire Sultan) Cami:

Çizim Numarası: 1

Fotoğraf Numarası: 1-9

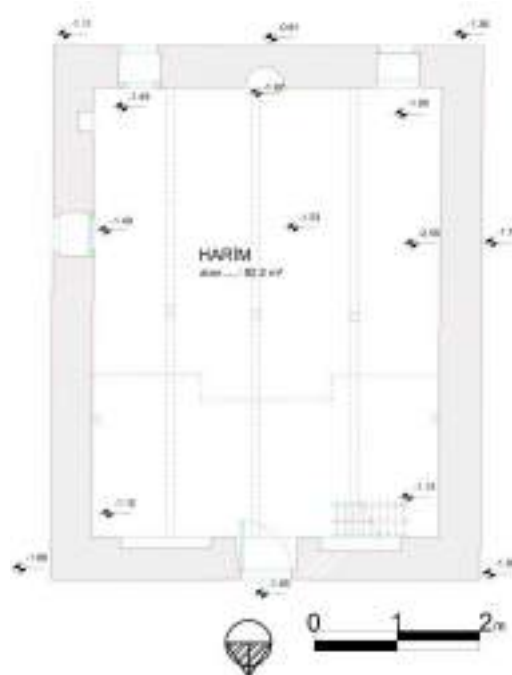
İnceleme Tarihi: 12 Ekim 2019

Bulunduğu Yer: Devrekâni Çontay Köyü Lala Mevki

Yapım Tarihi: 14-15.yy

Yapının Durumu: Asli işlevine uygun şekilde cami olarak kullanılmaktadır.

Genel Tanım: Çontay Köyü Lalaköyü mevki 526 parsel kayıtlı cami, Mihrap yönünde dikdörtgen planlı, mihraba dik dört sahnınlıdır. Cami harim ve kuzeyinde yer alan mahfil katından oluşmaktadır. Dört yönden kırma çatılı olan yapının beden duvarları moloz taş ile inşa edilmiş ve aralarında horasan harcı kullanılmıştır. Caminin cephe köşeleri, pencere silmeleri ve pencere üzerinde yer alan alınlıklarda kesme taş malzeme görülmektedir.

Çizim 1: Akmesjid (Devire Sultan) Cami Planı (VGM Arşivi)

Cepheler: Yapının doğu cephesinde iki adet pencere açıklığı görölmektedir. Dikdörtgen formlu pencerelerin söve ve lentolarında kesme taş malzeme kullanılmıştır. Pencereler üzerinde sivri kemerli alınlıklar yerleştirilerek cephe hareketlendirilmiştir. Cephe köşelerinde kesme taş malzeme kullanımı görölür (Resim 1). Güney cephesinde üç adet pencere açıklığı görölmektedir. Alt kısımda yer alan iki adet pencere açıklığı dikdörtgen formlu olup söve ve lentolarında kesme taş malzeme kullanılmıştır. Üst kısımda yer alan bir adet pencere dikdörtgen formlu olup, demir şebekelidir (Resim 2). Batı cephe sağır olarak bırakılmış pencere kullanılmamıştır (Resim 3).

Resim 1: Akmesjid (Devire Sultan) Cami Doğu Cephesi

Resim 2: Akmesjid (Devire Sultan) Cami Güney Cephesi

Resim 3: Akmesjid (Devire Sultan) Cami Batı Cephesi

Yapının kuzey cephesi harime girişin sağlandığı cephedir. Pencere uygulaması görülmeyen cephe sağır olarak bırakılmıştır. Harime giriş zeminden iki basamak ile yükseltilmiş, dikdörtgen formlu basık kemerli kapı açıklığı ile sağlanmaktadır. Kapı üç yönden, kahverengi taşlar ile çerçevelenerek belirginleştirilmiştir (Resim 4).

Resim 4: Akmesjid (Devire Sultan) Cami Kuzey Cephesi

Mimari Tanım: Kuzey güney doğrultuda uzanan cami, dikdörtgen planlı mihraba dik dört sahınlıdır. Ahşap döşemeli harim kaplama tavan ile örtülüdür. Tavan döşeme tahtaları kuzey güney doğrultuda atılmış, üzerinde herhangi bir süsleme unsuru görülmemektedir. Harim duvarlarına sıva ve badana yapılmıştır. Doğuda iki, güneyde üç adet pencere ile aydınlanan harimin güney duvar ortasında boş niş şeklinde olan sivri kemerli mihrap, mihrabın kuzeyinde yapıya sonradan eklenmiş olan minber bulunmaktadır (Resim 5).

Resim 5: Akmesjid (Devire Sultan) Cami Harim Genel Görünüşü

Harimin kuzeyinde doğu-batı doğrultusunda uzanan ahşap mahfil bulunmaktadır. Mahfil dördü duvara bağımlı ikisi serbest olan altı adet ahşap direk ile taşınmaktadır. Mahfil altının doğu ve batı kısmı bir seki ile yükseltilerek ahşap korkuluklar ile çevrelenmiştir. Mahfile çıkışın sağlandığı merdiven harimin kuzey batı köşesinde yer almaktadır. Korkuluklar ile çevrelenmiş mahfil, mihrap yönüne doğu ve batıda köşelerde dikdörtgen planı çıkma yapmaktadır. Mahfil üzerinde iki adet ahşap direk tavanı desteklemektedir (Resim: 6).

Resim 6 Akmesjid (Devire Sultan) Cami Mahfil katı Genel Görünüşü

Süsleme: Yapıda herhangi bir süsleme unsuru bulunmamaktadır.

Tarihlendirme: Kitabesi bulunmayan cami Fazıl Çiftçi'nin eserinde verdiği bilgilere göre belgelerde Ali Candari evladından Devire Hatun'un bina eylediği Akmesjid adı ile geçmektedir²⁷. Candaroğulları Adil Bey'in (1346-1361) kızı Devire Hatun tarafından yaptırılmıştır. Camide Devire hatunun babası Candaroğlu Adil Bey'den itibaren devlet başkanı için yılda yedi hatm-i şerif okunması vakfiye gereğidir²⁸. Devire Hatun cami masrafları için Hasırlı Köyünde bir mezra ve değirmen vakfetmiştir²⁹. Vakıf kayıtlarında 18. yüzyıla tarihlendirilmiş yapı yukarıdaki bilgilere bakılara 14. yüzyılda inşa edilmiş olunması muhtemeldir.

²⁷ Fazıl Çiftçi, **Kastamonu Camileri, Türbeleri Ve Diğer Tarihi Eserleri**, Ankara, 2000. s. 94.

²⁸ Nazım Kuruca, **XVI. Yüzyılda Kastamonu sancağı vakıf tahrir defteri**, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Fakültesi Türk İktisat Tarihi Anabilim Dalı, (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 1995, s. 121.

²⁹ Fazıl Çiftçi, **a.g.e**, Ankara, 2000. s. 95.

Onarımlar: Yapı Ankara Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulunun 9.2.1990 ve 1086 sayılı kararı ile korunması gerekli taşınmaz kültür varlığı olarak tescil edilmiştir³⁰. Cami vakıf kayıtlarında Çorbacı köyü Lala ve Lala Paşa cami olarak görlmektedir. Lala Paşa II. Bayezid'in oğlu olan Şehzade Mahmud'un lalasıdır. Şehzade Mahmud'un Kastamonu Sancak Beyliği yaptığı sıralarda yanında Lala Paşanın da olduğu bilinmektedir³¹. Eser Lala Paşa tarafından tamir ettirilmiş olabileceği için bu isimle anılıyor ve Vakıf kayıtlarında bunun için 18. Yüzyıla tarihlendiriliyor olabilir. Candaroğulları Beyliği ve Osmanlı Devleti dönemlerinde yapının geçirdiği onarımlar bilinmemektedir. Yapı son onarımını 2017 senesinde geirmiştir³².

Resim 7: Akmesjid (Devire Sultan) Cami Genel Görünüşü (VGM Arşivi 1989)

³⁰ VGM, sayı. B.16.0.KVM.4.37.0001-604

³¹ Cevdet Yakupoğlu, II. Bayezid'in Oğlu Şehzade Mahmud'un Hayatı ve Faaliyetleri, **ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi**, C.6, S.12, 2010, s.325.

³² Fazıl Çiftçi, **a.g.e.** Ankara, 2000. S. 95.

Resim 8: Akmescid (Devire Sultan) Cami Mahfil katı (VGM Arşivi 1989)

Resim 9: Akmescid (Devire Sultan) Cami Harim Görünüşü (VGM Arşivi 1989)

3.1.2. İnceğiz Köyü (Halil Bey) Cami:

Çizim Numarası: 2

Fotoğraf Numarası: 10-21

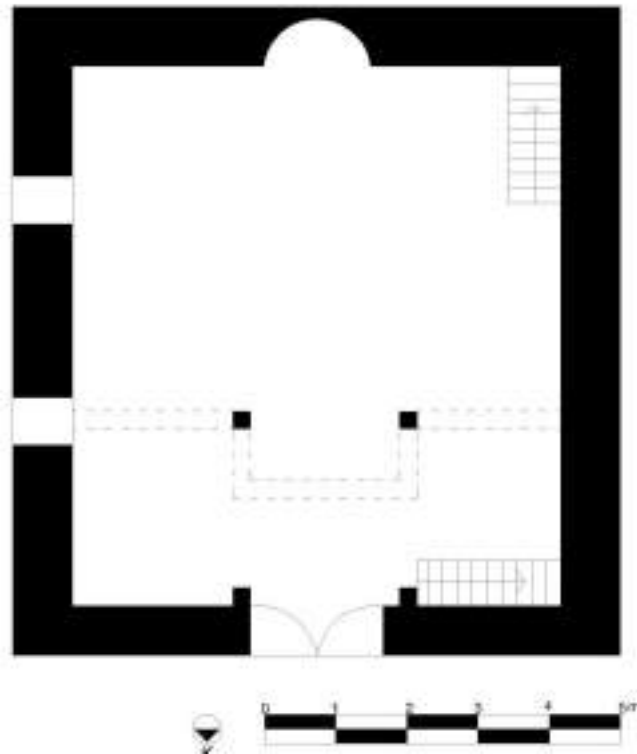
İnceleme Tarihi: 12 im Ek2019

Bulunduğu Yer: Devrekâni İlçesinin 18 km kuzeydoğusunda İnceğiz köyünde yer almaktadır.

Yapım Tarihi: M.1454

Yapının Durumu: Yapı asli işlevine uygun olarak kullanılmaktadır.

Genel Tanım: Eğimli bir arazi üzerine inşa edilmiş olan yapı; mihrap yönünde dikdörtgen planlı, tek mekânlı, ahşap tavanlıdır. Cami, harim ve kuzeyine sonradan eklenmiş mahfil ve oda bölümünden oluşmaktadır. Yapının ahşap çatısı iki yönden sac levha ile kaplanmıştır. Cepheleri sıvalı olan caminin inşa malzemesi anlaşılamamaktadır. Caminin cephelerinde temel seviyesinde taş görünümlü parke ile kaplama görülmektedir. Yapının minaresi bulunmamaktadır (Çizim 3).

Çizim 2: İnceğiz Köyü Cami Planı

Cepheler: Yapının batı cephesinin kuzey bölümünün üst kısmında bir adet küçük boyutlu dikdörtgen formlu, güney tarafında iki adet dikdörtgen formlu düz lentolu pencere açıklığı yer almaktadır (Resim: 10). Güney cephede iki adet dikdörtgen formlu mazgalvari pencereler yer alırken cephede pencerelerin üst kısmından başlayan ahşap malzeme görülmektedir (Resim: 11). Doğu cephenin güney bölümünde alt kısımda iki adet dikdörtgen formlu düz lentolu pencere açıklığı görülürken, cephenin kuzey kısmında, alt sırada bir üst sırada bir olmak üzere iki adet kare formlu pencere açıklığı görülmektedir (Resim: 12).

Resim 10: İnceğiz Köyü Cami Batı Cephesi

Resim 11: İnceğiz Köyü Cami Güney Cephesi

Resim 12: İnceğiz Köyü Cami Doğu Cephesi

Kuzey cephe ortasında yapıya giriş kapısı bulunmaktadır. Kapının doğu ve batısında üst kısımda iki adet düz lentolu kare formlu pencere yer almaktadır. İki basamaklı merdiven ile ulaşılan demir kapıdan yapıya sonradan eklenilmiş olan mahfil ve oda bölümüne ulaşılmaktadır (Resim: 13).

Resim 13: İnceğiz Köyü Cami Kuzey Cephesi

Girişin karşısında yer alan basık kemerli kapı açıklığının üzerinde yapıya ait inşa kitabesi yer almaktadır. Dikdörtgen planlı bölümün doğusunda derslik olarak kullanılan oda batısında ise ilk mahfile çıkışın sağlandığı ahşap merdiven yer almaktadır. Dikdörtgen planlı mahfilin orta bölümü kitabeyi kapatmamak amacıyla korkuluklar ile balkon şeklinde düzenlemiştir (Resim: 14-15).

Resim 15: İnceğiz Köyü Cami Harime Giriş Kapısı

Resim 14: İnceğiz Köyü Cami Mahfil Katından Görünüş

Mimari Tanım: Güney cephe ortasında yer alan dikdörtgen formlu yuvarlak kemerli kapı açıklığından harime girilmektedir. Kuzey-güney doğrultusunda uzanan dikdörtgen planlı harim, ahşap kirişlemesi alttan kaplama tavan ile örtülüdür. Sade bir süslemeye sahip ahşap tavanda tavan döşeme tahtaları kuzey güney doğrultusunda atılmıştır. Tavanda içe doğru kademelenme yapan bölümün merkezine tavan göbeği yerleştirilmiştir (Resim: 16).

Resim 16: İnceğiz Köyü Cami Tavan Düzenlemesi

Sıvalı olan duvarlar belirli bir seviyeye kadar ahşap lambiri ile kaplanmıştır. Harim doğu, batı, güney ve kuzeyde ikişer adet olmak üzere altı adet pencere açıklığı ile aydınlanmaktadır. Harim güney duvarı ortasında yer alan mihrap boş niş şeklinde olup mihrabın güneydoğu köşesinde konik formlu, merdiven ile ulaşılan vaaz kürsüsü, güneybatı köşesinde ise ahşap minber yer almaktadır. Vaaz kürsüsü ve minberin yakın tarihlerde yapıya eklenmiş olduğu düşünülmektedir (Resim: 17).

Resim 17: İnceğiz Köyü Cami Harim Genel Görünüşü

Harimin kuzeyinde doğu batı doğrultusunda uzanan ahşap mahfil yer almaktadır. Mahfil katı ikisi serbest ikisi duvara bağımlı dört adet dikdörtgen formlu ahşap dikme ile desteklenmektedir. Mahfilin alt kısmında doğu ve batı bölümleri ahşap korkuluklar ile çevrelenmiştir. Ahşap korkuluklu mahfilin doğu ve batı bölümü mihrap yönünde dikdörtgen formlu çıkma yapmaktadır. Mahfile çıkışın sağlandığı merdiven kuzeybatı köşede yer almaktadır (Resim: 18-19).

Resim 18: İnceğiz Köyü Cami Mahfil Katı Genel Görünüşü

Resim 19: İnceğiz Köyü Cami Mahfil Katı İçten Görünüş

Süsleme: Tavanda kademelenme yapan bölümün kenarlarında iki sıra mukarnas dizisi görülmektedir. Merkezde yer alan sekizgen tavan göbeği içerisinde çıtalar ile oluşturulmuş dilimli sekizgen formu görülmektedir (Resim: 20).

Resim 20: İnceğiz Köyü Cami Tavan Göbeği

Tarihlendirme: Harime giriş kapısı üzerinde yer alan nesih hat ile üç satır olarak yazılmış kitabesine göre; (Resim: 21)

Resim 21 İnceğiz Köyü Cami Kitabesi

Okunuşu;

1. Ammere haze'l mescid el mübare
2. Ket iş-şerife fi evaili
3. Receb sene tis'un hamsine ve semani miye.

Anlamı;

1. Bu mübarek mescid
2. M.1454 yılında
3. Receb ayının ilk gününde yapıldı.

Kitabesine göre cami M.1454 yılında İsmail Bey'in hükümdarlığı zamanında inşa edilmiştir. M.1553 tarihli tabu tahrir defterine göre yapıya elde edilen köy gelirlerinden 350 akçe vakfedilmiştir³³. 27 Mart M.1890 tarihli teamül ilanında

³³ Ayşe Tosunoğlu, **XVI. Yüzyılda Kastamonu Sancağı**, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yeniçağ Tarihi Kürsüsü (Doktora Tezi), İstanbul, 1984, s.165.

İnceğiz köyünde yer alan araziden elde edilecek 300 kuruşun caminin imamına ve hatibine verilmesi istenmiştir³⁴.

Onarımlar: Yapının onarım ve tescil tarihine ait bir bilgi bulunamamıştır ancak yapı beden duvarlarındaki kalınlıktan anlaşılabacağı üzere çeşitli dönemlerde sıvalar yapılmış, camini kuzey tarafına iki katlı son cemaat ve mahfil katı görevi gören ön mekân eklenmiştir. Yapının hangi yıllarda onarım gördüğü bilinmemektedir.

³⁴ Mehmet Özkarcı, **Candaroğulları Beyliği Dönemi Mimari Eserleri**, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sanat Tarihi Ana Bilim Dalı (Doktora Tezi), Erzurum, 1992, s.209.

3.1.3. Çayırıcık Mahallesi İsmail Bey Cami:

Çizim Numarası: 3

Fotoğraf Numarası: 22-38

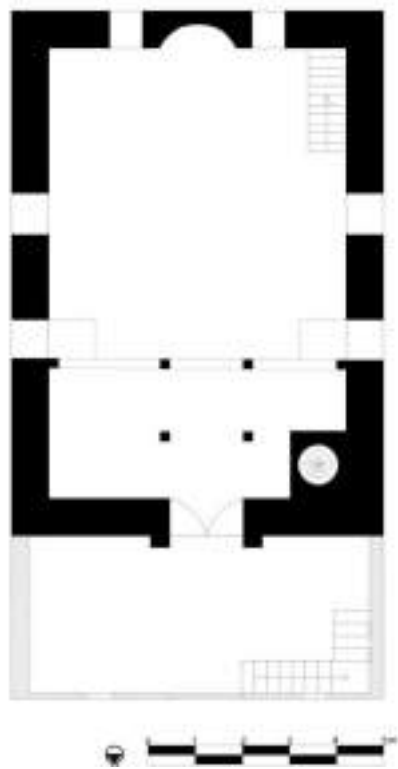
İnceleme Tarihi: 12 Ekim 2019

Bulunduğu Yer: Devrekâni İlçesi'nin beş km. batısında Çayırıcık mahallesi sınırlarındadır.

Yapım Tarihi: M.1455-1456

Yapının Durumu: Asli işlevine uygun şekilde cami olarak kullanılmaktadır.

Genel Tanım: Düz bir arazi üzerine inşa edilmiş olan yapı; mihrap yönünde dikdörtgen planlı, tek mekânlı ve ahşap tavanlıdır (Çizim: 4). Yapı beden duvarları moloz taş kullanılarak inşa edilmiş olup pencere söveleri ve cephe köşelerinde düzgün kesme taş, sivri kemerlerde ise tuğla malzeme kullanılmıştır. Cami; harim ve harimin kuzeyine eklenmiş olan son cemaat yerinden meydana gelmektedir. Kıрма çatılı cami Marsilya tipi kiremit ile örtülmüştür.

Çizim 3: Çayırıcık Mahallesi İsmail Bey Cami Planı

Cepheler: Yapının doğu cephesinde; iki adet alt kısımda, iki adet üst kısımda, bir adette sonradan eklenmiş bölümde olmak üzere toplam beş adet pencere açıklığı bulunmaktadır. Sonradan eklenmiş olan bölümde yer alan pencere dikdörtgen formludur. Alt sırada yer alan pencereler dikdörtgen formlu olup söve ve lentolarında keme taş malzeme kullanılmıştır. Üst kısımda yer alan iki adet dikdörtgen formlu pencere açıklığı sivri kemerlidir. Sivri kemerler tuğla malzeme kullanılarak belirginleştirilmiştir (Resim: 22).

Resim 22: Çayırıcık Mahallesi İsmail Bey Cami Doğu Cephesi

Yapının güney cephesinde; alt kısımda iki üst kısımda üç adet pencere açıklığı bulunmaktadır. Alt kısımda yer alan pencereler dikdörtgen formlu olup söve ve lentolarında kesme taş malzeme görölmektedir. Üst kısımda yer alan üç adet pencere açıklığı dikdörtgen formlu olup sivri kemerlidir. Sivri kemerler tuğla malzeme kullanılarak belirginleştirilmiştir. Üst sıra pencerelerinin alt ve kemer başlama hizalarında ahşap hatıllar görölmektedir (Resim: 23).

Resim 23: Çayırıcık Mahallesi İsmail Bey Cami Güney Cephesi

Yapının batı cephesinde alt kısımda iki adet, iki adet üst kısımda olmak üzere dört adet pencere açıklığı bulunmaktadır. Alt kısımda yer alan pencereler dikdörtgen formu olup söve ve lentolarında keme taş malzeme kullanılmıştır. Üst kısımda yer alan iki adet dikdörtgen formu pencere açıklığı sivri kemerlidir. Sivri kemerler tuğla malzeme kullanılarak belirginleştirilmiştir (Resim: 24). Üst sıra pencerelerinin alt ve kemer başlama hizalarında ahşap hatıllar görülmektedir. Caminin sonradan eklenmiş olan minaresi kuzeybatı cephede yer almaktadır. Minareye giriş mahfil katından, beden duvarları içerisinde sağlanmaktadır. Belirli bir seviyeye kadar sıvalı olan gövde kısmı yığma tekniği kullanılarak tuğla malzemeden inşa edilmiştir. Tek şerefeli minarenin şerefe ve petek kısmı da sıvalı olup madeni bir külâh ile kapatılmıştır. Batı cephenin kuzey kısmında sonradan eklenmiş olan ahşap son cemaat bölümü bulunmaktadır (Resim: 25).

Resim 24: Çayırıcık Mahallesi İsmail Bey Cami Batı Cephesi

Resim 25: Çayırıcık Mahallesi İsmail Bey Cami Güneybatıdan Görünüş

Caminin kuzeyinde sonradan eklenmiş olan son cemaat yeri bulunmaktadır. Caminin beden duvarları ile aynı yükseklikte inşa edilmiş olan son cemaat yerinin kuzey cephesinde üst sırada üç, alt sırada iki adet dikdörtgen formlu pencere açıklığı yer almaktadır. Kuzey cephenin ortasında bulunan dikdörtgen formlu kapı açıklığından son cemaat bölümüne geçilmektedir (Resim: 26). Mekânın batısında mahfil katına çıkışın sağlandığı ahşap merdiven, doğusunda ise ayakkabılıklar bulunmaktadır. Son cemaat bölümü içte alt sıra pencerelerine kadar ahşap lambiri ile kaplanmış olup sıva ve badana yapılmıştır.

Resim 26: Çayırçık Mahallesi İsmail Bey Cami Kuzey Cephesi

Caminin son cemaat bölümüne giriş kapısı ile aynı ekseninde harim giriş kapısı bulunmaktadır. Çift kanatlı ahşap kapı dikdörtgen formlu olup, kapı kemeri dilimli formda düzenlenmiştir. Kemer üzerinde köşelerde kare orta bölümde ise iki adet dikdörtgen pano yer almaktadır. Kapı üzerinde yapıya sonradan eklenmiş kitabe ve kitabe tercümesi yer almaktadır (Resim: 27).

Resim 27: Çayırık Mahallesi İsmail Bey Cami Harime Giriş Kapısı

Mimari Tanım: Kuzey- güney doğrultuda uzanan dikdörtgen planlı harim kaplama tavan ile örtülmüştür. Duvarlar alt sıra pencere açıklıklarına kadar ahşap lambiri ile kaplanmış olup sıva yapılmıştır. Sade bir tavan düzenlemesine sahip ahşap tavanda, tavan döşeme tahtaları kuzey-güney doğrultuda atılmıştır. Beden duvarları ile tavanın birleştiği bölümde harimi dört yönden çevreleyen tek sıra testere dişi formunda bezeme görülmektedir. Tavanın merkezinde yer alan tavan göbeği ongen formda olup göbeğin merkezinde çiçek motifleri görülmektedir (Resim: 28-29).

Resim 28: Çayırıcık Mahallesi İsmail Bey Cami Tavan Döşemesi

Resim 29: Çayırıcık Mahallesi İsmail Bey Cami Tavan Göbeği

Dikdörtgen planlı harim bölümü; doğu ve batı duvarda dört, güney duvarda beş pencere açıklığı ile aydınlanmaktadır. Pencereleer içten de dışarıdan görüldüğü gibi dikdörtgen formdadır. Harim duvarları alt sıra pencereleri hizasına kadar ahşap lambiri ile kaplanmıştır. Güney duvar ortasında harim giriş kapısı ile aynı eksen de mihrap, mihrabın batısında minber, güney doğu köşede vaaz kürsüsü yer almaktadır. Orijinalinde alçı olan mihrabın alınlık kısmında Bakara suresinin 149. bölümü ve H. 1406 (M. 1986) tarihi görülmektedir. Muhtemelen çini panolar daha önce hazırlanarak 1990 tarihi sonrası mihrap çini ile kaplanmıştır. Mihrabın batısında yer alan madeni bir külaha sahip ahşap minber oldukça sade bir görünüm sergileyip herhangi bir süsleme özelliği görülmemektedir. Mihrabın doğusunda yer alan, taş bir konsol üzerine oturtulmuş kare form lu vaaz kürsüsü ahşaptan yapılmış olup sade bir özellik göstermektedir (Resim: 30).

Resim 30: Çayırıcık Mahallesi İsmail Bey Cami Harimden Genel Görünüş

Harimin kuzeyinde, doğu-batı doğrultuda uzanan ahşap mahfil bulunmaktadır. Mahfil ikisi duvara bağımlı altı adet ahşap direk ile taşınmaktadır. Ahşap paravanlar ile kapatılmış olan mahfil altında doğu ve batıda yer alan bölümler ahşap korkuluklar ile çevrelenmiş, doğuda yer alan bölüm ahşap ile kapatılarak oda şekline getirilmiştir. Mahfile çıkış son cemaat bölümünü batısında yer alan ahşap merdiven ile sağlanmaktadır. Merdiven ile çıkılan ilk bölüm camiye sonradan eklenmiş olup üç adet kuzey, bir adet doğuda ter alan pencere ile aydınlanmaktadır. (Resim: 31-32)Caminin asıl duvarını teşkil eden güney duvar köşesinde duvara apliance edilmiş olan daire içinde H.1260 (M.1844) tarihi yazmaktadır (Resim: 33). Sonradan eklenen mekândan asıl mahfil katına cephe ortasında yer alan dikdörtgen formlu kapı açıklığından geçilerek girilmektedir. Ahşap korkuluk ile çevrelenmiş mahfilin doğu ve batı kısmı mihrap yönüne kare planlı çıkma yapmaktadır. Mahfilin kuzeybatı köşesinde Minarenin içerisinde bulunduğu bölüm yer almaktadır (Resim: 34).

Resim 31: Çayırıcık Mahallesi İsmail Bey Cami Mahfil Katı Genel Görünüşü

Resim 32: Çayırıcık Mahallesi İsmail Bey Cami Sonradan Eklenmiş Mahfil Katı

Resim 33: Çayırıcık Mahallesi İsmail Bey Cami Duvarı Yer Alan Mühür

Resim 34: Çayırçık Mahallesi İsmail Bey Cami Asıl Mahfil ve Minare

Süsleme: Yapıda ongen formlu tavan göbeği dışında herhangi bir süsleme unsuru bulunmamaktadır.

Tarihlendirme: Caminin güney duvarına asılı sonradan yerleştirildiği anlaşılan cam çerçeveli kitabe bulunmaktadır (Resim: 35). Kitabede;

İsmail bin İbrahim

İbn İsfendiyar

H. 860 (M. 1455-56)

yazısı okunmaktadır. Onarımlar sırasında ekleniş olması muhtemel olan bu kitabe İsmail Bey'in yaşadığı dönemlere tekabül etmesi dolayısı ile yazılan tarih cami yapımına uygun olabilir³⁵. Levha asılmadan önce, güney duvarda bu kitabenin aynısı yer almakta olup onarımlar sırasında asıl kitabenin kırılması sebebi ile bu kitabe duvara yerleştirilmiştir³⁶.

³⁵ Mehmet Özkarcı, **a.g.t.**, 1992, s.213

³⁶ Talat Mümtaz Yaman, **Kastamonu Tarihi 15. Asrın Sonuna Kadar**, Kastamonu, 1935, s.157

Caminin güneyinde yer alan hamam İsfendiyar Bey döneminde inşa ettirilmiştir, hamam camiye gelir getirmesi amacı ile vakfedilmiřtir³⁷. Caminin vakıf arazilerinden olan Bğdz Köyünde bir ayır ve Avlaka adlı bir çiftlik ile ilgili ‘‘Devrekâni kazasına tabi ayırık Köyünde İsmail Bey’in bina eylediği Kapu İsmail Bey mescidi’’ ibaresinden yapının İsmail Bey zamanında yapıldığı anlařılmaktadır³⁸. M. 1552-53 Tarihli tapu tahrir defterine göre yapıya Kurt Ovacuğu Köyünde 200 akçe Karaçam Köyünde 160 akçe, Kasaplar Köyünde 570 akçe vakfedilmiřtir³⁹.

Yukarıdaki bilgiler dikkate alındığında yapı İsfendiyar oğullarından İbrahim oğlu İsmail Bey zamanında 1455-56 tarihleri arasında yapılmış olduğu anlaşılmaktadır.

Resim 35: ayırık Mahallesi İsmail Bey Cami Güney Duvarında Yer Alan Kitabe

³⁷ Mehmet zkarcı, **a.g.t.** 1992, s. 213.

³⁸ Fazıl ifti, **a.g.e.** 2000, s. 99.

³⁹ Ayşe Tosunoğlu, **a.g.t.** 1984, s.120-168-170.

Onarımlar: Tescilli olan yapının geçirdiği onarım tarihleri kesin olarak bilinmemekle birlikte vakıf arşivinde yapının belirli zamanlarda⁴⁰ caminin tavan kirişleri, son cemaat yeri, beden duvarları, üst kat pencerelerinin onarımlar geçirdiği ve 1945-50 senelerinde minaresinin onarım gördüğü yazmaktadır⁴¹. Yapının 1990 tarihli fotoğraflarında mihrap orijinaldir 1990 yılı sonrasında mihrap çini panolar ile kaplanmıştır (Resim: 36-38).

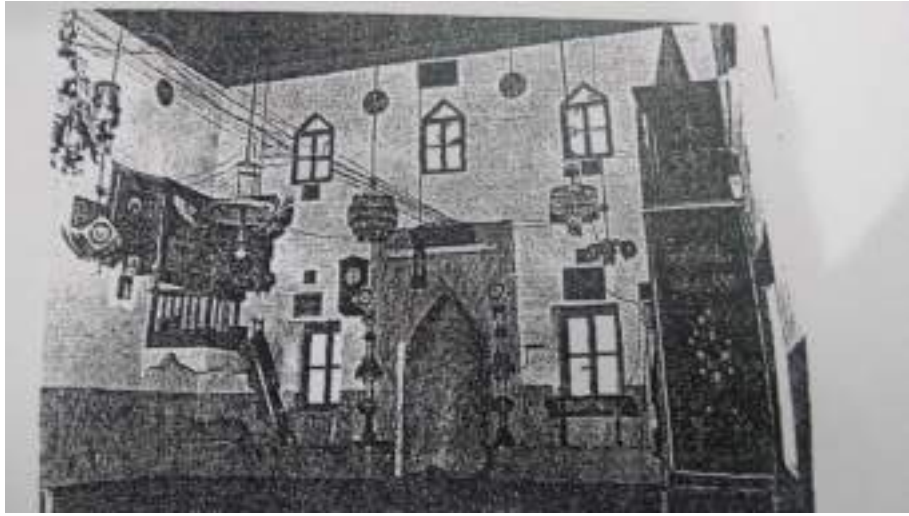
Resim 36: Çayırıcık Mahallesi İsmail Bey Cami Güney Cephe Görünüşü (VGM Arşivi 1990)

⁴⁰ Vakıflar Genel Müdürlüğü Doğal ve Kültürel Varlıkları Koruma Envanteri, Envanter No. 37.08.0(1,0), 15.6.1990.

⁴¹ Kastamonu Vakıflar Genel Müdürlüğü, 31.5.1990 Tarih ve(37(-720/88 Sayılı Kültür Müdürlüğü Ekleri.

Resim 37: Çayırıcık Mahallesi İsmail Bey Cami Harimi (Mehmet Özkarcı)

Resim 38: Çayırıcık Mahallesi İsmail Bey Cami Harim Genel Görüntüsü (VGM Arşivi 1990)

3.1.4. İsmail Bey Cami:

Çizim Numarası: 4

Fotoğraf Numarası: 39-49

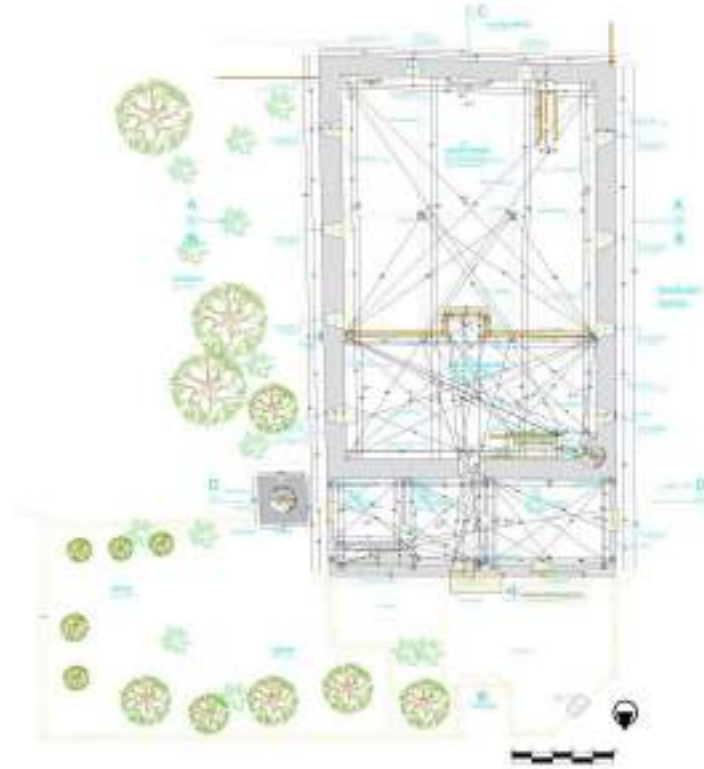
İnceleme Tarihi: 12 Ekim 2019

Bulunduğu Yer: Devrekâni Merkez İsmail Bey Mahallesinde bulunmaktadır.

Yapım Tarihi: M.1443-1461

Yapının Durumu: Asli işlevine uygun şekilde cami olarak kullanılmaktadır.

Genel Tanım: Etrafı duvar ile çevrili bir bahçe içerisinde yer alan yapı mihrap yönünde dikdörtgen planlı, üç sahınlı, ahşap tavanlı cami harim ve son cemaat mahali bölümünden oluşmaktadır. Üstte Marsilya tipi kiremit ile örtülmüş olan cami moloz taştan inşa edilmiştir. Cephe köşelerinde, son cemaat mahali ve harimin birleştiği bölümde kesme taş malzeme kullanımı görülmektedir. Caminin doğusunda hazire kısmı bulunmaktadır (Resim: 39).

Çizim 4: İsmail Bey Cami Planı (VGM Arşivi)

Resim 39: İsmail Bey Cami Genel Görünüşü

Cepheler: Doğu cephesinde; alt kısımda iki üst kısımda üç adet pencere açıklığı bulunmaktadır. Alt kısımda bulunan iki pencere dikdörtgen formu ve düz lentoludur. Pencere üzerlerinde ahşap hatıllar görülmektedir. Pencereelerde demir parmaklıklar görülmektedir. Üst kısımda yer alan dört adet pencere dikdörtgen formu olup ahşap kafesler ile kapatılmıştır. Söve ve lentoları ahşaptan olan pencereler üzerinde hatıllar bulunmaktadır. Cephe köşelerinde kesme taş malzeme kullanılmıştır geniş bir saçağa sahip olan cephede saçağın beden duvarı ile birleştiği bölümde ahşap malzeme görülmektedir (Resim: 40).

Resim 40: İsmail Bey Cami Doğu Cephesi

Güney cephesinde; yedi adet pencere açıklığı bulunmaktadır. Alt kısımda yer alan üç pencereden batıda yer alan dikdörtgen formlu olup düz lentoludur. Diğer iki pencere açıklığı kare formda olup yine düz lentoludur. Alt kısımda yer alan üç pencere açıklığında da demir parmaklıklar görülmektedir. Üç pencerenin de üzerinde ahşap hatıllar görülmektedir. Orta kısımda yer alan iki pencere mazgal olup söve ve lentoları ahşaptır. Pencereler ahşap kafesler ile kapatılmıştır. Üst kısımda yer alan iki pencere dikdörtgen formda olup söve ve lentolarında ahşap malzeme kullanılmıştır. İki pencere de ahşap kafes kile kapatılmıştır. Cephe köşelerinde kesme taş malzeme kullanımı görülmektedir (Resim: 41).

Resim 41: İsmail Bey Cami Güney Cephesi

Batı cephesinde; altı adet pencere açıklığı bulunmaktadır. Alt kısımda yer alan iki adet pencere açıklığı dikdörtgen formlu olup söve ve lentosu düzdür. Pencerelem demir parmaklıklar ile kapatılmıştır. Üst kısımda yer alan dört adet mazgal pencere açıklığı, dikdörtgen formludur. Pencerelem ahşap kafesler ile kapatılmıştır. Alt ve üst kısımda görülen bütün pencerelerin üzerinde ahşap hatıllar kullanılmıştır. Cephenin güney köşesinde ve son cemaat bölümü ile harimin birleştiği bölümde kesme taş malzeme kullanımı görülmektedir. Kuzeybatı cephede yer alan minare gövde ve şerefe kısmı çimento harç ile sıvalı olup madeni bir külaha sahiptir (Resim: 42).

Resim 42: İsmail Bey Cami Batı Cephesi

Kuzey cephe yapının asıl cephesini temsil etmektedir. Yapının son cemaat bölümü revak şeklinde düzenlenmiş olup, ikisi duvar bağımlı ikisi serbest olan dört ahşap direk ile üst örtü desteklenmektedir. İbadet için ayrılmış olan doğu ve batı kısım üç basamaklı bir merdiven ile yükseltilmiştir. Sıvalı olan cephede giriş kapısının doğu ve batısında yer alan iki adet pencere açıklığı bulunmaktadır. Söve ve lentoları düz olan dikdörtgen formlu pencereler demir parmaklıklar ile kapatılmıştır. Harime giriş kapısı dikdörtgen formlu olup ahşap kapının söveleri mermerdendir. Yuvarlak bir kemere sahip kapıda söveler yukarıya doğru uzatılıp sivriltilerek alınlık görünümü verilmiştir. Kapı üzerinde caminin ismi ve yapım tarihini içeren ahşap levha yer almaktadır (Resim: 43).

Resim 43: İsmail Bey Cami Kuzey Cephesi

Mimari Tanım: Kuzey-güney doğrultuda uzanan dikdörtgen planlı harim tabanı ahşap döşemelidir. Yapı güneyde yedi, batıda beş, kuzeyde iki ve doğuda beş olmak üzere toplam 19 pencere açıklığı ile aydınlanmaktadır. Düz lentolu dikdörtgen pencerelerden alt kısımda yer alanlar dikdörtgen ve kare formlu iken orta ve üst kısımda olanlar mazgaldır. Duvarları sıvalı olan harimde iki serbest ahşap direk tavan kirişlerini desteklemektedir (Resim: 44).

Resim 44: İsmail Bey Cami Harim Genel Görünüşü

Harimin güney duvarında harim giriş kapısı ile aynı ekseninde mihrap, mihrabın batısında minber, güneydoğu köşede vaaz kürsüsü yer almaktadır. Kible duvarının tam ortasında yerleştirilmiş olan alçı mihrap yarım daire planlıdır. Mihrabın üst kısmında yer alan pano içerisinde Zekeriya suresinden bir bölüm yazmaktadır. Harimin güneydoğu köşesine yerleştirilmiş olan kare planlı ahşap vaaz kürsüsü özellikleri itibariyle sonraki dönemlerde yapıya ilave edildiği anlaşılmaktadır. Mihrabın batısında yer alan ahşap minber oldukça sadedir (Resim: 45-46).

Resim 45: İsmail Bey Cami Vaaz Kürsüsü

Resim 46: İsmail Bey Cami Minberi

Harimin kuzeyinde dördü serbest ikisi duvara bitişik altı adet ahşap dikme ile taşınan ahşap kafesli korkuluğa sahip mahfil katı bulunmaktadır. Mahfili taşıyan direkler dilimli kemerler ile taban kirişlerine bağlanmaktadır. Mahfil altının doğu ve batı kısımları birer seki ile yükseltilmiş, sekilerin etrafı ahşap korkuluklar ile çevrelenmiştir. Batı kısımda bulunan bölüm müezzin mahfili olarak kullanılırken, doğru bölümde bulunan kısım branda ile kapatılmıştır. Mahfile çıkış kuzey batıda bulunan ahşap merdiven ile sağlanmaktadır. Dikdörtgen planlı mahfilde mihrap yönünde kare planlı çıkma görülmektedir. Mahfil doğuda ve batıda iki pencere açıklığı ile aydınlanmaktadır. Mahfilde; mahfil altındaki direkler ile aynı hizada iki, direkler arasında iki ve merdivenin başlangıç ve bitiş bölümünde yer alan iki, toplamda altı adet ahşap direk tavan kirişlerine bağlanarak tavanı desteklemektedir (Resim: 47-48).

Resim 47: İsmail Bey Cami Mahfil Katı Genel Görünüş

Resim 48: İsmail Bey Cami Mahfil Katı İçte Görünüşü

Süsleme: Yapıda herhangi bir süsleme unsuru bulunmamaktadır.

Tarihlendirme: Yapının inşa kitabesi bulunmamaktadır. Ahmet Gökoğlu “Paflagonya” kitabında İsmail Bey zamanında yaptırıldığı Kastamonu Şeriye Sicillerinden (No. 86 T.1231 S.50) de görülmektedir diye bahsetmiştir⁴². Camiye “Devrekâni ilçe merkezi, Alaçay, Bozkoca ve Çayırıcık Köylerinde araziler vakfedilmiştir⁴³.” M. 1533 tarihli tapu tahrir defterinde Kızıl Kilise Köyünden elde edilen gelirden 560 akçe İsmail Bey bin İbrahim Bey Candarı vakfı olan Devrekâni camiine vakfedilmiştir⁴⁴. Yukarıdaki bilgiler dikkate alındığında yapının inşa tarihi kesin olarak belirlenemese de İsmail Bey hükümdarlığı yıllarında (M. 1443-1461) inşa edilmiş olunmalıdır.

Onarımlar: Caminin 04.11.1980 tarihinde tescili yapılmıştır. 1989 tarihli fotoğraflarında cami cepheleri sıvalı ve sarı renk boya ile boyanmış vaziyettedir (Resim: 49). Yapının son onarımı Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından 2017 senesinde gerçekleştirilmiştir.

Resim 49: İsmail Bey Cami Kuzeyden Görünüş (VGM Arşivi 1989)

⁴² Ahmet Gökoğlu, **a.g.e.** 1952, s.233.

⁴³ Fazıl Çiftçi, **a.g.e.** 2000, s.104.

⁴⁴ Ayşe Tosunoğlu, **a.g.t.** 1984, s. 173.

3.1.5. Kurt Köyü Çirişoğlu Mahallesi Cami:

Çizim Numarası: 5-9

Fotoğraf Numarası: 50-67

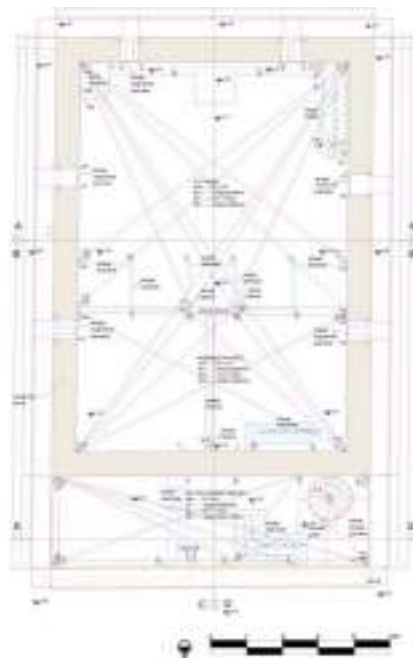
İnceleme Tarihi: 12 Ekim 2019

Bulunduğu Yer: Devrekâni ilçe merkezinin 16 km kuzeydoğusunda Kurt Köyünün Çirişoğlu Mahallesinde yer almaktadır.

Yapım Tarihi: 15. yy

Yapının Durumu: Asli işlevine uygun şekilde cami olarak kullanılmaktadır.

Genel Tanım: Düz bir arazi üzerine kuzey-güney doğrultusunda inşa edilmiş olan cami, mihrap yönünde dikdörtgen planlı tek mekânlı ve ahşap tavanlıdır (Çizim. 5). Cami harim ve kuzeyinde yer alan son cemaat bölümünden oluşmaktadır. Harim ve son cemaat bölümü üzeri Marsilya tipi kiremit kaplı dört yönlü kırma çatı ile örtülüdür. Yapının beden duvarları moloz taş ile örülü olup horasan harcı kullanılmıştır. Beden duvarı köşeleri ile pencere silmelerinde kesme taş malzeme görülmektedir.

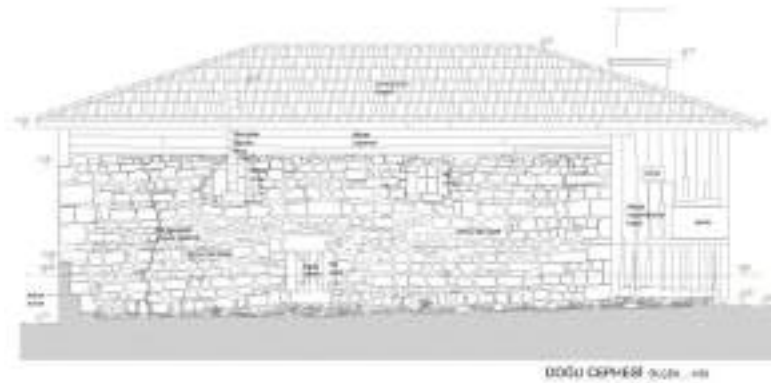

Çizim 5: Kurt Köyü Çirişoğlu Mahallesi Cami Planı (VGM Arşivi)

Cepheler: Yapının doğu cephesinde üç adet pencere açıklığı bulunmaktadır. Alt kısımda yer alan bir adet pencere dikdörtgen formlu olup söve ve lentosunda kesme taş malzeme kullanılmıştır. Üst kısımda yer alan iki adet pencere dikdörtgen formlu yuvarlak kemerlidir. Moloz taştan inşa edilmiş cephenin köşelerinde kesme taş malzeme kullanıldığı görölmektedir. Üst sıra penceresi üzerinden saçak bölümüne kadar ahşap kaplama görölmektedir (Resim: 50), (Çizim: 6).

Resim 50: Kurt Köyü Çirışoğlu Mahallesi Cami Doğu Cephesi

Çizim 6: Kurt Köyü Çirışoğlu Mahallesi Cami Doğu Cephe çizimi (VGM Arşivi)

A photograph of a small, single-story stone building with a dark roof, likely a traditional structure in a rural area. The building has a small arched window and is surrounded by a dirt path and some vegetation.

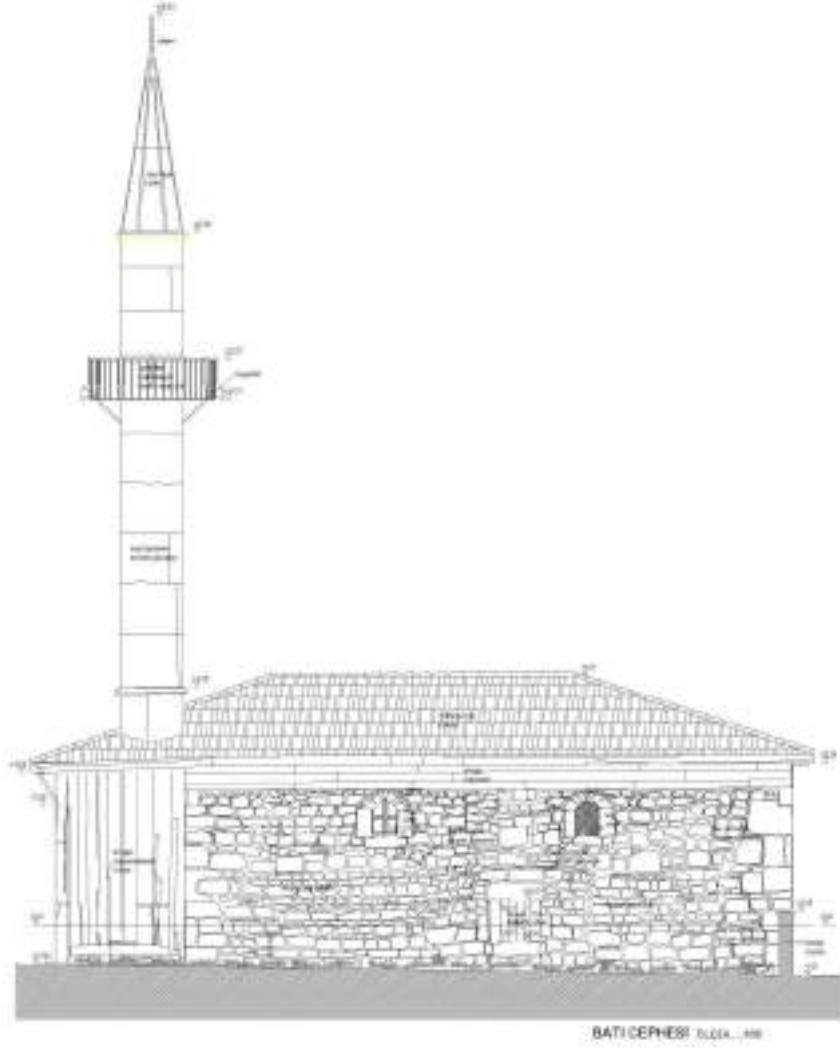
[illegible]

56

Yapının batı cephesi doğu cephesi gibi dñzenlenmiřtir. Alt kısımda bir, ùst kısımda iki adet pencere açıklığı bulunmaktadır. Alt kısımda yer alan dikdñrtgen formu pencerenin sñve ve lentosunda kesme taş malzeme gñr÷lmektedir. Ùst kısımda yer alan iki adet pencere dikdñrtgen formlu yuvarlak kemerlidir. Cephe kñřelerinde kesme taş malzeme gñr÷l÷rken ùst sıra penceresi ùzerinden saçak altına kadar ahşap kaplamalar gñr÷lmektedir. Caminin minaresi kuzeybatı kñřede olup dairesel gñvdeli ve sa kaplamalıdır. şerefe bñl÷m÷ demir korkuluklar ile çevrelenmiştir (Resim: 52) (izim: 8).

Resim 52: Kurt Kñy÷ iriřođlu Mahallesi Cami Batı Cephesi

Çizim 8: Kurt Köyü Çirioğlu Mahallesi Cami Batı Cephe Çizimi (VGM Arşivi)

Yapının kuzey cephesi son cemaat bölümüne girişin sağlandığı cephe olup tamamen ahşap malzeme kullanılarak inşa edilmiştir. Cephede pencere kullanımı görülmemektedir. Caminin son cemaat bölümüne giriş kuzey yönde bulunan tek kanatlı demir kapıdan sağlanmaktadır. Bu bölümün doğusunda ayakkabılık, batısında merdiven ile yükseltilmiş bölümde minare kaidesi görülmektedir. Son cemaat bölümünün tavan kısmı olmayıp çatı ile örtülmüştür (Resim: 53-54).

Resim 53: Kurt Köyü Çirioğlu Mahallesi Cami Kuzey Cephesi

Resim 54: Kurt Köyü Çirioğlu Mahallesi Cami Minare Kaidesi

Son cemaat bölümüne geçiş ile aynı aksta harim giriş kapısı bulunmaktadır. Harime geçiş basık kemerli çift kanatlı ahşap kapı ile sağlanmaktadır. Basık kemerli kapı açıklığı üzerinde yer alan dikdörtgen formlu pano içerisinde kitabe yeri mevcuttur ancak yazıt mevcut değildir (Resim: 55).

Resim 55: Kurt Köyü Çirışoğlu Mahallesi Cami Harime Giriş Kapısı

Mimari Tanım: Kuzey-güney doğrultusunda uzanan dikdörtgen planlı harim ahşap taban döşemesine sahip olup ahşap kirişlemesi alttan kaplama tavan ile örtülüdür. Sade bir süslemeye sahip ahşap tavanda, döşeme tahtaları kuzey güney doğrultusunda atılmış tavanın merkezine basit bir tavan göbeği yerleştirilmiştir (Resim: 56-57). Harim bölümü; doğu ve batı duvarda üçer, güney duvarda iki adet olmak üzere sekiz adet pencere ile aydınlanmaktadır. Güney duvarında harime giriş kapısı ile aynı eksende alçı mihrap, mihrabın güney batısında ahşap minber, güneydoğusunda vaaz kürsüsü yer almaktadır. Mihrap üzerinde yer alan dikdörtgen alçı levha üzerinde Bakara Suresi 144. Ayet yer almaktadır.

Resim 56: Kurt Köyü Çirişoğlu Mahallesi Cami Tavan Döşemesi

Resim 57: Kurt Köyü Çirişoğlu Mahallesi Cami Mihrap, Minber ve Vaaz kürsüsü

Harimin kuzey duvarında; altısı duvara bağımlı ikisi serbest ahşap dikme ile taşınan ahşap korkuluklu mahfil katı bulunmaktadır. Mahfil alt kısmının doğu ve batı bölümleri bir seki ile yükseltilerek ahşap korkuluklar ile çevrelenmiştir. Harimin kuzeydoğu köşesinde yer alan ahşap merdiven ile ulaşılan mahfil, doğu, batı ve mihrap yönünde dikdörtgen planlı çıkmalar yapmaktadır. Mahfil üstünde, alt serbest dikmeler hizasında bulunan iki dikme tavanı desteklemektedir (Resim: 58-59).

Resim 58: Kurt Köyü Çirişoğlu Mahallesi Cami Mahfil Katı

Resim 59: Kurt Köyü Çirişoğlu Mahallesi Cami Mahfil Katı İçeriden Görünüşü

Süsleme: Camide hâkim süsleme kompozisyonları 20. Yy özellikleri göstermektedir. Harime giriş kapısı, kapıyı üç yönden dolanan bir bordür ile sınırlandırılmıştır. Bordür üzerinde güneş, güneşin iki yanında ay ve yıldız süslemeleri görülmektedir. Bordür, güneş, ay ve yıldız motifinde hâkim renkler sarı, kırmızı ve gridir (Resim: 60).

Resim 60: Kurt Köyü Çirışoğlu Mahallesi Cami Harim Kapısı Üzerinde Yer Alan Süsleme Kompozisyonları

Ahşap tavanın merkezinde yer alan ongen bir pano içerisinde on kollu yıldız şeklinde olan tavan göbeğinde yeşil ve kahverengi renkler hâkimdir. Harim üzerine denk gelecek şekilde tavanın dört köşesinde çıtalar ile oluşturulmuş üçgen panolar yer almaktadır (Resim: 61).

Resim 61: Kurt Köyü Çirışoğlu Mahallesi Cami Tavan Göbeği ve Tavan Köşelerinde Yer Alan Üçgen Pano

Güney duvar ortasında yer alan mihrap geniş bir bordür ile üç yünden çerçevelenmektedir. Sivri kemerli boş niş şeklinde olan mihrapta nişi çevreleyen ikinci dar bordür sarı renk boya ile boyanmış olup kırmızı renk boya ile çerçevelenmiştir. Bordür mihrabı üç yönden dolanır vaziyettedir. Mihrabın köşelikleri üçgen vaziyette kırmızı boya ile belirginleştirilmiştir (Resim: 62).

Resim 62: Kurt Köyü Çirişoğlu Mahallesi Cami Mihrabı

Kemer karnı içte sarı ve kırmızı renkler ile dilimler ayrılmıştır. Kemer bitim bölümünde sarı kırmızı ve gri renkler ile oluşturulmuş su dalgası motifi görülmektedir. Mihrap nişi dört dikey çizgi ile üç bölüme ayrılmış olup merkezde zincirden sarkan kandil motifi net olmasa da seçilebilmektedir (Resim: 63).

Resim 63 :Kurt Köyü Çirişoğlu Mahallesi Cami Mihrap Detayı

Alçı ile sıvalı olan cephelerde de kalem işi süslemeler görülmektedir. Harim duvarlarında kolon ve kiriş şeklinde süslemeler, güney duvarı pencere üstlerinde Ali, Allah ve Muhammed yazıları, doğu cephenin, güney üst kısmında ve orta bölümde Hüseyin yazısı, orta bölümde yer alan Hüseyin yazısının altında güneş motifi yer almaktadır. Batı duvarın üst penceresinin güneyinde de yine farklı renkler kullanılarak yapılmış çok kollu yıldız motifi görülmektedir (Resim: 64-65).

Resim 64: Kurt Köyü Çirışoğlu Mahallesi Cami Doğu Duvarında Yer Alan Kalem İşi Süslemeler

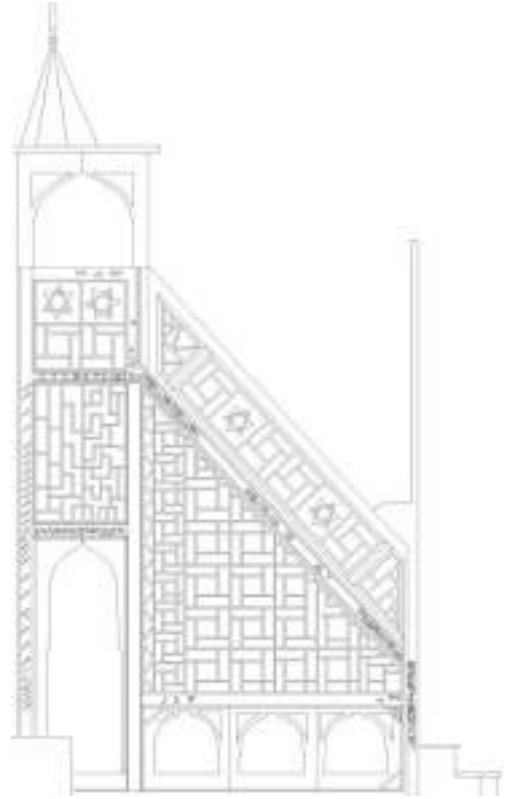

Resim 65: Kurt Köyü Çirışoğlu Mahallesi Cami Batı Duvarında Yer Alan Kalem İşi Süslemeler

Mihrabın güneybatı köşesinde yer alan ahşap minber kalem işleri ve çarkıfelek motifleri hâkimdir. Minberin süpürgelikleri üzerinde bulunan yatay silmede, aynalık bölümünün çerçevesinde, kapı bölümünün kenarlarında, köşk korkuluğu ve köşk altı bölümlerinin kenarlarında yer alan silmelerde kalem işi ile yapılmış ters düz laleler ve bitkisel süslemeler net olmasa da seçilebilmektedir. Aynalık bölümünde ise çıtalar ile oluşturulmuş çarkıfeleklere yer verilmiştir. Madeni bir külâh ile son bulan minberin merdiven korkuluklarında çarkıfelek motifleri arasına ve köşk bölümünde Mühr-ü Süleymanlar yer almaktadır. Harimin güneydoğu köşesinde yer alan dikdörtgen formlu ahşap vaaz kürsüsü sade bir özellik göstermektedir (Resim: 66-67) (Çizim. 9).

Resim 66: Kurt Köyü Çirışoğlu Mahallesi Cami Minberi

Çizim 9: Kurt Köyü Çirışoğlu Mahallesi Cami Minber Çizimi (VGM Arşivi)

Resim 67: Kurt Köyü Çirioğlu Mahallesi Cami Minberinde Yer Alan Bitkisel Süslemeler

Tarihlendirme: Yapının harime giriş kapısı üzerinde yer alan kitabelik bölümünde her hangi bir yazıt bulunmamaktadır. Yapının bulunduğu köyün eski adı Kurt Ovacıdır. 23 no’lu defter olan, II. Bayezid Vakıf Tahrir defterlerinde” Karye-i Kurt Ovacı, der Devrekâni, vakf-ı mescid-i karye-i mezkûr. İki kilelik arazi ve bir değirmen. Der tasarruf-i Abdullah Fakih. Mezkûr Abdullah Fakih fevt olup imamet Mahmut Fakihe sadaka olunup eline berat-ı padişahı erzan buyrulmuş⁴⁵” kaydı bulunmaktadır.

23 numaralı II. Bayezid dönemine ait olan bu defter 1487 tarihine aittir. Cami bu tarihten önce Candaroğlu Beyliğinin son dönemlerinde inşa edilmiş olunmalıdır.

⁴⁵ Nazım Kuruca, **XVI. Yüzyılda Kastamonu sancağı vakıf tahrir defteri**, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Fakültesi Türk İktisat Tarihi Anabilim Dalı, (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 1995, s. 93-95.

Onarımlar: Cami Kùltür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu tarafından 13.09.2013 tarihinde tescillenmiş,⁴⁶ 02.11.2016 tarihinde Vakıflar Koruma Bölge Müdürlüğü tarafında restore edilmiştir. Yapının mihrabında yer alan süsleme özelliklerine bakılarak 20. Yüzyıl Başlarında bir onarım görmüş olduğu düşünölmektedir.

⁴⁶ Kùltür Ve Turizm Bakanlığı Ankara I Numaralı Kùltür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Karar 955, Tarih 13.09.2013.

3.1.6. Bozkocatepe Köyü (Kadı Çelebi) Cami:

Çizim Numarası: 10

Fotoğraf Numarası: 68-75

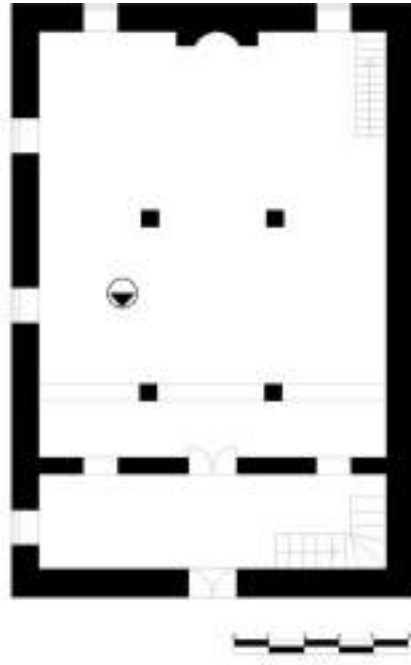
İnceleme Tarihi: 12 Ekim 2019

Bulunduğu Yer: Bozkocatepe Köyü

Yapım Tarihi: M.1565-1566

Yapının Durumu: Yapı kullanılmamaktadır.

Genel Tanım: Eğimli bir arazi üzerine inşa edilmiş olan yapı, mihrap yönünde dikdörtgen planlı mihraba dik üç sahınlıdır. (Çizim: 10) Cami harim ve kuzeyinde yer alan son cemaat bölümünden oluşmaktadır. Harim ve son cemaat yeri Marsilya tipi kiremit kaplı dört yönlü kırma çatı ile örtülmüştür. Yapı beden duvarlarında kesme taş ve kısmen moloz taş kullanılarak inşa edilmiştir. Pencere üzerinde yer alan alınlıklarda ve cephelerde yer alan makili yazı ve motiflerde tuğla malzeme kullanımı görülmektedir.

Çizim: 10 Bozkocatepe Köyü (Kadı Çelebi) Cami Planı

Cepheler: Yapının doğu cephesinde dört adet pencere açıklığı grlmektedir. Alt kısımda yer alan üç adet pencere açıklığı dikdörtgen formlu olup söve ve lentolarında taş malzeme kullanılmıştır. Her pencere üzerine tuğla malzeme kullanılarak oluşturulmuş sivri kemerli alınlılar yerleştirilmiştir. Üst kısımda yer alan iki pencere açıklığından güney kısmında yer alanı kapatılmıştır. Kuzeyde yer alan pencere açıklığı dikdörtgen formlu olup söve ve lentosunda kesme taş malzeme kullanılmıştır. Pencere üzerinde yer alan basık kemerli alınlıkta tuğla malzeme kullanımı grlmektedir. Cephenin kuzey üst kısmında kare bir pano içerisinde tuğla ile oluşturulmuş gamalı haç motifi grlmektedir (Resim 68).

Resim 68: Bozkocatepe Köyü (Kadı Çelebi) Cami Doğu Cephesi

Güney cephede iki adet üstte iki adet altta olmak üzere dört adet dikdörtgen formlu pencere bulunmaktadır. Alt sırada bulunan pencerelerin söve ve lentolarında düzgün kesme taş malzeme kullanılmıştır. Pencereler üzerinde tuğla malzeme ile oluşturulmuş sivri kemer formlu alınlıklar yer almaktadır. Üst sırada bulunan pencereler düz lentolu olup pencereler üzerine tuğla ile oluşturulmuş basık kemerli alınlıklar yerleştirilmiştir (Resim 69). Cephe ortasında, üst kısımda kare bir pano içerisinde makili hat ile yazılmış La İlahe İllallah Muhammeden Resulullah yazısı,

yazının altında dairenin ortasına yerleştirilmiş altı kollu çiçek motifi görülmektedir (Resim 70).

Resim 70: Bozkocatepe Köyü (Kadı Çelebi) Cami Güney Cephesi

Resim 69: Bozkocatepe Köyü (Kadı Çelebi) Cami Güney Cephe Ortasında Yer Alan Yazı ve Çiçek Detayı

Yapının batı cephesinde üst kısımda yer alan iki adet pencere açıklığından güney kısımda olanı kapatılmıştır. Kuzeyde yer alan pencere açıklığı dikdörtgen formlu olup söve ve lentosunda taş malzeme görülmektedir. Pencere üzerinde tuğla malzeme kullanılarak oluşturulmuş basık kemerli alınlık yer almaktadır. Cephenin güney üst kısmında, doğu cephede olduğu gibi gamalı haç motifi tahrip edilmiştir (Resim 71).

Resim 71: Bozkocatepe Köyü (Kadı Çelebi) Cami Batı Cephesi

Mimari Tanım: Yapının son cemaat bölümüne girişin sağlandığı kapı kuzey cephe ortasında olup, dikdörtgen formlu, basık kemerli kapının kemerinde renkli taş kullanımı görülmektedir. Dikdörtgen planlı son cemaat bölümü alt sıra penceresine kadar ahşap lambiri ile kaplanmış olup duvarlar sıvalıdır. Kuzey batıda yer alan merdiven sayesinde mahfil katına ulaşılmaktadır (Resim: 72).

Resim 72: Bozkocatepe Köyü (Kadı Çelebi) Cami Son Cemaat Bölümü giriş kapısı

Kuzey güney doğrultuda uzanan, mihraba dik üç sahınlı harim; doğuda üç, güneyde dört, batıda bir olmak üzere toplam sekiz adet pencere açıklığı ile aydınlanmaktadır. Herhangi bir bezemenin bulunmadığı betonarme tavan, ikisi mahfil katının önünde ikisi harimi sahınlara ayıran ayaklar ile desteklenmektedir. Sıvalı olan harim duvarları alt sıra pencerelerinin yarısına kadar ahşap lambiri ile kaplanmıştır. Harime giriş kapısı ile aynı ekseninde mihap, güneydoğu köşede vaaz kürsüsü, güney batı köşesinde ise minber bulunmaktadır. Üç öge de aynidesenli çini ile kaplanmış olup, orijinali yansıtmamaktadır (Resim: 73).

Resim 73: Bozkocatepe Köyü (Kadı Çelebi) Cami Harim Genel Görünüşü

Harimi kuzeyinde, doğu batı doğrultusunda uzanan, iki serbest ayak ile taşınan mahfil katı yer almaktadır. Mahfilin altında, doğu ve batı kısmı bir seki ile yükseltilip ahşap korkuluklar ile çevrelenmiştir. Mahfile çıkış son cemaat bölümü içerisinde yer alan merdiven ile sağlanmaktadır (Resim: 74).

Resim 74: Bozkocatepe Köyü (Kadı Çelebi) Cami Mahfil katı Genel Görünüşü

Süsleme: Doğu cephenin kuzey üst kısmında kare bir pano içerisinde tuğla ile oluşturulmuş gamalı haç motifi, Güney cephe ortasında, makili hat ile yazılmış Maşallah yazısı, yazının altında dairenin ortasına yerleştirilmiş altı kollu çiçek motifi dışında yapıda herhangi bir süsleme unsuru bulunmamaktadır.

Tarihlendirme: Kuzey cephede giriş açıklığı üzerinde yer alan cami kitabesi oldukça hasar görmüş olup okunamayacak vaziyettedir (Resim: 75).

Resim 75 Bozkocatepe Köyü (Kadı Çelebi) Cami Kitabesi

Mehmet Behçet Kastamonu Asarı Kadimesi adlı eserinde yapının kitabesi ile ilgili Kadı Çelebi, Ömer isimleri ve H.985 (M.1565-66) tarihinin yazdığından bahsetmektedir. Caminin yapılışı sırasında Kadı Çelebi çatıdan düşerek ölmüş, daha sonra oğlu Ömer camiyi tamamlatmış babası ile beraber cami kapısına ismini yazdırmıştır⁴⁷.

Onarımlar: Tescil kayıtlarına dair bir bilgi bulunamamış yapının onarımları ile ilgili bir bilgi elde edilememiştir. Orijinalinde ahşap olduğu düşünülen yapının harim kısmının üzeri yakın zamanda betonarme olarak yenilenmiştir.

⁴⁷ Mehmet Behçet, **Kastamonu Asar-ı Kadimesi**, İstanbul,1998, s. 86.

3.1.7. Yazıbelen Köyü Cami (Kırvaç cami):

Çizim Numarası: 11

Fotoğraf Numarası: 76-86

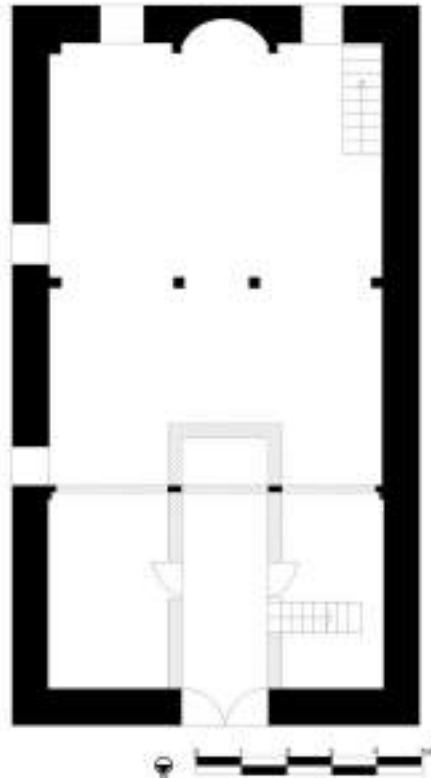
İnceleme Tarihi: 12 Ekim 2019

Bulunduğu Yer: Devrekâni İlçesinin 9 km güneydoğusunda Yazıbelen köyünde yer almaktadır.

Yapım Tarihi: M.1746 yılı öncesi

Yapının Durumu: Yapı asli işlevine uygun olarak kullanılmaktadır.

Genel Tanım: Eğimli bir arazi üzerine inşa edilmiş olan yapı mihrap yönünde dikdörtgen planlı, mihraba dik üç sahnı ve ahşap tavanlı olup harim bölümü ve kuzeyinde yer alan ek mekânlardan oluşmaktadır (Çizim: 11). Cepheleri sıvalı olan cami dört yönlü kırma çatısı Marsilya tipi kiremit ile kapatılmıştır.

Çizim 11: Yazıbelen Köyü Cami (Kırvaç Cami) Planı

Cepheler: Yapının doğu cephesinde; iki adet düz lentolu dikdörtgen formlu pencere açıklığı bulunmaktadır. Güney cephesinde de iki adet dikdörtgen formlu pencereye yer verilmiştir. Batı cephede pencere açıklığı kullanılmayarak cephe sağır bırakılmıştır. Yapının minaresi batı cephede yer almaktadır. Dikdörtgen bir kaideye sahip minare taş malzeme kullanılarak inşa edilmiştir (Resim: 76-78).

Resim 76: Yazıbelen Köyü Cami (Kırvaç cami) Doğu Cephesi

Resim 77: Yazıbelen Köyü Cami (Kırvaç cami) Güney Cephesi

Resim 78: Yazıbelen Köyü Cami (Kırvaç camii) Batı Cephesi

Kuzey cephede yapının giriş kapısı bulunmaktadır. Cephede iki adet kapı açıklığının doğusunda bir adet kapı açıklığının batısında olmak üzer toplam üç adet pencere açıklığı bulunmaktadır. Düz lentolu mermer çerçeveli kapı açıklığından yapının sonradan eklenildiği düşünülen ön mekânına girilmektedir. Mekânın batısında ayakkabılıklar, doğusunda ise iki basamak ile yükseltilmiş bölüm yer almaktadır. Bu bölüm günümüzde derslik olarak kullanılmaktadır. Güney duvar ortasında yer alan dikdörtgen formlu madeni kapının çerçevesi kahverengi boya ile belirginleştirilmiştir. Kapı üzerinde yapının onarım kitabesi yer almaktadır (Resim: 79).

Resim 79: Yazıbelen Köyü Cami (Kırvaç cami) Son Cemaat Mahali

Kapı açıklığından dar bir koridor şeklinde olan bölüme geçilmektedir. Koridorun doğusunda ve batısında bulunan odalar derslik olarak kullanılmaktadır. Aslında harimin bir parçası olan bölümler duvar ile kapatılarak oda haline getirilmiştir. Batıda bulunan odanın yanında mahfil katına çıkışın sağlandığı merdivenler yer almaktadır (Resim: 80).

Resim 80: Yazıbelen Köyü Cami (Kırvaç cami) Harim Bölümünde Yer Alan Odalar

Mimari Tanım: Kuzey-güney doğrultuda uzanan dikdörtgen planlı harim taban kirişleri alttan kaplama tavan ile örtülmüştür. Döşeme tahtaları kuzey güney doğrultusunda atılmış olan tavanın merkezinde döşeme tahtalarının farklı biçimlerde kesilmiş olması ile oluşturulmuş dikdörtgen bir kompozisyon, güney bölümünde ise kare bir pano içerisine yerleştirilmiş sekiz kollu yıldız formu yer almaktadır. Cepheleri sıvalı olan harim güneyde ve doğuda ikişer pencere açıklığı ile aydınlanmaktadır. Harim alt sıra pencerelerinin başlama seviyelerini biraz geçen hizaya kadar ahşap lanbiri ile kaplanmıştır. Harimin güney duvar ortasında fayans ile kaplanmış dışa taşkın mihrap, mihrabın güneydoğu köşesinde konik formlu merdiven ile ulaşılan ahşap vaaz kürsüsü, güney batısında ise ahşaptan oldukça sade olan minberi yer almaktadır (Resim: 81).

Resim 81: Yazıbelen Köyü Cami (Kırvaç camii) Harim Genel Görünüşü

Harimin, kuzeyinde doğu-batı doğrultuda uzanan ikisi duvara bağımlı ikisi serbest dört adet ahşap dikme ile taşınan mahfil katı yer almaktadır. mahfil altında yer alan bölümler ahşap paravanlar ile kapatılmıştır. Mihrap yönüne dikdörtgen bir çıkma yapan mahfil ahşap paravanlar ile kapatılmıştır. Mahfile çıkışın sağlandığı ahşap merdiven aralık bölümünün batısında yer almaktadır (Resim: 82-83).

Resim 82: Yazıbelen Köyü Cami (Kırvaç camii) Mahfil Katı Genel Görünüşü

Resim 83: Yazıbelen Köyü Cami (Kırvaç camii) Mahfil Katı İçten Görünüşü

Süsleme: Tavanın merkezinde döşeme tahtalarının farklı biçimlerde kesilmiş olması ile oluşturulmuş dikdörtgen bir kompozisyon, güney bölümünde ise kare bir pano içerisine yerleştirilmiş sekiz kollu yıldız formu dışında yapıda süsleme unsuru bulunmamaktadır (Resim: 84-85).

Resim 84: Yazıbelen Köyü Cami (Kırvaç cami) Tavan Süslemesi

Resim 85: Yazıbelen Köyü Cami (Kırvaç cami) Tavan Süslemesi

Tarihlendirme: Harime giriş kapısı üzerinde yer alan Sülüs hat ile yazılmış onarım kitabesine göre;(Resim: 86)

Okunuşu:

1. Bu mescid-i şerifi Reisü'l Küttab El-hac Mustafa
2. Efendi Küre Emini El-hac İbrahim
3. Ağa mübaşeretiyle tamir eylemiştir, sene H.1159

Tercüme;

1. Bu mescidi şerifi Reisül küttab hacı Mustafa
2. Efendi, Küre Emini hacı İbrahim
3. Ağa tarafından yenilenmiştir. (M.1746)

Resim 86: Yazıbelen Köyü Cami (Kırvaç cami) Kitabesi

Yazıbelen köyü Kırvaç köyü olarakta bilinmektedir⁴⁸. Kırvaç köyü ismine ilk kez M. 1487 tarihinde rastlanılmaktadır⁴⁹. Yapı M.1487'den sonra M.1746'dan önce yapılmış olunmalıdır. Kitabede adı geçen Mustafa Efendi ikinci görev döneminin

⁴⁸ Ahmet Gökoğlu, **a.g.e.** 1952, s.233.

⁴⁹ Ayşe Tosunoğlu, **a.g.t.** 1984, s.173.

sonlarında (M. 1746) Kastamonu merkezinde yer alan Nasrullah camisini onartarak genişlettirdiği⁵⁰ bilinmektedir.

Onarımlar: Yapının bilinen tek onarımı 1950’li yıllarda üst örtüsünün değiştiğidir⁵¹. Arşiv kayıtlarında yapı ile ilgili bir bilgiye ulaşılammıştır.

⁵⁰ Enis Karakaya, ‘Nasrullah Camii ve Külliyesi’, **TDV İslam Ansiklopedisi**, İstanbul, 2006, C.32,s. 424.

⁵¹ Fazıl Çiftçi, **a.g.e.** 2000, s.109.

3.1.8. Lâçin Köyü Cami:

Çizim Numarası: 12

Fotoğraf Numarası: 87-99

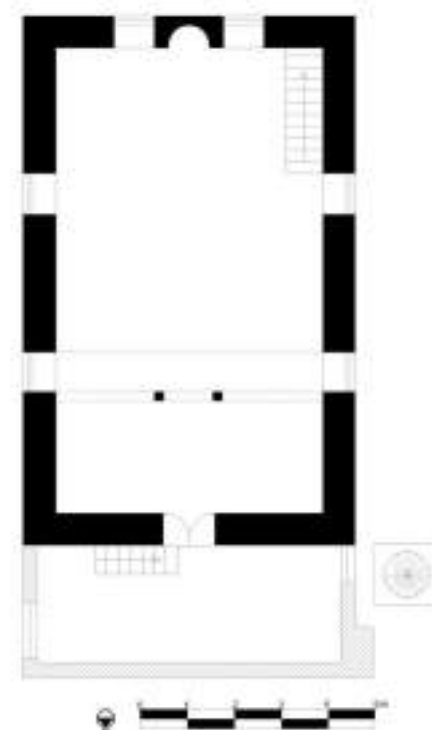
İnceleme Tarihi: 12 Ekim 2019

Bulunduğu Yer: Devrekâni ilçe merkezinin 7 km batısında Lâçin Köyünde yer almaktadır.

Yapım Tarihi: M.1766

Yapının Durumu: Asli işlevine uygun şekilde kullanılan yapı ibadete açıktır.

Genel Tanım: Düz bir arazi üzerine inşa edilmiş olan yapı mihrap yönünde dikdörtgen planlı, tek mekânlıdır (Çizim: 12). Moloz taştan inşa edilmiş yapının pencere söve ve lentolarında, cephe köşelerinde kesme taş malzeme görülmektedir. Harim ve son cemaat bölümünden oluşan caminin son cemaat bölümü sonradan inşa edilmiştir ve bu bölüm betonarmedir. Son cemaat bölümü ve harim üzeri dört yönlü kırma çatı ile Marsilya tipi kiremit kullanılarak kapatılmıştır.

Çizim 12: Lâçin Köyü Cami Planı

Cepheler: Yapının güney cephesinde üç adet pencere açıklığı görülmektedir. Alt kısımda yer alan iki adet pencere açıklığı dikdörtgen formlu olup söve ve lentosunda kesme taş malzeme görülmektedir. Pencere üzerlerine yerleştirilmiş kesme taştan yuvarlak kemerli alınlıkların içerisinde mermer kullanıldığı görülmektedir. Üst kısımda yer alan bir adet pencere açıklığı dikdörtgen formlu olup yuvarlak kemerlidir. Cephe köşelerinde kesme taş malzeme kullanılmıştır (Resim: 87) . Batı cephede üç adet pencere açıklığı görülmekte olup cephede görülen pencerelerin formu güney cephe ile aynıdır. Cephede sonradan eklenmiş olan minare yapı bünyesine bitişik değildir (Resim: 88-89). Caminin Kuzey bölümüne sonradan eklenilmiş mekânlarda küçük boyutlu dikdörtgen formlu pencereler görülmektedir. Kuzey cephede sonradan yapı bünyesine eklenilmiş ikinci bir mekân bulunup bu bölüme giriş cephe ortasında yer alan kapıdan sağlanmaktadır (Resim: 90).

Resim 87: Lâçin Köyü Cami Güney Cephesi

Resim 89: Lâçin Köyü Cami Batı Cephesi

Resim 88: Lâçin Köyü Cami Minaresi

Resim 90: Lâçin Köyü Cami Kuzey Cephesi

Yapının doğu cephesinde üç adet pencere açıklığı bulunup pencere düzeni diğer cephelerde olduğu gibidir. Cephenin kuzey bölümünde yer alan dikdörtgen formlu kapı açıklığından dikdörtgen planlı son cemaat bölümüne geçilmektedir. Bu bölümün batısında bir adet kapı açıklığı bulunurken harim duvarına bitişik merdiven ile mahfil katına ulaşılmaktadır (Resim: 91-92).

Resim 91: Lâçin Köyü Cami Doğu Cephesi

Resim 92: Lâçin Köyü Cami Son Cemaat Bölümü

Mimari Tanım: Güney cephe ortasında yer alan basık kemerli ahşap kapı açıklığında harime giriş sağlanmaktadır. Mihrap yönünde dikdörtgen planlı, tek mekânlı harim dokuz adet pencere açıklığı ile aydınlanmaktadır. Pencerele içeriden dikdörtgen formlu olup yuvarlak kemerlidir. Dikdörtgen planlı harim duvarları alt sıra pencere hizasına kadar ahşap lambiri ile kaplanmış olup sıva ve badana yapılmıştır. Güney duvar ortasında mihrap, mihrabın güneybatısında minber, güneydoğu köşede ise vaaz kürsüsü yer almaktadır. Yağlı boya ile boyanmış boş niş şeklinde olan, yuvarlak kemerli mihrabın yan bordürleri ahşap ile kaplanmışır (Resim: 93).

Resim 93: Lâçin Köyü Cami Harim Genel Görünüşü

Güneybatı köşede yer alan ahşap minber oldukça sade olup yağlı boya ile boyanmıştır. Minberin aynalık kısmının merkezinde dairevi formlu dilimli bir rozet görülmektedir. Güneydoğu köşede yer alan konik formlu, korkuluklu ahşap vaaz kürsüsü yağlı boya ile boyanmıştır (Resim: 94-95).

Resim 94: Lâçin Köyü Cami Vaaz Kürsüsü

Resim 95: Lâçin Köyü Cami Minberi

Yapının kuzeyinde doğu batı doğrultuda uzanan, iki serbest ahşap direk ile taşınmakta olan ahşap korkuluklu mahfil katı yer almaktadır. Mahfile çıkış son cemaat bölümünde yer alan merdiven ile sağlanmaktadır (Resim: 96-97).

Resim 96: Lâçin Köyü Cami Mahfil Katı

Resim 97: Lâçin Köyü Cami Mahfil Katı İçten Görünüşü

Süsleme: Yapıda yer alan tek süsleme unsuru minber yan aynalığı merkezinde yer alan oyma tekniği ile yapılmış dairevi çarkıfelek motifidir (Resim: 98).

Resim 98: Lâçin Köyü Cami Minber Süsleme Detayı

Tarihlendirme: Cami kitabesi ikinci ek bölümün duvarına sonradan monte edilmiştir. Nesih hat ile dört sıra olarak yazılmış kitabe metni sonradan beyaz boya ile boyanmış, kitabe metnin tamamı okunamamıştır (Resim: 99).

Resim 99 Lâçin Köyü Cami Kitabesi

Okunuşu;

1. İş bu cami, ibadethane.... bina.....
2.ni eyleyip sarf eyledim.....
3.
4. H.1180 (M.1766)

Kitabenin sadece tarih bölümü okunabilmiştir.

Onarımlar: Tescili bulunmayan yapının onarımları ile ilgili bir bilgiye ulaşılamamıştır. Orijinalinde ahşap tavanlı olduğu düşünülen yapının üst örtüsünün ne zaman betonarme olarak yenilendiği bilinmemektedir.

3.1.9. Akdoğan Köyü Cami:

Çizim Numarası: 13

Fotoğraf Numarası: 100-110

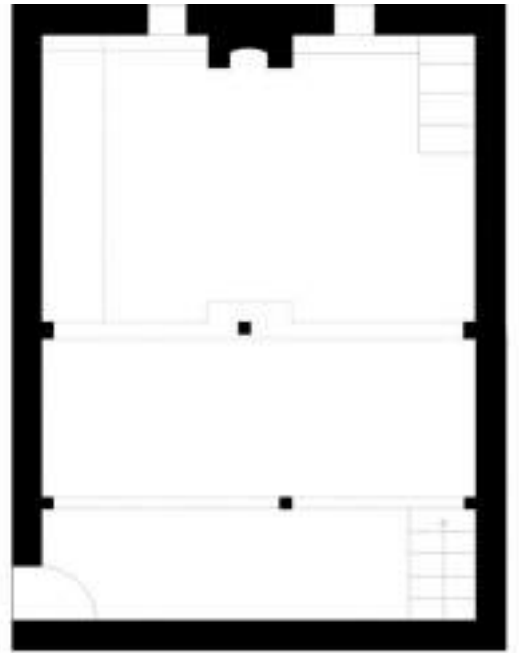
İnceleme Tarihi: 12 Ekim2019

Bulunduğu Yer: Devrekâni İlçesinin 25 km kuzeybatısında Akdoğan Köyünde yer almaktadır.

Yapım Tarihi: M.1790

Yapının Durumu: Yapı asli işlevine uygun olarak kullanılmaktadır.

Genel Tanım: Eğimli bir arazi üzerine kuzey-güney doğrultusunda inşa edilmiş olan cami mihrap yönünde dikdörtgen planlı, tek mekânlı ve ahşap tavanlıdır. Son cemaat mahalli bulunmayan yapıya iki adet giriş bulunmaktadır. Cepheleri sıvalı olan yapının temel seviyesinden ve sıvası dökülmüş olan bölümlerden moloz taş ve ahşap kullanılarak inşa edildiği anlaşılmaktadır. Yapı Marsilya tipi kiremit ile kapatılmış kırma çatı ve sac ile örtülüdür (Çizim. 13).

Çizim 13: Akdoğan Köyü Cami Planı

Cepheler: Yapının kuzey cephesi mahfil katına girişin sağlandığı kapının bulunduğu cephedir. Cephede üst sırada üç adet pencere açıklığı görölmektedir. Mahfil kapısının doğusunda bulunan pencere kare formlu iken batısında bulunan iki pencere dikdörtgen formludur. Cephede tuğlalar arasına dikine yerleştirilmiş ahşap hatıllar görölmektedir. Kuzey cephede yer alan minare dıştan sac ile kaplanmıştır. Bu bölüm yapıya sonradan eklenmiştir (Resim: 100).

Resim 100: Akdoğan Köyü Cami Kuzey Cephe

Yapının doğu cephesi harime giriş kapısının bulunduğu cephedir. Pencere görölmeyen sağır olarak bırakılmış olan cephenin güney bölümü çimento ile sıvanmıştır. Cephenin üst ve kuzey bölümü ahşap malzeme kullanılarak inşa edilmiştir (Resim: 101).

Resim 101: Akdoğan Köyü Cami Doğu Cephe

Caminin güney cephesinde dört adet pencere bulunmaktadır. Alt kısımda yer alan pencereler dikdörtgen formlu, üst kısımda yer alan pencereler ise kare formludur. Cephe tamamen sıvanmış durumdadır ancak sıvaların dökülmüş olduğu bölümlerden temelinin moloz taş üst kısmının ise hımış tekniği kullanılarak inşa edildiği anlaşılmaktadır (Resim: 102).

Resim 102: Akdoğan Köyü Cami Güney Cephe

Yapının batı cephesinde asıl cepheyi korumak için yapılmış olan ikinci bir ahşap bölüm bulunmaktadır. Pencere uygulaması olmayan cephe sağır olarak bırakılmıştır. Yapının temel seviyesinde bulunan moloz taşlar bu cephede de görülmektedir (Resim: 103).

Resim 103: Akdoğan Köyü Cami Batı Cephe

Mimari Tanım: Kuzey-güney doğrultuda uzanan dikdörtgen planlı harim ahşap kirişlemesi alttan kaplama tavan ile örtülüdür. Tavan kirişleri doğu, batı, güney ve kuzey doğrultusunda atışmış tavanın süpürgelikten sonraki ilk kirişinde yapıyı dört yönden dolanan baklava dilimlerinin üzerinde yeşil ve kırmızı kalem işi süslemeler görülmektedir. Tavanın köşelerine yerleştirilen üçgen panolar ile tavan merkezinde dörtgen bir alan elde edilmiş, merkezine sekizgen tavan göbeği yerleştirilmiştir (Resim: 104).

Resim 104: Akdoğan Köyü Cami Tavan Düzenlemesi

Harime giriş kapısı kuzeybatı köşede yer almaktadır. Harim güneyde yer alan dört adet dikdörtgen formlu pencere açıklığı ile aydınlanmaktadır. Üst kısımda yer alan pencereler alt kısımda yer alanlara göre boyut olarak daha büyüktür. Zeminden pencere altına kadar yükseltilmiş olan sekiler doğuda beden duvarlarına kadar, batıda ise minbere kadar devam etmektedir. Güney duvar ortasında dışa taşkın betonarme mihrap yer almaktadır (Resim: 105).

Resim 105: Akdoğan Köyü Cami Harim Genel Görünüşü

Mihrabın güney batısında duvara bitişik vaziyette yerleştirilmiş olan ahşap minber sade bir özellik göstermektedir. Oldukça sade olan minberin aynalık kısmında yer alan üçgen panonun içinde ve merdiven korkuluklarında görülen dikdörtgen panoların yanlarına oval madalyonlar yerleştirilmiştir (Resim: 106).

Resim 106: Akdoğan Köyü Cami Minberi

Harimin kuzey duvarında bulunan L planlı ahşap mahfil dördü duvara bağımlı ikisi serbest altı adet ahşap dikme ile taşınmaktadır. Kuzeyde mihrap yönüne dikdörtgen çıkma yapan ahşap korkuluklu mahfile harimin kuzeyinde yer alan ahşap merdiven ile ulaşılmaktadır. Mahfil katında iki serbest direk tavanı desteklemektedir. Mahfilin doğusunda yer alan kapı ahşap minarenin olduğu bölüme açılmaktadır (Resim: 107-109).

Resim 107: Akdoğan Köyü Cami Mahfilinden Görünüş

Resim 108: Akdoğan Köyü Cami Mahfilde Yer Alan Kapı

Resim 109: Akdoğan Köyü Cami Minare Kaidesi

Süsleme: Tavan göbeğinin merkezinde içi dilimli dairevi bir rozet yer almaktadır. Rozetin etrafını çevreleyen birinci bordürde testere dişleri ile dairevi rozet çevrelenmiştir. İkinci bordür düz bir silme şeklinde olup herhangi bir süsleme görülmemektedir. Üçüncü bordürde çapraz şekilde yerleştirilmiş olan çizgiler yer almaktadır. Dördüncü bordürde baklava dilimleri bir birini takip eder şekilde bordürü dolanmaktadır. Baklava dilimlerinin boşta kalan bölümlerinde sarı kırmızı ve mavi renkler kullanılmıştır. Bu bordürü kırmızı ve mavi renge boyanmış düz bordürler çerçevelemektedir. Beşinci bordürde yine testere dişleri görülmektedir. Bu bordürü dik ve çapraz çizgilerin kullanıldığı iki silme çerçevelemektedir. Tavan göbeğini en dışta yine testere dişleri çerçevelemektedir. Tavan göbeğinde sarı yeşil ve kırmızı tonları hâkimdir (Resim: 110).

Resim 110: Akdoğan Köyü Cami Tavan Döşemesi

Tarihlendirme: Yapının yapım tarihine ait bir kayıt bulunmamaktadır. Yapının üzerinde belediye tarafından asılmış tabelada H.1204 (M.1790) tarihi görülmektedir.

Onarımlar: Mülkiyeti Karahasanoğlu Alemdar Cami Şerifi Vakfına ait cami 2018 yılında tescillenmiştir⁵². Yapı günümüzde onarıma muhtaç halde olup kayıtlarda yapının onarımlarına dair bir bilgiye rastlanmamıştır. Yapı Köy halkı tarafından farklı zamanlarda çeşitli onarımlar görmüştür.

⁵² Kültür Ve Turizm Bakanlığı Ankara I Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurumlu Kararı, Karar Tarihi 01.03.2018, Karar No: 5267.

3.1.10. Kadioğlu Köyü Cami:

Çizim Numarası: 14

Fotoğraf Numarası: 111-126

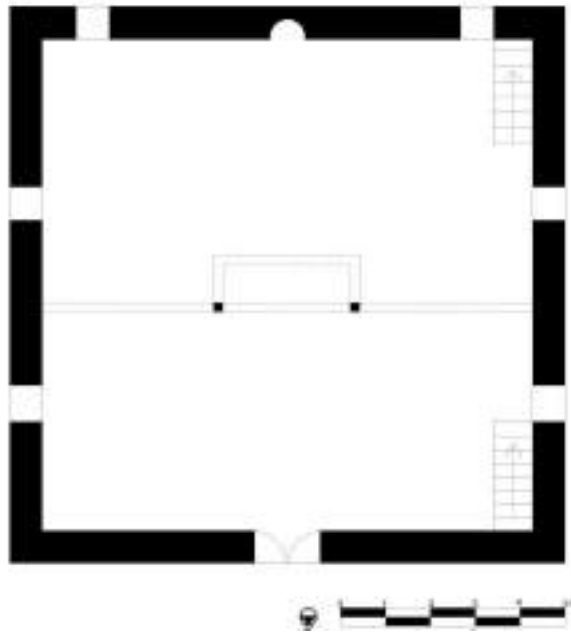
İnceleme Tarihi: 12 Ekim 2019

Bulunduğu Yer: İlçenin kuzeyinde, merkeze 26 kilometre uzaklıktaki Kadioğlu köyünde bulunmaktadır.

Yapım Tarihi: M.1802

Yapının Durumu: Yapı kullanılmamaktadır.

Genel Tanım: Geniş ve düz bir arazi üzerine inşa edilmiş olan yapı; kare planlı tek mekânlı ve ahşap tavanlıdır. Kuzey cephede yer alan dikdörtgen planlı son cemaat bölümü sonradan eklenmiştir. Caminin beden duvarlarında moloz taş malzeme ve ahşap hatıllar görülürken, son cemaat mahalinin doğu batı ve kuzey duvarlarında alt kısımda belirli bir seviyeye kadar kaba yontu taş, üst kısımlarda hıymış tekniği ve ahşap kaplama görülmektedir. Caminin cephelerinde yatay, cephe köşelerinde ise dikey olarak konumlandırılmış hatıllar dikkat çekmektedir. Yapı üstte dört yönden kırma çatı ile örtülmüştür. Çatının saçak kısımlarında sac malzeme görülmektedir (Çizim. 14) (Resim: 111).

Çizim 14: Kadioğlu Köyü Cami Planı

Resim 111: Kadioğlu Köyü Cami Güneydoğu Cephe Görünüşü

Cepheler: Yapının güney cephesinde beş adet pencere açıklığı bulunmaktadır. Alt kısımda yer alan iki pencere dikdörtgen formlu ahşap lentolu, üst kısımda görülen üç pencere ise yuvarlak kemerlidir. Kemer üstlerinde az da olsa tuğla kullanımı görülmektedir. Yapının cephe ve cephe köşelerinde ahşap hatıl uygulaması görülmektedir. Cephe hatıllar ile yatayda beş dikeyde üç eşit parçaya ayrılmıştır (Resim: 112).

Resim 112: Kadioğlu Köyü Cami Güney Cephe

Yapının batı cephesinde dört adet pencere açıklığı bulunmaktadır. Bu cephede yer alan pencerelerden ikisi harim beden duvarının alt kısmında görülürken, ikisi son cemaat bölümü beden duvarının alt ve üst kısmında yer almaktadır. Harim beden duvarları alt kısmında bulunan iki pencere dikdörtgen formlu olup söve ve lentosu ahşaptandır. Cephe güney cephede olduğu gibi ahşap hatıllar ile yatayda beş eşit parçaya ayrılmıştır. Aynı cephede diğer bir ayrıntı ise dikine yerleştirilen bir adet hatıl görülmekte ve bu hatıl cepheyi eşit olmayan iki parçaya ayrılmaktadır. Son cemaat bölümü duvarı alt kısmında yer alan pencere dikdörtgen formlu olup söve ve lentosu ahşaptandır. Üst kısımda yer alan pencere ise kare formlu olup söve ve lentosu ahşaptır (Resim: 113). Yapının kuzey cephesinde pencere kullanımı görülmemektedir. Cephe sağır olarak bırakılmıştır (Resim: 114).

Resim 113: Kadioğlu Köyü Cami Batı Cephe

Resim 114: Kadioğlu Köyü Cami Kuzey Cephe

Yapının batı cephesi son cemaat bölümüne giriş kapısının bulunduğu cephedir. Cephede dört adet dikdörtgen formlu pencere açıklığı bulunmaktadır. Pencereilerin söve ve lentosunda ahşap malzeme kullanılmıştır. Cephe diğer cephelerde olduğu gibi, yatayda ahşap hatıllar ile beş eşit parçaya bölünmüştür. Aynı zamanda dikine bir adet ahşap hatıl ile cephe eşit olmayan iki parçaya ayrılmıştır. Dikdörtgen formlu söve ve lentosu ahşap malzemeden olan demir kapı açıklığından yapının son cemaat bölümüne geçilmektedir. Tavanı ve tabanı ahşap olan son cemaat bölümü dikdörtgen planlı olup ahşap bir paravan ile iki bölüme ayrılmıştır (Resim: 115-116).

Resim 115: Kadioğlu Köyü Cami Batı Cephe

Resim 116: Kadioğlu Köyü Cami Son Cemaat Bölümü

Son cemaat bölümünden harime kuzey cephe ortasında yer alan dikdörtgen formlu iki kanatlı ahşap kapı açıklığı ile geçiş sağlanmaktadır. Söve ve lentosu ahşap olan dikdörtgen formlu kapı üzerinde mermer bir panoya yazılmış kitabesi yer almaktadır (Resim: 117).

Resim 117: Kadioğlu Köyü Cami Harim Giriş Kapısı

Mimari Tanım: Kare planlı harim ahşap taban döşemeli olup ahşap kirişlemesi kaplama tavan ile örtülüdür. Beden duvarları içte sıvalı olmayıp içten görünüm dıştaki ile aynıdır. Sade bir süslemeye sahip ahşap tavanda, tavan döşeme tahtaları kuzey, güney, doğu ve batı yönlerde atılarak merkezde kare bir pano elde edilmiştir. Merkezde oluşturulmuş olan kare bölümün köşelerinde üçgen panolar kullanılarak yeniden bir kare pano oluşturulmuştur. Merkeze tavan göbeği yerleştirilmiştir. Harim bölümü; doğuda üç, güneyde beş, batıda iki adet olmak üzere toplam on adet pencere açıklığı ile aydınlanmaktadır. Güney duvarı üst kısmında yer alan üç pencere dışında diğer pencereler dikdörtgen formda olup pencere çerçeveleri dış duvar yüzeyine yakın olarak yerleştirildiğinden derin bir niş görünümündedirler (Resim: 118-119).

Resim 118: Kadioğlu Köyü Cami Harim Batı Duvarı

Resim 119: Kadioğlu Köyü Cami Harim Doğu Duvarı

Güney duvarda harime giriş ekseninde yarım daire planlı sivri kemerli mihrap, mihrabın batısında ahşap minber, güneydoğu köşede duvara bitişik olarak inşa edilmiş olan vaaz kürsüsü yer almaktadır. Sıvasız mihrap boş niş şeklinde olup yeşil boya ile boyanmıştır. Güneydoğu köşede yer alan vaaz kürsüsü duvara bitişik olarak inşa edilmiştir. Kürsüye bir merdiven ile ulaşılmaktadır. Ahşap minber ve vaaz kürsüsü oldukça basit bir görünüm sergilemektedir (Resim: 120).

Resim 120: Kadioğlu Köyü Cami Harim Genel Görünüşü

Harimin kuzeyinde doğu-batı doğrultuda uzanan dikdörtgen planlı mahfil iki serbest dikme ile taşınmaktadır. Mahfil altında yer alan dikmeler ile aynı hizada devam eden dikmeler üstte tavanı desteklemektedir. Mahfile çıkış kuzey batı köşede yer alan ahşap merdiven ile sağlanmaktadır. Korkuluklar ile çevrelenmiş mahfil direklerinde ve korkuluklarında yeşil boya görülmektedir. Doğu ve batıda yer alan iki adet pencere ile aydınlanan mahfil üç adet serbest ahşap direk ile çatıyı desteklemektedir. Mahfil mihrap yönüne dikdörtgen bir çıkma yapmaktadır (Resim: 121-122).

Resim 121: Kadioğlu Köyü Cami Mahfil Katı

Resim 122: Kadioğlu Köyü Cami Mahfil Katı İçten Görünüş

Süsleme: Harime girişin sağlandığı ahşap kapının kanatları üzerinde, üst kısımda dikdörtgen formlu panolar içerisinde baklava dilimleri ve baklava dilimlerinin merkezine iç içe iki çember yerleştirilmiştir. Alt kısımda da üstte görülen kompozisyon tekrarlanmış ancak baklava dilimlerinin içerisi boş bırakılmış çembere yer verilmemiştir. Üst kısımda yer alan iki panoda; dikdörtgenin köşelerinde kalan üçgen bölümlerde, baklava dilimi motifinin sivri köşelerinde, iki çember arasında kalan bölümde ve merkezde bulunan çemberin içerisinde iki sıra olmak üzere çakma yöntemi ile yapılmış kabaralar yer almaktadır. Yine alt sırada da aynı bölümlerde görülen kabaralar, merkezde çember olmaması sebebi ile baklava diliminin dört ucunda üçer adet olarak ve merkezinde altı adet olarak görülmektedir (Resim: 123).

Resim 123: Kadioğlu Köyü Cami Kapı Üzerinde Yer Alan Süslemeler

Sade bir süslemeye sahip ahşap tavanda, tavan döşeme tahtaları kuzey, güney, doğu ve batı yönlerde atılarak merkezde kare bir pano elde edilmiştir. Merkezde oluşturulmuş olan kare bölümün köşelerinde üçgen panolar kullanılarak yeniden bir kare pano oluşturulmuştur. Ayrıca göbeği çevreleyen en dıştaki panonun köşelerinde yedi köşeli yıldız formları yerleştirilmiştir. Merkezde yer alan panonun merkezinde yedi köşeli sade bir tavan göbeği bulunmaktadır. Beden duvarları ile tavan kaplamasının birleştiği bölümlerde yapıyı dört yönden çevreleyen testere dişi motifleri görülmektedir (Resim: 124).

Resim 124: Kadioğlu Köyü Cami Tavan Göbeği

Külah kısmı olmayan minberin kapı kısmının ta bölümünü giriş kapısında görülen çakma yöntemi ile yapılmış kabaralar dolanmaktadır. Yine ta kısmında aynı kabaralar ile yapılmış ay ve yıldız süslemesi g r lmektedir (Resim: 125).

Resim 125: Kadioğlu Köyü Cami Minber Süslemesi

Tarihlendirme: Yapının harime giriş kapısı üzerinde bulunan Sülüs hat ile yazılmış kitabesine göre; (Resim: 126)

Resim 126: Kadioğlu Köyü Cami Kitabe

Okunuşu;

- 1-Şu dünyaya geldim la mayus kumaş giydim
- 2-Ticarette ziyan kıldım gam üstüne bir gam
- 3- Hicranında ettik şu camii şerifi inşa
- 4- Fer canan etti bizi hazreti Mevlana
 - Bina vakfeyliyene bu.....
 - Zade müteveli temurhi zade.....
 - H.1217 (M.1802) binayı vakfeyleyen... oğlu müteveli temurhi zade...

Tercüme;

- 1-Dünyaya geldim keder elbisesini giyindim
- 2-Ticarette zarar eyledim
- 3-Bu hicranlı zamanlarımda camiye inşa ettirdim
- 4-Hz. Mevlana(rabbimiz) bizi aydınlık eyledi

Yapı kitabesine göre 1802-3 yıllarında yaptırılmıştır. Bani ve cami vakıfları hakkında bir bilgiye ulaşamamıştır.

Onarımlar: Tescili bulunmayan yapının geçirdiği onarımlar bilinmemektedir.

3.1.11. Mütevelli Mahallesi Cami:

Çizim Numarası: 15

Fotoğraf Numarası: 127-135

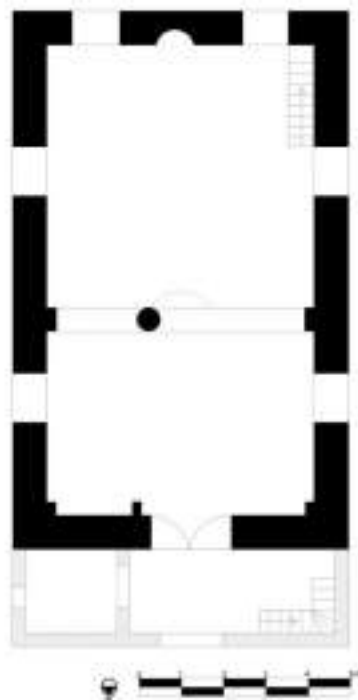
İnceleme Tarihi: 12 Ekim 2019

Bulunduğu Yer: Devrekâni ilçe merkezine 2 km uzaklıkta Mütevelli Mahallesinde yer almaktadır.

Yapım Tarihi: M.1891-92

Yapının Durumu: Asli işlevine uygun şekilde kullanılan yapı ibadete açıktır.

Genel Tanım: Düz bir arazi üzerine inşa edilmiş olunan yapı, mihrap yönünde dikdörtgen planlı, tek mekânlıdır. Cami harim ve kuzeyine sonradan eklenilmiş olan son cemaat bölümünden oluşmaktadır. Üst örtüsü günümüzde betonarme olan yapının, ilk inşasında ahşap tavanlı olduğu düşünülmektedir. Yapı kesme taş malzeme kullanılarak inşa edilmiştir. Harim ve son cemaat bölümünün üzeri, Marsilya tipi kiremit ile kaplı dört yönlü kırma çatı ile kapatılmıştır (Çizim: 15).

Çizim 15: Mütevelli Mahallesi Cami Planı

Cepheler: Yapının doğu cephesinde altı adet pencere açıklığı görölmektedir. Alt kısımda yer alan üç adet pencereden, kuzey kısımda yer alan pencere dikdörtgen formlu ve düz lentoludur. Yapının asıl beden duvarı alt kısmında yer alan dikdörtgen formlu iki pencerenin söve ve lentosunda kesme taş malzeme kullanılmıştır. Pencereilerin üzerine yine kesme taş malzeme kullanılarak yapılmış yuvarlak kemerli alınlıklar yerleştirilmiştir. Üst kısımda yer alan iki adet küçük boyutlu pencere açıklığı dikdörtgen formlu olup yuvarlak kemerlidir. Kuzey üst kısımda yer alan pencere ise kare formludur (Resim: 127).

Resim 127 Mütevelli Mahallesi Cami Doğu Cephesi

Yapının güney cephesinde dört adet pencere açıklığı görölmektedir. Alt kısımda yer alan iki pencere dikdörtgen formlu olup söve ve lentosu kesme taş malzemeden yapılmıştır. Pencereier üzerinde yuvarlak kemerli alınlıklar yer almaktadır. Üst kısımda yer alan iki adet dikdörtgen formlu pencere açıklığı yuvarlak kemerlidir (Resim: 128).

Resim 128 Mütevellî Mahallesi Cami Güney Cephesi

Caminin batı cephesinde dört adet pencere açıklığı bulunup doğu cephe ile simetriktir. Cephede yapıya bitişik olarak inşa edilmiş olan minare bulunmaktadır. Minare 1967 yılında yapıya sonradan eklenmiştir. Kare formlu taş kaideye sahip tek şerefeli minarenin gövde kısmı sıvalıdır (Resim: 129).

Resim 129: Mütevelli Mahallesi Cami Batı Cephesi

Son cemaat bölümüne kuzey cephe ortasında yer alan kapı açıklığı ile giriş sağlanmaktadır. Cephede üst kısımda iki adet kare formlu, düz lentolu pencere açıklığı bulunmaktadır. Dikdörtgen planlı mahalin doğu bölümü kapatılarak oda haline getirilmiştir. Batısında mahfil katına çıkışın sağlandığı merdiven yer almaktadır. Cephe ortasında yer alan, çift kanatlı, dikdörtgen formlu, basık kemerli kapı açıklığında harime geçiş sağlanmaktadır (Resim: 130-131).

Resim 130: Mütevelli Mahallesi Cami Harime Giriş Kapısı

Resim 131: Mütevelli Mahallesi Cami Mahfil katına Çıkışın Sağlandığı Merdiven

Mimari Tanım: Kuzey güney doğrultuda uzanan dikdörtgen planlı harim on iki adet pencere açıklığı ile aydınlanmaktadır. Alt kısımda yer pencereler dikdörtgen formlu, üst kısımda yer alan pencereler dikdörtgen formlu yuvarlak kemerlidir. Duvarları sıvalı olan harim, alt sıra pencereleri hizasına kadar ahşap lambiri ile kaplanmıştır. Güney duvar ortasında, harime giriş kapısı ile aynı ekseninde mihrap, mihrabın güneydoğu köşesinde yarım daire formunda ahşap vaaz kürsüsü, güneybatı köşesinde ahşap minber bulunmaktadır. Üç öge de oldukça sade özellik göstermemektedir (Resim: 132-133).

Resim 132: Mütevelli Mahallesi Cami Harim Genel Görünüşü

Resim 133 Mütevelli Mahallesi Cami Mihrap, Minber ve Vaaz Kürsüsü

Harimin kuzeyinde, doğu batı doğrultuda uzanan demir korkuluklu mahfil katı yer almaktadır. Mahfil beş duvara bitişik kolon, bir serbest ahşap dikme ile taşınmaktadır. Mahfil harim yönüne kavisli bir çıkma yapmaktadır (Resim: 134).

Resim 134: Mütevelli Mahallesi Cami Mahfil Katı Genel Görünüşü

Süsleme: Yapıda herhangi bir süsleme unsuru bulunmamaktadır.

Tarihlendirme: Yapı son cemaat mahali üzerinde yer alan Nesih hat ile yazılmış kitabesine göre;(Resim: 135)

Resim 135: Mütevellî Mahallesi Cami Kitabesi

Okunuşu:

H.1309

1. Mütevellî Zade Ali Ağa dahi İsmail Ağa// Bu ha? Allah eylediler mescid-i inşa
2. Bu iki zatı ya Rab eyle muazzez// Eylediler varını sarf cün mahz rıza
3. Evkat-ı hams eyleyeler cümle cemaat// Edeble erkanla bu mescitte eda
4. Kılalar banisine her dem hayr ile dua// Ta bulalar cümlesinde makamat-ı ala

Tercüme:

M.1891

1. Mütevellî Zade ve İsmail Ağa// Bu ha? Allah için eylediler mescid-i inşa
2. Bu iki kimseyi eyle Rab eyle aziz//Eylediler varlıklarını sarfsırf rıza için
3. Beş vakit cümle bütün cemaat eyleye// Edeble erkânla bu mescidde eda
4. Edeler yaptırana her zaman hayr ile dua//bulalar hepsi yüce makam

Onarımlar: Tescilli olan yapının tescil tarihi ile ilgili bir bilgiye ulaşılammıştır. Yapının üst örtüsünün ne zaman değiştirildiği bilinmemektedir. Minare kaidesi üzerinde yer alan levhaya göre minare, Akif Mütevellî tarafından Ağustos 1967 tarihinde eklenmiştir. Üst örtü bu tarihte betonarme olarak yenilenmiş olmalıdır.

3.1.13. Çontay Köyü Cami:

Çizim Numarası: 16

Fotoğraf Numarası: 136-148

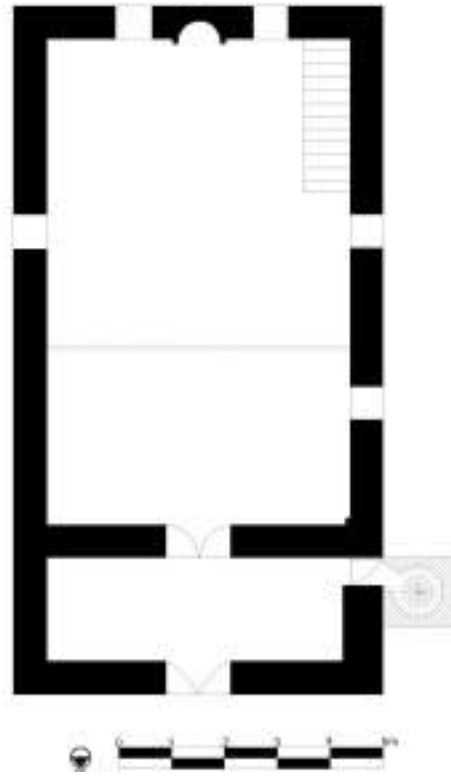
İnceleme Tarihi: 12 Ekim 2019

Bulunduğu Yer: Devrekâni ilçe merkezinin 10 km batısında yer alan Çontay Köyünde yer almaktadır.

Yapım Tarihi: M.1893

Yapının Durumu: Asli işlevine uygun şekilde cami olarak kullanılmaktadır.

Genel Tanım: Yapı mihrap yönünde dikdörtgen planlı tek mekânlıdır. Cami harim ve kuzeyinde yer alan son cemaat bölümünden meydana gelmektedir. Günümüzde cepheleri sıvalı olan caminin ilk inşasında kullanılan duvar tekniği anlaşılamamaktadır. Yapının 2000 tarihli vakıf kayıtlarında moloz taştan inşa edilmiş olduğu, cephe köşelerinde kesme taş malzeme kullanıldığı yazmaktadır. Ahşap tavanlı caminin çatısı Marsilya tipi kiremit ile kapatılmıştır (Çizim. 16).

Çizim 16: Çontay Köyü Cami Planı

Cepheler: Doğu cephede mahfil katına çıkışın sağlandığı sonradan eklenmiş olan merdiven ve bir adet dikdörtgen formlu pencere yer almaktadır (Resim: 136). Güney cephede iki adet alt kısımda bir adet üst kısımda olmak üzere üç adet dikdörtgen formlu pencere yer almaktadır (Resim: 137). Batı cephede iki adet alt kısımda iki adet üst kısımda olmak üzere dört adet dikdörtgen formlu pencere yer almaktadır (Resim: 138). Cephenin kuzeyinde sonradan eklenen minare yer almaktadır. Kare bir kaideye sahip minare yığma tekniği ile tuğla malzemeden inşa edilmiştir. Bir bilezik ile sonlanan tek şerefeli minare şerefesi altında beş sıra testere dişi yer almaktadır. Korkuluk ile kapatılmış olan şerefeye yine tuğladan inşa edilmiştir. Minare petek bölümü ve madeni bir külâh ile sonlanmaktadır (Resim: 139).

Resim 136: Çontay Köyü Cami Doğu Cephesi

Resim 137: Çontay Köyü Cami Güney Cephesi

Resim 138: Çontay Köyü Cami Batı Cephesi ve Minaresi

Resim 139: Çontay Köyü Cami Minare Detayı

Caminin kuzey cephesi son cemaat bölümüne girişin sağlandığı cephedir. Cephede iki adet pencere bulunmaktadır. Pencereleden giriş kapısının üzerinde yer alan dikdörtgen formlu olup son cemaat mahallini aydınlatmak için kullanılmıştır. İkinci pencere cephenin doğusunda mahfil katına çıkışın sağlandığı merdiveni aydınlatmak için açılmış olan kare formlu penceredir. Çift kanatlı madeni giriş kapısı üzerinde yapının inşa kitabesi yer almaktadır. Son cemaat bölümü dikdörtgen planlı olup minareye çıkış batıda yer alan merdivenler ile sağlanmaktadır (Resim: 140-141).

Resim 140: Çontay Köyü Cami Kuzey Cephesi

Resim 141: Çontay Köyü Cami Son Cemaat Mahali

Mimari Tanım: Harime giriş mihrap aksında yer alan çift kanatlı demir kapı ile sağlanmaktadır. Harim kuzey güney doğrultuda, dikdörtgen planlı tek mekânlıdır. Harimin tavan ve taban döşemesinde ahşap malzeme kullanılmıştır. Harim duvarları alt sıra pencere açıklıklarına kadar ahşap lambiri ile kaplanmış olup duvarlara sıva ve badana yapılmıştır. Tavan düzenlenmesinde; mahfil üzerinde tavan döşeme tahtaları kuzey güney doğrultuda atılmıştır. Güneyde meydana gelen kare panonu köşelerinde üçgen panolar kullanılarak ikinci bir kare pano elde edilmiştir. Merkeze, tavan yüzeyinden kademeli olarak tasarlanmış tavan göbeği yerleştirilmiştir (Resim: 142).

Resim 142: Çontay Köyü Cami Tavan Düzenlemesi

Harim bölümü doğu duvarda bir, güney duvarda iki, batı duvarda iki adet olmak üzere toplam beş dikdörtgen formlu pencere ile aydınlanmaktadır. Güney duvar ortasında harim giriş ekseninde mihrap, güneybatı köşesinde minber, güneydoğu köşesinde müezzin mahfili bulunmaktadır. Yuvarlak kemerli alçı mihrap duvar yüzeyinden hafif taşırılmıştır. Düz silmeler ile niş içerisine doğru kademelendirilmiş olan mihrapta herhangi bir süsleme görülmemektedir. Harimin güneybatı köşesinde yer alan minber ve güney doğu köşesinde yer alan vaaz kürsüsü malzeme ve süslemesine bakılarak yapıya sonradan eklenmiş olduğu anlaşılmaktadır (Resim: 143-144).

Resim 143: Çontay Köyü Cami Harim Genel Görünüşü

Resim 144: Çontay Köyü Cami Mihrap Detayı

Harimin kuzeyinde doğu-batı doğrultuda uzanan ahşap mahfil bulunmaktadır. Mahfil direk olarak beden duvarlarına oturmakta olup herhangi bir taşıyıcı sistem bulunmamaktadır. Mahfile giriş doğu cephede bulunan merdiven ile sağlanmakta olup harim içerisinden geçişi bulunmamakta çıkış yapıya sonradan ilave edilmiş olunan, doğu dış cephede yer alan merdivenler ile sağlanmakta olup mahfile giriş sağlanamamıştır. Mahfil basit korkuluklar ile sınırlandırılmıştır (Resim: 145).

Resim 145: Çontay Köyü Cami Mahfil Katı

Süsleme: Tavan Döşeme tahtalarının dört yönde atılması ile elde edilen kare panonun köşelerine üçgen panolar yerleştirilerek merkezde bir kare pano elde edilmiştir. Tavan merkezinde yer alan sekizgen tavan göbeği yapıda yer alan tek süsleme unsurudur. Sekizgen göbek ve tavan köşelerinde yer alan üçgen panolarda hâkim renkler yeşil ve kırmızıdır. Yapının tavanı dışında herhangi bir süsleme unsuru görülmemektedir. Sekizgen tavan göbeğinde hâkim süsleme kompozisyonu çıtarlar ile oluşturulmuş geometrik kompozisyonlardır (Resim: 146-147).

Resim 146: Çontay Köyü Cami Tavan Süslemesi

Resim 147: Çontay Köyü Cami Tavan Göbeği

Tarihlendirme: Cami son cemaat bölümüne girişin sağlandığı kapı üzerinde yer alan Nesih hat ile beş sıra yazılmış kitabe metnine göre;(Resim: 148)

Resim 148: Çontay Köyü Cami Kitabesi

Okunuşu:

1. Sene H.1311 (M.1893)
2. İlahi eyleme mahrum bu hayratın sevabından
3. Muz 'af ecrini ihsan umarım bu cenabdan
4. Olur, bed-i Yüzbaşı Osman Ağa bais bu hayrata
5. Ola ecdadına nef'i bu hayratın sevabından

Tercümesi:

1. Sene M.1893-94
2. İlâhi bu hayratın sevabından mahrum eyleme
3. Kat kat sevabını umarım hem cihetten
4. Bu eşsiz hayrata sebep olan Yüzbaşı Osman Ağa
5. Ola ecdadına bu hayratın sevabından menfaat fayda

Yapı kitabesinden anlaşıldığı üzere 1893-94 yılları arasında inşa edilmiştir.

Onarımlar: 10.08.2000 tarihinde 6944 sayılı karar ile tescili yapılmış yapının 2000 tarihinde köyde yaşayan halk tarafından vakıflar bölge müdürlüğünden istenen basit onarım kararı onaylanmıştır. Bir sonraki basit onarım isteği dilekçesi 2006 tarihlidir. Yapının mahfil katı merdivenleri ve minaresi bu dönemlerde eklenmiş olunmalıdır⁵³.

⁵³ Kültür Ve Turizm Bakanlığı Ankara Kültür Ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Karar, Toplantı Karar ve Tarih Numarası: 14.4.2006, 73, 1454.

3.1.13. Şenlik Köyü Cami:

Çizim Numarası: 17

Fotoğraf Numarası: 149-173

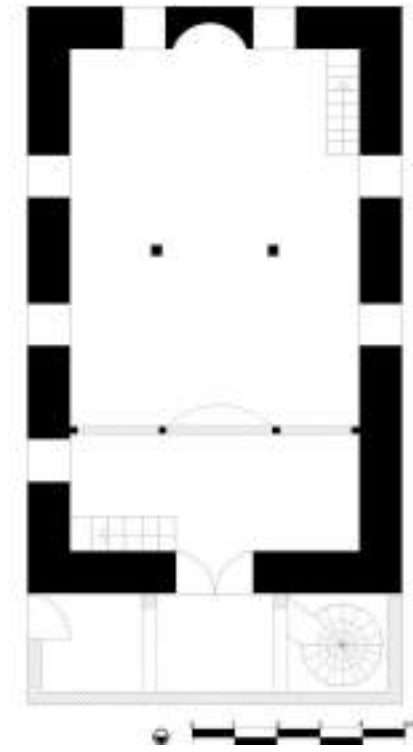
İnceleme Tarihi: 12 Ekim 2019

Bulunduğu Yer: Devrekâni ilçe merkezinin 15 km kuzeyinde yer alan Şenlik köyünde yer almaktadır.

Yapının Durumu: Cami günümüzde kullanılmamaktadır.

Yapım Tarihi: 19. Yy sonu 20. Yy başı

Genel Tanım: Eğimli bir arazi üzerine inşa edilmiş olan yapı, dikdörtgen planlı, mihraba dik üç sahnalı ve ahşap direklidir. Dört yönlü kırma çatı Marsilya tipi kiremit ile örtülmüştür. Kalınlığı yaklaşık bir metre olan beden duvarları moloz taştan horasan harcı kullanılarak inşa edilmiştir (Çizim. 17). Yapının cephe köşelerinde ve pencere silmelerinde kesme taş malzeme görülürken sonradan eklenmiş olan son cemaat bölümünde hıms tekniği görülmektedir.

Çizim 17: Şenlik Köyü Cami Planı

Cepheler: Güney cephede ikisi altta ikisi üstte olmak üzere dört adet pencere bulunmaktadır. Alt kısımda yer alan pencereler dikdörtgen formlu olup lento kısımları ahşap hatıllar ile sınırlandırılmıştır. Üst kısımda yer alan pencereler dikdörtgen formlu olup yuvarlak kemerlidir. Pencerelerin alt kısmı ahşap hatıl ile sınırlandırılmıştır (Resim: 149).

Resim 149: Şenlik Köyü Cami Güney Cephesi

Batı cephede ikisi altta üçü üst kısımda olmak üzere beş pencere yer almaktadır. Alt kısımda yer alan pencereler dikdörtgen formlu olup söve ve lentoları ahşaptandır. Pencereler, pencere boyunda olan ahşap hatıllar ile sınırlandırılmıştır. Üst kısımda yer alan üç pencere de yuvarlak kemerlidir. Pencereler üstte ve altta ahşap hatıllar ile sınırlandırılmıştır. Batı cephenin kuzeyinde son cemaat mahalli duvarı devam etmektedir. Burada üst kotta bir adet dikdörtgen formlu pencere kullanılmıştır (Resim: 150).

Resim 150: Şenlik Köyü Cami Batı Cephesi

Kuzey cephede son cemaat mahalli duvarı görülmektedir. Cephede sadece minarenin denk geldiği bölümde oldukça küçük boyutlarda kare formlu bir adet pencere görülmekte olup bunun dışında cephe sağır olarak bırakılmıştır (Resim: 151).

Resim 151: Şenlik Köyü Cami Kuzey Cephesi

Minare içten harim duvarına bitişik olarak inşa edilmiştir. Minare kaidesi ve papuç kısmı son cemaat bölümüm içerisinde kalmış olup dışarıdan sadece gövde ve şerefe kısmı görünmektedir. Minare gövde ve şerefe kısmı tuğla malzemeden inşa edilmiştir.. Minare gövdesi, şerefe altında bir bilezik ile sonlandırılmıştır. Bilezikten sonra şerefe altında altı sıra testere dişi görülmektedir. Minare külahı basit olup, kurşun malzemeden yapılmıştır (Resim: 152).

Resim 152: Şenlik Köyü Cami Minaresi

Doğu cephede üç sıra aşağı üst sıra yukarı kısımda olmak üzere altı adet pencere açıklığı görülmektedir. Alt kısımda yer alan pencereler dikdörtgen formlu olup söve ve lentoları ahşaptandır. Üst kısımda yer alan pencereler ise yuvarlak kemerlidir. Cephenin kuzeyinde son cemaat mahalline girişin sağlandığı tek kanatlı ahşap kapı yer almaktadır.(Resim: 153) Son cemaat bölümü dar bir koridor şeklinde olup batısında harim duvarına bitişik minare kaidesi ve papuç kısmı görülmektedir. Minareye çıkışın sağlandığı merdiven kapısı yuvarlak kemerlidir. Harime giriş kuzeyde yer alan basık kemerli çift kanatlı ahşap kapı açıklığından sağlanmaktadır (Resim: 154-155).

Resim 153: Şenlik Köyü Cami Doğu Cephesi

Resim 154: Şenlik Köyü Cami Son Cemaat Bölümü

Resim 155: Şenlik Köyü Cami Harime Giriş Kapısı

Mimari Tanım: Dikdörtgen planlı, mihraba dik üç sahınlı harim bölümünün ahşap kirişlemesi alttan kaplama tavan ile örtülüdür. Harimde yer alan iki ahşap direk tavanı desteklenmektedir. Harim bölümü; doğuda altı, güneyde dört, batıda beş olmak üzere on beş pencere açıklığı ile aydınlanmaktadır. Alt kısımda yer alan pencereler dikdörtgen formlu olup üst kısımda yer alanlar yuvarlak kemerlidir. Duvarları sıvalı olan yapının güney duvar ortasında mihrap mihrabın güneybatısında minber, güneydoğusunda konik formda, korkuluklara sahip ahşap vaaz kürsüsü yer almaktadır (Resim: 156-157).

Resim 156: Şenlik Köyü Cami Harim Genel Görünüşü

Resim 157: Şenlik Köyü Cami Mahfil Katından Harim Genel Görünüşü

Beden duvarlarından dışarı taşkın bir vaziyette inşa edilmiş olunan mihrap alçı malzeme kullanılarak yapılmıştır. Bir seki ile yükseltilmiş olunan yuvarlak kemerli mihrap boş niş şeklinde olup oldukça sadedir. Güneybatı köşede madeni külahlı ahşap minber, Güneydoğu köşede konik formlu ahşap vaaz kürsüsü yer almaktadır (Resim: 158).

Resim 158 Şenlik Köyü Cami Mihrap Minber ve Vaaz Kürsüsü

Harimin kuzeyinde dördü duvara bitişik ikisi serbest altı adet ahşap dikmeler ile taşınan mahfil katı bulunmaktadır. Mahfili taşıyan dikmeler yay biçimli, kavisli başlıklar ile mahfilin taban kirişlerine bağlanmaktadır. Doğu batı doğrultusunda uzanan ahşap mahfil mihrap yönünde kavisli bir çıkma yapmaktadır. Mahfil altında doğu ve batıda yer alan bölümler bir seki ile yükseltilerek ahşap korkuluklar ile çevrelenmiştir. Harimin kuzeydoğusunda yer alan ahşap merdiven ile mahfile ulaşılmaktadır. Mahfil katında, mahfili destekleyen ahşap dikmeler yastıklarla tavan kirişlerine bağlanarak tavanı desteklemektedir. Mahfilin kuzeybatı köşesinde minarenin ahşap gövdesinin bir kısmı görülmektedir (Resim: 159-160).

Resim 159: Şenlik Köyü Cami Mahfil katı

Resim 160: Şenlik Köyü Cami Mahfil Katı İçten Görünüşü

Süsleme: Camide tavan mahfil ve sütun başlıklarında kalem işi süslemeler görülmektedir. Harim üzerinde tavan düzeni üç bölüme ayrılmıştır. Güney ve kuzey bölümlerde döşeme tahtaları doğu batı doğrultusunda atılarak dikdörtgen bir bölüm elde edilmiştir (Resim: 161). Bu bölümün merkezine altıgen bir pano ve panonun güney ve kuzey bölümüne hilal ve dört kollu yıldız yerleştirilmiştir (Resim: 162).

Resim 161: Şenlik Köyü Cami Tavanı Güneyinde Yer Alan Pano

Resim 162: Şenlik Köyü Cami Harim Tavan Düzenlemesinde Süsleme Detayı

Tavan merkezinde yer alan bölümde ise döşeme tahtaları dört yönde atılarak merkezde kare bir pano elde edilmiştir. Merkezde elde edilen kare panonun köşelerine üçgen panolar yerleştirilerek iç içe iki sekizgen pano oluşturulmuştur. Tavan merkezine yerleştirilmiş olunan göbek sekizgen formlu olup kademeli bir şekilde tasarlanmıştır. Göbeği dış kısımda çıtalar ile oluşturulmuş testere dişleri ve Ayetel Kürsü yazısı çevrelemektedir. Tavan ile beden duvarlarının birleştiği bölümde testere dişi motifleri yapıyı dört yönden çerçevelemektedir. Tavan düzenlemesinde hâkim olan renkler, sarı, mavi ve kırmızıdır (Resim: 163-165).

Resim 163: Şenlik Köyü Cami Tavan Merkezinde Yer Alan Sekizgen Pano

Resim 164: Şenlik Köyü Cami Tavan Köşelerinde Yer Alan Üçgen Panolar

Resim 165: Şenlik Köyü Cami Tavan Merkezinde Yer Alan Göbek

Mahfil katının güneye bakan yüzeyinde, mahfil çıkması altında ve sütun başlıklarında da kalem işi süslemeler görülmektedir. Mahfilde çıkma ve çıkma altı hizasında çitalar ile oluşturulmuş, farklı renklerle boyanmış iki sıra testere dişi formunda süslemeler görülmektedir (Resim: 166-167).

Resim 166: Şenlik Köyü Cami Mahfil katı Güney Yüzünde Yer alan Süslemeler

Resim 167: Şenlik Köyü Cami Mahfilde Yer Alan Süslemeler

Mahfil balkonu altında ise tavan merkezinde yer alan göbeğin yarısının küçük bir uygulaması görülmektedir. Göbek köşelerine yerleştirilmiş üç dik, çıkmaya paralel yerleştirilmiş iki çıta ile süsleme tamamlanmıştır. Mahfil sütun başlıkları ve balkon altında yer alan süslemelerde hâkim renk kompozisyonu sarı, kırmızı ve mavidir (Resim: 168).

Resim 168: Şenlik Köyü Cami Mahfil Balkonu Altında Yer Alan Yarım Göbek

Harimin Güneybatı köşesinde yer alan ahşap minberin aynalık kısmı dikdörtgen panolara ayrılmış, her panonun merkezine dairevi çarkıfelek motifleri yerleştirilmiştir. Eğri kesim tekniği kullanılarak yapılmış geçit kemeri köşelerinde de çarkıfelek motifleri tekrarlanmıştır. Dikdörtgen formlu köşk altı bölümünde baklava dilimi şeklinde olan panonun dört köşesinde çarkıfelek motifi görülürken, merkezine dairevi form içerisinde altı kollu çiçek Motifleri birbirini devam ettirir vaziyettedir. Köşk kemer köşeliğinin iki yanına da çarkıfelek motifleri yerleştirilmiş ve minber madeni bir külâh ile sonlandırılmıştır (Resim: 169-170).

Resim 169: Şenlik Köyü Cami Minberi

Resim 170: Şenlik Köyü Cami Minber Detayı

Minberin ön yüzünde eğri kesim tekniği ile yapılmış beş dilimli kemerin yan kısımlarında ok ucu motifleri ters düz şekilde yapılmış ve kemer köşelerinde çakılarak yapılmış küçük kabaralar yer almaktadır. Tepelik kısmında ise yine eğri kesim ve ajur tekniği kullanılmıştır. Elips şekilde olan tepeliğin merkezinde ajur tekniği kullanılarak yapılmış olan altı köşeli yıldız, yıldızın her iki tarafında ise palmiye dalına benzer yaprak motifleri de yine ajur tekniği kullanılarak yapılmıştır. Dalların altında ve üstünde yine kabaralar yer almaktadır. Dilimli bir şekilde son bulan tepeliğin ortasında hilal motifi görülmektedir (Resim: 171-172).

Resim 171: Şenlik Köyü Cami Minber Kapısı

Resim 172: Şenlik Köyü Cami Minber Kapısı Alınlığı

Tarihlendirme: Köy ile ilgili elde edebildiğimiz ilk bilgiler 1896 tarihli Kastamonu vilayet salnamesidir. Salnamede köy İnebolu kazasına bağlı olarak görülmektedir⁵⁴. Minber üzerinde H.1313 (M.1897-98) tarihi okunmaktadır. Bu yazı minberin eklenmiş olduğu tarih olarak varsayılırsa Cami 19. Yy sonu 20. Yy başı olarak tarihlendirilebilir (Resim: 173).

Resim 173: Şenlik Köyü Cami Minberi Üzerinde Yazan Tarih

Onarımlar: 21.10.2011 tarihinde tescillenmiş olan yapının geçirdiği onarımlar ile ilgili bir bilgiye ulaşılamamıştır.

⁵⁴ H. 1314 Tarihli Kastamonu Vilayet Salnamesi, s. 228.

3.1.14 Mütevellî Mahallesi Geceni Çavuş Cami:

Çizim Numarası: 18

Fotoğraf Numarası: 174-184

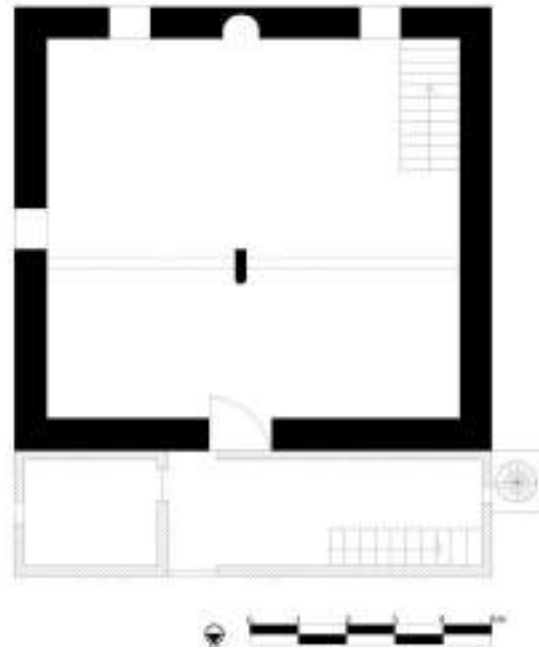
İnceleme Tarihi: 12 Ekim 2019

Bulunduğu Yer: Devrekâni İlçesi Geceni Köyünde yer almaktadır.

Yapım Tarihi: 18. Yüzyıl sonu 20. Yüzyıl başı

Yapının Durumu: Asli işlevine uygun şekilde kullanılan yapı ibadete açıktır.

Genel Tanım: Düz bir arazi üzerine inşa edilmiş, mihrap yönünde kare planlı, tek mekânlı cami; harim ve kuzeyinde yer alan ek mekânlardan oluşmaktadır. Harim ve kuzeyinde yer alan bölümlerin üzerinde yer alan dört yönlü kırma çatı Marsilya tipi kiremit ile kapatılmıştır. Yapı moloz taştan inşa edilmiş olup cephe köşelerinde ve pencere sövelerinde kesme taş malzeme görülmektedir. Yapının kuzeyinde yer alan sonradan eklenmiş bölümler betonarmedir (Çizim. 18).

Çizim 18: Mütevellî Mahallesi Geceni Çavuş Cami Planı

Cepheler: Yapının doğu cephesinde üç adet pencere açıklığı görölmektedir. Kuzeyde yer alan sonradan eklenilmiş olan bölümde alt ve üst kısımda, iki adet pencere açıklığı görölmektedir. Söve ve lentoları düz olan pencereler kare formudur. Üçüncü pencere caminin asıl beden duvarında yer almaktadır. Dikdörtgen formlu pencerenin lentosunda ve cephe köşelerinde kesme taş malzeme görölmektedir (Resim: 174).

Resim 174: Mütevelli Mahallesi Geceni Çavuş Cami Doğu Cephesi

Caminin güney cephesinde üç adet pencere açıklığı görölmektedir. Alt kısımda yer alan pencereler dikdörtgen formlu olup söve ve lentoları ahşaptır. Pencere üzerlerinde yer alan sivri kemerli alınlıklarda mermer malzeme görölmektedir. Üst kısımda cephe ortasında yer alan bir adet dikdörtgen formlu pencerenin söve ve lentosunda kesme taş malzeme kullanılmıştır (Resim: 175).

Resim 175: Mütevelli Mahallesi Geceni Çavuş Cami Güney Cephesi

Yapının batı cephesinde üç adet pencere açıklığı görülmektedir. Sonradan eklenmiş bölümün alt kısmında yer alan pencere kare formlu olup söve ve lentosu düzdür. Yapının asıl beden duvarında üst kısımda yer alan iki adet pencere küçük boyutlu olup dikdörtgen formludur. Cephede yapıya sonradan eklenilmiş minare ve yapı içine geçilmeyi sağlayan dikdörtgen planlı bölüm yer almaktadır. Kare formlu taş kaideye sahip minarenin papuç kısmı bir bilezik ile sonlandırılmıştır. Gövde kısmı yığma tuğla tekniği ile inşa edilmiş olan tek şerefeli minarenin, şerefe altında üç sıra kademelenerek yükselen testere dişleri görülmektedir. Metal korkuluklara sahip minare petek bölümünden sonra madeni bir külâh ile kapatılmıştır (Resim: 176).

Resim 176: Mütevelli Mahallesi Geceni Çavuş Cami Batı Cephesi

Yapının kuzey cephesi son cemaat bölümüne geçiş kapısının bulunduğu cephe'dir. Dikdörtgen formlu kapı basık kemerli olarak tasarlanmıştır. Cephenin üst kısmında iki adet kare formlu düz lentolu pencere açıklığı bulunmaktadır (Resim: 177). Dikdörtgen planlı son cemaat bölümünün doğu kısmı bir duvar ile ayrılarak oda şekline getirilmiştir. Bu bölümün batısında mahfil katına çıkışın sağlandığı merdiven ve minareye çıkışın sağlandığı kapı açıklığı yer almaktadır (Resim: 178).

Resim 177: Mütevelli Mahallesi Geceni Çavuş Cami Kuzey cephesi

Resim 178: Mütevelli Mahallesi Geceni Çavuş Cami Mahfil Katı Merdivenleri

Mimari Tanım: Kuzey cephe ortasında yer alan dikdörtgen formlu kapı açıklığı ile harime girilmektedir. Kare planlı harim cepheleri alt sıra pencereleri hizasında ahşap lambiri ile kaplanmış olup duvarlara sıva ve badana yapılmıştır. Harim doğuda bir, güneyde üç, batıda ise iki olmak üzere toplam altı adet pencere açıklığı ile aydınlanmaktadır. Batıda yer alan bir adet pencere dışarıdan dikdörtgen formlu olup içeriden şevlidir. Harim güney duvarı ortasında mihrap, mihrabın güneybatı köşesinde ahşap minber, güneydoğu köşesinde ise vaaz kürsüsü yer almaktadır. Yapının mihrabı fayans ile kaplanmış olup ilk inşasındaki durumu bilinmemektedir (Resim: 179). Güneydoğu cephede yer alan ahşap vaaz kürsüsü konik formda olup merdiven ile ulaşılmaktadır (Resim: 180-181).

Resim 179: Mütevellî Mahallesi Geceni Çavuş Cami Harime Giriş Açıklığı

Resim 180: Mutevelli Mahallesi Geceni Çavuş Cami Harim Genel Görünüşü

Resim 181: Mutevelli Mahallesi Geceni Çavuş Cami Vaaz Kürsüsü

Harimin kuzeyinde bir adet serbest direk ile taşınan, ahşap korkuluklu mahfil katı bulunmaktadır. Mahfile çıkış son cemaat bölümü kuzeybatı köşesinde yer alan merdivenler ile sağlanmaktadır (Resim: 182-183).

Resim 182: Mütevelli Mahallesi Geceni Çavuş Cami Kadınlar Mahfil katı

Resim 183: Mütevelli Mahallesi Geceni Çavuş Cami Mahfili İçeriden Görünüşü

Süsleme: Güneybatı köşede yer alan ahşap minberin aynalık bölümü çıtalar ile karelere panolara ayrılmıştır. Merdiven korkuluğu bölümünde kare panolar içerisinde çarkıfelek motifleri, panolar arasında kalan bölümlerde ise sırasıyla; çıtalar ile oluşturulmuş, dörtgen arasında sekiz köşeli yıldız, mührü Süleyman ve merkezden çıkan oklar ile güneş motifi görülmektedir. Sekiz köşeli yıldız, mühr-ü Süleyman'ı ve güneşi oluşturan çıtalar yerinden sökülmüş ve sadece bulundukları yerlerin izleri kalmıştır. Minberin geçit kemeri sivri formda olup, köşk altı bölümü kare bir pano şeklinde tasarlanmıştır. Pano içi çıtalar ile karelere bölünmüştür. Merkezde yer alan karenin içerisine sekiz köşeli yıldız yerleştirilmiştir. Köşk korkuluğunda da aynı düzen mevcuttur. Minberin külâhı bulunmamaktadır (Resim: 184).

Resim 184: Mütevelli Mahallesi Geceni Çavuş Cami Minber Süslemeleri

Tarihlendirme: Yapının kitabesi bulunmamaktadır. Mimari özellikleri ile Mutevelli ve Laçın köylerinde yer alan camiler ile büyük benzerlik taşımaktadır. Bu özelliklere bakılarak yapı 18. Yüzyıl sonları ila 20. Yüzyıl başlarında inşa edilmiş olunmalıdır.

Onarımlar: Yapının geçirdiği onarımlar ve tesciline dair bir bilgi elde edilememiştir.

3.1.15. Çarşı (Hacı Muhittin) Cami:

Çizim Numarası: 19-25

Fotoğraf Numarası: 185-207

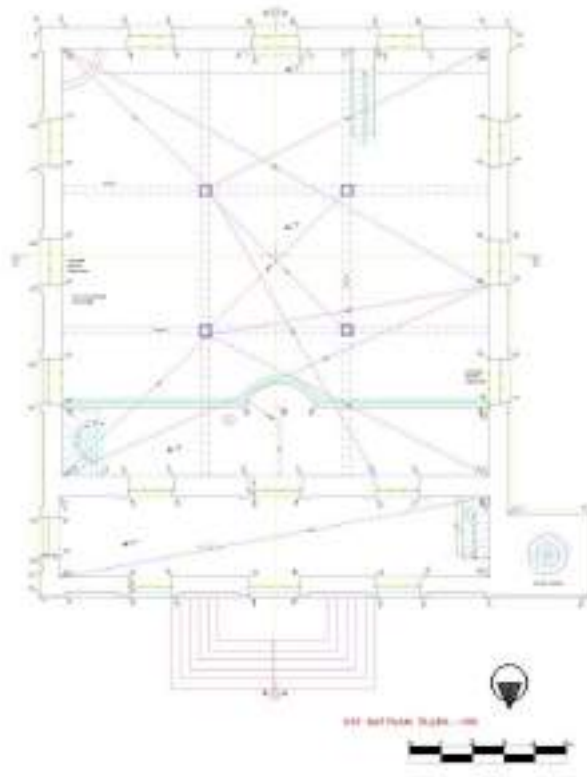
İnceleme Tarihi: 12 Ekim 2019

Bulunduğu Yer: Devrekâni merkez Kurtşeyh Mahallesi Reşadiye caddesi üzerinde yer almaktadır.

Yapım Tarihi: M.1913

Yapının Durumu: Asli işlevine uygun şekilde cami olarak kullanılmaktadır.

Genel Tanım: Eğimli bir arazi üzerine inşa edilmiş olan, mihrap yönünde dikdörtgen planlı, üç sahınlı, ahşap tavanlı cami; son cemaat bölümü, harim ve bodrum kattan oluşmaktadır. Yapının üzeri Marsilya tipi kiremit kaplı dört yönü kırma çatı ile kapatılmıştır. Cami moloz taştan inşa edilmiş olup cepheleri sıvalıdır (Çizim 19).

Çizim 19: Çarşı (Hacı Muhittin) Cami Planı

Cepheler: Yapının doğu cephesi dört yönden mermer silmeler ile çerçevelenmiştir. Cephede sekiz adet pencere aılığı bulunmaktadır. Cephe ortada mermerden yatay bir silme ile iki parçaya bölünmüştür, silmenin altında yer alan dört adet pencere kare formludur. Pencereleer üzerinde dikdörtgen formlu nişler yer almaktadır. Niş üzerinde sivri kemerli alınlık formunda tasarlanmış pencereleer bulunmaktadır. Kare formlu pencereleerin altında yine kare formlu nişler grlmektedir. Cephe nişlerin altından zemine kadar taş parke ile kaplanmıştır (Resim: 184).

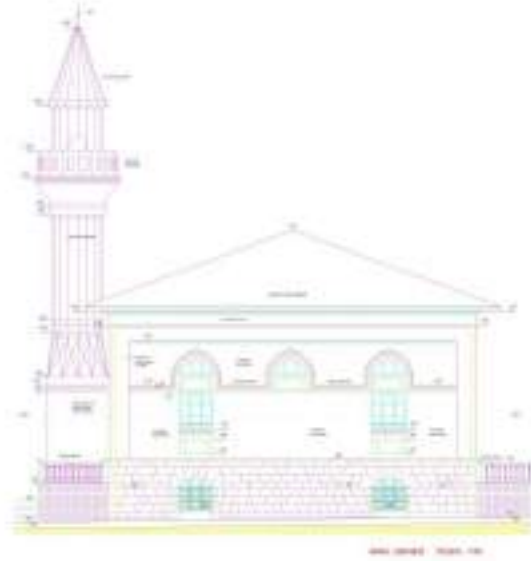

Resim 185 arşı (Hacı Muhittin) Cami Doğu Cephesi

Güney cephede on bir adet pencere aıklılığı grlmektedir. Cephe bodrum kat pencereleerine kadar dört yönden mermer silmeler ile çerçevelenmiştir. Cephede yer alan yatay silme üzerindeki  pencereleer sivri kemerli alınlık formundadır. Silme altında yer alan iki pencere kare formlu düz lentolu olup mihrabın denk geldiği bölümde pencere bulunmamaktadır. Pencereleer altında kare formlu nişler grlmektedir. Nişlerin altında kalan bölüm zemine kadar taş parke ile kaplanmıştır. Alt kısımda yer alan dört adet mazgal, iki adet basık kemerli pencere yapının bodrum katını aydınlatmaktadır (Resim: 186)(izim 20).

Resim 186: Çarşı (Hacı Muhittin) Cami Güney Cephesi

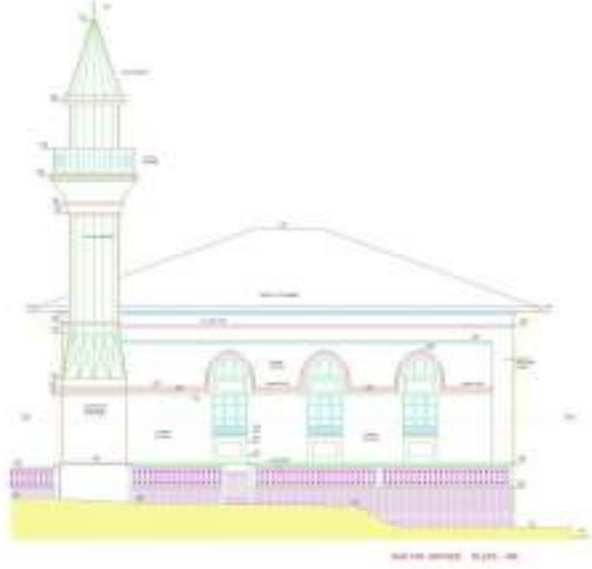
Çizim 20: Çarşı (Hacı Muhittin) Cami Güney Cephe Çizimi (VGM Arşivi)

Batı cephede üç adet pencere açıklığı bulunmaktadır. Cephe diğer cepheler gibi dört yönden mermer silmeler ile çerçevelenmiştir. Cephe ortasında yer alan silmenin alt kısmında üç adet dikdörtgen formlu düz lentolu pencere, üst kısmında sivri kemerli alınlık formunda düzenlenmiş üç pencere açıklığı yer almaktadır. Kare formlu pencereler altında kare formlu nişler yer almaktadır. Niş altından zemine kadar taş parke kaplama görülmektedir (Resim: 187).

Resim 187: Çarşı (Hacı Muhittin) Cami Batı Cephesi

Cephenin kuzeyinde minare yer almaktadır. Minare taş malzeme kullanılarak inşa edilmiştir. Minare kaidesi kare formudur. Papuç kısmında baklava dilimi motifleri görülmektedir. Papuç kısmı bir bilezik ile son bulmaktadır. Minare gövdesi yivli olarak düzenlenmiştir. Bir bilezik ile son bulan gövde üzerinde taş korkuluk ile çevrelenmiş şerefe kısmı yer almaktadır. Gövde gibi yivli olarak düzenlenmiş petek kısmının üzerinde kurşun kaplı külâh bulunmaktadır (Çizim. 21).

Çizim 21: Çarşı (Hacı Muhittin) Cami Batı Cephesi (VGM Arşivi)

Kuzey cephe yapının giriş kapı açıklığının bulunduğu cephedir. Cephe dört yönden mermer silmeler ile çerçevelenmiştir. Cephe ortasında yer alan silmenin üzerinde üç adet alınlık formunda düzenlenmiş üç adet pencere açıklığı görülmektedir. Giriş kapısı üzerinde yer alan pencere kapıyı vurgulamak için diğerlerine göre boyut olarak daha büyük tutulmuştur. Silme altında yer alan iki pencere kare formlu düz lentoludur. Pencere altlarında kare formlu nişler yer almaktadır. Niş altından zemine kadar taş parke kaplama görülür. Dikdörtgen formlu kapı açıklığının söve ve lentosunda mermer malzeme kullanılmıştır. Kapı açıklığı üzerinde yer alan panoda yapının ismi ve H.1311 tarihi görülmektedir (Resim: 188).

Resim 188: Çarşı (Hacı Muhittin) Cami Kuzey Cephesi

Mimari Tanım: Kuzeyde bulunan kapı açıklığından doğu batı doğrultuda uzanan son cemaat yerine girilmektedir. Kuzey duvarda yer alan beş, doğu duvarda yer alan bir pencere açıklığı ile aydınlanan mekânın doğusunda bodrum kata inişin sağlandığı merdiven, batısında minareye çıkışın sağlandığı kapı açıklığı bulunmaktadır (Resim: 189).

Resim 189: Çarşı (Hacı Muhittin) Cami Son Cemaat Mahali

Bodrum kata merdivenlerden inildikten sonra dar bir koridordan geçilerek ulaşılmaktadır. Tavan ve taban döşemesi ahşap olan bodrum kat iki adet basık kemerli dört adet mazgal pencere ile aydınlanmaktadır. Duvarları badanalı olan bodrumun tavanı iki adet kareye yakın ayak ile desteklenmiştir. Doğu duvarda günümüzde işlevi olmayan üç adet mazgal pencere bulunmaktadır. Pencere hizalarına kadar duvar ahşap lambiri ile kaplanmıştır (Resim: 190).

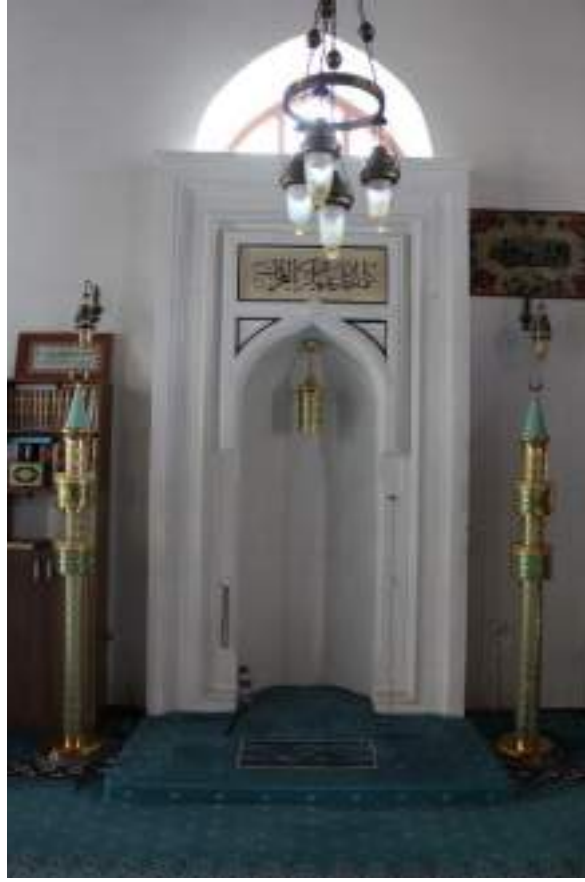
Resim 190: Çarşı (Hacı Muhittin) Cami Bodrum Katı

Harime giriş kapısının bulunduğu kuzey cephe düzeni, kuzey dış cephe ile aynıdır. Tavanı ve tabanı ahşaptan olan cami tavanının ahşap kirişlemesi altta kaplama tavan ile örtülmüştür. Kuzey güney doğrultuda uzanan kare planlı harim 13,58 x 13,62 metre ölçülerine sahiptir. Mekân beş adet güney duvarda, altı adet doğu ve altı adet batı duvarda, beş adet kuzey duvarda olmak üzere toplam yirmi iki pencere açıklığı ile aydınlanmaktadır. Üst sırada yer alan pencereler sivri kemerli olup alt sırada yer alanlar kare formlu pencereler düz lentoludur. Harime giriş kapısı ile aynı ekseninde mihrap, mihrabın batısında ahşap minber, doğusunda ahşap vaaz kürsüsü bulunmaktadır (Resim: 191).

Resim 191: Çarşı (Hacı Muhittin) Cami Harim Genel Görünüşü

Mermer malzemeden dışarı taşkın bir şekilde inşa edilmiş olan mihrap niş içerisine doğru kademelenmektedir. Sivri kemerli kavsaraya sahip mihrabın köşeleri ve alınlık kısmı siyah renk ile belirginleştirilmiştir. Alınlık kısmında Ali İmran suresinin 37. Ayeti ve H. 1368 (M.1948) tarihleri yer almaktadır. Tarih üzerinde çiçek motifî görülmektedir. Tarih altında yazan yazı okunamamıştır (Resim: 192-193).

Resim 192: Çarşı (Hacı Muhittin) Cami Mihrabı

Resim 193: Çarşı (Hacı Muhittin) Cami Mihrap Kitabesi

Harimin kuzeyinde; doğu-batı doğrultuda uzanan ahşap mahfil katı bulunmaktadır. Mahfil İki adet serbest ahşap direk ile desteklenmektedir. Kare planlı ahşap direkler yay şeklinde kavisli başlıklar ile mahfilin taban kirişleri ile birleşmektedir. Mahfilin alt kısmında doğu ve batıda ahşap korkuluklar duvar ile birleştirilmiştir. Mahfile çıkışın sağlandığı merdiven harimin kuzeydoğu köşesinde yer almaktadır. Ahşap korkuluklu mahfil mihrap ekseninde kavisli bir çıkma yapmaktadır (Resim: 194).

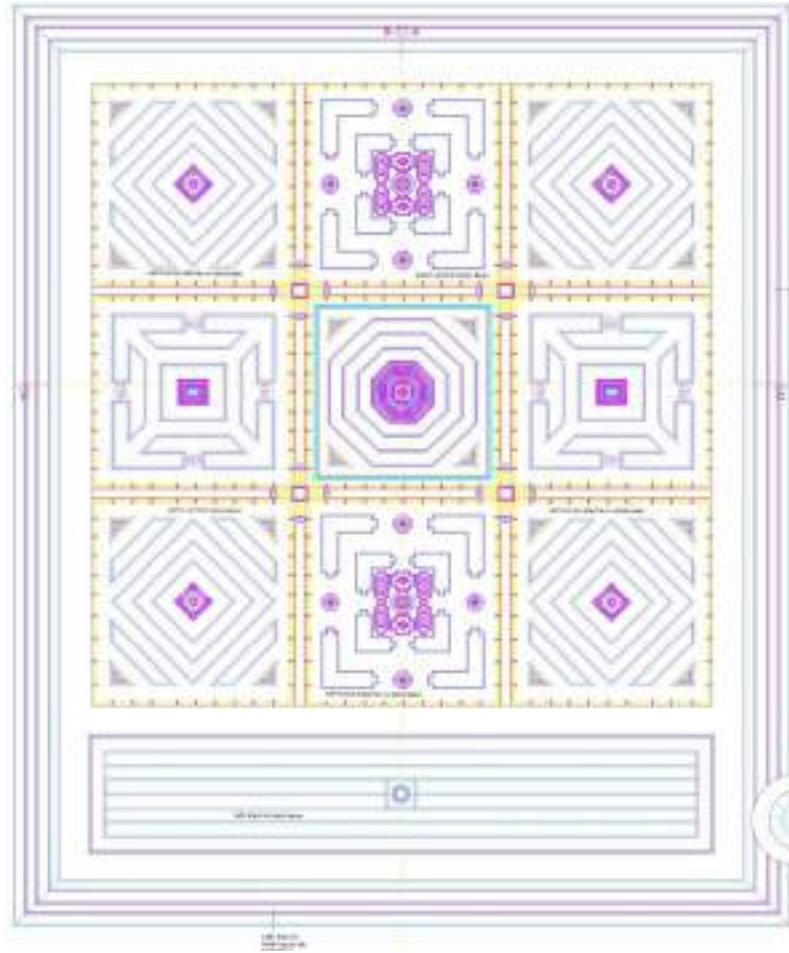
Resim 194: Çarşı (Hacı Muhittin) Cami Mahfil Katı

Süsleme: Harime giriş kapısı ahşap malzemeden yapılmış olup kapı kanatlarının üst ve alt kısımlarında dikdörtgen panolar içerisinde dairevi formlu dilimli rozetler ve dikdörtgenlerin köşelerinde çeyrek rozetler görülmektedir. Orta kısımda ise sekizgenler içerisine yerleştirilmiş yine dairevi formda dilimli rozetler yer almaktadır (Resim: 195).

Resim 195: Çarşı (Hacı Muhittin) Cami Harime Giriş Kapısı

Dört adet ahşap direk ile taşınmakta olan tavan kareler halinde dokuz kare panoya ayrılmıştır. Her bir kare pano içerisine tavan göbekleri yerleştirilmiştir. Güneydoğu, güneybatı, kuzeydoğu ve kuzeybatı köşelerde yer alan kare panolarda tavan düzenlemesi, orta sırada, güney ve kuzey uçlarda yer alan tavan düzenlemesi, orta sırada doğu ve batı kenarlarda tavan düzenlemesi birbirlerini tekrar eder vaziyettedir (Çizim 22).

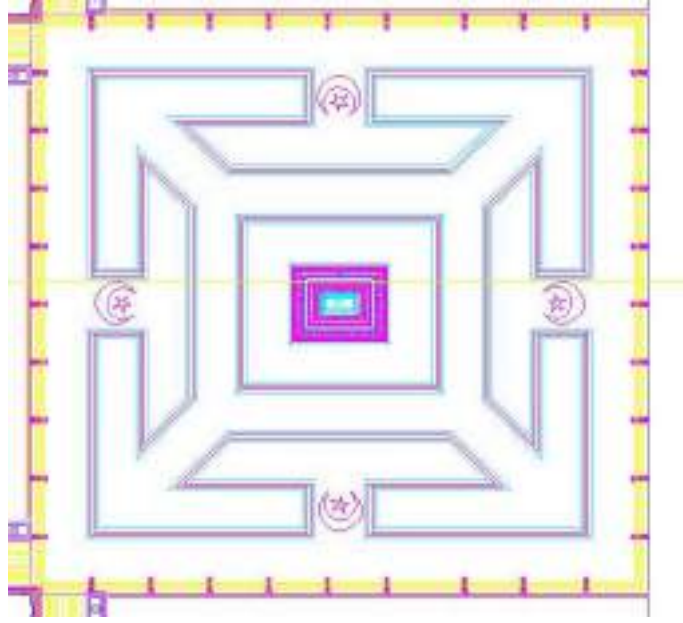
Çizim 22: Çarşı (Hacı Muhittin) Cami Tavan Düzenlemesi (VGM) Arşivi

Güneydoğu, güneybatı, kuzeydoğu ve kuzeybatı köşelerde yer alan kare panolarda çıtalar ile oluşturulmuş baklava dilimleri sivri kenarları güney ve kuzeyi gösterir vaziyette yerleştirilmiştir. Panonun merkezinde yer alan dairevi dilimli rozetin dört köşesine dilimli yelpaze motifleri yerleştirilmiştir. Kare panonun dört köşesinde üçgen panolar görülmektedir (Resim: 196).

Resim 196: Çarşı (Hacı Muhittin) Cami Dört Yönde Yer Alan Tavan Düzenlemesi

Orta sıranın doğu ve batı kenarında yer alan karelerde merkezden çıkan oklar dört yönü göstermektedir. Okların birbirine yaklaştığı kısa kenarların dört yönünde de çıtalar ile oluşturulmuş ay ve beş kollu yıldızlar görülmektedir (Çizim 23) (Resim: 197).

Çizim 23: Çarşı (Hacı Muhittin) Cami Orta Sıranın Doğu Ve Batısında Yer Alan Tavan Düzenlemesi (VGM Arşivi)

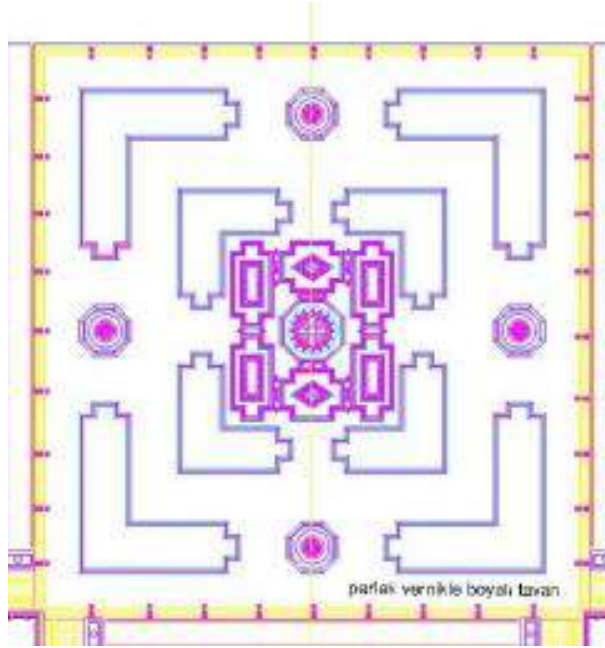

Resim 197: Cami Orta Sıranın Doğu Ve Batısında Yer Alan Tavan Düzenlemesi

Orta sıranın güney ve kuzeyinde yer alan kare pano merkezlerinde dairevi dilimli bir rozet, rozet etrafında çok kollu yıldız ve yıldızı çerçeveleyen bir sekizgen yer almaktadır. Sekizgenin etrafı dört yönde dikdörtgen panolar ile çevrelenmiş, güney ve kuzeyde yer alan panolar içerisine baklava dilimi motifleri yerleştirilmiştir. Bu alanı iki yönden iç içe iki pano çerçevelemiş dışta kalan panoların kısa kenarlarına dört yönde sekizgen panolar yerleştirilmiştir (Çizim 24) (Resim: 198-199).

Resim 198: Çarşı (Hacı Muhittin) Cami Orta Sıranın Güney Ve Kuzeyinde Yer Alan Süslemeler

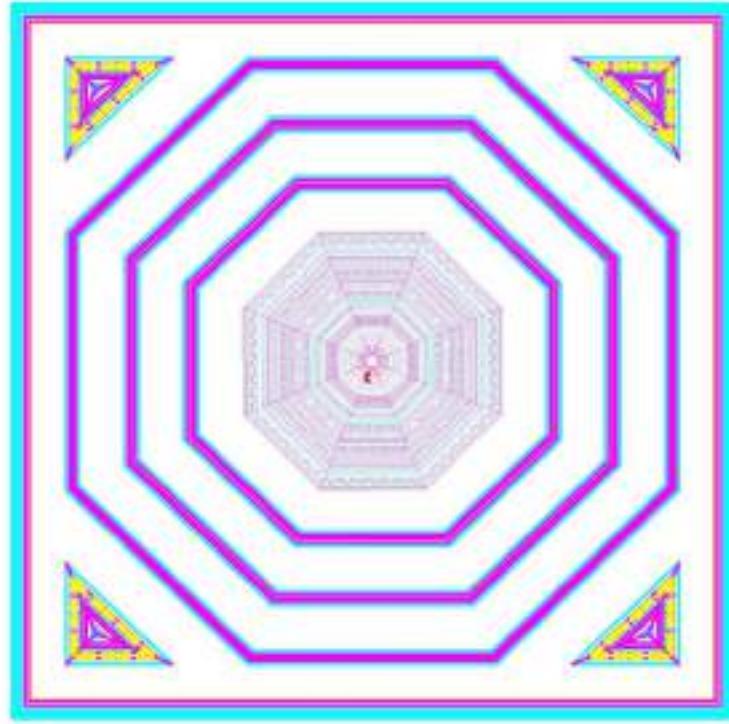

Çizim 24: Çarşı (Hacı Muhittin) Cami Orta Sıranın Güney Ve Kuzeyinde Yer Alan Süslemeler (VGM Arşivi)

Resim 199: Çarşı (Hacı Muhittin) Cami Orta Sıranın Güney Ve Kuzeyinde Yer Alan Süsleme Detayları

Merkezde yer alan kare pano içerisindeki tavan göbeği diğer göbeklere göre tavan yüzeyinden kademeli olarak taşırılmıştır. Sekiz sıra panoya sahip olan tavan göbeği; dilimli bir rozet şeklinde olan merkezinin etrafı iki sıra çember içine alınmıştır. Dairevi çemberi çerçeveleyen sekizgen panolarda ok ucu motifleri, birbirini takip eden baklava dilimleri, balıksırtı gibi geometrik kompozisyonlar kullanılmıştır. Tavan göbeği sonrasında devam eden sekizgen üç adet pano yer almaktadır. Diğerlerinden daha geniş olan en dışta bulunan sekizgen panonun köşelerine üçgen panolar yerleştirilmiştir. Üçgen panolarda da ok ucu motifleri görülmektedir. Merkezdeki tavan göbeği yeşil renk boya ile renklendirilmişken, köşelerde yer alan üçgen panolarda yeşil kırmızı ve sarı renk bir arada kullanılmıştır (Çizim. 25) (Resim: 200-202).

Çizim 25: Çarşı (Hacı Muhittin) Cami Merkezde Yer Alan Tavan Göbeği (VGM Arşivi)

Resim 200: Çarşı (Hacı Muhittin) Cami Merkez Tavan Göbeği

Resim 201: Çarşı (Hacı Muhittin) Cami Tavan Göbeği Detayı

Resim 202 Çarşı (Hacı Muhittin) Cami Tavan Göbeği Mahfilden Görünüş

Mahfil katının güneye bakan yüzeyinde testere dişleri, mahfil kirişleri altında ise dairevi dilimli bir rozetin etrafını iki sıra çok kollu yıldız motifi çevrelemektedir (Resim: 203-205).

Resim 203: Çarşı (Hacı Muhittin) Cami Mahfil katı Süslemesi

Resim 204: Çarşı (Hacı Muhittin) Cami Mahfil Altında Yer Alan Çok Kollu Yıldız

Resim 205: Çarşı (Hacı Muhittin) Cami Mahfil Altında Yer Alan Çok Kollu Yıldız Detayı

Vaaz kürsüsü yarım konik formlu olup ahşap malzemeden yapılmıştır. Konik formlu gövde ahşap çıtalar ile hareketlendirilmiştir. Gövde bölümünün üst kısmı dikey dikdörtgen panolara ayrılmıştır. Panolar içerisinde iç içe baklava dilimi motifleri yer almaktadır. Kürsüde korkuluk ve merdiven bulunmamaktadır (Resim: 206-207).

Resim 206: Çarşı (Hacı Muhittin) Cami Vaaz Kürsüsü

Resim 207: Çarşı (Hacı Muhittin) Cami Minber Süslemesi

Tarihlendirme: Vali Reşid Paşanın ikinci kez çıktığı teşrif gezisinde Devrekâni'ye de uğrayarak incelemeler yapmıştır. Reşid paşanın verdiği bilgilere göre Devrekâni'de 1913 senesinde meydana gelen yangında çarşı ve eski cami tamamen yanmıştır. Teftiş sırasında Reşid Paşa bir cami açılışına katılmıştır. 1000 lirası haktan 500 lirası yardım sandığından karşılanarak yapılan cami açılışını vakıf müdürü, belediye müderrisi ve ahalinin katılımı ile resmi bir tören ile açılmıştır⁵⁵. Açılış Köroğlu gazetesinde konu olmuştur⁵⁶.

Minare kaidesi üzerinde yer alan dört satırlık kitabesine göre: (Resim: 208)

Resim 208: Çarşı (Hacı Muhittin) Cami Minaresi Üzerinde Yer Alan Kitabe

Okunuşu;

- Muhterâk Camii Şerifini
- Müceddeden inşasına
- Sene H.1332
- Maşallah sene H.1311

⁵⁵ Tahir Bilirli, 'Kastamonu Valisi Mehmet Reşit Paşanın 1914 Yılı Vilayet Gezisi Raporuna Göre Taşköprü, İnebolu, Araç Ve Devrekâni İlçeleri', **Turkish Studies-Historical Analysis**, 2020, S. 15, s. 401.

⁵⁶ Fazıl Çiftçi, **a.g.e.** 2000, s. 96.

Tercümesi;

-Yanmış Cami Şerifin

-Yeniden İnşasına

-Yıl M.1913

-Maşallah yıl M.1893

Muhtemelen 1893 yazısı yangın ile yok olan eski cami inşa tarihidir.

Onarımlar: Yapı Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından 2007 yılında restore edilmiştir.

3.1.16. Çörekçi Köyü Elmalı Cami:

Çizim Numarası: 26

Fotoğraf Numarası: 209-223

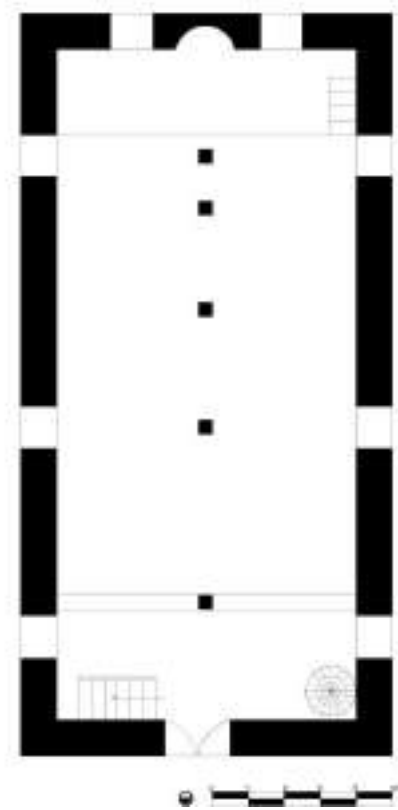
İnceleme Tarihi: 12 Ekim 2019

Bulunduğu Yer: Devrekâni ilçe merkezinin 40 km kuzeyinde çörekçi köyünde yer almaktadır.

Yapım Tarihi: 20.yüzyıl

Yapının Durumu: Asli işlevine uygun şekilde kullanılan cami, ibadete açıktır.

Genel Tanım: Mihrap yönünde dikdörtgen planlı, iki sahınlı, ahşap tavanlı cami; harim ve kuzeyine sonradan eklenmiş son cemaat bölümünden oluşmaktadır. Harim ve son cemaat yeri Marsilya tipi kiremit kiremiti ile kaplı iki yönden kırma çatılıdır. Moloz taş ile inşa edilmiş yapının üst kısımlarında ahşap üzerine sıva yapıldığı anlaşılmaktadır. Yapının dış cepheleri sıvalıdır.

Çizim 26: Çörekçi Köyü Elmalı Cami Planı

Cepheler: Yapının kuzey cephesinde alt sırada iki adet kare, bir adet dikdörtgen formlu pencere bulunmaktadır. Pencereilerin üst kısmında mahfil katına çıkışın dışarından sağlandığı bir adet dikdörtgen formlu ahşap kapı bulunmaktadır.(Resim: 209)

Doğu cephesinde alt sırada üç adet yuvarlak kemerli pencere, üst sırada ise iki adet küçük boyutlu, güney duvara yakın büyük boyutlu bir adet kare pencere bulunmaktadır (Resim: 210). Güney cephede alt sırada iki adet yuvarlak kemerli, üst sırada ise iki adet kare formlu pencere bulunmaktadır (Resim: 211). Batı cephede alt sırada üç adet yuvarlak kemerli, üst sırada ise dört adet kare formlu pencere bulunmaktadır. Cephenin kuzeyinde çıkışın içeriden sağlandığı minare yer almaktadır. Sonradan eklenen son cemaat bölümüne geçiş batı cephenin kuzeyinde yer alan dikdörtgen formlu kapı açıklığından sağlanmaktadır.

Resim 209: Çörekçi Köyü Elmalı Cami Kuzey Cephe

Resim 210: Çörekçi Köyü Elmalı Cami Doğu Cephesi

Resim 211: Çörekçi Köyü Elmalı Cami Güney Cephesi

Dikdörtgen planlı son cemaat bölümü ahşap bir bölme ile ikiye ayrılmıştır. İlk bölümde ayakkabılıkların konulduğu bölmelerdir. Buradan dikdörtgen formlu ahşap kapıdan geçilerek harime geçiş kapısının olduğu bölüme ulaşılmaktadır. İkinci bölüm alt sıra pencerelerine kadar ahşap lambiri ile kaplanmıştır. Harime geçişin sağlandığı ahşap kapı dikdörtgen formludur. Kapının doğu beden duvarında kare bir pano içerisine kalem ile yazılmış ayet ve dualar yer almaktadır (Resim: 212-213).

Resim 212: Çörekçi Köyü Elmalı Cami Son Cemaat Bölümü

Resim 213: Çörekçi Köyü Elmalı Cami Harim Giriş Kapısı

Mimari Tanım: Kuzey güney doğrultusunda uzanan dikdörtgen planlı harimin ahşap kirişlemesi alttan kaplama tavan ile örtülüdür. Harim kare formu beş adet ahşap dikme ile iki sahına ayrılmıştır. Duvarlar alt sıra pencerelerinin yukarısına kadar sıvalı olup üst bölümde ahşaplar görülmektedir (Resim: 214).

Resim 214: Çörekçi Köyü Elmalı Cami Mahfil Katından Harim Görünüşü

Harim; doğu duvarında altı, güney duvarda dört, batı duvarda yedi olmak üzere toplam on yedi pencere açıklığı ile aydınlanmaktadır. Güney duvar ortasında harime giriş ekseninde mihrap, mihrabın güneydoğusunda konik formu vaaz kürsüsü, güneybatısında minber bulunmaktadır. Duvar yüzeyinden harime doğru taşırılmış olan mihrap orijinalinde alçıdan kademeli sivri kemerli niş şeklinde olup, 1985 yılından sonra kaplanmıştır. Harimin güneydoğu köşesine yerleştirilmiş olan vaaz kürsüsü ve minber özellikleri itibariyle oldukça sadedir. Harimin Kuzeybatı köşesinde minare gövdesi ile şerefeye çıkışın sağlandığı kapı yer almaktadır (Resim: 215-218).

Resim 215: Çörekçi Köyü Elmalı Cami Harim Genel Görünüşü

Resim 216: Çörekçi Köyü Elmalı Cami Mihrabı

Resim 217: Çörekçi Köyü Elmalı Cami Minberi

Resim 218: Çörekçi Köyü Elmalı Cami Minare Kaidesi

Harimin kuzeyinde, kuzey güney doğrultusunda uzanan ahşap mahfil katı yer almaktadır. Mahfil beş serbest dikme ile taşınmaktadır. Dikmeler, üzerlerindeki kalın başlıklar ile mahfil taban kirişlerine bağlanmaktadır. Kuzeydoğu köşede yer alan ahşap merdivenler ile çıkışın sağlandığı mahfilde beş adet dikme dikimli başlıklar ile tavanı desteklemektedir. Mahfil önünde ahşap korkuluklar yer almaktadır (Resim: 219).

Resim 219: Çörekçi Köyü Elmalı Cami Mahfil katı İçten Görünüş

Süsleme: Caminin mihrap önünde yer alan ahşap tavanında çıtalar ile oluşturulmuş oldukça basit görünen bir tavan göbeği yer almaktadır. Yapıda başka bir süsleme görülmemektedir (Resim: 220).

Resim 220: Çörekçi Köyü Elmalı Cami Tavan Göbeği

Tarihlendirme: Kastamonu Vakıflar Genel Müdürlüğü arşivinde yer alan belgelerde yapı 20. Yüzyıl başlarına tarihlenmektedir.

Onarımlar: Yapının 1989 yılında köy halkı tarafından üst örtüsü onarılmış. Yapının bulunduğu bölgede her Cuma günü pazar kurulduğu, civar köylerden alışveriş ve ticaret için gelen halk burada ibadetlerini yerine getirebilmeleri için cami geniş tutulmuş ve zaman içerisinde yeterli gelmediği için mahfil ve son cemaat bölümüne eklemeler yapılmıştır⁵⁷. Yapının tescili Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu tarafından 01.29.1985 tarihinde yapılmıştır⁵⁸. Yapının 1985 yılına ait fotoğraflarında yapının cepheleri ahşap ve mihrabı alçıdır (Resim: 221-223).

⁵⁷ 29.01.1985 tarih ve 837)-750/170 Sayılı İl Kültür Müdürlüğü Yazısı ve Eki.

⁵⁸ Doğal ve Kültürel Varlıkları Koruma Envanteri, Envanter numarası: 37.08.1.0

Resim 221: Çörekçi Köyü Elmalı Cami Kuzey Cephe (VGM Arşivi 1985)

Resim 222: Çörekçi Köyü Elmalı Cami Harim(VGM Arşivi 1985)

Resim 223: Çörekçi Köyü Elmalı Cami Mihrabı(VGM Arşivi 1985)

3.1.17. Kanlıabat Köyü Cami:

Çizim Numarası: 27

Fotoğraf Numarası: 224-230

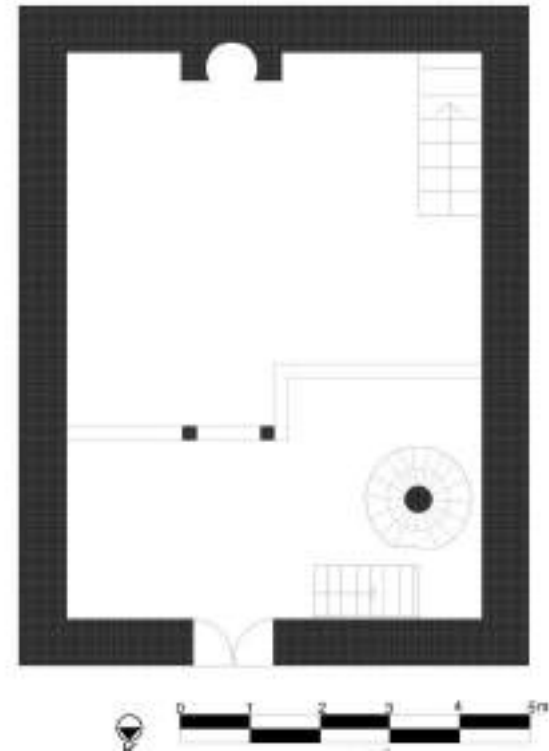
İnceleme Tarihi: 12 Ekim 2019

Bulunduğu Yer: İlçe merkezine 9 km uzaklıktaki Kanlıabat Köyündedir.

Yapım Tarihi: 20. Yüzyıl

Yapının Durumu: Cami günümüzde kullanılmamaktadır.

Genel Tanım: Eğimli bir arazi üzerine inşa edilmiş olan cami mihrap yönünde dikdörtgen planlı, tek mekânlı ve ahşap tavanlıdır. Dikdörtgen bir harimden oluşan caminin son cemaat bölümü bulunmamaktadır. Kıрма çatı Marsilya tipi kiremit kiremit ile kapatılmıştır. Günümüzde sıvalı olan cephelerin sıvası dökülmüş olan yerlerinden asıl yapı malzemesinin moloz taş olduğu anlaşılmaktadır (Çizim 27).

Çizim 27: Kanlıabat Köyü Cami Planı

Cepheler: Yapının doğu cephesinde üç adet pencere bulunmaktadır. Pencere söve ve lentolarında ahşap malzeme kullanılmıştır. Alt sırada bulunan pencereler dikdörtgen formlu olup üst sırada yer alan pencere sivri kemerlidir (Resim: 224). Güney cephede üst sırada üç adet pencere kullanılmıştır. Ortada yer alan pencere diğerlerinden daha yüksek kotta küçük boyutlu ve dikdörtgen formludur. Ortada bulunan pencerenin iki yanında görülen pencereler ise yuvarlak kemerlidir (Resim: 225). Batıda pencere kullanılmamış cephe sağır olarak bırakılmıştır (Resim: 226).

Resim 224: Kanlıabat Köyü Cami Doğu Cephesi

Resim 225: Kanlıabat Köyü Cami Güney Cephe

Resim 226: Kanlıabat Köyü Cami Batı Cephesi

Yapının kuzey cephesi harime giriş kapısının bulunduğu cephedir. Caminin minaresi kuzey batı köşesinde yer almakta olup minareye çıkış mahfil katından sağlanmaktadır. Sac kaplı minarede şerefe bölümü bulunmamaktadır. Pencere bulunmayan cephenin bir bölümüne eskiden imam evi olarak kullanılan yapı bitişiktir. Tek kanatlı ahşap kapı düz lentolu dikdörtgen formludur. Kuzey-güney doğrultuda uzanan dikdörtgen planlı harim ahşap kaplama tavan ile örtülüdür. Tavan döşeme tahtaları kuzey-güney doğrultusunda atılmış ve süsleme özelliği görülmemektedir (Resim: 227).

Resim 227: Kanlıabat Köyü Cami Kuzey Cephesi

Mimari Tanım: Harim bölümü; doğu ve güney cephede altı adet pencere açıklığı ile aydınlanmaktadır. Pencere formları dışarıda olduğu gibi içeriden de dikdörtgen ve yuvarlak kemerlidir. Güney duvarda harime giriş kapısı ile aynı eksende mihrap, mihrabın batısında minber, güneydoğu köşede vaaz kürsüsü yer almaktadır. Güney duvar ortasından hafif doğuya kaydırılmış mihrap duvar yüzeyinden dışa doğru taşırılmıştır. Minber ve vaaz kürsüsü özellikleri itibari ile yapıya sonraki zamanlarda ilave edilmiş olunmalıdır (Resim: 228).

Resim 228: Kanlıabat Köyü Cami Mahfil Katından Harim Görünüşü

Harimin kuzeyinde; doğu-batı doğrultusunda uzanan ahşap mahfil bulunmaktadır. Mahfil iki serbest direk ve doğu batı beden duvarları ile taşınmaktadır. Direkler yanları dilimli şekilde olan kalın başlıklar ile mahfilin tavan kirişlerine birleştirilmiştir. Mahfilin batı kısmı mihrap yönünde çıkma yapmaktadır. Mahfil altında bulunan dairevi formulu ahşap direk mahfil katının kuzeybatı köşesinde yer alan minareyi alttan destekler vaziyettedir (Resim: 229-230).

Resim 229: Kanlıabat Köyü Cami Mahfil Katı Genel Görünüşü

Resim 230: Kanlıabat Köyü Cami Mahfil Katından Minare Kaidesi Görünüşü

Süsleme: Yapıda herhangi bir süsleme özelliği bulunmamaktadır.

Tarihlendirme: Kastamonu Vakıflar Genel Müdürlüğü arşivinde yer alan belgelerde yapı 20. Yüzyıl başlarına tarihlenmektedir.

Onarımlar: Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu tarafından 01.10.2015 tarihinde yapı tescillenmiş olup yapının onarımları ile alakalı bir bilgiye ulaşılamamıştır.

3.1.18. Hacı Osman Cami:

Çizim Numarası: 28

Fotoğraf Numarası: 231-247

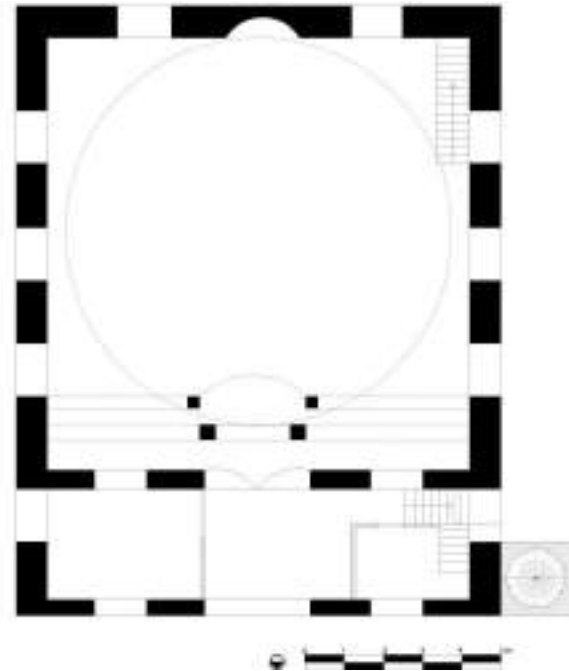
İnceleme Tarihi: 12 Ekim 2019

Bulunduğu Yer: Cami Devrekâni Merkez Kurtşeyh Mahallesinde bulunmaktadır.

Yapım Tarihi: M.1957

Yapının Durumu: Yapı asli işlevine uygun olarak kullanılmaktadır.

Genel Tanım: Kuzey güney doğrultuda, etrafı duvar ile çevrili eğimli bir arazi üzerinde inşa edilmiş olan yapı kareye yakın dikdörtgen planlı bir harim ve kuzeyinde yer alan son cemaat mahalinden oluşmaktadır (Çizim: 28). Temel seviyesinden anlaşıldığı kadarıyla moloz taştan inşa edilmiş olan yapının harim bölümü kubbe ile örtülü olup, kubbe ve son cemaat mahalini içine alacak şekilde Marsilya tipi kiremit kiremit kaplı dört yönlü kırma çatı ile örtülmüştür. Caminin cephesi, temel seviyesi yukarısında sıvalıdır. Yapının kuzeyinde hazire bulunmaktadır.

Çizim 28 Hacı Osman Cami Planı

Cepheler: Caminin doğu cephesinde sekiz adet pencere açıklığı görölmektedir. Alt sırada yer alan dört adet pencere dikdörtgen formlu, düz lentolu ve demir parmaklıklıdır. Üst sırada yer alan dört adet pencere ise dikdörtgen formlu, sivri kemerli olup alçı şebekelidir. Pencere kenarları kahverengi boya ile belirginleştirilmiştir. Cephe köşelerinde taş parke kaplama görölmektedir. Saçak altında bulunan iki adet silme ile cephe hareketlendirilmiştir (Resim: 231).

Resim 231: Hacı Osman Cami Doğu Cephesi

Caminin güney cephesinde; beş adet pencere açıklığı görölmektedir. Alt sırada yer alan iki adet pencere dikdörtgen formlu, düz lentolu ve demir parmaklıklıdır. Üst sırada yer alan üç adet pencere ise dikdörtgen formlu, sivri kemerli olup alçı şebekelidir. Doğu cephede olduğu gibi bu cephede de saçak altında iki adet silme bulunmaktadır. Pencere kenarları doğu cephede olduğu gibi kahverengi boya ile belirginleştirilmiştir. Cephe köşelerinde aş parke kaplama görölmektedir (Resim: 232).

Resim 232: Hacı Osman Cami Güney Cephesi

Caminin batı cephesindeki düzen doğu cephede görülen ile aynıdır. Cephede sekiz adet pencere açıklığı görülmektedir. Alt sırada yer alan dört adet pencere dikdörtgen formlu, düz lentolu ve demir parmaklıklıdır. Üst sırada yer alan dört adet pencere ise dikdörtgen formlu, sivri kemerli olup alçı şebekelidir. Pencere kenarları kahverengi boya ile belirginleştirilmiştir. Cephe köşelerinde taş parke kaplama görülmektedir. Saçak altında iki adet silme bulunmaktadır. Cephe köşelerinde taş parke kaplama görülmektedir (Resim: 233).

Resim 233: Hacı Osman Cami Batı Cephesi

Cephenin kuzeyinde minare bulunmaktadır. Minarenin kaide ve papuç kısmı cephe köşelerinde görülen taş parke ile kaplanmıştır. Papuç kısmından bir bilezik ile tuğladan inşa edilmiş gövde kısmına geçilmektedir. Yine bir bilezik ile son bulan gövde kısmından sonra şerefe altında yer alan yedi sıra testere dişi görülmektedir. Şerefe korkulukları çimento ile sıvalı durumdadır. Petek kısmında da tuğla malzeme görülen minare madeni bir külâh ile son bulmaktadır (Resim: 234).

Resim 234: Hacı Osman Cami Minaresi

Caminin kuzey cephesi son cemaat bölümüne girişin sağlandığı cephedir. Cephede beş adet pencere açıklığı görülmektedir. Alt sırada yer alan iki adet pencere dikdörtgen formlu, düz lentolu ve demir parmaklıklıdır. Üst sırada yer alan üç adet pencere ise dikdörtgen formlu sivri kemerli olup alçı şebekelidir. Doğu cephede olduğu gibi bu cephede de saçak altında iki adet silme bulunmaktadır. Pencere kenarları doğu cephede olduğu gibi kahverengi boya ile belirginleştirilmiştir. Cephe köşelerinde taş parke kaplama görülmektedir. Cephe ortasında yer alan çift kanatlı maden kapıya merdiven ile ulaşılmaktadır. Kapı üzerinde çift minareli cami tasvirleri yer alırken lento kısmında besmele yazısı görülmektedir. Besmelenin üzerinde yer alan dikdörtgen formlu mermer panonun üzerinde yapının kitabesi yer almaktadır (Resim: 235).

Resim 235: Hacı Osman Cami Kuzey Cephesi

Mimari Tanım: Dikdörtgen planlı son cemaat bölümü ahşap bir paravan ile doğu ve batıda iki kısma ayrılmıştır. Doğuda yer alan bölüm kadınların ibadeti için ayrılmışken batıda yer alan bölüm minare girişini içine almaktadır. Kapısı kilitli olduğu için bu bölümlere girilememiştir. Minare girişinin yanında mahfil katına çıkışın sağlandığı merdiven bulunmaktadır. Son cemaat mahaline giriş cephesi ile aynı düzende olan harime giriş cephesinde, madeni harim kapısı üzerinde besmele yazısı görülmektedir (Resim: 236-237).

Resim 236: Hacı Osman Cami Son Cemaat Mahali

Resim 237: Hacı Osman Cami Mahfil Katı Merdiveni

Kareye yakın dikdörtgen planlı harim bölümü, pendentiflere oturan kubbe ile örtülüdür (Resim: 238). Duvarları sıvalı harim bölümünde alt sıra pencere açıklıklarına kadar pencere aralarında ahşap lambiri kaplamalar görülmektedir. Harim doğu ve batıda on iki, güneyde ise beş adet pencere açıklığı ile aydınlanmaktadır. Harimin güney duvarı ortasında mihrap, mihrabın güneybatı köşesinde minber, güneydoğu köşede ise vaaz kürsüsü yer almaktadır (Resim: 239).

Resim 238: Hacı Osman Cami Kubbesi

Resim 239: Hacı Osman Cami Harim Genel Görünüşü

Harimin kuzey duvarında; kare formulu yüzeyi sıvalı iki serbest ahşap direk ile taşınan, ahşap kafesli korkuluğa sahip mahfil bulunmaktadır. Son cemaat bölümünün batısında yer alan ahşap merdivenler ile ulaşılan ahşap korkuluklu mahfil harim yönüne oval formulu bir çıkma yapmaktadır. Dikdörtgen planlı mahfil doğu ve batı cephede iki, kuzeyde üç adet dikdörtgen formulu sivri kemerli pencere ile aydınlanmaktadır. Mahfilde dikdörtgen planlı iki ayak tavanı desteklemektedir (Resim: 240-241).

Resim 240: Hacı Osman Cami Mahfil Katı Genel Görünüşü

Resim 241: Hacı Osman Cami Mahfil Katı İçten Görünüş

Süsleme: Kubbe merkezinde yer alan bir daire içerisinde yeşil zemin üzerine beyaz iek motifleri, bu daireyi çevreleyen ikinci geniş daire içerisinde mavi zemin üzerine beyaz ile yazılmış İhlas suresi, üçüncü ve son dairede ise kırmızı zemin üzerinde beyaz yeşil ve turuncu renkler kullanılarak yapılmış hançeri yapraklar grlmektedir. En dışta yer alan daire etrafı rumi tepelikler ile sonlandırılmıştır. Tepelikler içerisinde palmetler ile oluşturulmuş kompozisyon yer alır. Kubbe eteēinde mavi zemin üzerinde Nebe (AMME) suresi yazılıdır (Resim: 242).|

Resim 242: Hacı Osman Cami Kubbe Merkezinde Yer Alan Süsleme

Harimin güney cephe üst kısmında yer alan üç adet dikdörtgen formlu sivri kemerli pencerelerde revzen kullanımı görülmektedir. Sarı, kırmızı, mavi ve yeşil renklerin ağırlıkta olduğu alçı revzenlerde bitkisel ve geometrik bezemeler görülmektedir. Doğuda yer alan alçı revzenin merkezinde yer alan dairenin içerisinde ‘‘Muhammed Aleyhisselam’’ yazısı görülürken kenar ve köşelerinde bitkisel motifler görülmektedir. Ortada yer alan revzenin merkezinde bitkisel motifler yer alırken kenar ve köşelerinde geometrik bezemeler yer almaktadır. Batıda yer alan revzenin merkezinde yer alan daire içerisinde ‘‘Allah Celle Celaluhu’’ yazısı yer alırken kenar ve köşelerinde bitkisel motifler görülmektedir (Resim: 243).

Resim 243: Hacı Osman Cami Harimin Güney Cephe Üst Kısımında Yer Alan Revzenler

Dışa taşkın bir şekilde inşa edilmiş olan mihrap bordürleri mihrap nişine doğru kademelenmektedir. En dışta yer alan geniş bordür düz bir silme şeklinde olup herhangi bir süsleme özelliği görülmemektedir. Altın yaldız ile boyanmış ikinci bordür dar olup mihrabı üç yönden çerçevelemektedir. Üçüncü bordürde yer alan çapraz şekilde yerleştirilmiş olan çizgiler mihrabın taç kısmına kadar devam etmektedir. Dördüncü bordürde ikinci bordür gibi olup mihrabı üç yönden çerçevelemektedir. Sivri kemerli kavasaraaya sahip mihrap boş niş şeklinde olup alınlık bölümünde bakara suresinin 149. Ayeti ve 1337 tarihi yer almaktadır. Dikdörtgen formlu alınlığın kenarları ve sivri kemer altın yaldız boya ile boyanmıştır (Resim: 244).

Resim 244: Hacı Osman Cami Mihrabı

Harimin güneybatı köşesinde yer alan minber ahşap malzeme kullanılarak yapılmış olup oldukça sade bir görünüme sahiptir. Süpürgelik üzerinde yer alan dikdörtgen panoların baş, orta ve sonunda, minber aynalık bölümünde yer alan üçgen panonun merkezinde ve süpürgelik kısımlarında oval madalyonlar grlmektedir. Aynalık bölümüne Enbiya suresinin 107. Ayeti yazılmıştır (Resim: 245-246).

Resim 245: Hacı Osman Cami Minberi

Resim 246: Hacı Osman Cami Minber Aynalığında Yazan Sure

Harimin güneydoğu köşesinde ahşap malzeme kullanılarak yapılmış dikdörtgen formlu vaaz kürsüsü yer almaktadır. duvara monte edilmiş olan iki cepheli vaaz kürsüsünün cephelerinde geometrik kompozisyonlar hâkimdir. Vaaz kürsüsünde hâkim süsleme kompozisyonu; büyük dairevi rozetler ve rozetlerin merkezinden çıkan kollar ile oluşturulmuş dört kollu yıldızlardır. Kürsü üstte palmetli tepelikler ile sonlanmaktadır (Resim: 247).

Resim 247: Hacı Osman Cami Vaaz Kürsüsü

Tarihlendirme: Kapı üzerinde yer alan Sülüs hat ile yazılmış kitabesine göre;
(Resim: 248)

Resim 248: Hacı Osman Cami Kitabesi

Okunuş;

1. Ya müfettiha'l ebvab, iftah lena hayr'el-bab
2. Hacı Osman Cami Rebiülevvel H.1377.

Tercüme;

1. Ey kapıları açan Allah'ım. Bize hayır kapılarını aç.
2. Hacı Osman Cami Ekim M.1957.

Mihrap üzerinde ve kapı üzerinde okunan H.1337 tarihinden yapının M.1957 tarihinde inşa edilmiş olduğu anlaşılmaktadır.

Onarımlar: Yapının tescil tarihi ve onarımları ile ilgili bir bilgiye ulaşamamıştır.

3.2. Hamamlar

3.2.1. Çayırıcık Gelin Hamamı:

Çizim Numarası: 29

Fotoğraf Numarası: 249-278

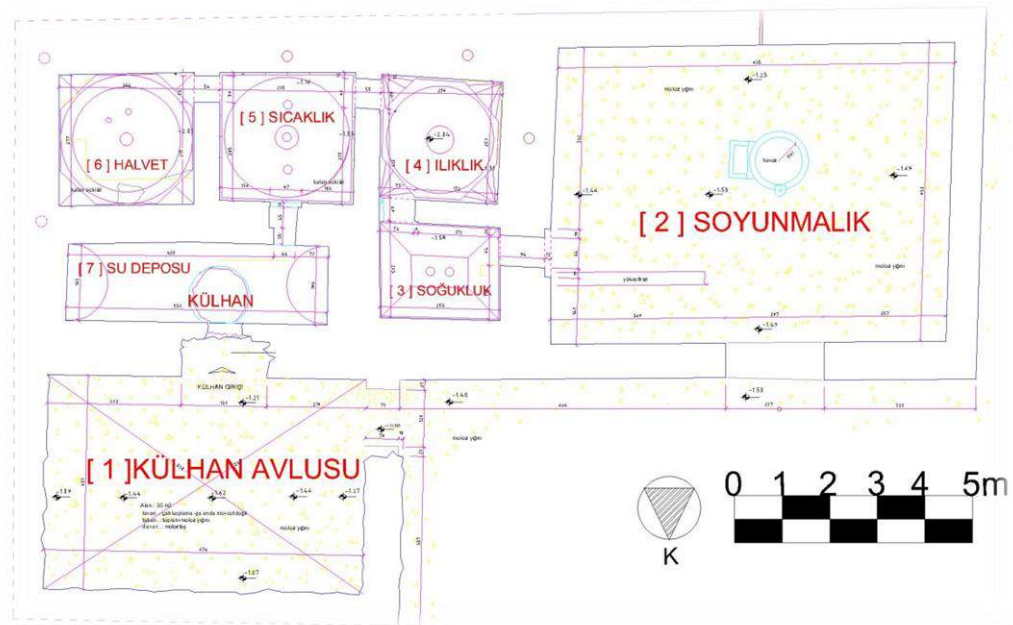
İnceleme Tarihi: 12 Ekim 2019

Bulunduğu Yer: Yapı Devrekâni ilçesi Çayırıcık Mahallesinde bulunmaktadır.

Yapım Tarihi: M.1423-1425

Yapının Durumu: Yapı günümüzde kullanılmamaktadır.

Genel Tanım: Doğu-batı doğrultusunda inşa edilmiş olan hamam soğukluk sıcaklık ve halvetin eş odalar halinde olduğu plan tipi uygulanmıştır. Yapı soyunmalık, ılıkılık, sıcaklık, halvet hücresi, su deposu ve külhan avlusu birimlerinden meydana gelmektedir. Moloz ve kesme taştan inşa edilmiş olunan hamamın soyunmalık kısmının üzeri beşik çatı, külhan avlusu kısmı sundurma ile kapatılmıştır. Diğer birimlerin üzeri ise kubbe ile kapatılmıştır. Kubbeler günümüzde taş kaplamalar ile kaplanmış ve çimento kullanılarak sıvanmıştır (Çizim: 32).

Çizim 29: Çayırıcık Gelin Hamamı planı (VGM Arşivi)

Cepheler: Yapının doğu cephesinin kuzeyinde yapıya bitişik bir vaziyette inşa edilmiş, sundurma ile örtölmüş külhan avlusu kısmı yer almaktadır. Hamamın beden duvarının alt kısmında kesme taş malzeme görölürken üst kısımda moloz taş kullanılmıştır (Resim: 249).

Resim 249: Çayırıcık Gelin Hamamı Doğu Cephesi

Yapının güney cephenin tamamı moloz taş kullanılarak inşa edilmiştir. Cephenin batısında soyunmalık kısmı yer almaktadır. Soyunmalık diğer hamam birimlerinden daha yüksek ve çıkıntılı bir vaziyette inşa edilmiştir. Cephenin üst kısmında iki adet kare formlu pencere yer almaktadır. Pencere açıklığının bulunmadığı batı cephe sağır durumdadır (Resim: 250-251).

Resim 250: Çayırıcık Gelin Hamamı Güney Cephesi

Resim 251: Çayırıcık Gelin Hamamı Batı Cephesi

Kuzey cephe yapıya girişin sağlandığı bölümdür. Cephenin batı kısmında yapıya girişin sağlandığı dikdörtgen formlu kapı ve kapının üst kısmında iki adet dikdörtgen formlu pencere yer almaktadır. Cephenin doğusunda dikdörtgen planlı külhan avlusu bölümü yer almaktadır. Külhan avlusuna giriş dikdörtgen formlu kapı açıklığından sağlanmaktadır. Kare bir pencere ile aydınlanan bölümün iç kısmında yer alan bir direk ile tavan desteklenmiştir. Yapının asıl beden duvarının yer aldığı güney cephe ortasında tuğla malzemenin kullanıldığı yuvarlak kemerli külhan girişi yer almaktadır (Resim: 252-253).

Resim 252: Çayırıcık Gelin Hamamı Kuzey Cephesi

Resim 253: Çayırıcık Gelin Hamamı Külhan Avlusu

Mimari Tanım: Kuzey cephede yer alan dikdörtgen kapı açıklığından yapının kare planlı soyunmalık bölümüne ulaşılmaktadır. Soyunmalık bölümünün aydınlatılması kuzey duvarda üst katta yer alan iki adet dikdörtgen formlu pencere ile sağlanmaktadır. Ortasında dairevi bir havuz bulunmakta olan mekânın batı kısmında iki katlı ahşap soyunmalık kabinleri yer almaktadır. Alt kısımda bir üst kısımda iki adet kabin yer almaktadır. Alt kısımda yer alan kabin bir seki ile yerden yükseltilmiştir. Üst katta yer alan kabinlere çıkış güney duvara bitişik olarak inşa edilmiş vaziyette olan ahşap merdiven ile sağlanmaktadır. Soyunmalık mekânının güneydoğu köşesinde ve kuzey duvara bitişik sekiler yer almaktadır. Hamamın soğukluk bölümüne giriş doğu cephenin kuzeyine kaydırılmış vaziyette yuvarlak kemerlidir (Resim: 254-255).

Resim 254: Çayırık Gelin Hamamı Soyunmalık Bölümü

Resim 255: Çayırık Gelin Hamamı Soğukluk Geçiş Kapısı

Soğukluk bölümü 2.53×1.16 ölçülerinde olup dikdörtgen planlıdır. Aynalı tonoz ile kapatılmış mekân oldukça küçük boyutlarda olup günümüzde tuvalet olarak değerlendirilmiştir. Soğukluk mekânının güneyinde yer alan koridordan ılıkılık bölümüne geçiş yapılmaktadır. Koridor iki adet aydınlık feneri ile aydınlanmaktadır (Resim: 256).

Resim 256: Çayırıcık Gelin Hamamı Soğukluk Bölümü

2.56×1.77 ölçülerinde kare planlı olan ılıkılık bölümünün üzeri kubbe ile kapatılmıştır. Kubbeye geçişte yonca biçimli üç dilimli tromplar kullanılmıştır. Batıda zemin mermer bir seki ile yükseltilmiştir (Resim: 257-258).

Resim 257: ayırıcık Gelin Hamamı ılıklık Kubbesi

Resim 258: ayırıcık Gelin Hamamı ılıklık Kubbeye Geçiş Elemanı

Ilıklığın doğu duvarının güneyinde yer alan basık kemerli kapıdan geçilerek sıcaklık mekânına ulaşılmaktadır. 2.15×2.85 cm ölçülerinde olan sıcaklık mekânı kubbe ile kapatılmıştır. Pandantiflere oturtulmuş kubbede üç adet aydınlık feneri bulunmaktadır. Mekânın kuzey zemini seki ile yükseltilmiştir. Seki üzerinde bir adet kurna yer almaktadır. Kuzey cephe ortasında su deposuna açılan pencere bulunmaktadır (Resim: 259).

Resim 259: ayırıcık Gelin Hamamı Su Deposuna Açılan Pencere

Sıcaklığın doğu duvarının güneyinde yer alan basık kemerli kapıdan geçilerek halvet hücresine geçilmektedir. Mekânın  zeri kubbe ile kapatılmıştır kubbeye geçişte sivri kemerli tromlar ve tomplar arasında sivri kemerli nişler kullanılmıştır. Kubbe üzerinde üç adet aydınlık feneri yer almaktadır. Kuzey ve doğuda zemin mermer sekiler ile yükseltilmiş ve sekiler üzerine kurnalar yerleştirilmiştir. Dikdörtgen planlı su deposunun üzeri tonoz ile kapatılmıştır. Su deposuna girilememiştir (Resim: 260-263).

Resim 260: Ilıkk Bölümünden Halvet Hücresine Bakış

Resim 261: Çayırıcık Gelin Hamamı Halvet Hücresi Kubbeye Geçiş Elemanları

Resim 263: ayırıcık Gelin Hamamı Ilıklık Kubbesinde Yer Alan Işık Gözleri

Resim 262: ayırıcık Gelin Hamamı Ilıklık Seki ve Kurnaları

Süsleme: Yapıda herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Tarihlendirme: Yapının inşa veya onarım kitabesi bulunmamaktadır. İsfendiyar Bey M.1423’ te Safranbolu’yu ele geçirmek için yaptığı sefer sonucu II. Murad’a karşı almış olduğu yenilgi karşısında elçi göndererek torununu Osmanlı sultanı ile nikâhlayabileceğini bildirmiştir⁵⁹. M.1425 yılı içinde yola çıkan gelin alayı Kastamonu’ya vardıklarında İsfendiyar Bey’in düğünü Devrekâni’ye taşıdığını gördüler⁶⁰. Candaroğulları Prensesi İsfendiyar Bey’in torunu Tacünnisa Hatunun⁶¹ Bursa’daki saraya gelin gitmeden önce banyosunu bu hamamda yapmış olduğuna inanılmaktadır⁶². Yukarıdaki bilgiler dikkate alındığında hamam M.1423 1425 tarihleri arasında inşa edilmiş olunmalıdır.

Onarımlar: Hamamın tescil tarihine ulaşılammıştır. Yapıya ait 1990 tarihli fotoğraflarda yapı harap bir vaziyettedir. Yapı 2008 yılında Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından restore edilerek turizme kazandırılmıştır (Resim: 264-266).

⁵⁹ Cevdet Yakupoğlu, ‘Candaroğulları Sarayında Bir Osmanlı Gelini Selçuk Hatun’, **Çankırı araştırmaları**, S. 11, Çankırı, 2013, s. 36.

⁶⁰ Kemal Yavuz Yekta Saraç, **Aşıkpaşazade Osmanogulları’nın Tarihi**, s. 176.

⁶¹, Cevdet Yakupoğlu, 2013, s. 38.

⁶² Düğün için bkz: **Aşıkpaşaoğlu tarihi** s.88-89. Cevdet Yakupoğlu, **İsfendiyar Bey ve Zamani** s.87-89.

Resim 264: ayırclık Gelin Güneyden Görünüş (VGM Arşivi 1990)

Resim 265: ayırclık Gelin Hamamı Hamamı ılıklık Kapısı (VGM Arşivi 1990)

Resim 266: Çayırıcık Gelin Hamamı Kuzeyden Görünüş (VGM Arşivi 1990)

3.2.2. İsmail Bey Hamamı:

Çizim Numarası: 30-32

Fotoğraf Numarası: 267-279

İnceleme Tarihi: 12 Ekim 2019

Bulunduğu Yer: Devrekâni Merkez İsmail Bey Mahallesiinde ve İsmail Bey Camiinin Batısında bulunmaktadır.

Yapım Tarihi: M.1443-1461

Yapının Durumu: Yapı günümüzde harap haldedir.

Genel Tanım: Doğu-batı doğrultuda inşa edilmiş olan hamamda; ortası kubbeli enine sıcaklıklı çift halvetli plan tipinin tek halvetli hali uygulanmıştır. Yapı soğukluk, ılıkılık, tıraşlık, sıcaklık, halvet hücresi, su deposu ve külhan kısımlarından oluşmaktadır. Soyunmalık kısmı günümüze ulaşmamıştır. Moloz taştan inşa edilmiş olan yapının tüteklik bacaları, kapı kemerleri ve kubbelerinde tuğla malzeme kullanılmıştır. Mekân harap bir vaziyette olduğundan dolayı sadece dış çekimi yapılabilmiş iç görseller ve ölçülerde VGM arşivi bilgileri kullanılmıştır (Çizim 30).

Çizim 30: İsmail Bey Hamamı Planı (VGM Arşivi)

Cepheler:

Hamama giriş kuzey cephe ortasında yer alan basık kemerli giriş açıklığından sağlanmakta olup günümüzde kapalı vaziyettedir (Resim: 267). Doğu ve batı cephede pencere açıklıkları görülmemekte olup cepheler sağır bırakılmıştır (Resim: 268). Güney cephede yapının su deposu ve külhan kısmı bulunmaktadır. Külhan bölümü günümüze ulaşmamıştır. Cephe ortasında su deposuna açılan kapı görülmektedir (Resim: 269-270).

Resim 267: İsmail Bey Hamamı Kuzey Cephe

Resim 268: İsmail Bey Hamamı Doğu Cephesi

Resim 269: İsmail Bey Hamamı Batı Cephesi

Resim 270: İsmail Bey Hamamı Güney Cephesi

Mimari Tanım: Kuzeyde yer alan giriş kapısından hamamın 3.17×3.17 m ölçülerinde kare planlı soğukluk kısmına geçilmektedir. Mekânın üzeri kubbe ile kapatılmış kubbeye geçişte Türk üçgenleri kullanılmıştır. Kubbe üzerinde açılan bir ışık gözü ile mekân aydınlanmaktadır. Bu mekânın batısında yer alan sivri kemerli kapı açıklığından ılıklik bölümüne geçiş yapılmaktadır. Mekânın üzeri kubbe ile kapatılmış kubbeye geçişte Türk üçgenleri kullanılmıştır. Soğukluk ile aynı ölçülere sahip bu mekânın batısında bir adet kurna, kuzeyinde ise tıraşlık bölümüne geçişin sağlandığı kapı yer almaktadır. Üst örtüsünde beşik tonoz kullanılan tıraşlık bölümünün güneybatı köşesine bir adet kurna yerleştirilmiştir (Resim: 271-272).

4.81×3.13 m ölçülerinde sıcaklık bölümüne ılıklik bölümünden geçiş sağlanmakta olup dikdörtgen planlı mekânın üzeri kubbe ile kapatılmıştır. Kubbe kuzey ve güneyde pandantiflere doğu ve batıda duvarlara oturmaktadır. Sıcaklık bölümü kuzey, doğu ve güneyde yerden bir seki ile yükseltilmiştir. İki adet doğuda bir adet güneyde olmak üzere üç adet kurna yer almaktadır (Resim: 273).

3.13×3.13 m ölçülerindeki kare planlı halvet hücreğine sıcaklık bölümünün batısında yer alan kapı açıklığı ile geçilmektedir. Kubbeye geçişte Türk üçgenleri görülmektedir. Kuzey, batı ve güneyde seki ile yerden yükseltilen bölümün batı ve güneyinde kurnalar bulunmaktadır. Hücrenin güney duvarında su deposuna açılan pencere bulunmaktadır (Çizim 31-32).

Resim 271 İsmail Bey Hamamı Kubbeleri

Resim 272 İsmail Bey Hamamı Soğukluk Bölümü

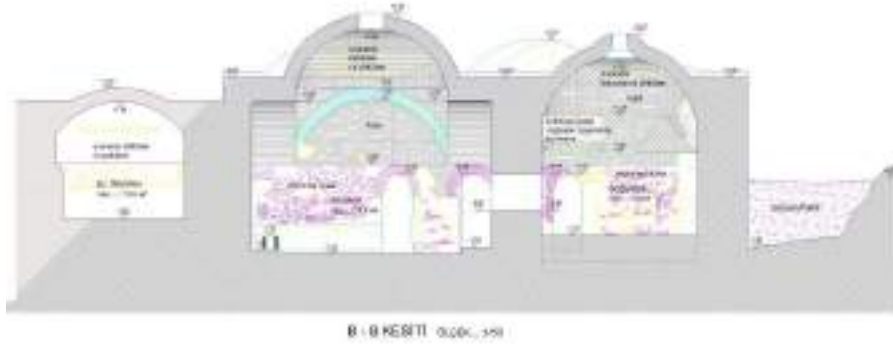

Resim 273 İsmail Bey Hamamı Sıcaklık Bölümü

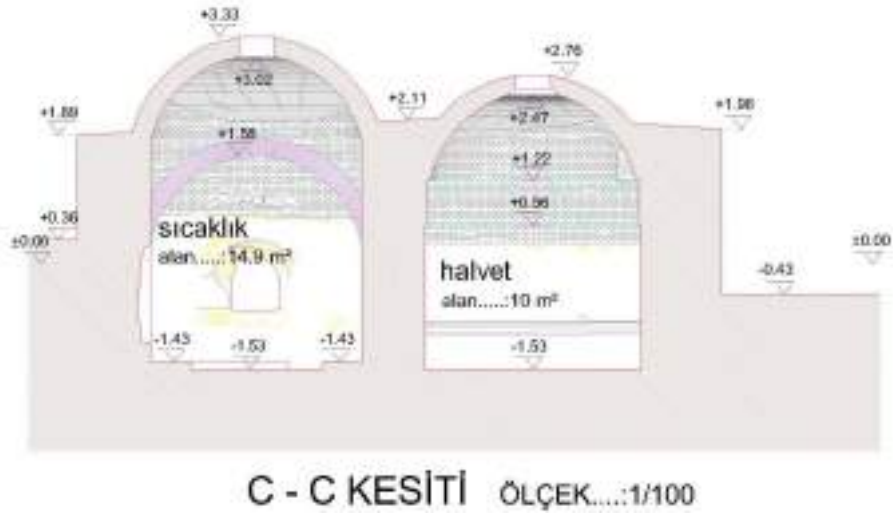
Yapının güneyinde yer alan su deposu 7.22×2.57 m öcülerinde olup yapının bünyesine bitişik olarak inşa edilmiştir. Dikdörtgen planlı olan bu bölümün üzeri beşik tonoz ile kapatılmıştır. Su deposuna sıcaklık ve halvet hücrelerinden açılmış pencereler bulunmaktadır (Resim: 274).

Resim 274 İsmail Bey Hamamı Su Deposu

Çizim 31 İsmail Bey Hamamı Soyunmalık, Soğukluk, Sıcaklık ve Su deposu

Çizim 32 İsmail Bey Hamamı Sıcaklık ve Halvet Hücresi

Süsleme: Yapı harap bir durumda olduğu için içine girilememiş dış cephelerde ise herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Tarihlendirme: Yapı ile ilgili Paphlagonia adlı kitabında bilgi veren Ahmet GÖKOĞLU yapının Candaroğlu İsmail Bey tarafından hamamın doğusunda yer alan İsmail Bey camisine gelir getirmesi için yaptırıldığını söylemektedir⁶³. Yapı İsmail Bey hükümdarlığı zamanında M.1443-1461 seneleri arasında inşaa edilmiş olunmalıdır.

Onarımlar: Yapı 12.04.1980 tarihinde tescillenmiştir⁶⁴. Yapıyla ilgili bilgi veren Ahmet GÖKOĞLU yapının ön kısmında ahşap malzeme ve harçla yapıldığını belirttiği soyunmalık kısmı günümüze ulaşmamıştır⁶⁵. Yine yapı ile ilgili bilgi veren Fazıl Çiftçi bu bölümün Haziran 1913 tarihinde yıkıldığından bahsetmektedir⁶⁶. Yapının arşiv kayırlarından elde edilen 1989 tarihli fotoğraflarında bu bölümün yer aldığı görülmektedir. soyunmalık kısmı yeniden yapılmak amacı ile yıkılmıştır⁶⁷ (Resim: 275-278).

Resim 275: İsmail Bey Hamamı Güneyden Görünüş (VGM Arşivi 1989)

⁶³ Ahmet Gökoğlu, **a.g.e.** 1952 s.369.

⁶⁴ Gayrimenkul Eski Eserler Ve Yüksek Kurulu Başkanlığı 12.04.1980 Gün Ve A-2159 Sayılı Kararı.

⁶⁵ Ahmet Gökoğlu, **a.g.e.** 1952, s.396.

⁶⁶ Fazıl Çiftçi, **a.g.e.** 2000, s.105.

⁶⁷ Mehmet Özkarcı, **a.g.t.** 1992, s.306.

Resim 276: İsmail Bey Hamamı Kuzeyden Görünüş (VGM Arşivi 1989)

Resim 277: İsmail Bey Hamamı Soyunmalık Kısım(Y. Yücel'den)

Resim 278: İsmail Bey Hamamı Yıkılan Soyunmalık Kısım (VGM Arşivi)

Cepheler: Türbenin doğu ve kuzey cepheleri oldukça sade olup sağır bırakılmıştır. Sadece güney cephesinin üst kısmında dikdörtgen formlu bir adet pencere yer almaktadır. Türbeye giriş batıda cephenin kuzeyine kaydırılmış olunan kapı açıklığından sağlanmaktadır. Cephenin güney üst kısmında duvara monte edilmiş, bitkisel motiflerle bezeli mermer bir pano yer almaktadır (Resim: 279).

Resim 279: Kurt Şeyh Mezarlığı Dikdörtgen Planlı Türbe Genel Görünüşü

Mimari Tanım: Mezarlığın güney kısmında yer alan dikdörtgen planlı türbeye giriş batı cephede yer alan dikdörtgen formlu kapı açıklığından sağlanmaktadır. Zemini ve tavanı ahşap kaplı yapının içerisi güneyde yer alan dikdörtgen formlu pencere açıklığı ile aydınlanmaktadır. Türbe içerisinde bir adet taş sanduka yer almaktadır. Mezar taşı üzerinde Batman oğlu Mehmed oğlu Hasan Ahmet isimleri ve kurt olması muhtemel bir tasvir görülmektedir (Resim: 280).

Resim 280: Kurt Şeyh Mezarlığı Dikdörtgen Planlı Türbe İçerisinde Yer Alan Sanduka

Süsleme: Yapıda herhangi bir süsleme unsuru bulunmamaktadır. Yapının beden duvarına sonradan monte edildiği diletasyon izlerinden açıkça belli olan mermer pano üzerinde ise ortada dairevi bir rozet içerisinde yer alan stilize bir çiçek motifi ve rozetin iki yanında ise vazodan çıkan stilize çiçek demetleri yer almaktadır (Resim: 281).

Resim 281: Kurt Şeyh Mezarlığı Dikdörtgen Planlı Türbe Batı Duvarında Yer Alan Pano

Tarihlendirme: Yapının inşa kitabesi bulunmamaktadır. Ancak VGM arşivlerinde Türbenin Kurt Şeyh'e ait olduğunun düşünüldüğünden bahsedilmektedir. Kurt Şeyh XIII ile XV. yüzyıllarda yaşamıştır. Halk rivayetlerine göre Kurt şeyh bir kurda binerek Devrekâni yöresine gelmiş ve tekkesini kurmuş ve burada meftundur⁶⁸. Nakibüleşraf Abdullah-el Hüseyini tarafından tasdiklenmiş H.1028/M.1618 tarihli Sadat Tezkiresine göre Devrekâni'de bulunan tekke Nakşibendi tekkesi, kurucusu Kurt Şeyh ise seyyiddir⁶⁹.

İki sıra yazılı mezar taşı üzerinde Batman oğlu Mehmed oğlu Hasan Ahmet isimleri okunmakta ve ne olduğu kesin olarak anlaşılamasa da kurt tasviri olması muhtemel bir tasvir görülmektedir. Net olmamakla birlikte mezar taşının üzerinde H.772/M.1371 tarihinin yazılı olduğu düşünülmektedir.

⁶⁸Cevdet Yakupoğlu, 'Kastamonu'nun Manevi Mimarları', **Kastamonu Üniversitesi, II. Uluslararası Şeyh Şa'ban-ı Veli Sempozyumu** 2014, s. 345-353.

⁶⁹ Fazıl çiftçi, **a.g.e.** 2000, s. 115.

Kurtşeyh'in XIII ve XV. yüzyıllarda Devrekâni'de yaşadığı bilindiğinden mezar taşı üzerinde belirlenen tarih doğru olmasa bile, Kurt Şeyh türbesi de bu yüzyıllar arasında yapılmış olunmalıdır (Resim: 282)

Resim 282 Kurt Şeyh Mezarlığı Dikdörtgen Planlı Türbe İçerisinde Yer Alan Mezar Taşı

Onarımlar: Yapının zaman içerisinde çok fazla onarım gördüğü anlaşılmaktadır. 1995 yılındaki VGM arşivinde onarım düşüncesi dile getirilmiştir ancak onarımın yapıp yapılmadığı bilinmemektedir. Yine 1995 tarihli arşiv kayıtlarında türbenin batı cephesi üzerinde yer alan kare bir pano günümüzde yer almamaktadır. Yine aynı tarihli kayıtlarda türbenin iç kısmında duvara monte edilmiş bir vaziyette yer alan mezar taşından bahsedilmekte ancak bu mezar taşı da günümüzde bulunmamaktadır. Yapı bazı dönemlerde halk onarımlarına da maruz kalmıştır.

3.3.2. Kurt Şeyh Mezarlığı Altıgen Planlı Türbe:

Çizim Numarası: 34

Fotoğraf Numarası: 283-287

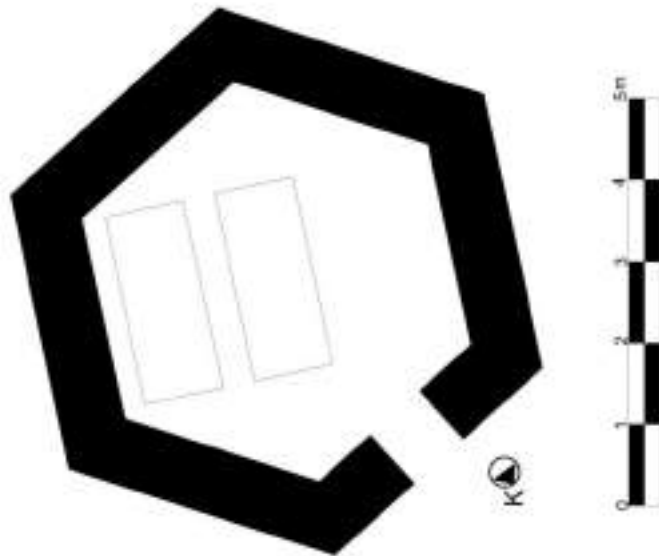
İnceleme Tarihi: 12 Ekim 2019

Bulunduğu Yer: Kurt Şeyh mezarlığı içerisinde, mezarlığın batı kısmında yer almaktadır.

Yapım Tarihi: 17. Yüzyıl

Yapının Durumu: Asli işlevine uygun olarak kullanılmakta olup ziyarete açıktır.

Genel Tanım: Eğimli bir arazi üzerine inşa edilmiş olan türbe etrafı duvarlarla çevrili olan Kurt Şeyh mezarlığı içerisinde, mezarlığın batı kısmında yer almaktadır. Moloz taş ve harçla altıgen prizmal gövdeli olarak inşa edilmiştir. Yapının günümüzde kurşun sac levhalar ile kapatılmış durumda olan kubbe kısmı, yapıya ait olan eski fotoğraflarda tuğla malzeme ile yığma tekniğinde inşa edilmiştir. Günümüzde türbenin dış cepheleri yeşil boya ile boyanmıştır ve sıvanmıştır.(Çizim 35)

Çizim 34: Kurt Şeyh Mezarlığı Altıgen Türbe Planı

Cepheler: Yapının sadece kuzeydoğu cephesinde küçük bir mazgal pencere görülmektedir. Diğer cepheler sağır olarak bırakılmıştır. Türbeye girişin sağlandığı kapı açıklığı batı cephe ortasında yer almaktadır (Resim: 283).

Resim 283: Kurt Şeyh Mezarlığı Altıgen Planlı Türbe Kuzeydoğu Cephesi

Mimari tanım: Altıgen prizmal gövdeli olarak inşa edilen türbeye giriş kuzeyde yer alan basık kemerli kapı açıklığından sağlanmaktadır. Türbe içerisi kuzeydoğu cephede yer alan mazgal pencere ile aydınlanmaktadır. Yapının iç kısmı da dış cepheler gibi sıvanarak yeşil renk boya ile boyanmıştır. Türbe içerisinde iki adet taş sanduka bulunmaktadır. Kuzey batı kısımda yer alan sandukanın mezar taşı üzerinde Ahmed ve Ali isimleri okunabilmektedir (Resim: 284-285).

Resim 285: Kurt Şeyh Mezarlığı Altıgen Planlı Türbe Kuzey Cephe

Resim 284: Kurt Şeyh Mezarlığı Altıgen Planlı Türbe içerisinde Yer Alan Sandukalar

Süsleme: Yapıda herhangi bir süsleme unsuruna rastlanmamıştır.

Tarihlendirme: Sanduka üzerinde Ahmed ismi okunmaktadır. Fazıl Çiftçi'nin eserinde verdiği bilgilere göre II. Bayezid döneminde (M.1482-1512) Kurtşeyh tekkesinin açık olduğu ve şeyhlik görevi başında Kurtşeyh evladından Ahmed Efendi'nin bulunduğu bahsetmektedir⁷⁰. Türbe üzerine sonradan yerleştirilen mermer plakalarda vefat tarihi olarak yazılmış M.1618 tarihi görülmektedir. Altıgen prizmal gövdeli türbeler XV. yy dan itibaren görülmeye başlandığı bilindiğinden⁷¹ yapı Ahmed Efendinin ölüm tarihi ile aynı yüzyıllarda yapılmış olunabilir.

Onarımlar: Türbe ile ilgili onarım düşüncesi arşiv kayıtlarında 1995 tarihinde geçmektedir ancak onarım yapıp yapılmadığı ile ilgili bir bilgiye rastlanılmamıştır. 1995 yılına ait olan fotoğraflarda kubbe kısmının tuğla malzeme kullanılarak yığma tekniği ile inşa edilmiş olduğu görülmektedir (Resim: 286-287).

Resim 286: Kurt Şeyh Mezarlığı Altıgen Planlı Türbe Genel Görünüşü (VGM Arşivi 1995)

⁷⁰ Fazıl Çiftçi, **a.g.e.** 2000, s. 115.

⁷¹ Oluş Arık, 'Erken Devir Anadolu Türk Mimarisinde Türbe Biçimleri', **Anadolu**, S. 11, 1967, s. 95.

Resim 287: Kurt Şeyh Mezarlığı Altıgen Planlı Türbe Kubbesi (VGM Arşivi 1995)

3.4. eşmeler

3.4.1. ayırıcık Mahallesi Kurtuluş Sokak eşmesi:

Çizim Numarası: 35

Fotoğraf Numarası: 288-291

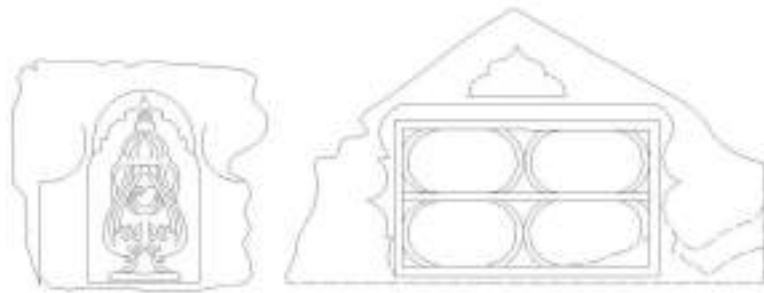
İnceleme Tarihi: 12 Ekim 2019

Bulunduğu Yer: ayırıcık mahallesi kurtuluş sokak ile cami sokağın birleştiği yerde, ayırıcık İsmail Bey Camisi'nin gúneyinde yer almaktadır.

Yapım Tarihi: M.1846

Yapının Durumu: eşme olarak kullanılmaya devam etmektedir.

Genel Tanım: ayırıcık İsmail Bey Camisi'nin gúneyinde gúnümüzde bir su yalağının úzerine monte edilmiş vaziyette bulunan çeşmenin sadece úçgen alınlık ve muhtemelen yan bordüründe yer alan vazo motifi gúnümüze gelebilmiştir. Çeşmenin ilk inşasında nerede ve hangi planda olduğu bilinmemektedir. Yapı gúnümüzde harap bir vaziyettedir.(izim 35)

Çizim 35: ayırıcık Mahallesi Kurtuluş Sokak eşmesi Cephe ve Bordürü

Mimari Tanım: Çeşme günümüze bütün bir vaziyette ulaşamadığı için planı hakkında yorum yapılamamıştır. Beyaz mermer malzeme ile inşa edilmiş çeşmenin günümüze ulaşabilen alınlık kısmında tarih ve kitabe metni yer almaktadır. Alınlığın sivrildiği bölümde kaş kemer formlu pano içerisinde H.1263 (M.1846) tarihi okunmaktadır. Kitabelik bölümü dört kartuşa ayrılmıştır. Her biri bir kartuşa denk gelecek şekilde yerleştirilmiş metin Sülüs yazı türünde yazılmıştır. Yan bordürlerden birine ait olduğu düşünülen kısımda ise kaş kemer ortasında bir adet vazo motifi bulunmaktadır (Resim: 288).

Resim 288: Çayırçık Mahallesi Kurtuluş Sokak Çeşmesi Genel Görünüşü

Süsleme: Kitabe ve yan bordürde yer alan vazo motifinin etrafı kaş kemer formları ile hareketlendirilmiştir. Çeşmenin yan bordürü olarak düşünülen yerde kaş kemer formu verilmiş pano içerisine yerleştirilmiş iki kulplu vazo görülmektedir. Vazonun merkezinde müsenna olarak ‘ و ’ harfi görülmektedir. Vazonun alt kısmında ise Maşallah yazısı yer almaktadır (Resim: 289-290).

Resim 289: Çayırcık Mahallesi Kurtuluş Sokak Çeşmesi Alınlığı

Resim 290: Çayırcık Mahallesi Kurtuluş Sokak Çeşmesi Yan Bordürü

Tarihlendirme:

Alınlıkta yer alan kitabesine göre;(Resim: 291)

Resim 291 Çayırıcık Mahallesi Kurtuluş Sokak Çeşmesi Kitabesi

Okunuşu:

Kartuş:1 Okunamadı

Kartuş: 2 Ve sekâhum Rabbuhum şarâben tahûrâ(tahûren) (İnsan Suresi 21. Ayet)

Kartuş: 3 Sahibü'l-hayrât ve'l-hasenât Muahmmmed Zâde Ahmed Ağa

Kartuş: 4 H.Sene Bin iki yüz altmış üçte binâ oldu

Anlamı:

Kartuş: 1 Okunamadı

Kartuş: 2 Rabb'leri onlara temiz içecekler sunacak.

Kartuş: 3 Hayır ve hasenat sahibi Muhammed oğlu Ahmed Ağa

Kartuş: 4 Sene M.1846/47 tarihinde inşa edildi

Çeşme 1846 yılında Ahmet Ağa tarafında inşa ettirilmiştir.

Onarımlar: Tescili bulunmayan yapının ilk inşasındaki durumu bilinmemektedir.

3.4.2. Çayırık Cami Çeşmesi:

Çizim Numarası: 36

Fotoğraf Numarası: 292-296

İnceleme Tarihi: 12 Ekim 2019

Bulunduğu Yer: Çayırık mahallesi cami sokakta Çayırık İsmail Bey Camisi'nin güneyinde yer almaktadır.

Yapım Tarihi: M.1860-64

Yapının Durumu: Çeşme olarak kullanılmaya devam etmektedir.

Genel Tanım: Çayırık İsmail Bey Camisi'nin güneyinde yer alan çeşme kuzey güney doğrultuda konumlandırılmıştır. Tek cepheli bağımsız çeşmeler gurubunda yer alan çeşmenin cepheleri günümüzde sıvalıdır. Çeşmede hayvanların da kullanabilmesi için ön kısmında su yalağı yer almaktadır (Çizim 36).

Çizim 36: Çayırık Cami Çeşmesi Plan ve Görünüş Çizimi

Mimari Tanım: Kuzey-güney doğrultuda konumlandırılmış çeşmenin yüksekliği 1.71 m, genişliği 7.52 m, derinliği 0.47 m'dir. Günümüzde cepheleri sıvalı olan çeşmenin eski fotoğraflarından kesme taş ve moloz taş kullanılarak inşa edilmiş olduğu görülmektedir. Tek cepheli bağımsız çeşmeler grubuna giren yapının doğu cephe ortasında dairevi formlu taş levha üzerinde beş sıra sülüs kitabe metni bulunmaktadır (Resim: 292-293).

Resim 292 Çayırıcık Cami Çeşmesi Kitabe ve Cephesi

Resim 293: Çayırıcık Cami Çeşmesi Cephe Görünüşü

Tarihlendirme: Çeşme cephe ortasında yer alan kitabesine göre; (Resim: 294)

Resim 294: Çayırıcık Cami Çeşme Kitabesi

Okunuşu:

1. Maşallah
2. kim bu mâ serb eder ise Bismillah deyip
3. dâhi? Salisa hamd... der... Allah
4. Emin Halil oğlu Zeynel Abidin rızâullah
5. Bin ikiyüz seksen de temervüz? Oldu Elhamdülillah. (H.1280)

Tercüme:

1. Maşallah
2. Kim bu sudan Bismillah deyip... ederse
3. Emin Halil oğlu Zeynel Abidinden Allahın rızası ona olsun
4. M.1860-64 yılının baharında tamam oldu.

Kitabe metni silik olduğu için tam bir anlam çıkarılamamıştır. Ancak metinde H.1280 tarihi okunabilmiştir. Kitabeye göre yapı 1860-64 yıllarında Emin Halil oğlu Zeynel Abidin tarafından inşa ettirilmiştir.

Onarımlar: Yapının geçirmiş olduğu onarımlar bilinmemektedir. Yanında bulunduğu Çayırıcık İsmail Bey Caminin 1990 tarihli arşiv kayıtlarında çeşmenin iki adet eski fotoğrafı ele geçirilmiştir. İlk fotoğrafta çeşme orijinalliğini yansıtmakta olup sıvasızdır. Ancak bu fotoğrafın hangi tarihte çekilmiş olduğu belli değildir. İkinci fotoğraf ise 1990 tarihli olup sadece çeşmenin kitabesini içermektedir. Fotoğrafta çeşmenin beden duvarlarının sıvalı olduğu görülmektedir (Resim: 295-296)

Resim 295: Çayırık Cami Çeşmesi (VGM Arşivi1990)

Resim 296: Çayırık Cami Çeşmesi (VGM Arşivi)

3.3.3. amlıca iftliği eşmesi:

Çizim Numarası: 37-38

Fotoğraf Numarası: 297-299

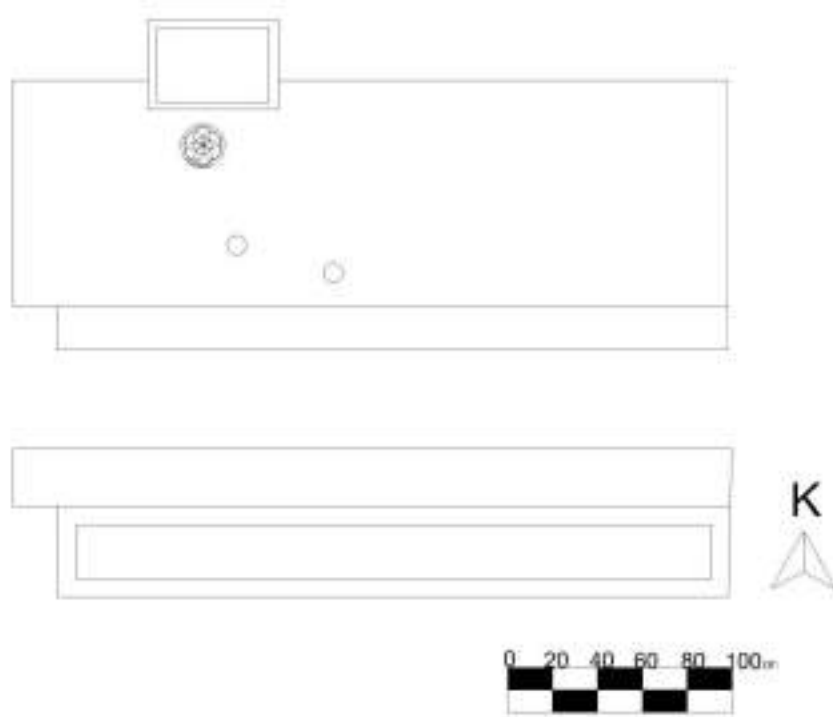
İnceleme Tarihi: 12 Ekim 2019

Bulunduğu Yer: Devrekâni Çatalzeytin yolu üzerinde yer alan Çamlıca iftliği içerisinde bulunmaktadır.

Yapım Tarihi: M.1902-1903

Yapının Durumu: eşme olarak kullanılmaya devam etmektedir.

Genel Tanım: amlıca iftliği içerisinde doğu batı doğrultusunda yerleştirilmiş eşme bağımsız tek cephelidir. Kesme taş ve moloz taş malzemenin kullanıldığı eşme cephesinde devşirme malzemelerin kullanıldığı görölmektedir. Günümüzde oldukça harap bir vaziyette olan eşme onarıma muhtaçtır. Kitabesinden anlaşıldığına göre çeşmenin adı Mir Mehmed eşmesidir (izim 37).

Çizim 37: amlıca iftliği eşmesi Planı

Mimari Tanım: amlıca iftliğinin içerisinde yer alan eme kesme ta ve moloz ta birlikte kullanılarak inşa edilmiştir. Boyu 0.60 eni 1.60 olan eme bağımsız tek cepmeli çeşmeler grubuna girmektedir. emede kullanılmış taşlar incelendiğinde yapıda birçok devşirme malzeme kullanılmış olduğu anlaşılmaktadır. Ayna taşının bulunmadığı eme cephesinde iki adet aynı hizada olmayan lüle vardır. Çeşmenin st kısmında sola kaydırılmış vaziyette mermer malzemeden dikdörtgen formlu levha üzerinde Celi Ta’lik yazı esidinde yedi sıra kitabe metni yer almaktadır (Resim: 297).

Resim 297: amlıca iftliği emesi Genel Görünüşü

Süsleme: Çeşmede görülen tek süsleme unsuru lüle üzerine yerleştirilmiş, dikdörtgen kesme taş yüzeyine oyma ve kabartma tekniğinde, dairevi bir madalyon şeklinde yapılmış gülbezek motifidir. Hem simetri hem de görünüş açısından devşirme olması muhtemeldir. Daire şekilli gülbezeğin etrafında yivler görülmektedir (Resim: 298) (Çizim 39).

Resim 298 Çamlıca Çiftliği Çeşmesi Gülbezek Motifi

Çizim 38 Çamlıca Çiftliği Çeşmesi Gülbezek Çizimi

Tarihlendirme:

Kitabesine göre; (Resim: 299)

Resim 299: Çamlıca Çiftliği Çeşme Kitabesi

Okunuşu:

- 1- Sahibü'l-hayrât Müfti Zâde evvel-i karun
- 2- Yaptı bir çeşme iki gözden akdı pür sâfa
- 3- Kibleye cari beri sâni nâzır mağrîbe
- 4- Görmesinler nûş idenler bu sudan renc ve cefa
- 5- Fevzi tebrik ette yaz tarihi revî taşına
- 6- Çeşme-i mir Mehmedden bel iç ayn-ı sâfa
- 7- Sene H.1320

Tercüme:

- 1- Bu hayrat Müftizade oğlu ----
- 2- Yaptı bir çeşme iki gözünden aktı bir safa
- 3-
- 4- Görmesinler bu sudan içenler ağı ve cefa
- 5- Galip geleni tebrik et yaz tarihi ru-i taşına
- 6- Çeşmeyi Mir Muhammedden bil iç ayn-ı safa
- 7- Sene M.1902-3

Çeşme kitabesinden anlaşıldığı üzere çeşmenin adı Mir Muhammed Çeşmesidir ve 1902-3 yıllarında inşa edilmiştir.

Onarımlar: Tescili bulunmayan yapının geçirdiği onarımlar ile ilgili herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

3.3.4. Kadirbey Mahalle Çeşmesi:

Çizim Numarası: 39

Fotoğraf Numarası: 300-304

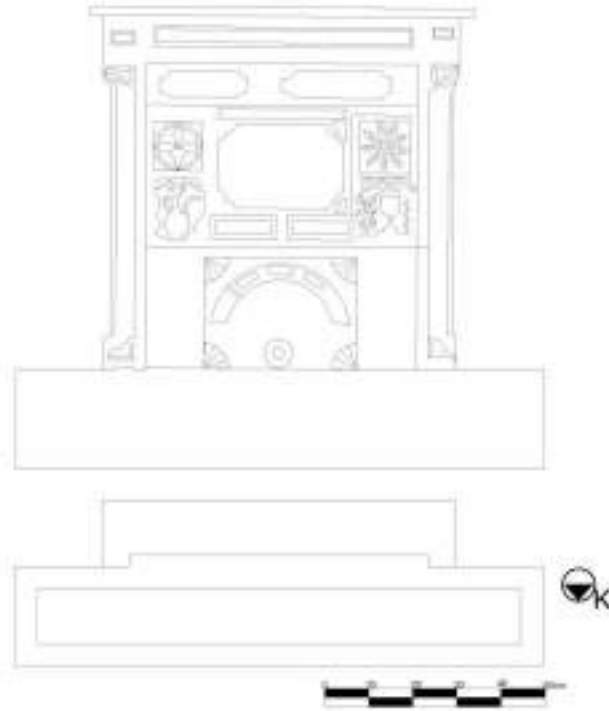
İnceleme Tarihi: 12 Ekim 2019

Bulunduğu Yer: İlçenin kuzeydoğusunda, merkeze 4 km uzaklıktaki Kadirbey mahallesinde, Kadirbey Camisi'nin batısında yer almaktadır.

Yapım Tarihi: M.1909

Yapının Durumu: Çeşme olarak kullanılmaya devam etmektedir.

Genel Tanım: Kadir Bey mahallesinde Kadir Bey Camisi'nin batısında doğu batı doğrultusunda inşa edilmiş çeşme dikdörtgen prizmal bir gövdeye sahiptir. Bağımsız tek cepheli çeşmeler grubunda yer alan çeşmede yöreye özgü sarı renkli düzgün kesme taşlar kullanılmıştır. Çeşme önünde hayvanların kullanımı için yalak görülmektedir. Çeşmede itinalı bir işçilik hâkimdir (Çizim 39).

Çizim 39: Kadirbey Mahalle Çeşmesi Plan ve Cephe Çizimi

Mimari Tanım: Doğu-batı doğrultuda inşa edilmiş kareye yanın dikdörtgen prizmatik kütleyle sahip çeşmenin yüksekliği 2.10, genişliği 2.40, derinliği 0.44 m'dir. Sarı renkli düzgün kesme taşlardan inşa edilmiş olan yapı tek cepheli bağımsız çeşmeler grubuna girmektedir. Cephenin her iki tarafında oyma tekniği ile yapılmış sütünce formu bordürler yer almaktadır. Çeşmenin aynalık ve kitabe bölümleri yekpare blok taşta oyulmuştur. Cephe ortasında dikdörtgen bir pano içerisinde yer alan Sülüs yazı çeşidi ile yazılmış kitabe metni altı satırdır (Resim: 300).

Resim 300: Kadirbey Mahalle Çeşmesi Genel Görünüşü

Süsleme: Cephe köşelerinde yer alan sütünce formlarının alt ve üst kısımlarında Rumi motifleri görülmektedir. Sütunceler ve saçığın birleştiği köşelerde ve saçak altında dikdörtgen panolar yer almaktadır. Çeşmede aynalık, kitabe ve saçak altı bölümleri iki silme ile yatayda üç panoya ayrılmıştır. Çeşmenin alt kısmı yekpare bir taştan meydana gelmektedir. Aynalık kısmı belirginleştirilmek için oyma tekniğinde yatay dikdörtgen bir pano şekline getirilmiştir. Bu panonun ortasında lüle, lüle üzerinde yine oyularak oluşturulmuş yarım daire bir kemer formu yer almaktadır. Aynalığın dört köşesine de dilimli yelpaze motifleri yerleştirilmiştir (Resim: 301).

Resim 301: Kadirbey Mahalle Çeşmesi Aynalık Kısım

Cephenin orta kısmı da yekpare bir blok taştan meydana gelmektedir. Bu bölümün ortasında dikdörtgen bir pano içerisinde altı sıra kitabe metni yer almaktadır. Kitabe metninin alt kısmına iki adet dikdörtgen formlu pano yerleştirilmiştir. Kitabenin her iki tarafı da ikişer panoya ayrılmıştır. Sol üst kısımda yer alan kare pano içinde dairevi bir rozet ve rozet içerisinde üç yapraklı çiçek motifi görülmektedir. Alt kısımda yer alan dikdörtgen pano içerisine ibrik motifi yerleştirilmiştir. Sağ üst kısımda yer alan kare pano içerisinde sekiz kollu çiçek motifi görülürken, alt kısımda yer alan dikdörtgen formlu pano içerisinde kadeh, kadeh etrafında dalından sarkan bir yemiş ve bitki motifleri yer almaktadır (Resim: 302).

Resim 302: Kadirbey Mahalle Çeşmesi Kitabe Yanında Yer Alan Süslemeler

Kitabe bölümü ile saçak altında yer alan bölüm ince bir silme ile birbirinden ayrılmıştır. İki blok taştan meydana gelmiş olan bu bölümde, her biri bir taş üzerine denk gelecek şekilde dikdörtgen panolar yer almaktadır. Sol kısımda yer alan panoda sene yazısı ile H.1320 (M.1902) rakamları, sağ kısımda yer alan pano üzerinde ise maşallah yazıları görülmektedir. (Resim: 303)

Resim 303: Kadirbey Mahalle Çeşmesi Saçak Altında Yer Alan Yazı ve Tarih

Kitabe: (Resim: 304)

Resim 304: Kadirbey Mahalle Çeşmesi Kitabesi

Okunuşu

1. Sene H.1327
2. Ede Hak sa'yini meşruk-i inşa etti bu ma'yi
3. Mükârin eylesin Allah rızasına bu hayratı
4. Yazdı tarihine namı sezaver oldu takdire
5. Necip Usta bula daimi rıza-i rahmeti bari
6. Fi gurre Cemaziye'l- evvel

Tercüme

1. Sene M.1909
2. Hak kabul etsin bu?
3. Yakın eylesin Allah rızasına bu hayratı
4. Yazdı tarihine namı layık oldu takdire
5. Necip usta bulsun sürekli Allah rızası ve rahmeti
6. 1 Mayıs

Onarımlar: Yapının tescili veya tescil tarihine ilişkin bir bilgiye rastlanmamıştır. Yapının geçirdiği onarımlar ile ilgili herhangi bir bilgi yoktur. Yapının üzerinde yer alan metal panoda 2002 yılında Devrekâni belediye başkanlığı tarafından yaptırılmıştır ibaresi okunmaktadır. Yapının bu tarihte onarımı yapılmış olunmalıdır.

3.3.5 Çayırıcık Mahallesi Emre Sokak Çeşmesi:

Çizim Numarası: 40

Fotoğraf Numarası: 305-306

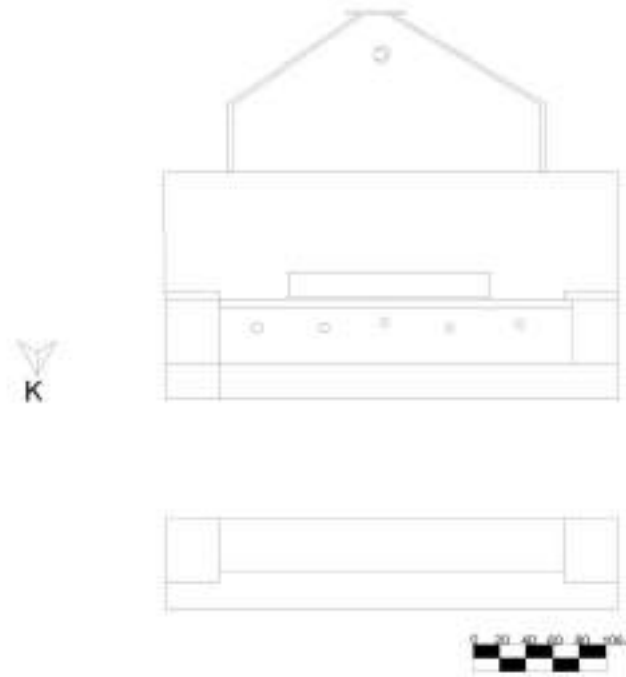
İnceleme Tarihi: 12 Ekim 2019

Bulunduğu Yer: Çayırıcık mahallesi Emre sokakta, Çayırıcık İsmail Bey Camisi'nin batısında yer almaktadır.

Yapım Tarihi: M.1924

Yapının Durumu: Çeşme olarak kullanılmaya devam etmektedir.

Mimari Tanım: Çayırıcık İsmail Bey Camisi'nin batısında yer alan çeşme doğu batı doğrultusunda uzanmaktadır. Bağımsız tek cepheli çeşmeler grubunda yer alan çeşmenin cephesi günümüzde taş ile kaplanmış orijinal olarak günümüze ulaşabilen kısmı lüle taşıdır. Kot seviyesinin altında olan çeşme kesme taş ve ahşap malzemeden inşa edilmiştir. (Çizim 41)

Çizim 40 Çayırıcık Mahallesi Emre Sokak Çeşmesi

Mimari Tanım: Eni 1.70 m, boyu 1.45 m olan çeşme bağımsız tek cepheli çeşmeler grubuna girmektedir. Üçgen bir alınlığa sahip çeşmenin alınlık kısmında ay yıldız motifi görülmektedir. Cephesi tamamen kaplanmış olan çeşmenin lüle taşlarında kesme taş malzeme görülmektedir. Üçgen bir alınlığa sahip yapının lüle taşı üzerinde beş adet musluk görülmektedir. Yapının orijinal kitabelik bölümü ahşap ile kapatılmıştır. Yapının batı duvarında günümüz Türkçesi ile yazılmış kitabesi bulunmaktadır (Resim: 305).

Resim 305: Çayırıcık Mahallesi Emre Sokak Çeşmesi Genel Görünüşü

Süsleme: Yapıda görülen tek süsleme unsuru üçgen alınlıkta yer alan hilal motifidir.

Tarihlendirme: Yapının batı duvarında mermer malzemedan yapılmış dikdörtgen bir pano üzerine Latin harfleri ile yazılmış dört sıra kitabe metni bulunmaktadır. Ülkemizde Latin harflerinin kabul tarihi 1928 olduğundan muhtemelen bu kitabe yapının asıl inşa kitabesi değildir (Resim: 306).

Resim 306 Çayırcık Mahallesi Emre Sokak Çeşme Kitabesi

- 1- Sahibül – Hayrat
- 2- Ahmet – Usta
- 3- Yolasığmazoğlu
- 4- Y.T: M.1924

Onarımlar: Tescili bulunmayan yapının onarımları ile ilgili bir bilgi bulunmamaktadır. Cephe kaplamalarından çeşitli zamanlarda onarım görmüş olduğu anlaşılmaktadır.

3.5. Köprüler:

3.5.1. Karaçam Köyü Karaven Mahallesi Köprüsü:

Çizim Numarası: -

Fotoğraf Numarası: 307-309

İnceleme Tarihi: 12 Ekim 2019

Bulunduğu Yer: Şenlik Köyü ile Karaçam Köyü arasında Karaven Mahallesinde, Karaçam Deresi üzerinde bulunmaktadır.

Yapım Tarihi: 19. Yüzyıl ile 20. Yüzyıl arası

Yapının Durumu: Köprü, taşıt ve yaya trafiğine kapalıdır.

Mimari Tanım: Şenlik ile Karaçam köylerini birbirlerine bağlayan köprü karaçam deresi üzerinde doğu batı doğrultusunda konumlandırılmıştır. Uzunluğu 58,5 m, genişliği 2.10 m olan iki yana meyilli köprü tempan duvarı ile aynı yüzeyde yer alan aynı yükseklikte ve genişlikte yuvarlak kemerli iki adet gözden meydana gelmektedir. Moloz taş ve kesme taştan inşa edilmiş köprünün korkuluk ve selyaranları bulunmamaktadır (Resim: 307-309).

Resim 307: Karaçam Köyü Karaven Mahallesi Köprüsü

Resim 308: Karaçam Köyü Karaven Mahallesi Yuvarlak Kemerli Köprü Gözleri

Resim 309: Karaçam Köyü Karaven Mahallesi Köprüsü Köprü Gözü

Tarihlendirme: Kitabesi bulunmayan yapı hakkında bu güne kadar herhangi bir araştırma bulunmamaktadır. Köprü büyük bir ihtimalle Karaçam köyü ile Şenlik köyü arasında ulaşımı sağlamak için yapılmış olunmalıdır. Karaçam köyünün H.937 tarihli tapu tahrir defterlerinde kayıtlarına rastlanmaktadır⁷². 1896 tarihli Kastamonu vilayet salnamesinde Şenlik köyü İnebolu Kazasına bağlı olarak görülmektedir⁷³. Köyün kuruluş tarihi ile ilgili başka bir bilgiye rastlanılmamıştır. Şenlik köyünde yer alan caminin de yapım tarihinin 1897 tarihi olduğu düşünülürse köprü 19 ile 20. Yüzyıllar arasında yapılmış olunmalıdır.

Onarımlar: Kültür ve Turizm Bakanlığı Ankara I Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu kararı ile yapı 27/09/2012 tarihinde tarihi köprünün korunması gerekli taşınmaz kültür varlığı niteliklerinde olmasından dolayı, koruma grubunun 1, koruma alanının mansap, kaynak ve köprü giriş ve çıkışlarından itibaren otuzar metre olarak belirlenip tesciline karar verilmiştir.

Vakıf kayıtlarında yukarıda verilen bilgiler dışında her hangi bir onarım kararına ulaşılamamıştır. Yapı günümüzde harap bir vaziyettedir.

⁷² Ayşe Tosunoğlu, **a.g.t.**, 1984, s. 125.

⁷³ H. 1314 Tarihli Kastamonu Vilayet Salnamesi. s. 288.

3.6.Günümüze Ulaşamayan Yapılar:

3.6.1. Camiler:

Tespit edilememiştir.

3.6.2. Hamamlar:

3.6.2.1. Şişmanoğlu Hamamı:

Günümüze gelemeyen hamam kaynaklardan öğrenildiği kadarıyla Devrekâni ilçesi Ahiçeşlebi Mahallesi 287 ada 1 parselde ilçe merkezinde yer almaktadır. Moloz taş ve harçla inşa edilmiş yapı 12.04.1990 tarihinde tescillenmiştir⁷⁴. Eser Çobanoğulları devrine aittir⁷⁵.

3.6.3. Çeşmeler:

3.6.3.1. Haydar Çeşmesi:

Çeşme İsmail Bey Camisi'nin batısında yer almaktadır⁷⁶. Moloz taş ve harçla inşa edilmiş çeşme 6 m boyunda 2 m genişliğinde düz cephelidir. Onarım kitabesi bulunana çeşme H.1177 (1763) tarihinde Mütevellî Mehmet (Ahmet) tarafından tamir ettirilmiştir. Çeşmenin ilk inşasının İsmail Bey hükümdarlığı zamanında İsmail Bey'in kölesi Haydar tarafından inşa ettirilmiş olduğu düşünülmektedir⁷⁷.

3.6.3.2. Hacı Sofu Çeşmesi:

Çeşme İsmail Bey Camisi'nin arka tarafında yer almaktadır. Onarım kitabesi bulunan çeşme kesme taştan iki kemerli olarak inşa edilmiştir. Yapı H. 1216 (1801) tarihinde Hacı Sofu oğlu Mustafa adlı hayır sahibi tarafından tamir ettirilmiştir⁷⁸.

3.6.3.3. Şehzade Sultan Mahmud Çeşmesi:

Çeşme Çayırıcık mahallesinde yer almaktadır. Çeşmenin bakım ve onarımı için Çayırıcık İbrahim Bey'in inşa ettirdiği hamamı ve Kastamonu merkezinde yer alan bir bahçeyi vakfetmiştir⁷⁹.

⁷⁴ Ankara Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulunun 12.04.1990 tarih ve 2156 sayılı kararı.

⁷⁵ Mehmet Behçet, **Kastamonu Asar-ı Kadimesi**, İstanbul,1998, s. 42.

⁷⁶ Kastamonu valiliği il kültür turizm müdürlüğü müze müdürlüğü, Sayı: B.16.0.KVm.4.37.00.01-150/601

⁷⁷ Mehmet Behçet, **a.g.e.**, İstanbul,1998, s. 38.

⁷⁸ Ahmet Gökoğlu, **a.g.e.** s.413.

⁷⁹ Cevdet Yakupoğlu, **a.g.m.** 2010, s.327.

3.6.4. Medreseler:

3.6.4.1. İsmail Bey Medresesi:

1566 tarihli vakıf defterine göre İsmail Bey tarafından Yeniceköy mevkiine yaptırılmış bir medrese bulunmaktadır⁸⁰.

3.6.4.2. Tefikiye Medresesi:

Devrekâni Kurtşeyh mahallesinde Hacı Osman Camisi'nin batısında yer almaktadır. İnşa tarihi belli değildir. 3 Şaban 1273/1857 tarihli vakıf defterinde Medrese-i Yeniceköy adı ile geçmektedir. Medrese İsmail Bey medresesi olup olmadığı belli değildir⁸¹.

3.6.5. Zaviyeler:

3.6.5.1. Hamza Bey Zaviyesi:

Lâçin köyünde bulunan zaviye Laçinoğlu Hamza Bey tarafından Candaroğlu Beyliği döneminde kurulmuştur⁸².

3.6.5.2. Ahi Çelebi Zaviyesi:

Ahi Çelebi mahallesinde bulunan zaviye muhtemelen candaroğulları Beyliğinin ilk yıllarında kurulmuştur⁸³.

3.6.5.3. Kurt Şeyh Zaviyesi:

Zaviyenin nerede olduğu bilinmemektedir. Nakibüleşraf Abdullah-el Hüseyini tarafından tasdiklenmiş 1028/1618 tarihli Sadat Tezkiresine göre Devrekâni'de bulunan tekke Nakşibendi tekkesi, kurucusu Kurt Şeyh ise seyyiddir⁸⁴.

3.6.5.4. Şeyh Ahmed Dede Zaviyesi:

Yazıhisar köyünde Candaroğlu İsmail Bey tarafından Şeyh Ahmed dede adına kurulmuştur⁸⁵.

3.6.5.5. Bostandede Zaviyesi:

Candaroğulları Beyliği döneminde veya öncesinde Karaçam köyünde kurulmuştur⁸⁶.

⁸⁰ Fazıl Çiftçi, a.g.e. 2000, s.110.

⁸¹ Fazıl Çiftçi, a.g.e. 2000, s.110.

⁸² Fazıl Çiftçi, a.g.e. 2000, s.114.

⁸³ Fazıl Çiftçi, a.g.e. 2000, s.92.

⁸⁴ Fazıl Çiftçi, a.g.e. 2000, s. 115.

⁸⁵ Fazıl Çiftçi a.g.e. 2000, s. 119.

3.6.5.6. Murat Paşa Zaviyesi:

Başakpınartepe köyünde bulunan zaviye Fatih Sulltan Mehmet zamanında yaşamış tımar sahiplerinden olabilir⁸⁷.

3.6.6. Saraylar:

3.6.3. Candaroğulları Beyliği Yazlık Saray:

Saray Çayırıcık Mahallesiinde yer almaktadır. Çayırıcık mahallesi İsfendiyar Bey ve İsmail Bey'İnceğiz Köyü Cami Devrekâni'de yaşadıkları yerdir. Mahallede Candaroğullarına ait birçok eser yer almaktadır. Eserlerden birçoğu harap vaziyettedir ve İsfendiyar Bey'in sarayının temel duvarları burada yer almaktadır⁸⁸.

⁸⁶ Fazıl Çiftçi **a.g.e.** 2000, s. 111.

⁸⁷ Fazıl Çiftçi, **a.g.e.** 2000, s.116.

⁸⁸ 31.5.1990 Tarih ve Kült.Müd. (37)-720/88 Sayılı Kültür Müdürlüğü Yazısı Ve Ekleri.

4. DEĞERLENDİRME

“Kastamonu İli Devrekâni İlçesi Türk Devri Mimari Yapıları” adlı bu çalışmada Devrekâni ilçe merkezi, mahalle ve köylerinde tespit edilen yapılar katalog bölümünde ayrıntılı bir şekilde ele alınmıştır. Günümüze ulaşan cami, hamam, türbe, çeşme ve köprüler plan özellikleri ve mekân anlayışı, malzeme ve teknik, yapısal elemanlar, mimari öğeler, süsleme ve kitabe başlıkları altında değerlendirilmiştir.

4.1. Camiler

Türk sanatında ahşap cami geleneğinin en erken örnekleri Orta Asya’da Gazneli ve Karahanlı mimarisinde karşımıza çıkmaktadır. Gazneli Mahmud’un yazılı kaynaklarından öğrendiğimiz Arüs ül felek ve Karahanlı döneminde eski Türkistan şehrinde inşa edilmiş olan camiler ahşap direkli camilerin en erken örnekleridir⁸⁹. Türkler tarafından Anadolu’ya taşınmış ahşap cami geleneğinin ilk örnekleri 12. yüzyıl sonlarında görülmeye başlanmıştır⁹⁰. İlk örneklerini Selçuklu döneminde gördüğümüz ahşap destek ve tavanlı camiler Beyliler döneminde küçük boyutlu mescitler şeklinde çok sayıda yapılmıştır⁹¹.

Ahşap destekli camilerin günümüze ulaşan en erken tarihli örnekleri Selçuklu döneminde Orta Anadolu’da görülmektedir. Afyon Ulu cami (1272) Eskişehir’de bulunan Sivrihisar Ulu cami(1275). Ankara Aslanhane cami (1289/90). Eşrefoğlu Süleyman Bey cami (1297) bu türün Anadolu’da en iyi korunmuş örneklerindendir⁹². Günümüzde orijinallliğini yitirmiş olan Erzurum Ulu cami (1174-118) ve Konya Sahipata Camisi’nin de (1258) ilk inşasında ahşap destekli olduğu düşünülmektedir⁹³.

Candaroğlu Beyliği mimarisinde Kuzey Batı Anadolu’da ahşap malzemenin temininin kolay olması ahşap tavanlı cami örneklerinin yaygın olarak görülmesine sebep olmuştur. Bu dönemde inşa edilmiş olan ahşap direkli Kastamonu Kasaba

⁸⁹ Oktay Aslanapa, **Türk Sanatı**, İstanbul, 1989, s.131.

⁹⁰ Abdullah Kuran, ‘Anadolu’da Ahşap Sütunlu Selçuklu Mimarisi’, **Malazgirt Armağanı**, Ankara, 1972, s. 186.

⁹¹ Gönül Öney, **Beylikler Devri Sanatı XIV-XV**, Ankara, 2007, s.34.

⁹² Oktay Aslanapa, **a.g.e.** s.131.

⁹³ Ara Altun, **Ortaçağ Türk Mimarisinin Ana Hatları İçin Bir Özet**, İstanbul, 1998, s. 53.

köyü Mahmut Bey cami ⁹⁴ Küre Hadid Köyünde Candaroğlu İsmail Bey Cami⁹⁵ özgün özelliklerini koruyarak günümüze ulaşmıştır.

Osmanlı döneminde ahşap cami geleneği 14. yüzyıldan 20. yüzyıl başlarına kadar sürdürülmüş, İmparatorluğun yayıldığı geniş coğrafyada birçok merkezde çok sayıda ahşap direkli ve tavanlı cami inşa edilmiştir⁹⁶.

Çalışma kapsamında on sekiz cami incelenmiş olup bunların üçü Devrekâni İlçe Merkezinde, on beş adedi Devrekâni İlçesinin Köy ve Mahallelerinde yer almaktadır. Camilerden, Akmescid (Devire Sultan) Cami (Resim: 1-9) , İncegiz Köyü (Halil Bey) Cami (Resim: 10-21), Çayırıcık İsmail Bey Cami (Resim: 22-38), Kurt Köyü Çirışoğlu Cami (Resim: 50-67), ve Merkez İsmail Bey Cami (Resim: 39-49) Candaroğulları Beyliği Döneminde inşa edilmiştir. Bozkocatepe Köyü (Kadı Çelebi) Cami (Resim: 68-75) Yazıbelen (Kırvaç) Köyü Cami (Resim: 76-86), Lâçin Köyü Cami (Resim: 87-99), Akdoğan Köyü Cami (Resim: 100-110), Kadioğlu Köyü Cami (Resim: 111-126), Mütevellî Mahallesi Cami (Resim: 127-135), Contay Köyü Cami (Resim: 136-148) Şenlik Köyü Cami (Resim: 149-173), Mütevellî Mahallesi Geceni Çavuş Cami (Resim: 174-184), Çarşı (Hacı Muhittin) Cami (Resim: 185-207), Çörekçi Köyü Elmalı Cami (209-223), Kanlıabat Köyü Cami (Resim: 224-230) Osmanlı Döneminde inşa edilmiştir. Hacı Osman Camisi ise (Resim: 231-247) Cumhuriyet Döneminde inşa edilmiştir.

4.1.1. Plan Özellikleri ve Mekân anlayışı

Çalışma kapsamında incelenen camiler plan şeması yönünden beş grupta değerlendirilmiştir. İncelenen camiler Halit Çal'ın yapmış olduğu tipolojiye göre değerlendirilmiştir⁹⁷.

⁹⁴ Mahmut Akok, 'Kastamonu'nun Kasaba Köyünde Candaroğlu Mahmut Bey Camii', **Belleten**, S. 38, C.X, 1946, s. 293, 301.

⁹⁵ Erdal Eser, 'Küre-i Hadid Köyü'nde Candaroğlu İsmail Bey Cami', **Vakıflar Dergisi**, S. 26, Ankara, 1997, s. 238.

⁹⁶ Zekiye Uysal, '18. Yüzyıldan Ahşap Direkli İki Cami', **Turkish Studies**, C.9, Ankara, 2014, s.1109.

⁹⁷ Halit Çal, **Niğde Şehrindeki Ahşap Tavanlı Camiler ve Mescitler**, Ankara, 2000.

4.1.1.1 Derinlemesine Dikdörtgen Planlı Tek Mekânlı Ahşap Tavanlı Camiler

Çayırıcık İsmail Bey (Çizim: 3), Kurt köyü Çirişoğlu (Çizim: 5), Lâçin köyü (Çizim: 12), Akdoğan Köyü (Çizim: 13), Müteveli Mahallesi (Çizim: 15), Contay Köyü (Çizim: 16), Çörekçi Köyü (Çizim: 26), Kanlıabat Köyü (Çizim: 27) camileri mihrap yönünde dikdörtgen planlı, tek mekânlı ahşap tavanlı camilerdir.

Bu plan tipine giren camilerde, kuzey güney doğrultuda mihraba dik uzanan, dikdörtgen planlı harim her hangi bir taşıyıcı ile bölünmemiş, ahşap tavan doğrudan duvarlara oturtulmuştur. Devrekâni ilçesinde bu plan tipine giren Çayırıcık İsmail Bey ve Kurt Köyü Çirişoğlu cami Candaroğu Beyliği döneminde, Lâçin Köyü, Akdoğan Köyü, Müteveli Köyü, Contay Köyü, Çörekçi Köyü, Kanlıabat Köyü camilerinin inşası ise Osmanlı döneminde gerçekleştirilmiştir.

Müteveli Köyü Camisi'nin günümüzde betonarme olan üst örtüsünün, caminin ilk inşasında ahşap olduğu düşünülmektedir.

Çalışma kapsamında incelenmiş olan mihraba dik dikdörtgen planlı, tek mekânlı ahşap tavanlı camilerden Çayırıcık İsmail Bey, Kurt Köyü Çirişoğlu, Lâçin Köyü, Müteveli Mahallesi ve Çörekçi Köyü, camilerinde; harimin kuzeyine sonradan eklenen doğu batı doğrultuda uzanan tek veya iki katlı son cemaat yerlerinin bulunduğu görülmektedir.

Kastamonu Merkez İlçesinde Şeyh Ahmet Cami (1206), Yılanlı Cami (1272), Akçasu Cami (1200-1230), Deveci Sultan Cami⁹⁸, Taşköprü'de; Kasım Bey Cami (1359), Bey Köyü Cami (1430-31)⁹⁹, Boyabat-Gazideresi Köyü Camisi (1905-6), Boyabat-Hamzalı Köyü Cuma Camisi (1850), Çampaşa Sakızı Köyü Camisi (1869-1900), Boyabat-Yılanlı (Esentepe) Köyü Camisi (1891), Safranbolu'da Bulunan Yörük Köyü-Aşağı Mahalle Camisi (1891) ve Akören Köyü- Hacı Halil Ağa Camisi (1802)¹⁰⁰, Tosya'da Geyikli Cami, Sinop'ta Derepazarı Cami¹⁰¹, Amasya'da Kaleköy

⁹⁸ Nevzat Serin, **Selçuklu ve Beylikler Döneminde Kastamonu Camileri**, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İslam Tarihi ve Sanatları Ana Bilim Dalı (Yüksek Lisans Tezi), Isparta, 2018, s. 13-16-38-41.

⁹⁹ Zeynep Aytekin, **Taşköprü İli Türk Devri Yapıları**, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sanat Tarihi Ana Bilim Dalı (Yüksek Lisans Tezi), Kayseri, 2016, s. 76.

¹⁰⁰ Halit Çal, **Boyovası/Boyabat Kazasında Türk Mimarisi (Hurufat Defterlerine Göre)**, Ankara 2014, s.117-121, 130-132, 149-152, 251-254, 295-297.

Cami¹⁰², Ordu'da Fatsa Aşağı Yavaş Köyü Cami (XIX)¹⁰³, Samsun'da Ayvacık Tiryakioğlu cami (1867-68)¹⁰⁴, Niğde'de Dörtayak Künkbaşı cami (1766)¹⁰⁵, Karapınar'da Kayacık Cami'nin (1899)¹⁰⁶ mihraba dik, dikdörtgen planlı, tek mekânlı ahşap tavanlı olduğu, tavan döşemesinin duvarlara bindirildiği ve mahfil dışında harimi sahınlara bölen taşıyıcı sistemin görülmediği örneklerdir.

4.1.1.2. Kare Planlı Tek Mekânlı Ahşap Tavanlı Camiler

Bu tip camiler kare planlı, tek mekânlı ahşap tavanlı, tavan döşemesinin duvarlara bindirildiği ve mahfil dışında harimi sahınlara bölen taşıyıcı sistemin görülmediği örneklerdir. Devrekâni'de incelenmiş olan; İnceğiz Köyü (Halil Bey) Cami (Çizim: 2), Müteveli Mahallesi Cami (Çizim: 15) Müteveli Mahallesi Geceni Çavuş Cami (Çizim: 18), Kadioğlu Köyü Cami (Çizim: 14) kare planlı tek mekânlı ahşap tavanlı camiler grubuna girmektedir.

Uşakta Kavaklı Köyü cami¹⁰⁷, Antalya Tahta mescit cami¹⁰⁸, Kars Akdere Köyü cami¹⁰⁹, Ankara Hamidiye cami¹¹⁰, kare planlı tek mekânlı ahşap tavanlı camiler grubuna girmektedir. Yozgat'ta Cevahir Ali Efendi cami (1788), Soma Hızır İlyas bey cami bu plan tipine örnek olabilecek kareye yakın tek mekânlı ahşap tavanlı camilerdir¹¹¹.

¹⁰¹ Yılmaz Can, 'Kastamonu ve Sinop Yöresinde Bulunan Ahşap Camiler', **Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, 2003, S. 14-15, s. 118-120.

¹⁰² Fazilet Koçyiğit Tepe, 'Zamana Yenik Düşen Bir Esere Görgü Tanığı Olmak; Amasya Kaleköy Cami', **Karadeniz Araştırmaları Dergisi**, 2017, S. 53, s.162.

¹⁰³ Ahmet Ali Bayhan, 'Orduda Yeni Tespit Edilen Ahşap Camiler', **Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi**, Erzurum, 2006, S. 16, s. 46.

¹⁰⁴ Eyüp Nefes, 'Samsun'da Ahşap Bir Osmanlı Eseri, Ayvacık Tiryakioğlu Cami', **Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, 2010, S.28, s. 165.

¹⁰⁵ Halit Çal, **Niğde Şehrindeki Ahşap Direkli Camiler**, Ankara, 2000, s. 78.

¹⁰⁶ Mithat Bayrakçı, **Karapınar Tarihi Camileri**, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sanat Tarihi Ana Bilim Dalı (Yüksek Lisans Tezi), Konya, 2018, s.33.

¹⁰⁷ Serap Erçin Koçer, Karahallı'da Ahşap Tavanlı Bir Cami: Kavaklı Cami, **Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, S.60, 2019, s. 59.

¹⁰⁸ Serkan Kılıç, Elmalı'daki Ahşap Tavanlı Cami ve Mescitler (Osmanlı Dönemi), **Mediterranean Journal of Humanities**, VIII/2, 2018, s.409.

¹⁰⁹ Muhammet Arslan, Kars'ın Ahşap Destekli Köy Camileri, **Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, S.26, 2020, s. 580.

¹¹⁰ Ankara Vakıf Eserleri Envanteri, 2016, s.50.

¹¹¹ Rüçhan Arık, **Batılılaşma Dönemi Türk Mimarisi Örneklerinden Anadolu'da Üç Ahşap Cami**, Ankara Üniversitesi Basımevi, 1973, s.11-23.

4.1.1.3. Derinlemesine Dikdörtgen Planlı Mihraba Dik Dört Sahınlı Camiler

Bu tip camilerde harim üç adet serbest ahşap direk ile dört sahına bölünmüş vaziyettedir. Devrekâni’de bu gruba giren tek cami; Amescid (Devire Sultan) Camisidir (Çizim: 1). Ankara Ahi Elvan Cami¹¹², Konya Meram mescidi¹¹³, Konya Tatköy Cami¹¹⁴ mihraba dik dört sahınlı camiler grubuna girmektedir.

4.1.1.4. Derinlemesine Dikdörtgen Planlı Mihraba Dik Üç Sahınlı Camiler

Bu tip camilerde harim iki adet serbest ahşap direk ile üç sahına bölünmüş vaziyettedir. Devrekâni’de bu gruba giren camiler; Bozkocatepe Köyü (Kadı Çelebi) Cami (Çizim: 10), Merkez İsmail Bey Cami (Çizim: 4), Yazıbelen (Kırvaç) Köyü Cami (Çizim: 11), Çarşı (Hacı Muhittin) Cami (Çizim: 19), Şenlik Köyü (Çizim: 17) Camisidir.

Karapınar’da; Hotamış cami (1900) Kareye yakın, Yeşilyurt cami (1923), Türüdiye cami (1945) kareye yakın, Küçük Aşlama Cami kareye yakın (1950)¹¹⁵, İlgin Gölyaka Köyü cami (18-19. Yüzyıl)¹¹⁶ bu plan tipine örnek olabilecek üç sahınlı camilerdir.

4.1.1.5. Derinlemesine Dikdörtgen Planlı Tek Kubbeli Camiler

Bu plan tipinde kare planlı harim üzeri tek kubbe ile örtülmüştür. Harim bölümünün kubbe ile kapatıldığı örneklerle 13. yy dan beri karşılaşılmaktadır¹¹⁷. Devrekâni’de incelenmiş olan on sekiz camiden sadece Hacı Osman Camisi’nde (Çizim: 28) kubbe uygulaması görülmektedir. İçte kubbe ile kapatılmış olunan cami

¹¹² Ankara Vakıf Eserleri Envanteri, 2016, s.14.

¹¹³ Yılmaz Önge, ‘Konya Meram Mesiresindeki Mimari Bir Manzume’, **Vakıflar Dergisi**, S.14, Ankara, 1985, s.378.

¹¹⁴ Ahmet Yavuzylmaz, ‘Konyada Ahşap Direkli Bir Köy (Tatköy) camii’, **Yaşar Erdemir’e Armağan: Sanat Tarihi Yazıları**, Konya, 2019, s.108.

¹¹⁵ Mithat Bayrakçı, **a.g.t.**, 2018, s.37-46-49-54.

¹¹⁶ Ali Boran, **İlgin Kültür Envanteri**, Konya, 2013, s.53.

¹¹⁷ Murat Katoğlu, ‘13 Yüzyıl Konya’sında Bir Cami Grubunun Plan Tipi Ve Son Cemaat Yeri’, **Türk Etnografya Dergisi**, S. 9, Ankara, 1967, s. 81.

dışarıdan dört yönlü kırma çatı ile örtülüdür. Devrekâni'de son cemaat mahali özgün olan nadir yapılarıdır. Son cemaat bölümü doğu batı doğrultuda dikdörtgen planlıdır.

Kastamonu'da Alaca mescid¹¹⁸, İbn-i Neccar cami (1353), Sinop'ta Saray Camisi (1375) tek kubbeli camiler grubunda yer almaktadır¹¹⁹. Taşköprü'de Tekke camii, Hacı Ahmet Ağa Camii, Yazıhamit Köyü Camii, Kızılkese Camide tek kubbeli plan tipinin örnekleridir¹²⁰.

4.1.2. Malzeme ve Teknik

Devrekâni camilerinde taş, tuğla, ahşap ve alçı malzemenin kullanıldığı görülmüştür.

Devrekâni camilerinde taş; moloz veya kesme taş şeklinde kullanılmıştır. Moloz taş camilerde beden duvarlarında görülürken, kesme taş daha çok cephe köşelerinde görülmektedir. Cepheleri sıvanmadan bırakılmış olan Akmesit (Devire Sultan), Çayırık İsmail Bey, Kurt Köyü Çirioğlu, İsmail Bey, Lâcin Köyü, Kadioğlu Köyü, Müteveli Mahallesi, Şenlik Köyü, Müteveli Mahallesi Geceni Çavuş Camileri beden duvarlarında moloz taş kullanılmışken, cephe köşelerinde kesme taş malzeme kullanıldığı görülmektedir.

Bozkocatepe Köyü (Kadı Çelebi) Camisi'nin beden duvarlarının büyük çoğunluğu kesme taş olsa da kısmen moloz taş kullanımı vardır.

Kanlıabat Köyü Camisi'nde ise güney duvar üzerinde yer alan pencere kenarlarında dökülen sıvalardan yapının ilk inşasında moloz taş malzemenin kullanıldığı anlaşılmaktadır. Çontay Köyü Camisi'nin günümüzde cepheleri sıvalı olup arşiv belgelerinde yapının beden duvarlarının moloz taş ile inşa edilmiş olduğu yazmaktadır. Cepheleri sıvalı olan İncegiz Köyü, Yazıbelen Köyü, Çarşı (Hacı Muhittin) ve Hacı Osman Cami'lerinde ise malzeme ve tekniğin türü tespit edilememiştir.

¹¹⁸ Kenan Bilici, **a.g.t.** Ankara, 1991.

¹¹⁹ Mehmet Özkarcı, **a.g.t.** 1992, s. 67-81, 86-91.

¹²⁰ Zeynep Aytekin, **a.g.t.** 2016, s. 249-125-278-170.

Süsleme malzemesi olarak kullanılan tuğla; camilerin cephelerinde ve pencere kemerlerinde görülmektedir. Çayırıcık İsmail Bey Camisi'nin pencere kemerlerinde, Bozkocatepe Köyü (Kadı Çelebi) Camisi'nin ise hem pencere üzerlerinde yer alan hafifletme kemerlerinde hem de cephelerde yer alan kare panolar içerisinde makili yazı olarak kullanılmıştır.

Camilerde ahşap malzeme ise çoğunlukla minarelerde, cephelerde yer alan hatıllarda, mahfillerde, minberlerde ve minarelerde görülmektedir. Köylerde yer alan Akdoğan, Çörekçi, Kanlıabat ve Kut Köyü Çirişoğlu cami minareleri ahşap malzemeden yapılmış, minare dıştan sac levha ile kaplanmıştır. Akdoğan Köyü Camisi'nde cephe köşelerinde dikey ve cephelerde yatay olarak, Çayırıcık İsmail Bey ve İsmail Bey Camisi cephelerinde yatay olarak ahşap hatıllar görülmektedir. Mahfillerde mahfili taşıyan ve mahfilde tavanı destekleyen direklerde de ahşap kullanımı görülmektedir. Yapı malzemesi olarak kullanılan ahşap, tavan göbeklerinde çıtaların farklı kompozisyonlar oluşturacak şekilde birleştirilmesi ile süsleme programlarında da kullanılmıştır.

Devrekâni camilerinde alçı malzeme mihraplarda karşımıza çıkmaktadır. İncelenen mihraplardan Contay Köyü, Merkez Çarşı (Hacı Muhittin) Cami, Hacı Osman Cami, Merkez İsmail Bey, Kurt Köyü Çirişoğlu, Lâçin Köyü Ve Şenlik Köyü Camileri'nin mihraplarında alçı malzeme kullanımı görülmüştür.

4.1.3. Yapı Elemanları

4.1.3.1. Örtü Elemanları

Devrekâni'de incelenen on sekiz camiden on yedi adedi düz ahşap tavanla, bir caminin ise kubbe ile örtüldüğü tespit edilmiştir.

Devrekâni camilerinden Lâçin Köyü, Mütevelli Mahallesi Geceni Çavuş, Bozkocatepe Köyü (Kadı Çelebi) Ve Mütevelli Mahallesi Camilerinin üst örtüleri sonraki dönemlerde betonarme olarak yenilenmiştir. Akmescid (Devire Sultan), İsmail Bey, Çayırıcık İsmail Bey, Kurt Köyü Çirişoğlu, Akdoğan Köyü, Contay Köyü, Çörekçi Köyü, Kanlıabat Köyü, İnceğiz Köyü, Kadioğlu Köyü, Yazıbelen

(Kırvaç) Köyü, Şenlik Köyü, Çarşı (Hacı Muhittin) Camileri ahşap kirişlemesi alttan kaplama tavan ile örtülüdür.

Tavan döşemelerinin merkezine tavan göbeğinin yerleştirildiği örnekler; İnceğiz Köyü (Halil Bey) Cami, Çayırıcık İsmail Bey Cami, Yazıbelen (Kırvaç) Köyü Cami, Akdoğan Köyü Cami, Kadioğlu Köyü Cami, Çontay Köyü Cami, Şenlik Köyü Cami, Çarşı (Hacı Muhittin) Cami, Çörekçi Köyü Camisidir.

İnceğiz Köyü (Halil Bey) Camisi'nde tavan merkezine yerleştirilen sekizgen göbek çıtalar ile oluşturulmuş basit bir uygulamadır. Çayırıcık İsmail Bey Camisi tavan göbeği ongen formlu olup göbek merkezinden kademeli olarak düzenlenmiştir. Yazıbelen (Kırvaç) Köyü Cami tavan göbeği kuzey güney doğrultuda dikdörtgen bir pano içerisinde yer almakta olup çıtalar ile oluşturulmuştur. Akdoğan Köyü Cami tavan göbeği sekizgen formda olup kademeli bir şekilde yapılmıştır. Kadioğlu camisi tavan merkezinde yer alan yedi kenarlı göbek kare bir pano içerisine yerleştirilmiş çıtalar ile oluşturulmuştur. Çontay Köyü Camisi'nin tavan merkezinde yer alan sekizgen göbek kademeli bir şekilde düzenlenmiştir. Şenlik Köyü Camii'nin tavan göbeği sekizgen formda olup kademeli bir şekilde düzenlenmiştir. Mahfil altında tavan merkezinde yer alan göbeğin küçük bir uygulaması görülmektedir. Çarşı (Hacı Muhittin) Camii'nin tavanı incelenen camiler arasında en detaylı işçilik gösteren örnektir. Cami tavanı dokuz panoya ayrılmış, her pano içerisine tavan göbekleri yerleştirilmiştir. Merkezde yer alan tavan göbeği diğer göbeklere oranla en kademeli olanıdır. Çörekçi Köyü Camii'nin tavan göbeği oldukça basit olup çıtalar ile oluşturulmuştur.

İncelenen camilerden sadece Hacı Osman cami kubbe ile kapatılmıştır. Pandantifler ile geçilen kubbe harimin üzerini kapatır vaziyettedir. Kubbe dıştan dört yönlü kırma çatı ile örtülmüştür.

4.1.3.2. Taşıyıcılar

İncelenen camilerde üstten gelen yük Amescid (Devire Sultan), Bozkocatepe Köyü (Kadı Çelebi) Cami, İsmail Bey Cami, Yazıbelen (Kırvaç) Köyü Cami, Çarşı (Hacı Muhittin) Cami, Şenlik Köyü Camii'nde harimi sahınlara bölen ahşap direklere

binmektedir. İnceğiz Köyü (Halil Bey), Mütevellî Mahallesi Geceni Çavuş, Kadioğlu Köyü, Çayırıcık İsmail Bey, Kurt Köyü Çirişoğlu, Lâcin Köyü, Akdoğan Köyü, Mütevellî Mahallesi, Contay Köyü, Çörekçi Köyü, Kanlıabat Köyü Ve Hacı Osman Camilerinde ise kargir taş duvarlara binmektedir.

İç mekânda Ahşap direklerin kullanıldığı diğer bir alan ise mahfilleridir. Altta mahfil girişlerine bağlanan serbest ya da duvara bitişik ahşap direkler mahfil katında da aynı hizada devam ettirilerek tavan girişlerine bağlanmıştır.

Dış cephede çatıyı desteklemek için Akdoğan Köyü Cami Ve Kadioğlu Köyü Camisi'nin cephe ve cephe köşelerinde, Şenlik Köyü Camisi'nin son cemaat mahali bölümünde hatıllar dikey ve yatay olarak görülmektedir. İsmail Bey Camisi'nin pencere üzerlerinde, Çayırıcık İsmail Bey Camisi'nin pencere hizalarında, Kurt Köyü Çirişoğlu Camisi'nin cephe üzerlerinde ve Çarşı (Hacı Muhittin) Camii'nde ise saçak altında yatay vaziyette hatıllar görülmektedir. Yazıbelen (Kırvaç) Köyü Cami, Çontay Köyü Cami, İnceğiz Köyü (Halil Bey) Cami, Kanlıabat Köyü Cami'nin cepheleri sıvalı olduğu için hatıl kullanımı anlaşılamamıştır.

Devrekâni camilerinde pencere açıklıklarında yuvarlak ve sivri, kapı açıklıklarında ise yuvarlak veya basık kemer görülmektedir. Üstten gelen yükü hafifletmek için pencerelerde Akmescid (Devire Sultan) Camii'nde sivri kemerli alınlıklar, Bozkocatepe Köyü (Kadı Çelebi) Camii'nde alt kısımda yer alan pencerelerde sivri, üst kısımda yer alan pencerelerde basık kemerli alınlıklar, Kurtköy Çirişoğlu Mahalle Camii'nde yonca biçimli pencereler üzerinde sivri kemerli alınlıklar, Mütevellî Mahallesi Camii'nde yuvarlak kemerli alınlıklar, Mütevellî Mahallesi Geceni Çavuş Camii'nde sivri kemerli alınlıklar, Çarşı (Hacı Muhittin) camisi pencerelerinde sivri kemerler, Çayırıcık İsmail Bey Camii'nde üst kısımda yer alan pencerelerde sivri kemer kullanımı üstten gelen yükü hafifletmektedir.

Devrekâni'de sadece bir camide kubbe uygulaması tespit edilmiştir. Kubbe ile kapatılmış Hacı Osman camii'nde üstten gelen yük pandantifler ile hafifletilmeye çalışılmıştır.

4.1.4. Mimari Ögeler

4.1.4.1. Mihraplar

Mihrap, camilerde, mescidlerde ve namazgâhlarda kible yönünü gösteren yerdir ve imamın cemaatin önünde durup namaz kılmalarını amaçlayan yerdir.¹²¹ Arap kökünden türetilen mihrabın MIF'al kalıbındaki ism-I alet veya mübalağa kipi kelimesi olarak "mahvetmesi", tekil mihrab veya çoğulcu meharib olarak çok çeşitli anlamlarda kullanıldığı bilinmektedir¹²². Mihrap kelimesinin, söz konusu önemli yerlere ulaşmak veya onu korumak ve savunmak için büyük çaba ve bağlılıkla mücadele eden "çatışmak ve savaşmak" anlamına gelen harb / harabe köklerinden geldiği söylenir¹²³. Yedinci yüzyıldan sonra, cami mescid vb. Yerlerde, duvarda bulunan ve Kabe'nin yönünü gösteren içi boş veya gömme yer anlamında, İslam Sanatı'na özgü bir mimari unsuru adlandırmak için kullanılmış, imamlara adanmıştır¹²⁴.

Emevi döneminde mihraplar yarım daire biçimli ya da at nalı planlı bir niş biçiminde gerçekleşmiştir. Medine Camii'nde yarı dairesel niş şeklindeki ilk mihrap uygulanmıştır. Bu Halife Yürüyüşü b. Abdul Malik (707-709) Vali Omar b. Caminin genişlemesi sırasında Abdülaziz tarafından yapılmıştır. Sunak ilk oldu. Medine'deki evinin avlusunda dua ederken yüzünü çevirdiği yere işaret etmek ve ona bir imam olduğunu hatırlatmak gibi sembolik bir işlevi var. Aynı şekilde mihrap Fustat'taki Amr Camisi'nde ve Şam'da Emevi Camii'nde de görülmektedir. Üç camide de görülen ilk mihrap günümüze ulaşmamıştır¹²⁵.

¹²¹ Mehmet Pınar, **Nevşehir Mihrapları**, EÜ, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sanat Tarihi Anabilim Dalı, (Yüksek Lisans Tezi), Kayseri, 2011, s. 7.

¹²² Tolga Bozkurt, **Osmanlı Selatin Camii Mihrapları**, SÜ, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sanat Tarihi Anabilim Dalı, (Doktora Tezi), Konya, 2007, s. 8.

¹²³ Tuğba Erzincan, 'Mihrap', **TDV İslam Ansiklopedisi**, C.30, İstanbul, 2005, s. 30.

¹²⁴ Celal Esad Arseven, 'Mihrab', **Sanat Ansiklopedisi**, C.3, s. 1347; Doğan Hasol, "Mihrap", **Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü**, İstanbul, Yem Yayın (Yapı-Endüstri Merkezi Yayınları), 1975, s. 354; Aytaç Eker 'Mihrap', **Yeni Rehber Ansiklopedisi**, Cilt 14, İstanbul: Türkiye Gazetesi Yayınları, 1994, s.128.

¹²⁵ Eylem Yurdakul, **Kayseri Mihrapları (Kayseri Merkez ve İlçelerinde Bulunan Cami ve Mescidlerdeki Mihraplar)**, EÜ, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sanat Tarihi Anabilim Dalı, (Yüksek Lisans Tezi), Kayseri, Ocak 2007, s. 8.

Anadolu'da erken dönemde alçının kullanıldığı sadece iki örnek bulunmaktadır. Bunlar Harput Ulu Camii (XII. yüzyılın ikinci yarısı) ve Konya Sakahane Mescidi (XIII. yüzyılın ikinci yarısı) mihraplarıdır¹²⁶.

Devrekâni'de bulunan ve çalışma kapsamında incelenen on sekiz camide on sekiz adet mihrap incelenmiştir. Bunlardan Bozkocatepe Köyü (Kadı Çelebi) Cami ve Çayırıcık İsmail Bey Camii'nin mihrapları sonraki dönemlerde gerçekleştirilen onarımlarda çini ile kaplanmıştır. Çörekçi Köyü Cami, Mütevellî Mahallesi Geceni Çavuş Cami ve Yazıbelen Köyü (Kırvaç) Camii'nin mihrapları günümüzde fayans ile kaplanmıştır.

Akmescid (Devire Sultan), İnceğiz Köyü (Halil Bey), Kadıoğlu Köyü, Kanlıabat Köyü Camileri mihrapları duvar içinde bir niş açılarak yapılmıştır. Çontay Köyü, Çarşı (Hacı Muhittin) Cami, Hacı Osman Cami, İsmail Bey Cami, Kurt Köyü, Çirişoğlu Cami, Lâçin Köyü Cami ve Şenlik Köyü Camii mihraplarında ise alçı malzeme görülmektedir.

Akmescid (Devire Sultan) Camii mihrabı sivri, İnceğiz Köyü (Halil Bey) Cami mihrabı yuvarlak kemerli, Kadıoğlu Köyü Cami mihrabı sivri kemerli olarak düzenlenmiştir. Akdoğan Köyü Camii'nde ise yuvarlak kemerli mihrap harime doğru çıkıntı yapmaktadır.

İncelenen camilerden Çontay Köyü, Çarşı (Hacı Muhittin) Cami, Hacı Osman Cami, İsmail Bey Cami, Kurt Köyü Çirişoğlu Cami, Lâçin Köyü Cami Ve Şenlik Köyü Camilerinin alçı mihrapları kalıplama tekniğinde yapılmış olup özgün özellik göstermektedir. Bunlardan Kurt Köyü Çirişoğlu Camii'nin mihrap nişi beş kenarlı, Çontay Köyü Camii, Çarşı (Hacı Muhittin) Camii, Hacı Osman Camii, İsmail Bey Camii, Kurt Köyü Çirişoğlu Cami, Lâçin Köyü Cami Ve Şenlik Köyü Cami mihrap nişleri ise yarım daire planlıdır.

¹²⁶ Ömür Bakırer, *Onüç ve Ondördüncü Yüzyıllarda Anadolu Mihrapları*, Ankara, 1976, s. 33.

4.1.4.2. Minberler

“Yükselme, Yükseltme anlamına gelen ‘nebr’ kökünden türeyen minber kelimesi ‘yükselerek çıkılan yer’ anlamına gelmektedir. Camilerde hutbe okuyan görevlinin daha iyi görülebilmesi ve sesinin iyi bir şekilde duyulması için çıktığı mimari elemandır¹²⁷. İlk defa Hz. Peygamber döneminde, Mescidi Nebevi’de kullanıldığı bilinen Minber, dört Halife ve Emeviler döneminde yaygınlaşmıştır¹²⁸.

Minberler; kapı, taç, merdiven, aynalık, korkuluk, süpürgelik, köşk, külah ve âlem den oluşmaktadır.

Devrekâni’de bulunan on sekiz camide on sekiz adet minber incelenmiş olup incelenen minberlerden bir kaçı dışında, görsellikten ziyade fonksiyonelliğin ön planda olduğu görülmüştür.

Akmescid (Devire Sultan), İnceğiz Köyü (Halil Bey), Yazıbelen (Kırvaç) Köyü, Akdoğan Köyü, Kadioğlu Köyü, Çontay Köyü, Çörekçi Köyü, Kanlıabat Köyü Camisi minberleri yakın dönemde yapıya ilave edilmiştir. Bozkocatepe Köyü (Kadı Çelebi) Camisi’nde ise minber, mihrapta kullanılan kaplama malzemesi ile kaplanmıştır.

Çayırıcık İsmail Bey Cami minberi sade olmakla beraber, köşk ve süpürgelik bölümü kemerleri dilimli bir şekilde tasarlanmıştır. Herhangi bir süsleme unsuru görülmeyen minber basit bir külah ile sonlanmaktadır.

Kurt Köyü Çirişoğlu cami minberi incelenen minberler arasında en itinalı işçilik gösteren minberdir. Minberin süpürgelik bölümü kemerleri bursa kemer formunda olup, geçit ve köşk altı kemeri sivri kemerlidir. Geceni Çavuş cami minberi Kurt Köyü Çirişoğlu cami minberi ile kalem işi süslemeleri dışında büyük oranda benzerlik göstermektedir.

İsmail Bey, Lâçin Köyü, Mütevellî mahallesi ve Hacı Osman cami minberi büyük oranda birbirleri ile benzerlik göstermedirler. Dört minberde de aynalık

¹²⁷ Nebi Bozkurt, ‘Minber’, **TDV İslam Ansiklopedisi**, 2005, C.30: s.101

¹²⁸ Yılmaz Can, ‘Minberin Cami Mimarisine Katılımı’, **Dilbilimleri Akademik Araştırma Dergisi**, 2008, C:8, s.12-13.

bölümü içerisine üçgen bir pano yerleştirilmiştir. İsmail Bey Camisi dışında, Lâçin Köyü, Mütevelli mahallesi ve Hacı Osman cami minberlerinde panolar içerisinde oval dilimli madalyonlar görülmektedir. İsmail Bey cami minberinde süpürgelik kısmı dilimli kemerli açıklıklar şeklindeyken diğer minberlerde bu kısımlar dikdörtgen panolar şeklinde tasarlanmıştır. Lâçin Köyü ve Mütevelli Mahallesi cami minberlerinde hâkim süsleme unsuru baklava dilimi motifleri iken, Hacı Osman caminde ise merdiven korkulukları ve aynalık altında oval madalyonlardır.

Çarşı (Hacı Muhittin) cami minberi ile Şenlik Köyü Cami minberleri form ve tasarım yönünden benzerlik göstermektedir. İki minberde de geçit ve süpürgelik bölümü kemerleri dilimli bir şekilde tasarlanmış, aynalık bölümü Çarşı Cami minberinde kare, Şenlik Köyü Cami minberinde ise dikdörtgen panolara ayrılmıştır.

Şenlik Köyü Cami minberi aynalık panoları içerisinde oval çarkıfelek motifleri görülürken, Çarşı (Hacı Muhittin) cami minberinde yer alan pano içleri boş bırakılmıştır. Şenli Köyü Cami minberinde köşk altı, dikdörtgen tek bir pano içerisinde baklava dilimi motifi görülürken, aynı bölüm Çarşı (Hacı Muhittin) cami minberinde yatay dikdörtgen panolar şeklindedir.

4.1.4.3. Mahfiller

İncelenen camilerin tamamının kuzey yönünde mahfiller yer almaktadır. Mahfilleri destekleyen direkler duvara bitişik ve serbest şekilde bulunmaktadır. Direkler arası harime giriş kapısı ekseninde boş kalacak şekilde düzenlemiştir. Doğu ve batıda mahfil altında kalan bölümler ahşap korkuluklar ile çevrelenmiştir. Mahfile çıkışın sağlandığı merdivenler genellikle harimin kuzeydoğu ya da kuzey batı köşelerinde yer alırken, Çontay Köyü Cami mahfiline geçiş yapının doğu dış beden duvarına bitişik olarak sonradan inşa edilmiş olan merdiven ile sağlanmaktadır. Çayırıcık İsmail Bey, Bozkocatepe Köyü (Kadı Çelebi), Hacı Osman, Mütevelli mahallesi Geceni Çavuş, Lâçin ve Mütevelli mahallesi camilerinin mahfillerine geçiş son cemaat mahalinde yer alan merdiven ile sağlanmaktadır.

Devrekâni’de incelenmiş olan on sekiz camide yer alan on sekiz adet mahfilde, doğu batı yönünde uzanıp çıkma yapmayanlar, mihrap yönüne dikdörtgen, kare veya kavisli çıkma yapanlar, doğu ve batı yönünde çıkma yapanlar, doğu batı ve

güney yönde çıkma yapanlar, batı yönde çıkma yapanlar ve L planlı olan mahfiller görülmektedir. Bunlardan Bozkocatepe Köyü (Kadı Çelebi), Çontay Köyü, Lâçin Köyü, Mütevelli mahallesi Geceni Çavuş ve Çörekçi Köyü Camileri mahfilleri mihrap yönünde çıkma yapmazken, Yazıbelen (Kırvaç) Köyü, Kadioğlu Köyü mahfilleri dikdörtgen, İsmail Bey cami mahfili mihrap yönünde kare çıkma yapmaktadır. Akdoğan Köyü Cami mahfili ise L planlı olup mihrap yönüne dikdörtgen bir çıkma yapmaktadır. İnceğiz Köyü (Halil Bey) ve Akmesicid (Devire Sultan) camileri mahfillerinde ise mihrap yönünde doğu ve batı ucunda dikdörtgen, Çayırıcık İsmail Bey Camisi'nde kare planlı çıkmalar görülmektedir. Kurt Köyü Çirişoğlu Camisi'nde hem doğu batı ucunda hem de güney yönde üç adet çıkma görülmektedir. Şenlik Köyü, Mütevelli mahallesi, Hacı Osman ve Çarşı (Hacı Muhittin) cami mahfilleri ise mihrap yönünde kavisli çıkmalar yer almaktadır. Kanlıabat Köyü Camisi mahfilinde ise batı yönde tek çıkma görülmektedir.

4.1.4.4. Pencereleler

Devrekâni'de incelenen camilerde pencereler hem iç mekânın aydınlatılmasında hem de cephede hareketliliğin sağlanmasında önemli bir rol oynamaktadır. Genel olarak camilerin kuzeyine sonrada eklenilmiş olan bölümlerde kullanılan pencereler ile harime açılan pencere açıklıkları form ve boyut olarak farklılık göstermektedir.

Pencere açıklıklarının cephede yer aldığı sıra sayısı açısından bakıldığında, cephelerinde iki sıra pencere açıklığı görülen yapılarda genel olarak alt sırada dikdörtgen formlu, üst sırada yuvarlak ya da sivri kemerli pencereler kullanılmıştır. Dikdörtgen formlu açıklıklardan Şenlik Köyü, Kanlıabat Köyü, Kadioğlu Köyü ve İsmail bey cami düz, diğerleri ise taş lentoludur. Çontay Köyü, Çarşı (Hacı Muhittin) cami, Çörekçi Köyü, İnceğiz Köyü (Halil Bey) ve Yazıbelen (Kırvaç) Köyü Camilerinde pencere formları sonraki onarımlarda değişmiş olup, özgün pencere formları bilinmemektedir.

Akmescid (Devire Sultan) ve Kanlıabat Köyü Camilerinin batı cephelerinde pencere açıklıkları görülmemektedir. Cephelerinde hafifletme kemeri kullanılan camiler; Akmescid (Devire Sultan), Bozkocatepe (Kadı Çelebi), Çarşı (Hacı Muhittin), Çayırçık İsmail Bey, Kurt Köyü Çirişoğlu, Lâçin, Mütevelli mahallesi ve Mütevelli mahallesi Geceni Çavuş camileridir. Üst sıra pencerelerinde yuvarlak kemer kullanılmış olan yapılar; Kadioğlu, Kanlıabat, Kurtköy Çirişoğlu, Lâçin, Şenlik ve Mütevelli mahallesi camileridir. Üst sıra pencerelerinde sivri kemer kullanılan yapılar; Çayırçık İsmail Bey ve Hacı Osman camileridir. Akmescid (Devire Sultan) ve İsmail Bey camilerinde üst sırada dikdörtgen formu pencere açıklıkları görülmektedir.

Tüm yapılarda dıştaki açıklığı formu iç mekânda da aynıdır. İçten dışa doğru daralan şevli pencerelerin görüldüğü tek yapı İsmail Bey camisidir. Açıklıkların revzen ile kapatılmış olduğu tek yapı Hacı Osman Camisi güney duvarı üst kısmında yer alan pencerelerdir. Revzenlerin özgün olup olmadıkları bilinmemektedir. Bu örnek dışında Devrekâni camileri pencere açıklıkları ahşap ya da pvc çerçeveli düz cam ile kapatılmıştır.

4.1.4.5. Kapılar

İncelenen yapılardan Akdoğan Köyü Camisi dışında tüm camilerde harime girişin sağlandığı asıl kapı açıklıklarının kuzey cephede yer aldığı görülmüştür. Çayırçık İsmail Bey, Kurt Köyü, Lâçin Köyü, Kadioğlu Köyü, Şenlik Köyü, Mütevelli Mahallesi Geceni Çavuş Cami ve Çörekçi Köyü camilerinde son cemaat bölümü sonradan eklendiği için buralarda özgün kapı açıklıkları bulunmamakta ve yakın dönemde yapılmış ahşap ya da demir kapı kanatları ile örtülmüştür.

İncelenen camilerde anıtsal bir kapı örneği bulunmamaktadır. Akmescid (Devire Sultan) Cami ve Kurt Köyü Camisi'nde kapı açıklığı belirginleştirilmek için kapı kenarlarında üç yönden bordürler kullanılmıştır.

Basık kemere sahip kapılar; Akmescid (Devire Sultan) Cami, Kurt Köyü Cami, Bozkocatepe Köyü (Kadıçelebi) Cami, Şenlik Köyü Cami, Mütevelli Mahallesi Geceni Çavuş Camisidir. Merkez İsmail Bey ve İnceğiz Köyü Camisi'nde yuvarlak kemerli kapı açıklığı görülmektedir.

Çayırıcık Mahallesi İsmail Bey Camisi'nin çift kanatlı ahşap kapısı dikdörtgen formlu olup, kapı kemeri dilimli formda düzenlenmiştir. Merkezde yer alan İsmail Bey Camisi'nin harime giriş kapısı dikdörtgen formlu olup çift kanatlı ahşap kapının söveleri mermer kullanılmıştır. Yuvarlak bir kemere sahip kapıda söveler yukarıya doğru uzatılıp sivriltilerek alınlık görünümü verilmiştir. Kadioğlu Köyü Camisi'nin harimine giriş kuzey cephe ortasında yer alan dikdörtgen formlu iki kanatlı ahşap kapı açıklığı ile sağlanmaktadır. Söve ve lentosu ahşap olan dikdörtgen formlu kapı üzerinde mermer bir panoya yazılmış kitabe metni yer almaktadır. Şenlik Köyü Camisi'nde harime giriş kuzeyde yer alan basık kemerli çift kanatlı ahşap kapı açıklığından sağlanmaktadır.

4.1.4.6. Vaaz Kürsüleri

Devrekânî'de incelenen on sekiz camide on yedi adet vaaz kürsüsü bulunmaktadır. Vaaz kürsüsünün bulunmadığı tek örnek Akmesicid (Devire Sultan) Camisidir. İncelenen kürsüler harimin güneydoğu köşesinde yer almakta, duvara bitişik ya da serbest vaziyette kare veya konik formlardadır. Ahşap malzemeden yapılmış kürsülere merdiven ile ulaşılmaktadır.

Çayırıcık İsmail Bey Camisi'nde mihrabın doğusunda yer alan, taş bir konsol üzerine oturtulmuş kare formlu ahşap kürsü sade bir özellik göstermektedir. Kurt Köyü Çirişoğlu Mahallesi Camisi'nde güneydoğu köşede yer alan dikdörtgen formlu vaaz kürsüsü duvara bitişik olarak inşa edilmiştir. Kurt Köyü Çirişoğlu Mahallesi Camisi'nde dikdörtgen formlu ahşap vaaz kürsüsü sade bir özellik göstermektedir.

Bozkocatepe Köyü (Kadı Çelebi) Cami vaaz kürsüsü mihrapta kullanılan kaplama malzemesi ile kaplanmıştır.

Yazıbelen Köyü Camisi'nde (Kırvaç cami) konik formlu merdiven ile ulaşılan ahşap vaaz kürsüsü, Lâçin Köyü Camisi'nde konik formlu, korkuluklu ahşap vaaz kürsüsü, Şenlik Köyü Camisi'nde konik formda, korkuluklara sahip ahşap vaaz kürsüsü görülmektedir. Mütevelli Mahallesi Geceni Çavuş Camisi'nde vaaz kürsüsü konik formda olup merdiven ile ulaşılmaktadır. Çarşı (Hacı Muhittin) Cami vaaz kürsüsü

yarım konik formlu olup ahşap malzemeden yapılmıştır. Çörekçi Köyü Cami vaaz kürsüsü konik formlu ve oldukça sadedir.

Mütevelli Mahallesi Camisi'nde mihrabın güneydoğu köşesinde yarım daire formunda ahşap vaaz kürsüsü yer almaktadır.

İsmail Bey Cami, Kanlıabat Köyü Cami ve Çontay Köyü Camisi'nin kare planlı ahşap vaaz kürsüleri özellikleri itibariyle sonraki dönemlerde yapılara ilave edilmiştir.

4.1.4.7. Minareler

Devrekâni'de incelenen camilerde minarelerin taş, tuğla ya da ahşaptan yapılmış ve genellikle cami dışında kuzeybatı köşede yer almaktadır. Çörekçi Köyü Elmalı cami ve Kanlıabat camilerinde harim içerisinde kuzeybatı köşede yer alırken, Çayırıcık İsmail Bey Camisi'nde harim içerisinde kuzey batı köşede duvar içine yerleştirilmiştir. İncelenmiş olan bütün minareler tek şerefeli olup sonradan yapıya ilave edilen minareler taş bir kaide ve tuğladan inşa edilmiş gövde kısımlarına sahiptir. Minareler genellikle yapıya sonradan eklenilmiştir. Köylerde incelenmiş olan Akdoğan, Çörekçi, Kanlıabat ve Kut Köyü Çirişoğlu Cami minareleri ahşap malzemeden yapılmış, minareler dıştan sac levha ile kaplanmıştır.

4.1.5. Süsleme

Devrekâni'de incelenen camilerin süsleme açısından oldukça sade oldukları görülmüştür. Yapılarda; mihrap, minber ve tavan döşemesinde görülen süslemeler geometrik, bitkisel ve nesneli başlıkları adı altında değerlendirilmiştir.

4.1.5.1. Geometrik Süsleme

Devrekâni camilerinde geometrik süslemenin bitkisel süslemeye oranla daha yoğun olarak kullanılmış olduğu görülmektedir. Camilerde geometrik süslemenin kullanılmış olduğu öğeler, minberler ve ahşap tavan göbekleridir. Tavan göbeğinin dış biçimlenmesinde kullanılmış olan geometrik süsleme, kare dikdörtgen ya da üçgen çıtaların birleştirilmesi ile oluşturulmuş balıksırtı, baklava dilimi, çok kollu yıldızlar, kare, üçgen ve dikdörtgenlerdir. İnceğiz Köyü, Yazıbelen Köyü (Kırvaç cami), Kurt Köyü Çirişoğlu Mahallesi, Akdoğan Köyü, Çontay Köyü, Çarşı (Hacı Muhittin), Çayırıcık İsmail Bey, Çörekçi Köyü, Kadioğlu Köyü, Şenlik Köyü, Camisi'nin tavanlarında, tavan ile beden duvarlarının birleştiği pervazlarda ve tavan göbeklerinde bu şekilde oluşturulmuş geometrik bezemeler görülmektedir.

Kurt Köyü Çirişoğlu cami minberinde minberin yan aynalık, köşk altı, merdiven korkuluğu ve köşk korkuluğu bölümünde çıtalar ile oluşturulmuş çarkıfelek, mührü Süleyman motifleri yer alır. İsmail Bey, Lâçin Köyü, Mütevelli mahallesi Çarşı (Hacı Muhittin) cami, Şenlik ve Hacı Osman camileri minberlerinde ise oval dilimli madalyonlar, baklava dilimi motifleri geometrik süsleme kompozisyonlarını oluşturmaktadır.

4.1.5.2. Bitkisel ve Nesneli Süsleme

Devrekâni camilerinde çok az görülen bitkisel süsleme motifleri arasında; çiçek, vazodan çıkan çiçek, lale ve kıvrım dallar yer almaktadır. Kurt Köyü Çirişoğlu Cami minberi bitkisel süslemenin yoğun şekilde görüldüğü tek yapıdır. Merdiven korkuluğu, aynalık kısmı ve köşk korkuluğunun birleştiği ince bordürlerde ise kalem işi tekniği ile yapılmış ters düz lale ve kıvrım dallar görülmektedir. Çarşı (Hacı Muhittin) Cami mihrabının alınlık kısmında yer alan mihrap kitabesinde ise çiçek motifleri, Şenlik Köyü Camii minber kapısı üzerinde yer alan dallar bitkisel süsleme unsurlarıdır.

İncelenen Camilerin sadece Kurt Köyü Çirişoğlu Camisi'nin mihrabında zincirden sarkan kandil motifi ve harim iç beden duvarlarında kalem işi ile yapılmış kolon ve giriş motifleri görülmektedir.

4.1.6. Kitabeler

İncelenen Camilerden İnceğiz Köyü (Halil Bey), Bozkocatepe Köyü (Kadı Çelebi), Çontay Köyü, Çayırıcık İsmail Bey Cami, Mütevellî mahallesi, Kadioğlu Köyü, Lâçin Köyü ve Hacı Osman Camileri üzerinde inşa kitabeleri, Yazıbelen Köyü (Kırvaç) Camisi üzerinde onarım kitabesi yer almaktadır. Çarşı (Hacı Muhittin) Cami inşa kitabesi minare kaidesi üzerinde yer almaktadır. Kitabeler mermer yâda kesme taş levhalar üzerine kabartma tekniğinde Sülüs Nesih yâda Rık'a tazında Osmanlıca harfler ile yazılmıştır. Kitabelerde bani isimleri yapıldıkları tarih yer alırken, usta adlarına rastlanılmamıştır. İnceğiz Köyü Cami kitabesinde bani adına rastlanmazken, Bozkocatepe Köyü, Kadioğlu Köyü, Mütevellî Mahallesi, Çontay Köyü ve Hacı Osman Cami kitabelerinde bani adlarına yer verilmiştir. Lâçin Köyü Cami kitabesinin tamamı okunamadığı için bani ismine yer verilip verilmediği bilinmemektedir. Kitabelerde süsleme unsurları bulunmamaktadır. Tespit edilen en erken tarihli inşa kitabesi İnceğiz Köyü Camisine aitken (M.1454), en geç tarihli örnek ise Hacı Osman Camisine aittir (1957).

4.2. Hamamlar

Araştırma kapsamında Devrekâni ilçesinde toplam iki adet hamam incelenmiştir. Bunlardan İsmail Bey Hamamı ilçe merkezinde, Çayırıcık Gelin Hamamı ise Çayırıcık mahallesinde yer almaktadır. İki hamam da genel hamam grubuna girmektedir.

4.2.1. Plan Özellikleri ve Mekân Anlayışı

Devrekâni'de incelenen iki hamamın plan tipinin belirlenmesinde Semavi Eyice'nin yaptığı tipoloji göz önünde bulundurulmuştur.¹²⁹ İsmail Bey Hamamı; ortası kubbeli, enine sıcaklıklı çift halvetili plan tipinin tek halvetli hali görülürken, Çayırıcık Gelin Hamamı'nda soğukluk sıcaklık ve halvetin eş odalar halinde olduğu plan tipi uygulanmıştır.

¹²⁹ Semavi Eyice, 'İznik'te Büyük Hamam ve Osmanlı Devri Hamamları Hakkında Bir Deneme', **Tarih Dergisi**, C.11, S.15, İstanbul 1960, s.99-120.

4.2.1.1. Ortası Kubbeli, Enine Sıcaklıklı Çift Halvetli Ve Çifte Halvetli Plan Tipi

Bu plan tipi; İsmail Bey Hamamı'nda tek halvetli olarak uygulanmıştır. Bu plan tipinde yer alan hamamlara 14. Yüzyılın ikinci yarısından sonra daha sık rastlanılmakta, 17. Yüzyıldan sonra ise çok az sayıda uygulamasının olduğu bilinmektedir.¹³⁰ Kastamonu'da bu plan tipine giren hamamlar; Kastamonu merkez İsmail Bey külliyesi içerisinde yer alan İsmail Bey hamamı (1454-1457)¹³¹, Kastamonu Dede Sultan Hamamı (1514-1515)¹³², Tosya İbrahim Bey Hamamı (1439-1443)¹³³, İstanbul ve Edirne'de Sokullu Mehmet Paşa hamamlarının kadınlar kısımları, Ankara Karaca Bey hamamı kadınlar kısmı, Yenişehir'de Çifte hamam kadınlar kısmı, Niğde'de Çavuş hamamı¹³⁴ bu grupta bulunmaktadır. Çift halvetli plan tipinin tek halvet tasarımı ile uygulandığı hamamlara ise Sivas Gemerek Çepni Köyü II. Nolu hamam örnek olarak gösterilebilir.¹³⁵

4.2.1.2. Soğukluk Sıcaklık Ve Halvet Eş Odalar Halinde Olan Plan Tipi

Çayırıcık Mahallesi Gelin Hamamı'nda sıcaklık ve halvetin eş odalar halinde olduğu plan tipi uygulanmıştır. Hamam soyunmalık, ılıkılık, sıcaklık, halvet ve su deposundan oluşmaktadır.

Kastamonu Taşköprü'de bu plan tipine giren Kurtuluş Köyü Tekke Mahallesi Hamamı (14-15.yy)¹³⁶, Masterlar Köyü Hamamı (17.yy)¹³⁷, Kastamonu'da Vakıf

¹³⁰ Sultan Murat Topçu, **Sivas Hamamları**, Kayseri 2013, s.65-74.

¹³¹ Ahmet Vefa Çobanoğlu, İsmail Bey Külliyesi, **TDV İslam Ansiklopedisi**, c. 23, s. 89. Nezahat Serin, **Selçuklu ve Beylikler Dönemi Kastamonu Camileri**, Süleyma Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İslam Tarihi ve Sanatları Ana Bilim Dalı Isparta 2018, s.121. Mehmet Özkarcı, **a.g.t.** 1992, s.62-66. Ercan Aksoy, **Kastamonu Hamamları**, Konya, 2011, s.55-61.

¹³² Z. Kenan Bilici, **Kastamonu'da Türk Devri Mimarisi ve Şehir Dokusunun Gelişimi (18. Yüzyıl Sonuna Kadar)**, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Doktora Tezi), Ankara, 1991.

¹³³ Mehmet Özkarcı, **a.g.t.** 1992, s.291-294.

¹³⁴ Semavi Eyice, 'Hamam', **TDV İslam Ansiklopedisi**, C.15. s.418-419.

¹³⁵ Sultan Murat Topçu, **a.g.e.** 2013, s. 65-67

¹³⁶ Zeynep Aytekin, **a.g.t.** 2016, s.357.

¹³⁷ Zeynep Aytekin, **a.g.t.** s.363.

Hamamı (13.yy)¹³⁸, Kastamonu Daday'da Balabanağa ve Oğuz Balaban konaklarının hamamları (17.yy)¹³⁹, Seydişehir Seyyid Harun Hamamı'nın kadınlar kısmı (14.yy)¹⁴⁰, Kastamonu Kale Hamamı (1443-1461)¹⁴¹, bu plan tipine örnek olarak gösterilebilir.

4.2.2. Malzeme ve Teknik

Devrekâni'de incelenmiş olunan İsmail Bey Hamamı tamamen moloz taştan, Çayırıcık Gelin Hamamı'nın ise kesme taş ve moloz taştan inşa edilmiş olduğu görülmektedir. Çayırıcık Gelin Hamamı'nın soyunmalık bölümü zemini ve sekileri, soğukluk, ılıkılık, sıcaklık ve halvet hücresinin zemini, sekileri ve belli bir yüksekliğe kadar duvarları mermer kaplanmış olup, kurnalar ve soyunmalık kısmında yer alan havuzda mermer malzemenin kullanılmış olduğu görülmektedir. Harabe durumda olan İsmail Bey Hamamı'nın içine girilememiş ancak yapının 1989 tarihli arşiv kayıtlarından elde edilen fotoğraflarında yapıda sadece seki, kurnalar ve zeminde mermer kullanılmış olduğu görülmektedir.

Devrekâni hamamlarında tuğla kullanımının görüldüğü yerler ise İsmail Bey Hamamı'nda tüteklik bacaları, kapı kemerleri ve kubbelerinde görülmektedir. Çayırıcık Gelin Hamamı'nın içi tamamen yenilenmiş ve sıvanmış olduğundan dolayı kubbelerin malzemesi anlaşılamamıştır. Tuğla kullanımı sadece külhan girişinde tespit edilebilmiştir.

Devrekâni hamamlarında ahşap kullanımının yoğun olarak görüldüğü yerler ise soyunmalık mekânlarıdır. Çayırıcık gelin Hamamı'nda soyunmalık bölümünün batı duvarında iki katlı kabinler ahşap malzeme kullanılarak yapılmıştır. İsmail Bey Hamamı'nın 1989 tarihli arşiv kayıtlarından elde edilen fotoğraflarında ise yapının günümüze ulaşmayan soyunmalık kısmında ahşap malzeme kullanıldığı görülmektedir.

¹³⁸ Kemal Kutgün Eyüpgiller, 'Kastamonu Hamamlar Envanteri', **Türkiye Bilimler Akademisi Kültür Envanteri**, s.151. Ahmet Gökoğlu, **a.g.e.** s.363. Mehmet Özkarcı, **a.g.t.** 1992, s.279-280.

¹³⁹ Binnur Tulga Sağlar, **Kastamonu'da Yıkınma Kültürünün Mekâna Yansıması**, Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İslam Tarihi v Sanatları Ana Bilim Dalı (Yüksek Lisans Tezi), Karabük, 2014, s.104-109.

¹⁴⁰ Mehmet Önder, Seydişehir'de Seyyid Harun Külliyesi, Vakıfları ve Banisi, **Vakıflar Dergisi**, s.16.

¹⁴¹ Mehmet Özkarcı, **a.g.t.** 1992, s. 307-310.

4.2.3. Yapısal Elemanlar

4.2.3.1. Örtü Elemanları

Devrekâni’de incelenmiş olan iki hamamda da kubbe uygulamasına rastlanmaktadır. İsmail Bey Hamamı’nda soğukluk, ılıkılık, sıcaklık ve halvet hücresi, Çayırıcık Gelin Hamamı’nın ise ılıkılık, sıcaklık ve halvet hücresi merkezleri üzeri kubbe ile örtülmüştür.

Çayırıcık Gelin Hamamı’nın soğukluk kısmında aynalı, su deposunun üzerinde ise beşik tonoz, İsmail Bey Hamamı’nın ise su deposu ve traşlık mekanı üzerinde beşik tonoz uygulaması görülmektedir.

Düz ahşap tavan uygulaması ise Çayırıcık Gelin Hamamı’nın soyunmalık kısmında görülmektedir.

4.2.3.2. Taşıyıcı ve Destekleyiciler

Devrekâni hamamlarında taşıyıcı unsur olan duvarlar moloz taştan inşa edilmiştir. Çayırıcık Gelin Hamamı’nın duvarları kesme taş ve moloz taştan inşa edilmiş, İsmail Bey Hamamı’nda ise moloz taş kullanımı görülmektedir.

Devrekâni hamamlarında kemer kullanımının en sık görüldüğü yerler kapı açıklıkları olup sivri ve yuvarlak kemer tercih edilmiştir.

4.2.3.3. Geçiş Elemanları

İncelenen iki hamamda kubbeye geçiş ögesi olarak tromp, Türk üçgeni ve pandantiflerin kullanıldığı görülmektedir. Çayırıcık Gelin Hamamı’nda kubbeye geçiş ögesi olan tromplar farklı formlarda kullanılmıştır. Hamamın ılıkılık bölümünde yonca biçimli üç dilimli, halvet hücresinde ise sivri kemerli tromplar, sıcaklık bölümünde ise pandantifler kullanılmıştır. Türk üçgeni uygulaması ise İsmail Bey Hamamı’nın soğukluk ve ılıkılık bölümünde görülürken sıcaklık bölümünde kubbe kuzey ve güneyde duvarlara, doğu ve batıda pandantiflere oturmaktadır.

4.2.4. Mimari Ögeler

Devrekâni’de bulunan İsmail Bey Hamamı’nın duvarları sıvasız ve sağırdır. Çayırıcık Gelin Hamamı’nın soyunmalık kısmı dışında aynı özellikler göstermektedir.

Çayırıcık Gelin Hamamı'nın soyunmalık bölümünün güney ve kuzey cephesinin üst kısmında yer alan dikdörtgen formlu pencereler ile cepheler hareketlendirilmiştir. Hamamların su tesisatının nasıl olduğu bilinmezken iki hamamda da mermer kurnalar görülmektedir. İsmail Bey Hamamı'nın 1989 tarihli arşiv kayıtlarından elde edilen fotoğraflarında yapının kurna formlarının üçgen formda üç dilimli olduğu görülmektedir. Çayırıcık Gelin hamamı kurnaları ise yuvarlak formdadır.

4.2.5. Süslemeler

İki hamamda da bitkisel ve geometrik süsleme unsuruna rastlanmamıştır. Çayırıcık Hamamı'nda genel olarak süslemenin dilimli tromp ve niş gibi mimari öğeler ile yapılmış olduğu görülmektedir.

4.2.6. Kitabeler

Devrekâni'de yer alan iki hamamda da inşa ya da onarım kitabesine rastlanmamıştır.

4.3. Türbeler

Devrekâni'de günümüze ulaşan iki türbe tespit edilmiştir. Bunlar tarihi kaynaklarda adı geçen Kurtşeyh ve Kurtşeyh Evladından Ahmet Efendinin türbeleridir.

4.3.1. Plan Özellikleri ve Mekân Anlayışı

Devrekâni Kurtşeyh Mezarlığı içerisinde yer alan ve Ahmed Efendiye ait olan türbe tek katlı, altıgen prizmal gövdeli türbeler grubuna girmektedir¹⁴². Merzifon Sofular Türbesi (15. yy sonu 16. yy başı)¹⁴³, İnegöl'de İshak Paşa Külliyesi içerisinde yer alan Tacünnisa Sultan Hatun Türbesi (15.yy)¹⁴⁴, Topkapı Kara Ahmet Paşa Külliyesi içerisinde yer alan Kara Ahmet Paşa Türbesi Mimar Sinan'ın tek altıgen planlı olan türbesi olması bakımından önemlidir (1558)¹⁴⁵, Edirne Darül

¹⁴² Oluş Arık, **a.g.m**, 1967, s.58.

¹⁴³ Murat Çerkez, 'Merzifon Türbeleri', **Sanat Dergisi**, 2010. S.11, s.70.

¹⁴⁴ Enis Karakaya, Ahmet Vefa Çobanoğlu, 'İshak Paşa Külliyesi', **TDV İslam Ansiklopedisi**, İstanbul, 2000, C.22. s.541.

¹⁴⁵ Beyhan Erçağ, **Mimar Sinan Türbelerinin Estetiği Üzerine**, İlgı, 1989, s.10

Hadis Türbesi (15.yy ilk yarısı), Tire Rum Mehmet Paşa Türbesi (1471)¹⁴⁶, Bursa Hatuniye Türbesi (1449), bu plan tipine giren türbelere örnektir.

Mezarlık içerisinde yer alan ve vakıf kayıtlarında Kurtşeyh'e ait olduğu yazılı olan türbe tek katlı dikdörtgen planlı düz ahşap tavanlıdır. Taşköprü'de Abdalhasan Türbesi (1829-1830)¹⁴⁷ Taşköprü Şeyh Musa Türbesi (1834-35)¹⁴⁸, Samsun Temre Dağdıralı Köyü Cami Türbesi (15-18.yy) ve Temre Pazar Cami Türbesi (1840 Onarımı)¹⁴⁹ bu plan tipine örnek türbelerdir.

4.3.2. Malzeme ve Teknik

İki türbenin de cepheleri sıvalı olduğu için kullanılan malzeme tespit edilememiştir. Ancak 1995 tarihli arşiv kayıtlarından elde edinilen bilgi ve fotoğraflara göre Ahmed Efendiye ve Kurtşeyh'e ait olan iki türbede moloz taş ile inşa edilmiştir. Tuğla malzeme Ahmed Efendiye ait olan altıgen planlı türbenin kubbesinde görülürken, ahşap malzeme ise Kurtşeyh türbesinin tavanında görülmektedir.

4.3.3. Yapısal Elemanlar

Kurtşeyh Türbesi'nin iç mekânı ahşap kaplama tavan ile dıştan ise kiremit kaplı kırma çatı ile örtülüdür. Ahmed Efendiye ait türbe ise kubbe ile kapatılmıştır. Kubbe dışarıda kurşun levhalar ile kaplanmıştır.

4.3.4. Mimari Ögeler

Ahmed Efendiye ait olan altıgen türbeye giriş kuzeyde yer alan basık kemerli kapı açıklığından sağlanmaktadır. Türbede sadece kuzeydoğu cephede bir adet mazgal pancere bulunmaktadır. Türbe içerisinde iki adet taş sanduka bulunmaktadır.

Kurtşeyh'e ait olan dikdörtgen planlı türbeye giriş batı cephenin kuzeyine kaydırılmış durumda olan, dikdörtgen formlu kapı açıklığından sağlanmaktadır. Türbede sadece güney cephenin üst kısmında bir adet dikdörtgen formlu pencere bulunmaktadır. Türbe içerisinde bir adet taş sanduka bulunmaktadır.

¹⁴⁶ Ali Kılıcı, 'Erken Osmanlı Baldeken Türbeleri (1299-1451)', **Vakıflar Dergisi**, s.266.

¹⁴⁷ Zeynep Aytekin, **a.g.t.** 2005, s. 318.

¹⁴⁸ Zeynep Aytekin, **a.g.t.** 2005, s.330

¹⁴⁹ M. Sami Bayraktar, **Samsun ve İlçelerinde Türk Mimari Eserleri**, Atatürk Üniversitesi SBE (Doktora Tezi), Erzurum, 2005, s. 188-196.

İki türbede de mihrap nişi bulunmamaktadır.

4.3.5. Süsleme

Ahmed Efendiye ait olan altıgen planlı türbede herhangi bir süsleme unsuru bulunmamaktadır.

Kurtşeyh'e ait olan dikdörtgen planlı türbede ise Batı cephenin üst kısmında sonradan monte edilmiş mermer pano üzerinde ortada dairevi bir rozet içerisinde yer alan stilize bir çiçek motifi ve rozetin iki yanında ise vazodan çıkan stilize çiçek demetleri yer almaktadır.

4.3.6. Kitabeler

İki türbede de onarım ya da inşa kitabesine rastlanmamıştır.

4.4. Çeşmeler

Devrekâni'de tespit edilen beş çeşmenin üçü Çayırıcık Mahallesinde biri Çamlıca Çiftliğinde bir diğeri ise Kadirbey Mahallesinde yer almaktadır. Devrekâni'de yer alan çeşmelerin birçoğu orijinallliğini kaybetmiştir. Çayırıcık Cami Çeşmesi (1860-64) geçirdiği onarımlarla plan bakımından orijinallliğini korumuş olsa da sonradan yapılan müdahaleler ile bütünlüğü bozulmuş durumdadır. Çeşmede fonksiyonelliğin ön planda olduğu görülmektedir. Fonksiyonelliğin ön plana çıktığı diğer bir çeşme ise Çayırıcık Mahallesi Emre sokakta bulunan çeşmedir (1924). Çeşmenin sadece ayna taşı orijinal kalmış olup diğer yerler kaplama taşı ile kaplanmıştır. Yine Çayırıcık Mahallesi Kurtuluş Sokak İle Cami Sokağın birleştiği yerde bulunan çeşmenin (1846) ise sadece üçgen alınlık ve muhtemelen yan bordüründe yer alan vazo motifi günümüze gelebilmiştir. Çeşme fonksiyonellikten uzak, göze hitap eder durumdadır. Kadirbey Mahallesinde yer alan çeşme ise (1805-6) Devrekâni'de günümüze tamamı ile ulaşabilen tek orijinal Çeşmedir. Çeşme fonksiyonellikten uzaktır. Devrekâni Çatalzeytin yolu üzerinde yer alan Çamlıca çiftliği içerisinde bulunan çeşmede ise (1902) birçok devşirme malzeme kullanılmış olduğu görülmektedir.

4.4.1. Plan Özellikleri Ve Mekân Anlayışı

Devrekâni’de incelenmiş olunan çeşmelerden, Çayırık Cami Çeşmesi, Çayırık Mahallesi’nde Kurtuluş Sokak Çeşmesi, Çamlıca Çiftliği Çeşmesi ve Kadirbey Mahallesi’nde yer alan Çeşmede önlerinde hayvanların sulanması için bulunan uzun yalaklar ile çoban çeşmesi ve menzil çeşmesi özelliği göstermektedir¹⁵⁰. Devrekâni’de incelenen çeşmeler Ayla Ödekan’ın, çeşmeleri bulundukları konum ve fiziksel durumlarını göz önünde bulundurarak yapmış olduğu tipolojiye göre değerlendirilmiştir¹⁵¹. Bu bağlamda Çayırık Cami Çeşmesi, Çayırık Mahallesi’de Kurtuluş Sokak Çeşmesi, Çamlıca Çiftliği Çeşmesi ve Kadirbey Mahallesi’nde yer alan Çeşme bağımsız çeşmelerdir. Çayırık Mahallesi’de Kurtuluş Sokak İle Cami Sokağın birleştiği yerde bulunan çeşmenin ilk durumu bilinmediği için planı hakkında yorum yapılamamaktadır. Bütün çeşmeler nişsiz düz cephelidir.

4.4.2. Malzeme ve Teknik

Devrekâni’de incelenen çeşmelerde; taş, mermer ve devşirme malzeme kullanılmış olduğu görülmektedir. Taş malzeme, kaba yonu, moloz ve kesme taş olarak kullanılmıştır. Çayırık Cami Çeşmesi’nde çeşme beden duvarlarında moloz taş malzeme kullanılmışken, kitabede yöreye özgü sarı renkli küfeki taşı¹⁵² görülmektedir. Çayırık Mahallesi’de Kurtuluş Sokak Çeşmesi’nin orijinal kalabilmiş ayna taşından çeşmede kesme taş malzeme kullanıldığı anlaşılmaktadır. Çayırık Mahallesi’de Kurtuluş Sokak İle Cami Sokağın birleştiği yerde bulunan çeşmede ise beyaz mermer malzeme kullanılmıştır. Kadirbey Mahallesi’nde yer alan çeşmede ise yine yöreye özgü sarı renkli küfeki taşı görülmektedir. Çamlıca Çiftliği Çeşmesi’nde ise kesme taş ve devşirme malzeme görülürken kitabesi mermer malzeme kullanılarak inşa edilmiştir.

4.4.3. Yapısal Elemanlar

Bağımsız çeşmeler grubunda incelenen çeşmelerden Kadirbey Mahalle çeşmesi hem orijinallliğini koruması ve itinalı işçiliği açısından hem de yekpare taşlardan oluşması sebebi ile diğerlerinden farklı bir özellik göstermektedir. Çayırık

¹⁵⁰ Semavi Eyice, ‘Çeşme’, **TDV İslam Ansiklopedisi**, C.8, İstanbul, 1993, s.277-287.

¹⁵¹ Ayla Ödekan, ‘ Kent İçi Çeşme Tasarımında Tipolojik Çözümleme’, **Semavi Eyice Armağanı İstanbul Yazıları**, İstanbul 1992, s.281-298.

¹⁵² Mehmet Özkarcı, **a.g.t.** 1992, s.426.

Mahallesinde Kurtuluş Sokak Çeşmesi'nin sadece ayna taşı günümüze gelebilmiş olduğundan özgün duvar örgüsü bilinmemektedir. Çamlıca çiftliği çeşmesi farklı devşirme malzemeler kullanıldığı için önemlidir.

İncelenen çeşmeler nişsiz düz cepheli olduğu için kemer kullanımından, çeşmelerde tas yuvası veya suluk ya da su deposu gibi mimari öğeler bulunmadığından bunlardan bahsedilememiştir.

Devrekâni'de incelenen çeşmelerin insan kullanımı dışında hayvan ihtiyaçlarının da göz önüne alındığı, çeşme önlerinde yer alan uzun yalaklardan anlaşılmaktadır.

4.4.4. Süsleme

Devrekâni'de tespit edilen çeşmeler arasında süsleme programının en yoğun olduğu çeşme Kadirbey Mahallesinde yer alan çeşme'dir. Çeşme kitabesinin de yer aldığı cephe ortası süslemenin yoğun olarak bulunduğu bölümdür. Bu bölüm yekpare bir blok taştan meydana gelmektedir. Blok taş ortasında kitabe metni, kitabe metninin iki yanında bitkisel ve nesneli süslemeler yer almaktadır. Sağ ve sol üstte yer alan kare panolarda stilize çiçek motifleri görülmektedir. Sol alt kısımda yer alan dikdörtgen pano içerisinde ibrik motifi görülür. İbrik motifinin su ile doğrudan ilgili yapılarda abdest almayı çağrıştıran, beden temizliği ve ruhsal arınmayı ifade ettiği düşünülür¹⁵³. Sağ alt kısımda yer alan dikdörtgen pano içerisinde kadeh ve dalından sarkan yemiş motifi görülmektedir. Yemiş ve meyve motifleri on sekizinci yüzyıla kadar nispeten seyrek, daha sonraları oldukça yaygın bir şekilde görülmektedir¹⁵⁴. Çeşme üzerinde yer alan motiflerde alçak ve yüksek kabartma tekniği uygulanmıştır. Çayırıcık Mahallesinde Kurtuluş Sokak İle Cami Sokağın birleştiği yerde bulunan çeşmenin ise günümüze ulaşabilen yan bordüründe vazo motifi görülmektedir. Vazo motifi on altıncı ve on yedinci asırlarda taş ve mermer tezyinatta ısrarla tekrarlanan bir motif olmuş, sonraki asırlarda çok teferruatlı kompozisyonlar halini almıştır.¹⁵⁵ Devrekâni Çatalzeytin yolu üzerinde yer alan Çamlıca çiftliği içerisinde bulunan

¹⁵³ Semiha Altıer, 'Osmanlı Sanatında İbrik Tasvirleri Ve İkonografisi', **Çanakkale Araştırmaları Türk Yılı**, Çanakkale 2019, S.26, s.149-202.

¹⁵⁴ Azade Akar, Cahide Keskiner, **Türk Süsleme Sanatlarında Desen Ve Motif**, Tercüman Sanat Ve Kültür Yayınları, İstanbul 1978, s.11.

¹⁵⁵ Azade Akar, 'Teyzini Sanatlarımızda Vazo Motifleri', **Vakıflar Dergisi**, Ankara, 1969, s.269.

çeşmede ise çeşme cephe ortasından kaydırılmış vaziyette yekpare taşın üzerinde daire içerisinde çarkıfelek motifi betimlenmiştir.

4.4.5. Kitabeler

Devrekâni’de tespit edilmiş olunan beş çeşmede de kitabe bulunmaktadır. Bunlardan dördü inşa kitabesi olup Çayırıcık Mahallesi Emre Sokakta bulunan çeşmenin batı duvarında yer alan kitabe metni günümüz Türkçesi ile sonradan yazılmıştır. Çayırıcık Cami çeşmesi, , Çayırıcık mahallesi kurtuluş sokak çeşmesi, Çayırıcık mahallesi Emre sokak ve Kadirbey mahalle Çeşmesi’nde bani adları yer almakta, Çamlıca Çiftliği Çeşmesi’nde ise bani adı bulunmakta olup okunamamıştır. Çayırıcık mahallesi Emre sokakta çeşmesi dışında, kitabe metinlerinde hâkim yazı çeşidi Sülüs ve Celi Ta’liktir. Çayırıcık Cami Çeşmesi’nde kitabe metni cephe ortasında, dairevi formlu taş pano üzerinde yer almaktadır. Çayırıcık mahallesi kurtuluş sokakta yer alan çeşmede üçgen alınlık kısmında dikdörtgen formlu pano üzerinde yer alan kitabe metninin kısa kenarları kaş kemer formlu silme ile sınırlandırılmış kitabe metni dört kartuşa ayrılmıştır. Çayırıcık mahallesi Emre sokakta yer alan çeşmede orijinal kitabe metni bulunmamaktadır. Kadirbey mahalle Çeşmesi’nde ise kitabe metni cephe ortasında yekpare bir blok taş üzerinde dikdörtgen bir pano içerisinde yer almaktadır. Çamlıca Çiftliği içerisinde yer alan çeşmede ise kitabe çeşmenin üst kısmında sola kaydırılmış vaziyette yekpare bir mermer bloktan dikdörtgen formlu olarak yapılmıştır.

4.5. Köprüler

İlçede yer alan tek köprü Şenlik Köyü ile Karaçam Köyü arasında Karaven mahallesinde, Karaçam deresi üzerinde bulunmaktadır. Köprü Şenlik Köyü ile Karaçam Köyü arasındaki ulaşımı sağlamak için Karaçam Deresi üzerine inşa edilmiş ve günümüzde kullanılmamaktadır. Köprü ile ilgili tescil tarihinden başka bir bilgiye ulaşılamamış daha önce sözü edilen köprü üzerine yapılmış bir çalışmaya rastlanılmamıştır.

4.5.1. Plan Özellikleri Ve Mekân Anlayışı

Cevdet Çulpan'ın yapmış olduğu tipolojiye göre Karaçam deresi köprüsü çok gözlü yuvarlak kemerli köprüler grubuna girmektedir¹⁵⁶. Fügen İlterin köprü tipolojisine göre ise iki yana eğimli köprüler grubuna girmektedir¹⁵⁷.

4.5.2. Malzeme ve Teknik

Köprünün inşasında moloz taş ve kesme taş kullanılmıştır. Köprüde korkuluk ve selyaran bulunmamaktadır.

4.5.3. Yapısal Elemanlar

Köprü tabliyesi moloz taş ile döşenmiştir. Tempan duvarı moloz taştan inşa edilmiştir. Hafifletme gözü, hafifletme kemeri gibi unsurlara rastlanmamıştır. Yuvarlak kemerli gözlerin ikisi de eşit büyüklüktedir.

4.5.4. Süsleme

İşlevselliğin ön planda tutulmuş olduğu köprüde herhangi bir süsleme unsuruna rastlanılmamıştır. Zaman içinde harap duruma gelmiş olan köprüde geçmişte herhangi bir süsleme programı olup olmadığı bilinmemektedir.

4.5.6. Kitabeler

Köprünün günümüze ulaşan bir kitabesi bulunmamaktadır.

¹⁵⁶ Cevdet Çulpan, *Türk Taş Köprüleri, Ortaçağdan Osmanlı Devri Sonuna Kadar*, Ankara, 1975, s. 6-7.

¹⁵⁷ Fügen İlter, *Osmanlılara Kadar Anadolu Türk Köprüleri*, Ankara, 1978, S.27.

5. SONUÇ

Batı Karadeniz bölgesinde yer alan Devrekâni ilçesi zaman içerisinde Hitit, Roma, Bizans, Çobanoğulları, Candaroğulları ve Osmanlı devletine ev sahipliği yapmıştır. Kastamonu bölgesinde uzun süre hâkimiyet kurmuş olan Çobanoğlu Beyliğinin Devrekâni bölgesinde izine rastlanmamıştır. Devrekâni ilçesinde uzun süreli ilk Türk yerleşimi Candaroğulları Beyliği döneminde gerçekleşmiştir. Bu beyliğe ait olduğu düşünülen ve İlçe Merkezinde yer alan İsmail Bey Cami ve Hamamı'ndan yerleşimin bu yapılar etrafında gelişmiş olduğu anlaşılmaktadır. Bölgede Candaroğlu sarayı olduğu ve Devrekâni'ni İlçesinin Candaroğlu Beyliği döneminde başkent statüsünde olduğu arşiv belgelerinden öğrenilmektedir.

Bu araştırmada; Candaroğulları, Osmanlı ve Cumhuriyet döneminde inşa edilmiş on sekiz cami, iki hamam, beş çeşme, iki türbe ve bir köprü olmak üzere toplamda 28 yapı incelenmiştir. İncelenen yapılardan bazılarının tescili bulunmamaktadır.

Çalışma kapsamında yer alan on sekiz cami ilk kez bu çalışmada bilimsel olarak detaylı bir şekilde tanıtılmış ve toplu bir şekilde incelenmiştir. İncelenen on sekiz camiden İsmail Bey, Merkez Çarşı (Hacı Muhittin) Cami ve Hacı Osman Cami ilçe merkezinde on beş cami ise köy ve mahallelerde yer almaktadır. Merkez, köy ve mahallelerde yer alan camiler kesme taş moloz taş ve ahşap malzemenin kullanıldığı, geleneklerin sürdürüldüğü mütevazı kaynaklar ile yapılmış sade yapılar olarak karşımıza çıkmaktadır. Yapılar Selçuklu, Beylikler ya da Osmanlı döneminde inşa edilmiş ihtişamlı yapılara benzememekte ancak nüfuzlu kişiler tarafından inşa ettirildikleri için tam olarak ta yöresel bir mimari üslup içermemektedirler.

Bölgede yer alan en erken tarihli Türk Devri yapılar Akmescid (Devire Sultan), İncegiz Köyü Cami, Çayırıcık İsmail Bey Cami, Kurt Köyü Cami ve Merkez İsmail Bey Cami Candaroğlu Beyliği döneminde inşa edilmiş olunan yapılardır. İncelenen on sekiz Camiden dört Caminin ahşap olduğu düşünülen üst örtüleri zaman içerisinde betonarme olarak yenilenmiş, on dört cami düz ahşap tavanlıdır.

Devrekâni ilçesinde yer alan cami planları tek bir tip olarak görülmemektedir. Çayırıcık, Kurt Köyü, Lâçin Köyü, Akdoğan Köyü, Mütevelli Köyü, Contay Köyü,

Çörekçi Köyü, Kanlıabat Köyü Camileri mihrap yönünde dikdörtgen planlı, İnceğiz Köyü, Geceni Köyü, Kadioğlu Köyü Camileri kare planlı tek mekanlı ahşap tavanlı Camiler grubuna girmektedir. İncelenen Camiler arasında harimi sahnalara ayıran ahşap direkler yer almaktadır. Amescid, Bozkocatepe Köyü Cami, İsmail Bey Cami, Yazıbelen Köyü, Çarşı Cami, Şenlik Köyü Camileri bölgede yer alan ahşap direkli Camiler grubuna girmektedir. Devrekâni’de tespit edilmiş tek kubbe ile kapatılmış cami Hacı Osman Camidir.

İlçede bulunan ve çalışma kapsamında incelenen on sekiz Camide on sekiz adet mihrap incelenmiştir. Bunlardan Bozkocatepe Köyü ve Çayırıcık Köyü Cami mihrapları sonraki dönemlerde gerçekleştirilen onarımlarda çini ile kaplanmıştır. Çörekçi Köyü, Geceni Köyü ve Yazıbelen Köyü Camileri mihrapları günümüzde fayans ile kaplanmıştır. Akmesicid, Akdoğan Köyü, İnceğiz Köyü, Kadioğlu Köyü, Kanlıabat Köyü Camileri mihraplarında taş malzeme kullanılmıştır. Contay Köyü, Merkez Çarşı Cami, Hacı Osman Cami, Merkez İsmail bey, Kurt Köyü, Lâçin Köyü ve Şenlik Köyü Cami mihraplarında ise alçı malzeme görülmektedir.

Devrekâni’de bulunan on sekiz camide on sekiz adet minber incelenmiş olup incelenen minberlerden bir kaçı dışında, görsellikten ziyade fonksiyonelliğin ön planda olduğu görülmüştür. İncelenen camilerde minarelerin taş, tuğla ya da ahşaptan yapılmış oldukları ve genellikle cami dışında kuzeybatı köşede yer aldıkları görülmektedir. Camilerin tamamının kuzey duvarında doğu batı doğrultuda uzanan mahfiller yer almaktadır. Mahfilleri destekleyen direkler duvara bitişik ve serbest şekilde bulunmaktadır. Direkler arası harime giriş kapısı ekseninde boş kalacak şekilde düzenlemiştir.

İncelenen camilerin süsleme açısından oldukça sade oldukları görülmüştür. Yapılarda görülen süsleme programları mihrap, minber ve tavan döşemesinde bitkisel ve geometrik karakterli olarak görülmektedir. Devrekâni camilerinde süsleme programlarının yoğun olarak görüldüğü alan ise tavanlardır. Bölgede ahşap malzemeye ulaşım kolay olduğu için camilerin üst örtülerinde ve tavan süslemesinde ahşap malzeme kullanılmıştır.

İncelenen camilerden Bozkocatepe Köyü, Contay Köyü, Çayırıcık İsmail Bey Cami, Mütevelli Köyü, İnceğiz Köyü, Kadioğlu Köyü, Lâçin Köyü, Merkez Çarşı Cami

Hacı Osman Camileri üzerinde inşa kitabeleri, Yazıbelen Köyü Camisi üzerinde onarım kitabesi tespit edilmiştir.

Camiler günümüzde oldukça bakımsız ve bitap durumda olup acilen restore edilmeleri gerekmektedir.

Devrekâni’de tespit edilen iki hamamda halk tarafından kullanılabilen genel hamamlar grubuna girmektedir. Bunlardan İsmail Bey Hamamı ilçe merkezinde yer alırken, Gelin Hamamı Çayırıcık mahallesinde yer almaktadır. İsmail Bey Hamamı; ortası kubbeli, enine sıcaklıklı çift halvetili plan tipinin tek halvetli hali görülürken, Çayırıcık Gelin Hamamı’nda soğukluk sıcaklık ve halvetin eş odalar halinde olduğu plan tipi uygulanmıştır. Devrekâni’de incelenen İsmail Bey Hamamı tamamen moloz taştan, Çayırıcık Gelin Hamamı’nın ise kesme taş ve moloz taştan inşa edildiği görülmektedir. İki hamamda da kubbe uygulamasına rastlanılmıştır. Hamamlarda kitabeye ve süslemeye rastlanılmamıştır.

İlçede Kurt Şeyh Mezarlığı içerisinde yer alan iki türbe tespit edilmiştir. Bunlar tarihi kaynaklarda adı geçen Kurt Şeyh ve Kurt Şeyh Evladından Ahmet Efendinin türbeleridir. Devrekâni Kurt Şeyh Mezarlığı içerisinde yer alan ve Ahmed Efendiye ait olan türbe tek katlı, altıgen prizmal gövdeli türbeler grubuna girmektedir. Bölgede bu planın uygulandığı başka türbe bulunmamasından dolayı yapı önem arz etmektedir. Mezarlık içerisinde yer alan ikinci türbe ise tek katlı dikdörtgen planlı düz ahşap tavanlıdır. Bu türbenin Vakıf kayıtlarında Kurt Şeyh’e ait olduğu belirtilmektedir. Kurt Şeyh Türbesinin iç mekânı ahşap kaplama tavan ile dıştan ise kiremit kaplı kırma çatı ile örtülüdür. Ahmed Efendiye ait türbe ise kubbe ile kapatılmıştır. İki türbede de inşa ve ya onarım kitabelerine rastlanılmamıştır.

İlçede beş çeşme tespit edilmiştir. Bunlardan dördü bağımsız düz cepheli çeşmelerdir. Bir çeşmenin ise planı hakkında yorum yapılamamıştır. Çeşmelerin hiç birinin tescili bulunmamaktadır. Çeşmelerin birçoğunda işlevsellik ön planda tutulmuş sadece insan değil hayvan ihtiyaçlarının da karşılanmasına yönelik inşa edilmiştir.

Devrekâni’de yapılmış olan bu çalışma sonucunda şimdiye kadar hiç incelenmemiş veya kısmen ele alınmış mimari anıtlar sanat tarihi disiplini içerisinde

ayrıntılı bir şekilde ele alınmaya çalışılmıştır. İncelenen mimari eserlerden bazılarının tescil kayıtları bulunmadığı görülmüştür. Eserler tescilinin bulunmaması sebebi ile bölge halkının onarımlarına veya eklemelerine maruz kalmış hatta birçoğu günümüzde orijinalliğini tamamen ya da kısmen kaybetmiştir. Yapıların kayıt altına alınarak tescillenmesi milli kültürümüzün kaybolmasının önüne geçecek ve gelecek kuşaklara daha iyi bir biçimde taşınmasına olanak sağlayacaktır. Çalışmanın bu bağlamda katkı sağlaması ümit edilmektedir.

KAYNAKÇA

Ankara Vakıf Eserleri Envanteri, 2016.

AKAR Azade, Cahide Keskiner; **Türk Süsleme Sanatlarında Desen Ve Motif**, Tercüman Sanat Ve Kültür Yayınları, İstanbul 1978.

AKAR, Azade; ‘Teyzini Sanatlarımızda Vazo Motifleri’, **Vakıflar Dergisi**, Ankara, 1969, s.267-271.

AKOK, Mahmut; ‘Kastamonu’nun Kasaba Köyünde Candaroğlu Mahmut Bey Camii’, **Belleten**, S. 38, C.X, 1946, s. 293-301.

AKSOY, Ercan; **Kastamonu Hamamları**, SÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Sanat Tarihi Sana Bilim Dalı, Konya 2011.

ALBAYRAK, Meltem; ‘Candaroğlu Beyliğinin Kuruluşu ve Osmanlı Beyliği ile Münasebetlerine Dair Bir Değerlendirme’, **S.K.D.A**, C.4, S,7, 2018, s.73-100.

ALTIER, ‘Semiha, Osmanlı Sanatında İbrik Tasvirleri Ve İkonografisi’, **Çanakkale Araştırmaları Türk Yılığ**, Çanakkale 2019, S.26, s.149-202.

ALTUN, Ara; **Ortaçağ Türk Mimarisinin Ana Hatları İçin Bir Özet**, İstanbul, 1998.

ARIK, Oluş; ‘Erken Devir Anadolu Türk Mimarisinde Türbe Biçimleri’, **Anadolu**, S. 11, 1967, s. 57-100.

ARIK, Rüçhan; **Batılılaşma Dönemi Türk Mimarisi Örneklerinden Anadolu’da Üç Ahşap Cami**, Ankara, 1973.

ARSEVEN, Celal Esad; ‘Mihrab’ ,**Sanat Ansiklopedisi**, C.3, s. 1347;

ARSLAN, Muhammet, Kars’ın Ahşap Destekli Köy Camileri, **Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, S.26, 2020, s. 577-614.

ASLANAPA, Oktay; **Türk Sanatı**, İstanbul, 1989.

AYTEKİN, Zeynep, **Kastamonu İli Taşköprü İlçesindeki Türk Devri Yapıları**, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sanat Tarihi Ana Bilim Dalı (Yüksek Lisan Tezi), Kayseri, 2016, s. 76.

BAKIRER, Ömür, **Onüç ve Ondördüncü Yüzyıllarda Anadolu Mihrabları**, Ankara, 1976.

- BAYHAN**, Ahmet Ali; ‘Orduda Yeni Tespit Edilen Ahşap Camiler’, **Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi**, Erzurum, 2006, S. 16, s. 33-48.
- BAYRAKCI**, Mithat; **Karapınar Tarihi Camileri**, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sanat Tarihi Ana Bilim Dalı (Yüksek Lisans Tezi), Konya, 2018.
- BAYRAKTAR**, M. Sami; **Samsun ve İlçelerinde Türk Mimari Eserleri**, Atatürk Üniversitesi SBE (Doktora Tezi), Erzurum, 2005.
- BEHÇET**, Mehmet; **Kastamonu Asar-ı Kadimesi**, İstanbul, 1998.
- BİLGİN**, Nejat; ‘Kastamonu Kınık Kazısı, 1994-95 Metlürjik Buluntuları’, **Anadolu Araştırmaları**, 1999, S.15, s.269-293.
- BİLİCİ**, Z. Kenan; **Kastamonu’da Türk Devri Mimarisi ve Şehir Dokusunun Gelişimi (18. Yüzyıl Sonuna Kadar)**, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Doktora Tezi), 1991.
- BİLİRLİ**, Tahir; ‘Kastamonu Valisi Mehmet Reşit Paşanın 1914 Yılı Vilayet Gezisi Raporuna Göre Taşköprü, İnebolu, Araç Ve Devrekâni İlçeleri’, **Turkish Studies-Historical Analysis**, 2020, S. 15, s. 391-406.
- BORAN**, Ali, **Ilgın Kültür Envanteri**, Konya, 2013.
- BOZKURT**, Nebi; ‘Minber’ **TDV İslam Ansiklopedisi**, 2005, C.30: s.101-103.
- BOZKURT**, Tolga; **Osmanlı Selatin Camii Mihrapları**, SÜ, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sanat Tarihi Anabilim Dalı, (Yüksek Lisans Tezi), Konya, 2007.
- CAN**, Yılmaz; ‘Kastamonu ve Sinop Yöresinde Bulunan Ahşap Camiler’, **Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, 2003, S. 14-15, s. 117-134.
- CAN**, Yılmaz; ‘Minberin Cami Mimarisine Katılımı’, **Dilbilimleri Akademik Araştırma Dergisi**, 2008, C:8, S.2, s. 9-30.
- ÇAL**, Halit, **Boyovası/Boyabat Kazasında Türk Mimarisi (Hurufat Defterlerine Göre)**, Ankara, 2014.
- ÇAL**, Halit; **Niğde Şehrindeki Ahşap Direkli Camiler**, Ankara, 2000.
- ÇERKEZ**, Murat; ‘Merzifon Türbeleri’, **Sanat Dergisi**, 2010. S.11, s. 65-82.

ÇINAR, Hüseyin; ‘Osmanlı ve Candaroğulları Hanedanları Arasında Evlilik ilişkileri’, **Kuzey Anadolu’da Beylikler Dönemi Sempozyum Bildirileri**, Çankırı, 2012, s. 14-27.

ÇINAROĞLU, Aykut; ‘Duygu Çelik, 2004 Yılı Kastamonu Kınık Kazısı’, **27. Kazı Sonuçları Toplantısı**, Antalya, 2005, s. 7-18

ÇİFTÇİ, Fazıl, **Kastamonu Camileri, Türbeleri Ve Diğer Tarihi Eserleri**, Ankara, 2000.

ÇOBANOĞLU, A. Vefa; ‘İsmail Bey Külliyesi’, **TDV İslam Ansiklopedisi**, İstanbul, 2001, c. 23, s. 87-90.

ÇULPAN, Cevdet; **Türk Taş Köprüleri, Ortaçağ’dan Osmanlı Devri Sonuna Kadar**, Ankara, 1975.

EKER, Aytaç; ‘Mihrap’ ,**Yeni Rehber Ansiklopedisi**, Cilt 14, İstanbul: Türkiye Gazetesi Yayınları, 1994.

ERÇAĞ, Beyhan; **Mimar Sinan Türbelerinin Estetiği Üzerine**, İlgi, 1989.

ERZİNCAN, Tuğba; ‘Mihrap’, **TDV İslam Ansiklopedisi**, C.30, İstanbul, 2005, s. 30-37.

ESER, Erdal; ‘Küre-i Hadid Köyü’nde Candaroğlu İsmail Bey Cami’, **Vakıflar Dergisi**, S.26, Ankara, 1997, s.237-248.

EYİCE, Semavi; ‘Çeşme’, **TDV İslam Ansiklopedisi**, C.8, İstanbul, 1993, s.277-287.

EYİCE, Semavi; ‘Hamam’, **TDV İslam Ansiklopedisi**, C.15. İstanbul, 1997 s.402-430.

EYİCE, Semavi; ‘İznik’te Büyük Hamam ve Osmanlı Devri Hamamları Hakkında Bir Deneme’, **Tarih Dergisi**, C.11, S.15, İstanbul 1960, s.99-120.

EYÜPGİLLER, K. Kutgün; ‘Kastamonu Hamamlar Envanteri’, **Türkiye Bilimler Akademisi Kültür Envanteri**, s.149-164.

GÖKOĞLU, Ahmet; **Paphlagonia, Gayrimenkul Eski Eserleri ve Arkeolojisi**, Kastamonu, 1952.

HASOL, Doğan; ‘Mihrap’, **Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü**, İstanbul, Yem Yayın (Yapı-Endüstri Merkezi Yayınları), 1975.

İLTER, Fügen; **Osmanlılara Kadar Anadolu Türk Köprüleri**, Ankara, 1978.

KARAKAYA, Enis, Ahmet Vefa Çobanoğlu; ‘İshak Paşa Külliyesi’, **TDV İslam Ansiklopedisi**, İstanbul, 2000, C.22. s.541-542.

KARAKAYA, Enis; ‘Nasrullah Camii ve Külliyesi’, **TDV İslam Ansiklopedisi**, İstanbul, 2006, C.32,s. 424-425.

KARAKÖK, Tunay; ‘H.1288 (M.1871) Tarihli Kastamonu Vilayet Salnamesine Göre Kastamonu Vilayeti’, **ZKÜ Sosyal bilimler Dergisi**, C.6, S.11, s.267-276.

KATOĞLU, Murat; ‘13 Yüzyıl Konya’sında Bir Cami Grubunun Plan Tipi Ve Son Cemaat Yeri’, **Türk Etnografya Dergisi**, S. 9, Ankara, 1967, s. 81-100.

KILCI, Ali; ‘Erken Osmanlı Baldeken Türbeleri (1299-1451)’, **Vakıflar Dergisi**, S. 29, s.255-289.

KILIÇ, Serkan, Elmalı’daki Ahşap Tavanlı Cami ve Mescitler (Osmanlı Dönemi), **Mediterranean Journal of Humanities**, VIII/2, 2018, s.407-425.

KOÇ, Hacer; ‘İstiklal Yolu Bibliyografyası’, **Milli Mücadelede Cephe Gerisi ve İstiklal Yolu Gençlik Sempozyumu**, Çankırı, 2020, s. 669-680.

KOÇER, Serap Erçin, Karahallı’da Ahşap Tavanlı Bir Cami: Kavaklı Cami, **Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, S.60, 2019, s. 58-67.

KOÇYİĞİT, Fazilet; ‘Zamana Yenik Düşen Bir Esere Görgü Tanığı Olmak; Amasya Kaleköy Cami’, **Karadeniz Araştırmaları Dergisi**, 2017, S. 53, s.153-166.

KURAN, Abdullah; ‘Anadolu’da Ahşap Sütunlu Selçuklu Mimarisi’, **Malazgirt Armağanı içinde**, Ankara, 1972, s. 179-186.

KURUCA, Nazım; **XVI. Yüzyılda Kastamonu Sancağı Vakıf Tahrir Defteri**, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Fakültesi Türk İktisat Tarihi Anabilim Dalı, (yüksek lisans tezi), İstanbul, 1995.

NEFES, Eyüp; ‘Samsun’da Ahşap Bir Osmanlı Eseri, Ayvacık Tiryakioğlu Cami’, **Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, 2010, C. 28, S.28, s. 151-174.

- ÖDEKAN**, Ayla; ‘Kent İçi Çeşme Tasarımında Tipolojik Çözümleme’, **Semavi Eyice Armağanı İstanbul Yazıları**, İstanbul 1992, s.281-298.
- ÖNDER** Mehmet; ‘Seydişehir’de Seyyid Harun Külliyesi, Vakıfları ve Banisi’, **Vakıflar Dergisi**, S. 20, s.13-28.
- ÖNEY**, Gönül; **Beylikler Devri Sanatı XIV-XV Yüzyıl**, Ankara, 1989.
- ÖNGE**, Yılmaz; ‘Selçuklularda ve Beyliklerde Ahşap Tavanlar’, **Atatürk Konferansları (1971-1972)**, C. 5, Ankara, 1991, s. 184-186.
- ÖNGE**, Yılmaz, ‘Konya Meram Mesiresindeki Mimari Bir Manzume’, **Vakıflar Dergisi**, S.14, Ankara, 1985, s.367-383.
- ÖZKARCI**, Mehmet; **Candaroğulları Beyliği Mimari Eserleri**, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sanat Tarihi Ana Bilim Dalı (Doktora Tezi), Erzurum 1992.
- PINAR**, Mehmet; **Nevşehir Mihrapları**, EÜ, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sanat Tarihi Anabilim Dalı (Yüksek Lisans Tezi), Kayseri, 2011.
- SAĞLAR**, Binnur T; **Kastamonu’da Yıkanma Kültürünün Mekâna Yansıması**, Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yüksek Lisans Tezi), Karabük, 2014.
- SERİN**, Nevzat; **Selçuklu ve Beylikler Döneminde Kastamonu Camileri**, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İslam Tarihi ve Sanatları Ana Bilim Dalı (Yüksek Lisans Tezi), Isparta, 2018.
- SERİN**, Nezahat; **Selçuklu ve Beylikler Dönemi Kastamonu Camileri**, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İslam Tarihi ve Sanatları Ana Bilim Dalı (Yüksek Lisans Tezi), Isparta 2018.
- ŞAHİN**, İlhan; ‘Kastamonu’, **TDV İslam Ansiklopedisi**, C.24, İstanbul, 2001, s.585-588.
- TOPÇU**, Sultan Murat; **Sivas Hamamları**, Kayseri, 2013.
- TOSUNOĞLU**, Ayşe; **XVI. Yüzyılda Kastamonu Sancağı**, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yeniçağ Tarihi Kürsüsü (Doktora Tezi), İstanbul, 1984.
- TUNAOĞLU**, Cemal; ‘Nathalie Bardet, Mosasauvus hoffmanni Mantell, 1829: Türkiye’de, Geç Krctasc Dönemine Ait İlk Deniz Sürüngeninin Keşfi’, **Türkiye Jeoloji Bülteni**, Cilt 49, Sayı 1, Nisan 2006.

UYSAL, Zekiye; '18. Yüzyıldan Ahşap Direkli İki Cami', **Turkish Studies**, C.9, Ankara, 2014, s.1107-1123.

UZUNÇARŞILI, İsmail Hakkı; **Osmanlı Tarihi**, C.1, Ankara, 1988.

YAKUPOĞLU, Cevdet; 'Candaroğulları Sarayında Bir Osmanlı Gelini Selçuk Hatun', **Çankırı araştırmaları**, S. 11, Çankırı, 2013, s. 33-58.

YAKUPOĞLU, Cevdet; 'Kastamonu'nun Manevi Mimarları', **Kastamonu Üniversitesi, II. Uluslararası Şeyh Şa'ban-ı Veli Sempozyumu**, 2014, s. 345-353.

YAKUPOĞLU, Cevdet, II. Bayezid'in Oğlu Şehzade Mahmud'un Hayatı ve Faaliyetleri, **ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi**, C.6, S.12, 2010, s.319-339.

YAMAN, Talat Mümtaz; **Kastamonu Tarihi 15. Asrın Sonuna Kadar**, Kastamonu, 1935.

YAVUZ Kemal Yekta Saraç; **Aşıkpaşazade Osmanogulları'nın tarihi**, 2003.

YAVUZYILMAZ, Ahmet; 'Konya'da Ahşap Direkli Bir Köy (Tatköy) Camii', **Yaşar Erdemir'e Armağan: Sanat Tarihi Yazıları**, Konya, 2019, s. 93-123.

YURDAKUL, Eylem; **Kayseri Mihrabları (Kayseri Merkez ve İlçelerinde Bulunan Cami ve Mescitlerdeki Mihraplar)**, EÜ, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sanat Tarihi Anabilim Dalı (Yüksek Lisans Tezi), Kayseri, Ocak 2007.

YÜCEL, Yaşar; 'Candaroğulları', **TDV İslam Ansiklopedisi**, C.7, İstanbul, 1993, s.146-149.

YÜCEL, Yaşar; 'Çobanoğulları Beyliği', **DTCFD**, C.23, S. 1-2, Ankara, 1965, s.61-73.

YÜCEL, Yaşar; 'Çobanoğulları'; **TDV İslam Ansiklopedisi**, C.8, İstanbul, 1993, s. 354-355.

Başbakanlık Osmanlı Arşivi:

H. 1314 Tarihli Kastamonu Vilayet Salnamesi.

Vakıflar Gelen Müdürlüğü Arşivi:

VGM, sayı. B.16.0.KVM.4.37.0001-604.

Vakıflar Genel Müdürlüğü Doğal ve Kültürel Varlıkları Koruma Envanteri, Envanter No. 37.08.0(1,0), 15.6.1990.

Kastamonu Vakıflar Genel Müdürlüğü, 31.5.1990 Tarih ve(37(-720/88 Sayılı Kültür Müdürlüğü Ekleri.

Kültür Ve Turizm Bakanlığı Ankara I Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Karar 955, Tarih 13.09.2013.

Kültür Ve Turizm Bakanlığı Ankara I Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurumlu Kararı, Karar Tarihi 01.03.2018, Karar No: 5267.

Kültür Ve Turizm Bakanlığı Ankara Kültür Ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Karar, Toplantı Karar ve Tarih Numarası: 14.4.2006, 73, 1454.

29.01.1985 tarih ve 837)-750/170 Sayılı İl Kültür Müdürlüğü Yazısı ve Eki.

Doğal ve Kültürel Varlıkları Koruma Envanteri, Envanter numarası: 37.08.1.0

Gayrimenkul Eski Eserler Ve Yüksek Kurulu Başkanlığı 12.04.1980 Gün Ve A-2159 Sayılı Kararı.

Ankara Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulunun 12.04.1990 tarih ve 2156 sayılı kararı.

Kastamonu valiliği il kültür turizm müdürlüğü müze müdürlüğü, Sayı: B.16.0.KVm.4.37.00.01-150/601

İnternet Kaynakları:

<https://www.devrekani.bel.tr/tarihce>